

บันทึกเรื่องเด่น
รางวัลพระปกเกล้า

เหลียวหลัง แลหน้า

ท้องถิ่นไทย
กับการจัดทำบริการสาธารณะ

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น
สถาบันพระปกเกล้า

บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า

“เหลียวหลัง แลหน้า” ท้องถิ่นไทยกับการจัดทำบริการสาธารณะ

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

สถาบันพระปกเกล้า.

บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า : “เหลียวหลัง แลหน้า” ท้องถิ่นไทยกับการจัดทำบริการ
สาธารณะ .--กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2562

294 หน้า

1. บริการสาธารณะท้องถิ่น. I. ชื่อเรื่อง.

352.14

ISBN : 978-616-476-065-3

รหัสสิ่งพิมพ์ของสถาบันพระปกเกล้า วปท. 62-44-600.0

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-476-065-3

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2562

จำนวนพิมพ์ 600 เล่ม

บรรณาธิการ รศ. ดร.อรทัย ก๊กผล และ วิลาวัลย์ หงษ์นคร

คณะผู้จัดทำ วิลาวัลย์ หงษ์นคร อภิวรรณ ชักเช็ค พงศ์ปรีดา ลีมีวัฒนะกุล

สุเชาว์ ชยมชัย พิชร์วรัญญ์ สินธุ์รัตน์ บุรีสุกร ละอองทัฬห

นันทนัช อินทร์หม่อม

จัดพิมพ์โดย สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ฝั่งทิศใต้

เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ

แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

<http://www.kpi.ac.th>

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส จำกัด

86 ซอย 50/1 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางยี่ขัน

เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700

โทรศัพท์ 02-883-0342-4 โทรสาร 02-435-6960

หนังสือเล่มนี้จะชวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “เหลียวหลัง” ย้อนกลับไปทบทวนดูการทำงานของตนเองในช่วงที่ผ่านมา ทั้งประสิทธิภาพในการจัดทำบริการสาธารณะ ความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชน และสำรวจสมรรถนะองค์กรของตนเอง พร้อมกับชวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “แลไปข้างหน้า” เพื่อดูขอบเขตหน้าที่และอำนาจใหม่ตามกฎหมาย รวมถึงทิศทางการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต ที่สำคัญหนังสือเล่มนี้ยังนำเสนอตัวอย่างการจัดทำบริการสาธารณะที่โดดเด่นในประเภทต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560 เพื่อยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมและจุดประกายความคิดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปสามารถสร้างสรรค์บริการสาธารณะหรือนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นต่อไป

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการขยಾಮุมมองและปรับกลยุทธ์การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินงานเท่าทันสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงรุกและรับ เพื่อลดผลกระทบและสร้างโอกาสที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น รวมทั้ง ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นริเริ่มการจัดทำบริการสาธารณะที่เป็นนวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่และเพื่อสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	III
บทนำ	1
“เหลียวหลัง”	5
● ประสิทธิภาพการจัดทำบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6
● ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	8
- ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	8
- ความคาดหวังของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	12
● การสำรวจสมรรถนะองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	13
- ภาวะผู้นำ (Leadership)	14
- วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture)	17
- วิธีปฏิบัติขององค์กร (Organizational Practices)	19
“แลหน้า”	23
● อำนาจหน้าที่ใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณสุข	24
● ทิศทางการจัดทำบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	28
- สถานการณ์ระดับโลกที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคำนึงถึงในการจัดทำบริการสาธารณสุข	28
- สถานการณ์ระดับประเทศที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคำนึงถึงในการจัดทำบริการสาธารณสุข	30
- เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)	32
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580	37
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)	42
- แผนปฏิรูปประเทศ	45
- ความสอดคล้องของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และแผนปฏิรูปประเทศ	49

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กรณีตัวอย่าง : ท้องถิ่นกับการจัดทำบริการสาธารณะ	53
ด้านการศึกษา	53
● การศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่สังคมอุดมปัญญา ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน (Learning Support Assistant : LS) เทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	55
ด้านคุณภาพชีวิต : เด็ก เยาวชน ผู้พิการ ผู้สูงอายุ	65
● เครือข่ายสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดด เทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	67
● นวัตกรรมคนพิการมีความสุข เทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	79
● การซ่อมแซมกายอุปกรณ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด	94
● การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุตำบลยางน่อง เทศบาลตำบลยางน่อง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	102
● เครือข่ายจัดปัญหาโรคซึมเศร้าสำหรับผู้สูงอายุ ผ่านโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์	111
● ศูนย์สร้างสุข (ศูนย์ส่งเสริมและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการ) เทศบาลเมืองแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	120
● ชมรมอาสาบ้านสุข “แบ่งปัน สร้างสรรค์ ชุมชนเข้มแข็ง” เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	132
ด้านสาธารณสุข	145
● การพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินจังหวัดสงขลา “หนึ่งตำบล หนึ่งกู้ชีพ” องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา	147
ด้านสาธารณสุข	155
● เครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา	157
● อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเฝ้าระวังในเขตเทศบาลเมืองกระบี่ เทศบาลเมืองกระบี่ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่	170

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ด้านการท่องเที่ยว	183
● เครือข่าย Satun Wonderland 7 วัน มหัทศจรีย์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล	185
● การจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยวอ่าวนาง องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่	192
ด้านสิ่งแวดล้อม	201
● เครือข่ายการบำบัดน้ำเสียและฟื้นฟูคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่า เทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	203
● เครือข่ายป้องกันและบรรเทาภัยแล้งแบบบูรณาการ ภายใต้โครงการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	215
● พลัปลาไชยต้นกล้า พิทักษ์ป่าชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลพลัปลาชัย อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	226
● เครือข่ายรณรงค์ลดใช้พลังงาน เทศบาลตำบลกระสัง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์	238
● ถนนปลอดภัย เทศบาลตำบลป่าบอน อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง	248
ด้านเศรษฐกิจ	259
● ศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนกองทุนหมู่บ้านตำบลช่วงเปา องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	261
ด้านชุมชนเข้มแข็ง	271
● เครือข่ายตำบลเข้มแข็งไร้ความรุนแรง เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์	273
บรรณานุกรม	285

บทนำ

“เหลือหลัง แลหน้า”
ท้องถิ่นไทยกับการจัดทำ
บริการสาธารณะ

บันทึกเรื่องเต็นรางวัลพระปกเกล้า

“เหลียวหลัง แลหน้า”

ท้องถิ่นไทยกับการจัดทำบริการสาธารณะ

วิลาวัณย์ หงษ์นคร¹

ภายใต้บริบทปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น² กำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ความท้าทายหลายเรื่องเป็นภัยคุกคามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเตรียมการรับมือหรือลดความเสี่ยง ขณะที่บางเรื่องเป็นทั้งภัยคุกคามหรือโอกาสในการพัฒนา ขึ้นอยู่กับการเตรียมความพร้อมและการบริหารงานเชิงรุก ท่ามกลางความท้าทายเหล่านี้ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งหวังที่จะตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการของประชาชนให้ได้โดยตรงจุด ตรงใจ และทันท่วงที และยืดหยุ่นที่จะเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคงไม่สามารถบริหารงานแบบประจำได้อีกต่อไป แต่จะต้องมีการพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง รู้เท่าทันสถานการณ์ ขยายมุมมอง และปรับกลยุทธ์ในการทำงานให้มีการดำเนินงานเชิงรุก โดยกลไกภายใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมาย คือ ภาวะผู้นำ (Leadership) วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) และวิถีปฏิบัติขององค์กร (Organizational Practice)

¹ นักวิชาการผู้ชำนาญการ วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า

² รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 250 วรรคหนึ่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

หนังสือเล่มนี้จะชวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “เหลียวหลัง” ย้อนกลับไปทบทวน
ดูการทำงานของตนเองในช่วงที่ผ่านมา ทั้งประสิทธิภาพในการจัดทำบริการสาธารณะ
ความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชน และสำรวจสมรรถนะองค์กรของตนเอง พร้อมกับ
ชวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “แลไปข้างหน้า” เพื่อดูขอบเขตหน้าที่และอำนาจใหม่
ตามกฎหมาย รวมถึงทิศทางการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต ที่สำคัญหนังสือ
เล่มนี้ยังนำเสนอตัวอย่างการจัดทำบริการสาธารณะที่โดดเด่นในประเภทต่าง ๆ ขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560 เพื่อยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม
และจุดประกายความคิดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปสร้างสรรค์บริการสาธารณะหรือ
นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นต่อไป

“เหลือหลัง”

ประสิทธิภาพในการจัดทำบริการสาธารณะ

อปท.สามารถจัดทำบริการสาธารณะได้ในระดับพอใช้
ดีที่สุด : การส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น
แย่ที่สุด : การวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของประชาชน

ประชาชนเพียง 33.8 % เคยใช้บริการอปท. เกือบทุกคนพอใจต่อบริการของอปท.
ประชาชนพอใจ “ไฟฟ้า” มากสุด
vs
ประชาชนพอใจ “อินเทอร์เน็ตชุมชน” น้อยสุด

สมรรถนะองค์กร

ภาวะผู้นำ (Leadership)
วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture)
วิธีปฏิบัติขององค์กร (Organizational Practices)
=
พื้นเพองขับเคลื่อนอปท.

ประสิทธิภาพการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นับเป็นเวลาสองทศวรรษที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลายเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นให้แก่ประชาชน หากพิจารณาถึงประสิทธิภาพในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมา ในปี พ.ศ. 2560 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภาพรวมทั้งประเทศสามารถจัดทำบริการสาธารณะได้ในระดับพอใช้ โดยได้ผลการประเมินร้อยละ 62.8 *

แผนภาพที่ 1: ร้อยละของผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ ปี พ.ศ. 2560

1. โครงสร้างพื้นฐาน	4. การส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิต	5. การจัดระเบียบชุมชนและการรักษาความสงบเรียบร้อย
3. การวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว	6. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/2559/LPA/index.jsp>. วันที่ 30 สิงหาคม 2562.

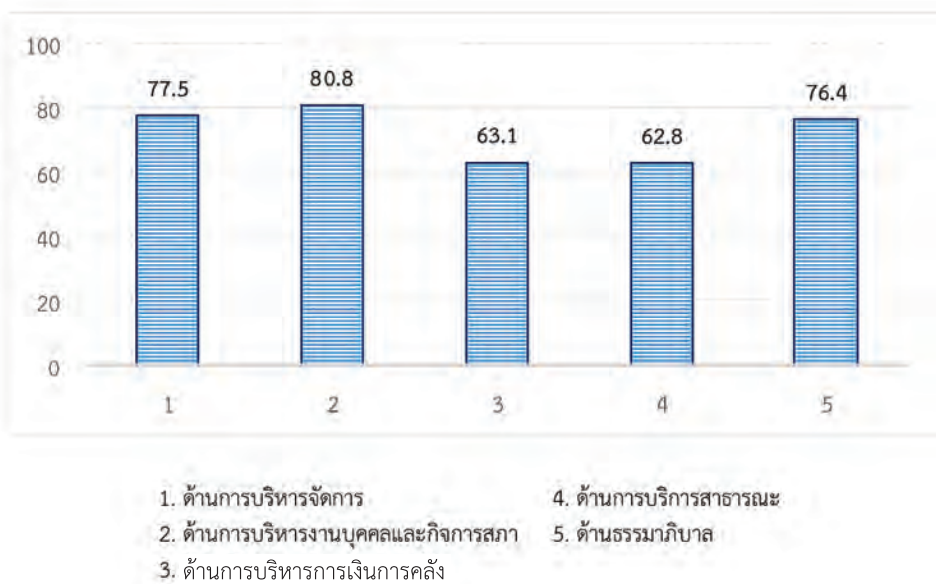
* ผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สท. อปท.) หรือ “Local Performance Assessment” (LPA) มีการกำหนดเกณฑ์ในการแบ่งระดับผลการประเมินออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- ระดับ “ดีเด่น” หมายถึง ผลการประเมินอยู่ที่ระดับร้อยละ 90 ถึง 100
- ระดับ “ดีมาก” หมายถึง ผลการประเมินอยู่ที่ระดับร้อยละ 80 ถึง 89.99
- ระดับ “ดี” หมายถึง ผลการประเมินอยู่ที่ระดับร้อยละ 70 ถึง 79.99
- ระดับ “พอใช้” หมายถึง ผลการประเมินอยู่ที่ระดับร้อยละ 60 ถึง 69.99
- ระดับ “ควรปรับปรุง” หมายถึง ผลการประเมินอยู่ที่ระดับต่ำกว่าร้อยละ 60

ประเภทบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำได้ในระดับดีมาก คือ การส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยได้ผลการประเมิน ร้อยละ 80.57 ส่วนการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์ยกรรมและการท่องเที่ยว เป็นประเภทบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงต้องปรับปรุง โดยได้ ผลการประเมินร้อยละ 38.78 ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำบริการสาธารณะ ประเภทอื่น ๆ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการบริหารจัดการ/ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ในระดับพอใช้ โดยได้ผลการประเมินในช่วง ร้อยละ 60 – 69

นอกจากนี้ หากพิจารณาประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงาน ด้านอื่น ๆ พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก โดยได้ผลการประเมินร้อยละ 80.8 ด้านการบริหารจัดการ และด้านธรรมาภิบาล ผลการประเมิน อยู่ในระดับดี โดยได้ผลการประเมินร้อยละ 77.5 และ 76.4 ตามลำดับ และด้านการบริหาร การเงินการคลัง ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ โดยได้ผลการประเมิน ร้อยละ 63.0

แผนภาพที่ 2 : ร้อยละของผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการทำงานด้านต่าง ๆ ปี พ.ศ. 2560

ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/2559/LPA/index.jsp>. วันที่ 30 สิงหาคม 2562.

ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เนื้อหาส่วนนี้จะนำเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่า ประชาชนในฐานะผู้รับบริการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงมีความคิดเห็นหรือพึงพอใจต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในปี พ.ศ. 2562³ พบว่า ในหนึ่งปีที่ผ่านมา มีประชาชนเพียง ร้อยละ 33.8 เคยติดต่อหรือใช้บริการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มนี้ร้อยละ 94.8 มีความพึงพอใจต่อบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น⁴

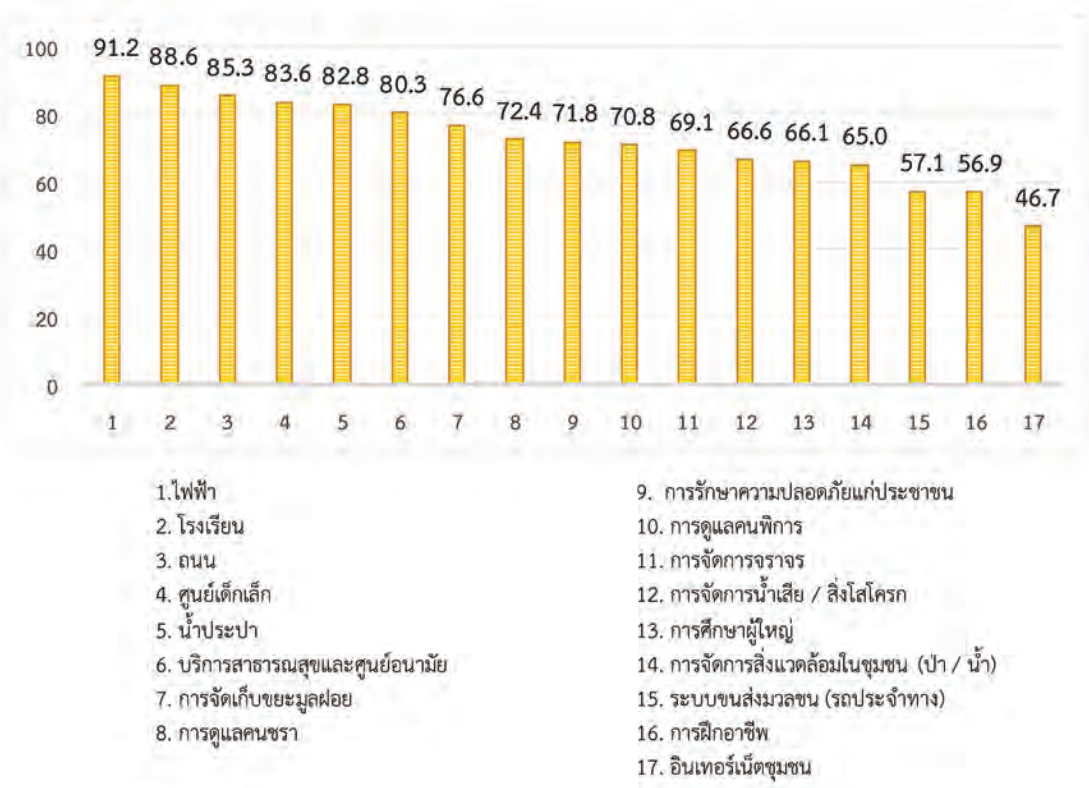
● ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในปี พ.ศ. 2562 บริการสาธารณะของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชาชนมากกว่าร้อยละ 90 พึงพอใจ คือ ไฟฟ้า ขณะที่ประชาชนมากกว่าร้อยละ 80 มีความพึงพอใจ โรงเรียน ถนน ศูนย์เด็กเล็ก น้ำประปา และบริการสาธารณสุขและศูนย์อนามัย ส่วนบริการสาธารณสุขของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชาชนน้อยกว่าร้อยละ 50 พึงพอใจ คือ อินเทอร์เน็ตชุมชน

³ สํารวจข้อมูลในระหว่างวันที่ 1 – 30 เมษายน 2562 จากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 33,420 คน กระจายทุกจังหวัด โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified three – stage Sampling

⁴ สถาบันพระปกเกล้าและสำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ พ.ศ. 2562. สถาบันพระปกเกล้า, หน้า 20.

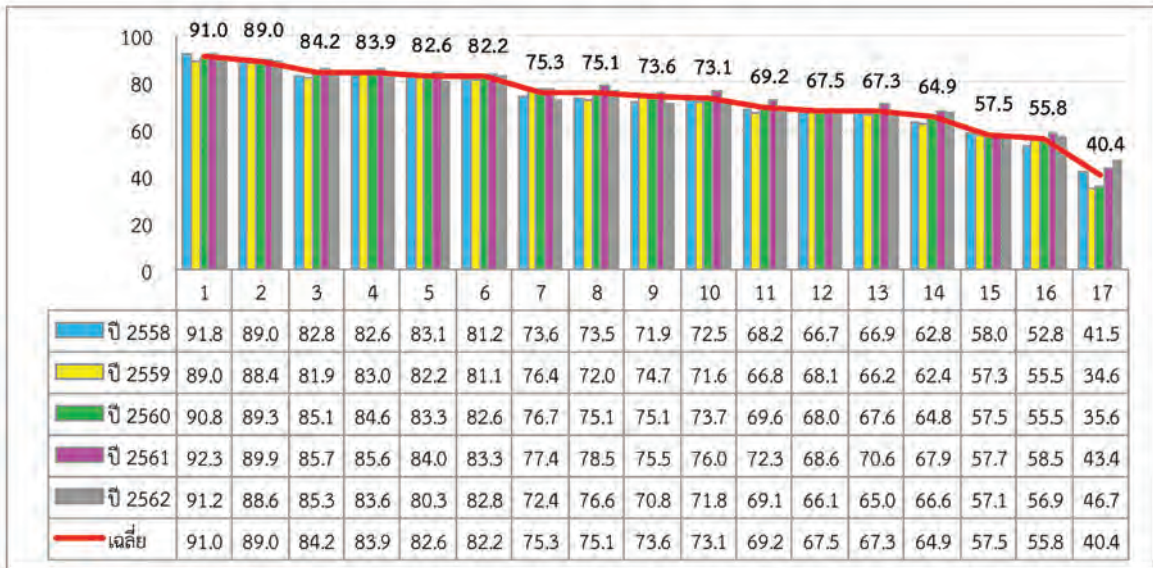
แผนภาพที่ 3 : ร้อยละของประชาชนที่พึงพอใจต่อบริการสาธารณะของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ปี พ.ศ. 2562

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้าและสำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ พ.ศ. 2562. สถาบันพระปกเกล้า, หน้า 18.

หากดูผลการสำรวจในช่วงห้าปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2562 พบว่า บริการสาธารณะของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชาชนมากกว่าร้อยละ 90 พึงพอใจ คือ ไฟฟ้า ขณะที่ประชาชนมากกว่าร้อยละ 80 มีความพึงพอใจ โรงเรียน ถนน ศูนย์เด็กเล็ก บริการสาธารณสุขและศูนย์อนามัย และน้ำประปา ส่วนบริการสาธารณะของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชาชนน้อยกว่าร้อยละ 50 พึงพอใจ คือ อินเทอร์เน็ตชุมชน

แผนภาพที่ 4 : ร้อยละของประชาชนที่พึงพอใจต่อบริการสาธารณะของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ในช่วงปี พ.ศ. 2558 - 2562

1. ไฟฟ้า	9. การดูแลคนพิการแก่ประชาชน
2. โรงเรียน	10. การรักษาความปลอดภัย
3. ถนน	11. การจัดการจราจร
4. ศูนย์เด็กเล็ก	12. การศึกษาผู้ใหญ่
5. บริการสาธารณสุขและศูนย์อนามัย	13. การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ป่า / น้ำ)
6. น้ำประปา	14. การจัดการน้ำเสีย
7. การดูแลคนชรา	15. ระบบขนส่งมวลชน (รถประจำทาง)
8. การจัดเก็บขยะมูลฝอย	16. การฝึกอาชีพ
	17. อินเทอร์เน็ตชุมชน

ประมวลข้อมูลจาก : สถาบันพระปกเกล้าและสำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ประจำปี พ.ศ. 2558 - 2562.

ตารางที่ 1 : เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่มีความพอใจต่อบริการสาธารณะของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2562

อันดับ	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562
1	ไฟฟ้า (91.8)	ไฟฟ้า (89.9)	ไฟฟ้า (90.8)	ไฟฟ้า (92.3)	ไฟฟ้า (91.2)
2	โรงเรียน (89.0)	โรงเรียน (88.4)	โรงเรียน (89.3)	โรงเรียน (89.9)	โรงเรียน (88.6)
3	บริการสาธารณสุข และศูนย์อนามัย (83.1)	ศูนย์เด็กเล็ก (83.0)	ถนน (85.1)	ถนน (85.7)	ถนน (85.3)
4	ถนน (82.8)	บริการสาธารณสุข และศูนย์อนามัย (82.2)	ศูนย์เด็กเล็ก (84.6)	ศูนย์เด็กเล็ก (85.6)	ศูนย์เด็กเล็ก (83.6)
5	ศูนย์เด็กเล็ก (82.6)	ถนน (81.9)	บริการสาธารณสุข และศูนย์อนามัย (83.3)	บริการสาธารณสุข และศูนย์อนามัย (84.0)	น้ำประปา (82.8)
6	น้ำประปา (81.2)	น้ำประปา (81.1)	น้ำประปา (82.6)	น้ำประปา (83.3)	บริการสาธารณสุข และศูนย์อนามัย (80.3)
7	การดูแล คนชรา (73.6)	การดูแล คนชรา (76.4)	การดูแล คนชรา (76.7)	การจัดเก็บ ขยะมูลฝอย (78.5)	การจัดเก็บ ขยะมูลฝอย (76.6)
8	การจัดเก็บ ขยะมูลฝอย (73.5)	การดูแล คนพิการ (74.7)	การดูแล คนพิการ (75.1)	การดูแล คนชรา (77.4)	การดูแล คนชรา (72.4)
9	การรักษา ความปลอดภัย (72.5)	การจัดเก็บ ขยะมูลฝอย (72.0)	การจัดเก็บ ขยะมูลฝอย (75.1)	การรักษา ความปลอดภัย (76.0)	การรักษา ความปลอดภัย (71.8)
10	การดูแล คนพิการ (71.9)	การรักษา ความปลอดภัย (71.6)	การรักษา ความปลอดภัย (73.7)	การดูแล คนพิการ (75.5)	การดูแล คนพิการ (70.8)
11	การจัดการจราจร (68.2)	การศึกษาผู้ใหญ่ (68.1)	การจัดการจราจร (69.6)	การจัดการจราจร (72.3)	การจัดการจราจร (69.1)

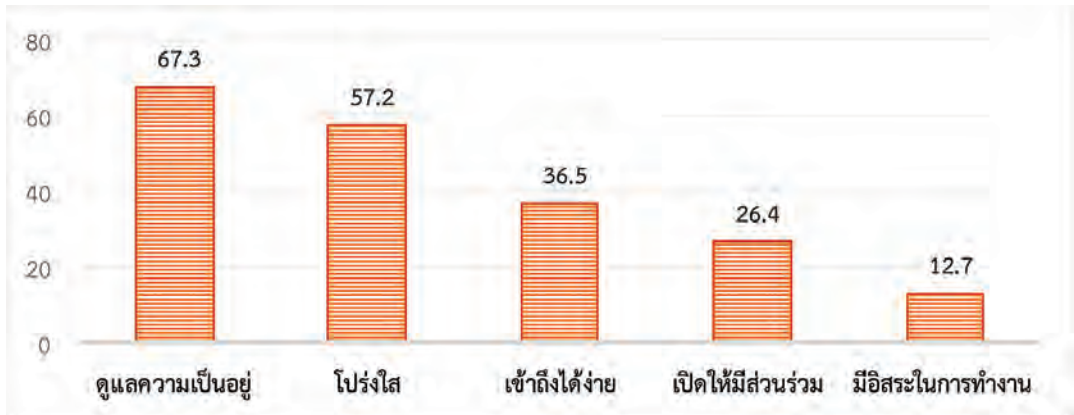
อันดับ	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562
12	สิ่งแวดล้อมในชุมชน (ป่า/น้ำ) (66.9)	การจัดการจราจร (66.8)	การศึกษาผู้ใหญ่ (68.0)	สิ่งแวดล้อมในชุมชน (ป่า/น้ำ) (70.6)	การจัดการน้ำเสีย (66.6)
13	การศึกษาผู้ใหญ่ (66.7)	สิ่งแวดล้อมในชุมชน (ป่า/น้ำ) (66.2)	สิ่งแวดล้อมในชุมชน (ป่า/น้ำ) (67.6)	การศึกษาผู้ใหญ่ (68.6)	การศึกษาผู้ใหญ่ (66.1)
14	การจัดการน้ำเสีย (62.8)	การจัดการน้ำเสีย (62.4)	การจัดการน้ำเสีย (64.8)	การจัดการน้ำเสีย (67.9)	สิ่งแวดล้อมในชุมชน (ป่า/น้ำ) (65.0)
15	ระบบขนส่งมวลชน (รถประจำทาง) (58.0)	ระบบขนส่งมวลชน (รถประจำทาง) (57.3)	ระบบขนส่งมวลชน (รถประจำทาง) (57.5)	การฝึกอาชีพ (58.5)	ระบบขนส่งมวลชน (รถประจำทาง) (57.1)
16	การฝึกอาชีพ (52.8)	การฝึกอาชีพ (55.5)	การฝึกอาชีพ (55.5)	ระบบขนส่งมวลชน (รถประจำทาง) (57.7)	การฝึกอาชีพ (56.9)
17	อินเทอร์เน็ตชุมชน (41.5)	อินเทอร์เน็ตชุมชน (34.6)	อินเทอร์เน็ตชุมชน (35.6)	อินเทอร์เน็ตชุมชน (43.4)	อินเทอร์เน็ตชุมชน (46.7)

ประมวลข้อมูลจาก : สถาบันพระปกเกล้าและสำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ประจำปี พ.ศ. 2558 - 2562.

● ความคาดหวังของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในปี พ.ศ. 2562 สิ่งที่ประชาชนมากกว่าร้อยละ 50 คาดหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำ มี 2 เรื่อง คือ การดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างรอบด้าน คิดเป็นร้อยละ 67.3 และการทำงานด้วยความโปร่งใส คิดเป็นร้อยละ 57.2

แผนภาพที่ 5 : ร้อยละของประชาชนจำแนกตามความคาดหวังต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2562

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้าและสำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ พ.ศ. 2562. สถาบันพระปกเกล้า, หน้า 31.

การสำรวจสมรรถนะองค์กรของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น⁵

กลไกสำคัญภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปรียบเสมือนฟันเฟืองขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยสามส่วน ได้แก่ ภาวะผู้นำ (Leadership) วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) และวิถีปฏิบัติขององค์กร (Organizational Practice) จากการสำรวจสมรรถนะองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560⁶ แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารงาน

⁵ เนื้อหาส่วนนี้อ้างอิงจาก อรทัย ก๊กผล และคณะ. (2562). รายงานวิจัยการบริหารงานที่เป็นเลิศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2561. สถาบันพระปกเกล้า.

⁶ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารท้องถิ่น ปลัด และผู้อำนวยการกอง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ปี 2560 รวม 20 แห่ง ซึ่งแบ่งเป็นองค์กรที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน 7 แห่ง ได้แก่ 1) เทศบาลเมืองแม่เหิยะ 2) เทศบาลตำบลยางเนิ้ง 3) องค์การบริหารส่วนตำบลตำผาหมอก 4) องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด 5) องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง 6) องค์การบริหารส่วนตำบลตานาน 7) เทศบาลเมืองกระบี่ องค์กรที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ 3 แห่ง ได้แก่ 1) เทศบาลนครเชียงราย 2) เทศบาลตำบลป่าบอน 3) องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง และองค์กรที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าด้านการสร้างเสริมเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม 10 แห่ง ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลป่าแดด 2) องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา 3) เทศบาลตำบลอุโมงค์ 4) องค์การบริหารส่วนตำบลนาพู่ 5) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 6) เทศบาลตำบลกระสัง 7) องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย 8) เทศบาลตำบลเขาพระงาม 9) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา 10) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล

ที่โดดเด่นเป็นเลิศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

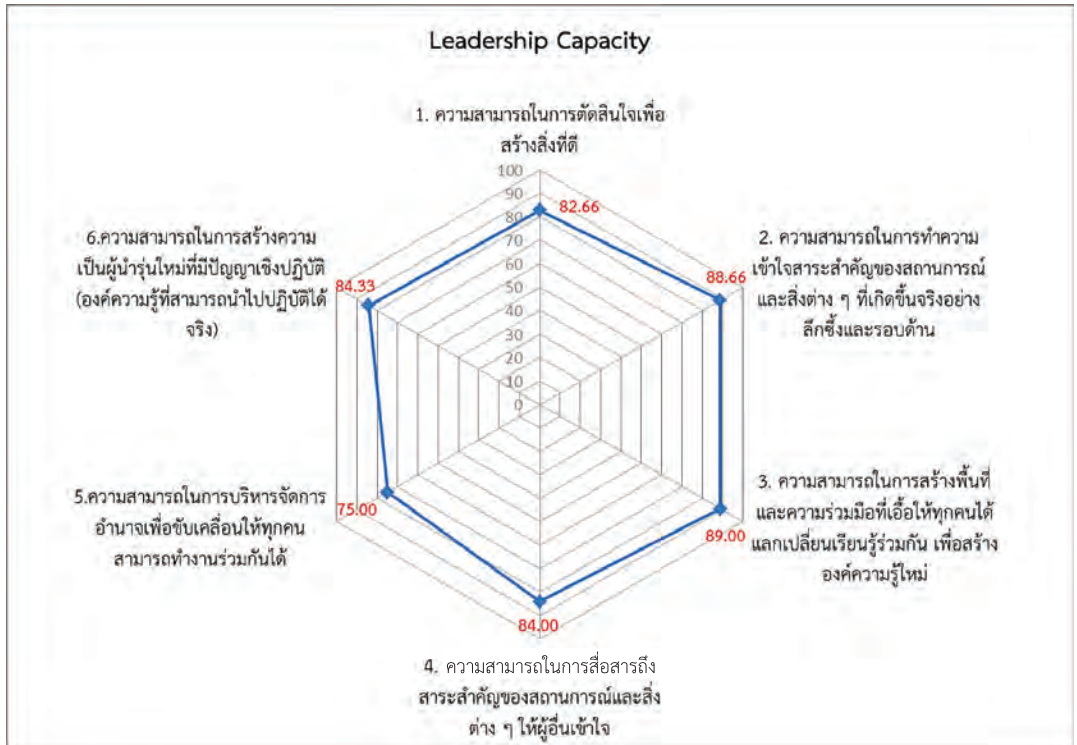
● ภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (1) ความสามารถในการตัดสินใจเพื่อสร้างสิ่งที่ดี (Ability to Judge Goodness) (2) ความสามารถในการทำความเข้าใจสาระสำคัญ (Ability to Grasp the Essence) (3) ความสามารถในการสร้างพื้นที่และความร่วมมือที่เอื้อให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Ability to Create Share Context) (4) ความสามารถในการสื่อสารสาระสำคัญ (Ability to Communicate the Essence) (5) ความสามารถในการบริหารจัดการอำนาจเพื่อขับเคลื่อนให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้ (Ability to Exercise Political Power) (6) ความสามารถในการสร้างความเป็นผู้นำรุ่นใหม่ที่มีปัญญาเชิงปฏิบัติ (องค์ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง) (Ability to Foster Practical Wisdom in Others)

ผลการสำรวจ พบว่า ภาวะผู้นำด้านความสามารถในการสร้างพื้นที่และความร่วมมือที่เอื้อให้ทุกคนภายในองค์กรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีคะแนนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 89.00 ขณะที่ด้านความสามารถในการบริหารจัดการอำนาจเพื่อขับเคลื่อนให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้ มีคะแนนต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 75.00 สำหรับภาวะผู้นำด้านอื่น ๆ มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 80.00 ขึ้นไป*

* คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป หมายถึง ระดับสูงมาก
คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80-89.90 ขึ้นไป หมายถึง ระดับสูง
คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 70.01-79.90 ขึ้นไป หมายถึง ระดับปานกลาง
คะแนนต่ำร้อยละ 70 ขึ้นไป หมายถึง ระดับต่ำ

แผนภาพที่ 6 : คะแนนภาวะผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ปี พ.ศ. 2560

ที่มา : อรทัย ก๊กผล และคณะ. (2562). รายงานวิจัยการบริหารงานที่เป็นเลิศแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2561. สถาบันพระปกเกล้า.

1) ความสามารถในการตัดสินใจเพื่อสร้างสิ่งที่ดี

ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560 มีความสามารถในการตัดสินใจเพื่อสร้างสิ่งที่ดีอยู่ในระดับสูง คะแนนคิดเป็นร้อยละ 82.66 เพราะ (1) มีความสามารถในการประเมินสถานการณ์รอบตัวแล้วนำมากำหนดเป็นเป้าหมายหรือสร้างโอกาสให้แก่องค์กร (2) รู้ลำดับความสำคัญของงานและสามารถจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงาน (3) มีหลักการในการตัดสินใจ และ (4) เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของตน

2) ความสามารถในการทำความเข้าใจสาระสำคัญ

ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560 มีความสามารถในการทำความเข้าใจสาระสำคัญอยู่ในระดับสูง คะแนนคิดเป็นร้อยละ 88.66

โดยมีจุดเด่นสำคัญ คือ การแสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์จากภาคส่วนอื่นเพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงาน

3) ความสามารถในการสร้างพื้นที่และความร่วมมือที่เอื้อให้ทุกคนภายในองค์กรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560 มีความสามารถในการสร้างพื้นที่และความร่วมมือที่เอื้อให้ทุกคนภายในองค์กรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่อยู่ในระดับสูง คะแนนคิดเป็นร้อยละ 89.00 โดยมีจุดเด่นคือ (1) การแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ เพื่อทำงานร่วมกันและได้รับประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย และ (2) การมีเพื่อนร่วมงานทั้งในและนอกองค์กรที่สามารถให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำกรณีที่มีปัญหาในการทำงาน

4) ความสามารถในการสื่อสารสาระสำคัญ

ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560 มีความสามารถในการสื่อสารสาระสำคัญอยู่ในระดับสูง คะแนนคิดเป็นร้อยละ 84.00 โดยมีจุดเด่นคือ (1) ความสามารถในการกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาให้ตระหนักถึงภาวะจำเป็นเร่งด่วนเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และ (2) ความสามารถในการถ่ายทอดคำสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจได้ตามสถานการณ์

5) ความสามารถในการบริหารจัดการอำนาจเพื่อขับเคลื่อนให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้

ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560 มีความสามารถในการบริหารจัดการอำนาจเพื่อขับเคลื่อนให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนคิดเป็นร้อยละ 75.00 โดยมีจุดเด่นคือ ความคล่องตัวและความกระฉับกระเฉงในการทำงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กร ขณะที่ยังมีจุดด้อยในเรื่องการตัดสินใจและลงมือแก้ไขปัญหาที่สำคัญให้ได้อย่างรวดเร็ว และการยืดหย่อนการทำงานให้บรรลุเป้าหมายโดยไม่ใส่ใจเสียงคัดค้านของผู้อื่น

6) ความสามารถในการสร้างความเป็นผู้นำรุ่นใหม่ที่มีปัญญาเชิงปฏิบัติ (องค์ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง)

ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560 มีความสามารถในการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ที่มีปัญญาเชิงปฏิบัติอยู่ในระดับสูง คะแนนคิดเป็นร้อยละ 84.33 โดยมีจุดเด่นที่สำคัญคือ การปฏิบัติตัวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาดูเป็นตัวอย่าง

● วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture)

วัฒนธรรมองค์กร สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวัฒนธรรมองค์กรที่เกี่ยวกับกระบวนการทำงาน (Functionalization) และกลุ่มวัฒนธรรมองค์กรที่เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน (Communalization) ซึ่งในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยวัฒนธรรม 3 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 : กลุ่มวัฒนธรรมองค์กร

กลุ่มวัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน (Functionalization)	กลุ่มวัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน (Communalization)
วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับพิธีการและมาตรฐาน (Formality)	วัฒนธรรมการรักษาความสัมพันธ์ภายในองค์กร (Cohesion)
วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับลำดับชั้นและการควบคุม (Hierarchy)	วัฒนธรรมองค์กรที่มีอิสระและสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น (Autonomy)
วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับการใช้ความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญพิเศษ (Specialty)	วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของ (Ownership)

ที่มา : ורתัย กักผล และคณะ. (2562). รายงานวิจัยการบริหารงานที่เป็นเลิศแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2561. สถาบันพระปกเกล้า.

ผลการสำรวจ พบว่า วัฒนธรรมองค์กรกลุ่มที่เกี่ยวกับกระบวนการทำงานมีคะแนนอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.04 และวัฒนธรรมองค์กรกลุ่มที่เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.63*

ตารางที่ 3 : คะแนนวัฒนธรรมองค์กรกลุ่มที่เกี่ยวกับกระบวนการทำงาน

กลุ่มวัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน	ค่าเฉลี่ย
วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับการใช้ความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญพิเศษ	3.38
วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับพิธีการและมาตรฐาน	3.31
วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับลำดับชั้นและการควบคุม	2.42
ค่าเฉลี่ยรวม	3.04

ที่มา : ורתัย กักผล และคณะ. (2562). รายงานวิจัยการบริหารงานที่เป็นเลิศแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2561. สถาบันพระปกเกล้า.

* ช่วงคะแนน 3.01-4.00 หมายถึง ระดับสูง
ช่วงคะแนน 2.01-3.00 หมายถึง ระดับปานกลาง
ช่วงคะแนน 1.00-2.00 หมายถึง ระดับต่ำ

ตารางที่ 4 : คะแนนวัฒนธรรมองค์กรกลุ่มที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน

กลุ่มวัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย
วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของ	3.55
วัฒนธรรมการรักษาความสัมพันธ์ภายในองค์กร	2.31
วัฒนธรรมองค์กรที่มีอิสระและสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น	2.03
ค่าเฉลี่ยรวม	2.63

ที่มา : อรทัย ก๊กผล และคณะ. (2562). รายงานวิจัยการบริหารงานที่เป็นเลิศแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2561. สถาบันพระปกเกล้า.

เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรกลุ่มที่เกี่ยวกับกระบวนการทำงานมีคะแนนอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.04 และวัฒนธรรมองค์กรกลุ่มที่เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.63 จึงแสดงให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ประจำปี 2560 มีรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรที่มีกฎระเบียบเข้มงวดมากเกินไปแต่ยังคงมีประสิทธิภาพในการทำงาน

ตารางที่ 5 : รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล
พระปกเกล้า ปี พ.ศ. 2560

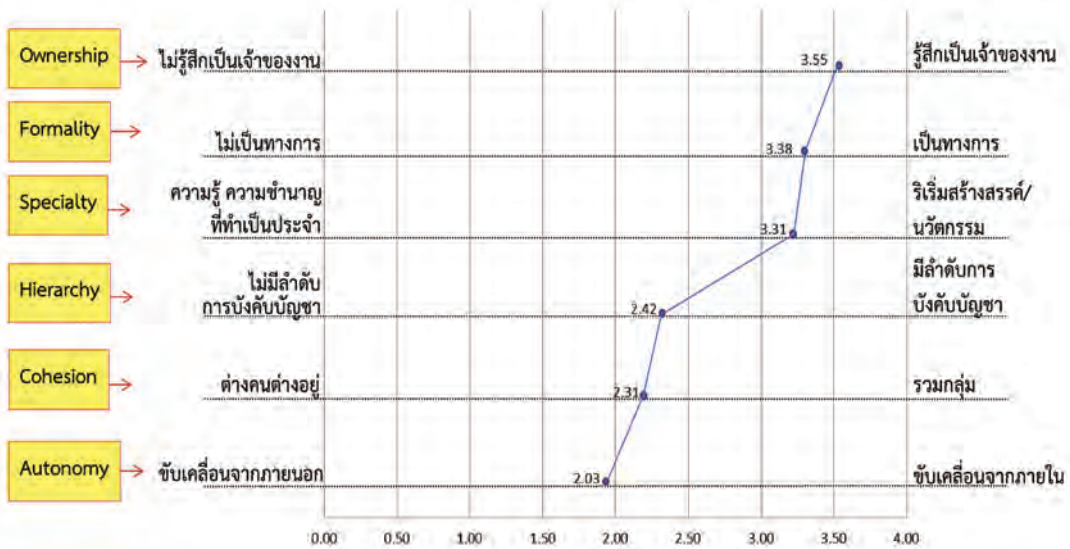
		วัฒนธรรมองค์กรกลุ่มที่เกี่ยวกับกระบวนการทำงาน (Functionalization)		
		ต่ำ	ปานกลาง	สูง (3.04)
วัฒนธรรมองค์กรกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธภาพในการปฏิบัติงาน (Communalization)	สูง	ธุรกิจครอบครัว (Family Business) องค์กรมีลักษณะเฉพาะตัว ดำเนินงานหรือให้บริการแบบ เฉพาะเจาะจง และ บริหารงานแบบอนุรักษ์นิยม	องค์กรราชการ (Matured Bureaucracy) (Implementing Body) องค์กรมีความยืดหยุ่นและมี ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน แต่โครงสร้างองค์กรแบ่งส่วนงาน มากเกินไปและมีต้นทุนในการ ดำเนินงานสูง	องค์กรราชการแบบเข้มข้น (Overgrown Bureaucracy) โครงสร้างองค์กรแบ่งส่วนงาน มากเกินไป ต้นทุนในการ ดำเนินงานสูง และมีกฎระเบียบ เข้มงวด
	ปาน กลาง	ธุรกิจร่วมทุน (Venture business) องค์กรมีความคล่องตัวและมี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แต่มี ความเสี่ยงสูง อาจเป็นองค์กรที่ ตั้งขึ้นเฉพาะกิจหรือชั่วคราว	องค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization) ("Kaizen" Factory) องค์กรมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลในการดำเนินงาน รวมถึงมีการทำงานที่เป็นระบบ และมีพลวัตการเปลี่ยนแปลง เสมอ	องค์กรทหาร (Military Organization) องค์กรมีกฎระเบียบเข้มงวดมาก แต่มีประสิทธิภาพในการ ดำเนินงาน
	ต่ำ	สมาคม (Association) องค์กรมีความยืดหยุ่น แต่มีความเสี่ยงสูง	องค์กรเก่าแก่/ดั้งเดิม (Traditional Factory) องค์กรมีประสิทธิภาพในการ ดำเนินงาน แต่การทำงานเป็นทีม อ่อนแอ	ร้านค้าขนาดใหญ่ (Megastore) องค์กรมีกฎระเบียบเข้มงวดมาก เกินไป มีการดำเนินงานหรือ ให้บริการเพื่อตอบสนองความ ต้องการของกลุ่มคนโดยรวมทั่วไป ไม่เจาะจงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

ที่มา : อรทัย ก๊กผล และคณะ. (2562). รายงานวิจัยการบริหารงานที่เป็นเลิศแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ปี 2561. สถาบันพระปกเกล้า.

หากพิจารณาวัฒนธรรมองค์กรรายมิติ ซึ่งมีทั้งหมด 6 มิติ โดยเรียงตามลำดับคะแนน
จากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า (1) วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของ (Ownership) ค่าเฉลี่ย
3.55 หมายความว่า วัฒนธรรมองค์กรมีแนวโน้มไปในลักษณะที่บุคลากรขององค์กรรู้สึกเป็น
เจ้าของงาน (2) วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับการใช้ความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญพิเศษ
(Specialty) มีค่าเฉลี่ย 3.38 หมายความว่า วัฒนธรรมองค์กรมีแนวโน้มไปในลักษณะที่บุคลากร
มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมในการทำงาน (3) วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับ

พิธีการและมาตรฐาน (Formality) มีค่าเฉลี่ย 3.31 หมายความว่า วัฒนธรรมองค์กรมีแนวโน้มไปในลักษณะที่องค์กรมีพิธีการ มาตรฐาน และระบบการทำงานอย่างเป็นทางการ (4) วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับลำดับชั้นและการควบคุม (Hierarchy) มีค่าเฉลี่ย 2.42 หมายความว่า วัฒนธรรมองค์กรมีแนวโน้มไปในลักษณะที่องค์กรมีการสั่งการและการควบคุมตามลำดับชั้น (5) วัฒนธรรมการรักษาความสัมพันธ์ภายในองค์กร (Cohesion) มีค่าเฉลี่ย 2.31 หมายความว่า วัฒนธรรมองค์กรมีแนวโน้มไปในลักษณะที่บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีม และ (6) วัฒนธรรมองค์กรที่มีอิสระและสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับภาคส่วนอื่นภายนอกองค์กร (Autonomy) มีค่าเฉลี่ย 2.03 หมายความว่า วัฒนธรรมองค์กรมีลักษณะอยู่กึ่งกลางระหว่างองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยตนเองเป็นหลักและองค์กรที่ขับเคลื่อนโดยอาศัยภาคส่วนอื่นภายนอกองค์กร

แผนภาพที่ 7 : คะแนนวัฒนธรรมองค์กรรายมิติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ปี พ.ศ. 2560

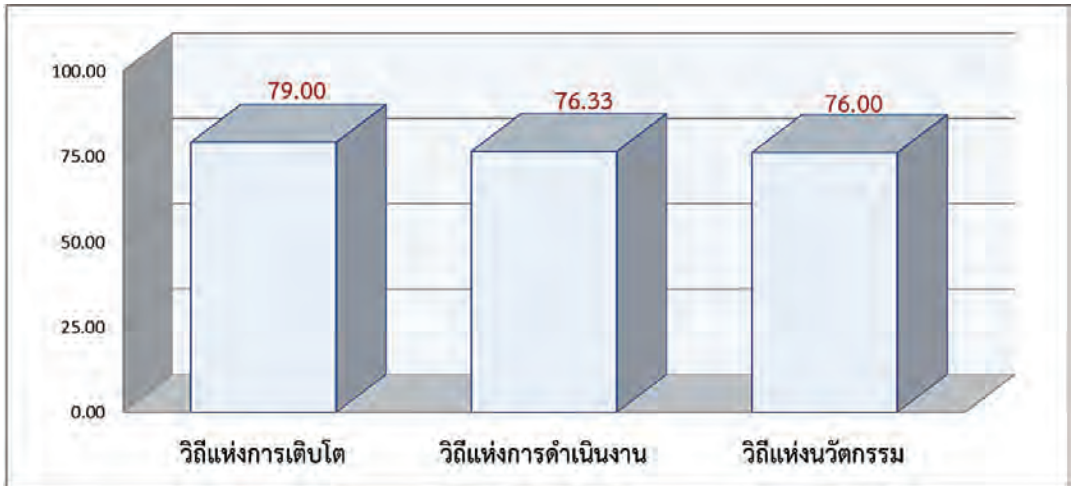

ที่มา : อรรถัย กักผล และคณะ. (2562). รายงานวิจัยการบริหารงานที่เป็นเลิศแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2561. สถาบันพระปกเกล้า.

● วิธีปฏิบัติขององค์กร (Organizational Practices)

วิธีปฏิบัติขององค์กร มีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ (1) วิธีแห่งนวัตกรรม (Ways of Innovation) (2) วิธีแห่งการดำเนินงาน (Ways of Operation) และ (3) วิธีแห่งการเติบโต (Ways of Growth) การสำรวจพบว่า วิธีแห่งการเติบโต มีคะแนนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 79.00 รองลงมา คือ วิธีแห่งการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 76.33 และวิธีแห่งนวัตกรรม คิดเป็นร้อยละ 76.00

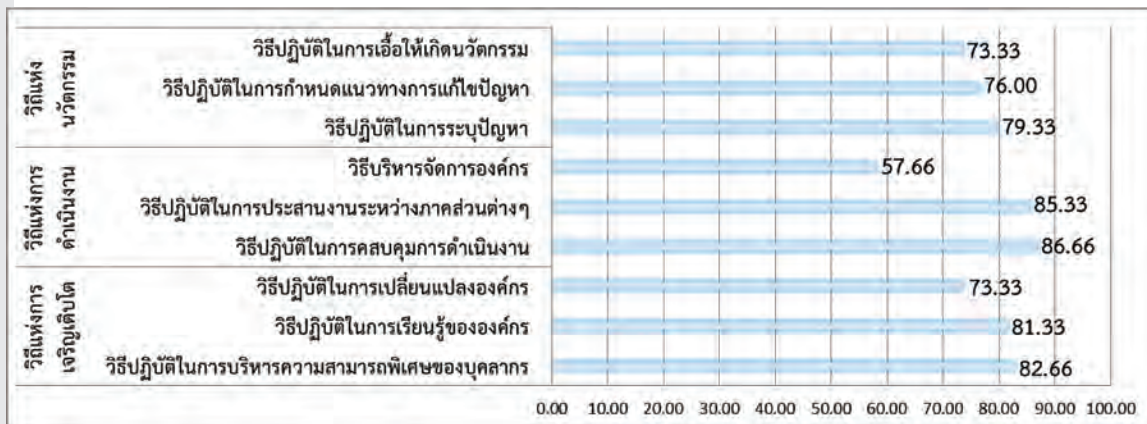
แผนภาพที่ 8 : คะแนนวิธีปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ปี พ.ศ. 2560 จำแนกรายองค์ประกอบ

ที่มา : อรทัย ก๊กผล และคณะ. (2562). รายงานวิจัยการบริหารงานที่เป็นเลิศแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2561. สถาบันพระปกเกล้า.

จากองค์ประกอบหลักทั้ง 3 ประการดังกล่าวข้างต้น ยังสามารถแบ่งเป็นองค์ประกอบย่อยได้อีก 9 ประการ โดยเรียงตามลำดับคะแนนจากสูงสุดไปต่ำสุดได้ ดังนี้ (1) วิธีปฏิบัติในการควบคุมการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 86.66 (2) วิธีปฏิบัติในการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 85.33 (3) วิธีปฏิบัติในการบริหารความสามารถพิเศษของบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 82.66 (4) วิธีปฏิบัติในการเรียนรู้ขององค์กร คิดเป็นร้อยละ 81.33 (5) วิธีปฏิบัติในการระบุนโยบาย คิดเป็นร้อยละ 79.33 (6) วิธีปฏิบัติในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา คิดเป็นร้อยละ 76.00 (7) วิธีปฏิบัติในการเอื้อให้เกิดนวัตกรรม คิดเป็นร้อยละ 73.33 (8) วิธีปฏิบัติในการเปลี่ยนแปลงองค์กร คิดเป็นร้อยละ 73.33 และ (9) วิธีบริหารจัดการองค์กร คิดเป็นร้อยละ 57.66

แผนภาพที่ 9 : คะแนนวิธีปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ปี พ.ศ. 2560 จำแนกรายองค์ประกอบย่อย

ที่มา : อรทัย ก๊กผล และคณะ. (2562). รายงานวิจัยการบริหารงานที่เป็นเลิศแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2561. สถาบันพระปกเกล้า.

“แลหน้า”

อำนาจหน้าที่ใหม่

- การจัดการศึกษา
- การจัดการจราจร
- การส่งเสริมสนับสนุนสถานีตำรวจ

ทิศทางการจัดทำบริการสาธารณะในอนาคต

- สถานการณ์ระดับโลกและระดับประเทศ
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
- แผนพัฒนาฯ 20 ปี
- แผนปฏิรูปประเทศ

อำนาจหน้าที่ใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำบริการสาธารณะ

กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฉบับใหม่ จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562 2) พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 3) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 4) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 และ 5) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2562 ได้เพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ด้านการจัดการศึกษาและการจัดการจราจรให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และกรุงเทพมหานคร สำหรับเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานครยังได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนสถานีดำรวจเพิ่มเติมด้วย

แต่เดิมอำนาจหน้าที่ด้านการจัดการศึกษาไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากแต่บัญญัติไว้ในมาตรา 16 (9) และมาตรา 17 (6) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แต่ในกฎหมายจัดตั้งฉบับใหม่บัญญัติอำนาจหน้าที่ด้านการจัดการศึกษาให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และกรุงเทพมหานคร โดยสำหรับเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลบัญญัติไว้ให้เป็นหน้าที่ที่ต้องทำ

มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

...

(9) การจัดการศึกษา

...

มาตรา 17 ภายใต้บังคับมาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(6) การจัดการศึกษา

...

ขณะที่อำนาจหน้าที่ด้านการจัดการจราจรเป็นอำนาจหน้าที่ใหม่ที่บัญญัติเพิ่มเติมให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง องค์การบริหารส่วนตำบล และกรุงเทพมหานคร ยกเว้นเมืองพัทยาที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการจัดการจราจรอยู่แล้วตามมาตรา 62 (6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2442 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 โดยสำหรับเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และองค์การบริหารส่วนตำบลบัญญัติไว้ให้เป็นหน้าที่ที่ต้องทำ

มาตรา 62 ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย เมืองพัทยามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในเขตเมืองพัทยา ในเรื่องดังต่อไปนี้

(6) การจัดการจราจร

นอกจากนี้ กฎหมายจัดตั้งเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานครฉบับนี้ยังได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนสถานีตำรวจให้แก่เมืองพัทยาและกรุงเทพมหานครอีกด้วย

ตารางที่ 6 : อำนางหน้าที่ใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562	พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562	พ.ร.บ.สถาปนาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562	พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการ เมืองพัทยา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562	พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2562
ด้านการจัดการจราจร				
มาตรา 45 (6/1) ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนในการดูแลการจราจร และการรักษาความปลอดภัย	เทศบาลตำบล (หน้าที่ต้องทำ) มาตรา 50 (2/1) รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การดูแลการจราจร และส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานอื่น ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว	หน้าที่ต้องทำ มาตรา 67 (1/1) รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การดูแลการจราจร และส่งเสริมสนับสนุน หน่วยงานอื่น ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว	หมายเหตุ : บัญญัติไว้ในมาตรา 62 (6) แห่งพ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552	มาตรา 89 (7) การจัดการจราจร และวิศวกรรมจราจร
ด้านการจัดการศึกษา				
มาตรา 45 (7 ตรี) จัดการ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษา รวมทั้งการจัดการหรือ สนับสนุน การดูแลและพัฒนาเด็กเล็ก	เทศบาลตำบล (หน้าที่ต้องทำ) มาตรา 50 (6) จัดการ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ศาสนา และการฝึกอบรม ให้แก่ประชาชน รวมทั้งการจัดการหรือสนับสนุน การดูแลและพัฒนาเด็กเล็ก	หน้าที่ต้องทำ มาตรา 67 (5) จัดการ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการฝึกอบรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งการจัดการหรือสนับสนุน การดูแลและพัฒนาเด็กเล็ก		มาตรา 89 (21) การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาของชาติ รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุน การจัดการศึกษา

พ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562	พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562	พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562	พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการ เมืองพัทยา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562	พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2562
ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนสถานitäารวจ				
			<p>มาตรา 62 (6/1) การส่งเสริมและสนับสนุนสถานitäารวจ และหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (1) และ (6)</p> <p>หมายเหตุ : (1) การรักษาความสงบเรียบร้อย (6) การจัดการจราจร</p>	<p>มาตรา 89 (7/1) การส่งเสริมและสนับสนุนสถานitäารวจ และหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (1) และ (7)</p> <p>หมายเหตุ : (1) การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งนี้ ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และตามกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร (7) การจัดการจราจรและวิศวกรรมจราจร</p>

ที่มา : ผู้เขียน

ทิศทางการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นับจากวันนี้ไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงต้องพัฒนาการจัดทำบริการสาธารณะให้ตอบโจทย์ปัญหา/ความต้องการ ตรงใจ และครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในอนาคต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องคำนึงถึงสถานการณ์ใหม่ ๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และอื่น ๆ ที่เป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลกและประเทศ กล่าวได้ว่า กลายเป็นความท้าทายใหม่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผชิญในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน

● สถานการณ์ระดับโลกที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคำนึงถึงในการจัดทำบริการสาธารณะ⁷

1) สถานการณ์และแนวโน้มเศรษฐกิจโลก มีตลาดเกิดใหม่ที่มีบทบาทสูงขึ้น ตลาดการเงินโลกเข้าสู่สถานการณ์ไร้พรมแดน ซึ่งเป็นผลจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเงินที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินใหม่ ๆ รวมทั้งมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่หลากหลายส่งผลต่อการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น ซึ่งจะเป็โอกาสที่สำคัญของการพัฒนาประเทศไทย

2) การวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด เป็นกุญแจสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตของคน ทำให้เกิดสาขาอุตสาหกรรมและบริการใหม่ ๆ ที่ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่หลากหลายสาขามนุษย์จะสามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด มีการแข่งขันแรงงานที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีและมีทักษะหลายด้านในตลาดแรงงาน ขณะเดียวกันเกิดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ เช่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี เป็นต้น

3) สถานการณ์และแนวโน้มสังคมโลก การเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลกส่งผลต่อเศรษฐกิจและรูปแบบการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุในประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นกลุ่มสำคัญที่ทำให้มีการบริโภคสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น แต่อาจก่อให้เกิดการแย่งชิงประชากรวัยแรงงาน โดยเฉพาะคนที่มีศึภยภาพสูง ขณะเดียวกันการเลื่อนไหลของกระแสวัฒนธรรมโลกที่ผสมผสานกับวัฒนธรรม

⁷ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th>. วันที่ 23 สิงหาคม 2562.

ต้องถึงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและเกิดการสร้างวัฒนธรรมร่วมสมัย แต่อาจก่อให้เกิดวิกฤตทางวัฒนธรรมเนื่องจากการขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี

4) **สถานการณ์และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมโลก** วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 เป็นทิศทางหลักในการพัฒนาของโลกหลัง ค.ศ. 2015 โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 17 เป้าหมายและ 168 เป้าประสงค์ รวมถึงข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทวีความเข้มข้นขึ้น จะมีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต ยิ่งไปกว่านั้น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น ส่งผลต่อการผลิตในภาคเกษตรและความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ

5) **สถานการณ์ความมั่นคงโลก** ประเทศมหาอำนาจมีแนวโน้มใช้อำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่าง ๆ รวมถึงเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศ ด้านอาณาเขตแบบรัฐต่อรัฐทั้งด้านอาณาเขตทางบก การอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลและภูมิรัฐศาสตร์ เพื่อผลประโยชน์และการแย่งชิงทรัพยากร นอกจากนี้ การก่อการร้ายอาชญากรรมข้ามชาติ และอาชญากรรมทางไซเบอร์จะทวีความรุนแรงและมีวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น

แผนภาพที่ 10 : สถานการณ์และแนวโน้มระดับโลก

เรียบเรียงจาก : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th>. วันที่ 23 สิงหาคม 2562.

● สถานการณ์ระดับประเทศที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคำนึงถึงในการจัดทำบริการสาธารณะ⁸

1) สถานการณ์และแนวโน้มเศรษฐกิจไทย โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนผ่านจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น ภาคการผลิตมีการสั่งสมองค์ความรู้และปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิตอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยยังคงมีความหลากหลายของฐานการผลิตที่มีความแข็งแกร่งในระดับโลก อันดับความสามารถในการแข่งขันโดยรวมมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น เศรษฐกิจไทยกลับเข้าสู่เสถียรภาพและอยู่ในเกณฑ์ที่แข็งแกร่ง โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับประเทศที่มีระดับการพัฒนาในระดับใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราการขยายตัวที่ต่ำกว่าศักยภาพของระบบเศรษฐกิจ การส่งออกของไทยปรับตัวลดลงทั้งในด้านการส่งออกสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม มีสาเหตุจากจุดอ่อนที่สำคัญ ๆ ทั้งทางด้านปัญหาเชิงโครงสร้าง เงื่อนไขในระบบเศรษฐกิจโลก และปัจจัยทางด้านการดำเนินนโยบายและการบริหารจัดการเศรษฐกิจ

2) การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม อยู่ในลำดับต่ำและการบริหารจัดการงานวิจัยขาดการบูรณาการให้มีเอกภาพตั้งแต่ระดับนโยบาย การสนับสนุนทุนวิจัยและหน่วยวิจัยหลักทำให้ทิศทางการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยพัฒนาและนวัตกรรมของประเทศไม่ชัดเจน มีความซ้ำซ้อน และยังมีข้อจำกัดในการตอบโจทย์การพัฒนาประเทศเป็นผลให้การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศล่าช้าไม่ทันต่อการพัฒนาเทคโนโลยีของโลก ตลอดจนมีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ในระดับต่ำ

3) สถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทย โครงสร้างประชากรไทยเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ประชากรวัยแรงงานจะมีจำนวนสูงสุดและเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง คุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยยังมีปัญหา คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ขณะที่คนไทยมีแนวโน้มเป็นโรคไม่ติดต่อมากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิต รวมถึงปัญหาด้านสุขภาพในวัยผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐ นอกจากนี้ คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และการมีจิตสาธารณะ

4) สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฐานทรัพยากรธรรมชาติลดลงและเสื่อมโทรมเนื่องจากการใช้ประโยชน์เกินกว่าศักยภาพในการฟื้นตัวของระบบนิเวศ

⁸ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th>. วันที่ 23 สิงหาคม 2562.

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมและการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจก่อนดำเนินการอย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกันการเข้าถึงและการจัดสรรการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติยังไม่เป็นธรรม ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้ง และข้อพิพาทในระดับพื้นที่ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน นอกจากนี้ยังมีปัญหามลพิษที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและต้นทุนทางเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ไม่ยั่งยืน

5) การเจริญเติบโตของภาคเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ กิจกรรมทางเศรษฐกิจกระจุกตัวในกรุงเทพมหานครและภาคกลางทำให้เกิดปัญหาช่องว่างการกระจายรายได้ระหว่างภาค รวมถึงกลไกการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดยังไม่สามารถเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ขณะที่การขยายตัวของเมืองในภาคต่าง ๆ ของประเทศที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นไม่สามารถรองรับการขยายตัวของเมืองได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศมีแนวโน้มการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับสูงส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนและสมดุลของการพัฒนาในพื้นที่

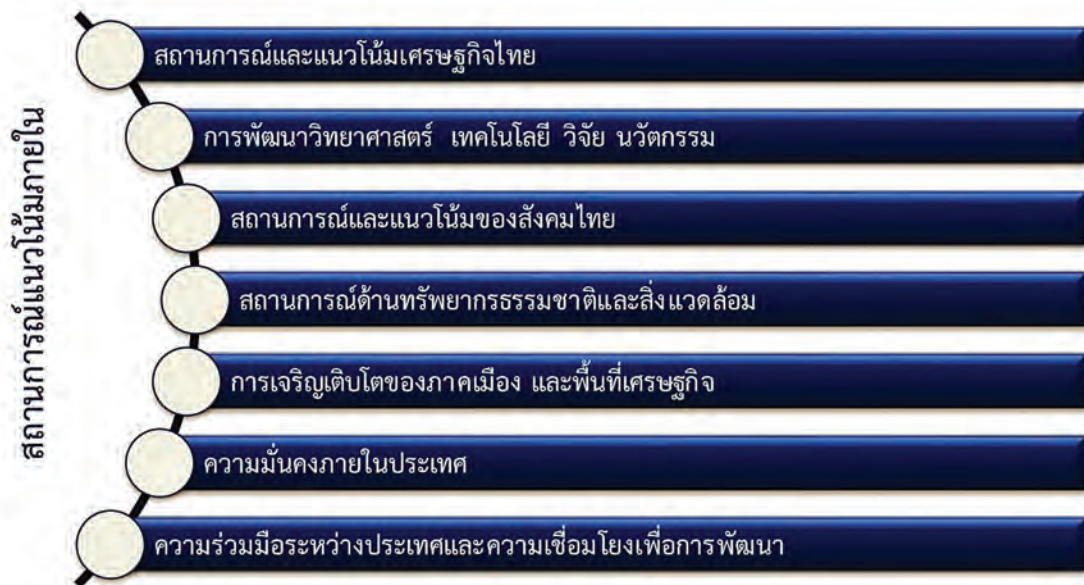
6) ความมั่นคงภายในประเทศ สถาบันหลักของชาติได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งที่มีรากฐานของปัญหามาจากความเห็นต่างทางความคิดและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ขณะที่สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีการสร้างสถานการณ์โดยมีเป้าหมายให้เกิดความสูญเสียต่อเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ ยังต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปสู่การโจมตีระบบขององค์กรขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง และมีมูลค่าความเสียหายสูง

7) ความร่วมมือระหว่างประเทศและความเชื่อมโยงเพื่อการพัฒนา การเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอนุภูมิภาคและภูมิภาคเอเชียเป็นเงื่อนไขสำคัญของประเทศไทยในการขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า การคมนาคมขนส่ง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเทคโนโลยีและสารสนเทศ กับกลุ่มประเทศต่าง ๆ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี

8) การบริหารจัดการภาครัฐยังอ่อนแอ ภาครัฐมีขนาดใหญ่และรายจ่ายประจำเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการภาครัฐมีประสิทธิภาพต่ำ ขาดระบบการทำงานที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายแบบบูรณาการกับหน่วยงานหรือภาคส่วนอื่น ๆ การให้บริการประชาชนยังต้องปรับปรุงให้ได้มาตรฐานสากล ขณะที่การทุจริตและประพฤติมิชอบได้ขยายไปในวงกว้างทั้งในภาครัฐ เอกชน และองค์กรเอกชน นอกจากนี้ กฎหมายหลายฉบับยังไม่ได้มาตรฐานสากล

เนื่องจากล้ำสมัยและกระบวนการตรากฎหมายยังมีจุดอ่อนหลายประการ ตลอดจนกระบวนการยุติธรรมยังขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเสมอภาค

แผนภาพที่ 11 : สถานการณ์และแนวโน้มระดับประเทศ

เรียบเรียงจาก : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. **สรุปสาระสำคัญ** แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th>. วันที่ 23 สิงหาคม 2562.

● เป้าหมายการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรแสดงบทบาทเป็นภาคีหุ้นส่วนกับรัฐบาลในการพัฒนาประเทศให้บรรลุ “เป้าหมายการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)” ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นพันธกิจร่วมของประเทศสมาชิกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 จนถึงปี พ.ศ. 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี

“เป้าหมายการพัฒนายั่งยืน” มีทั้งหมด 17 ข้อ ประกอบไปด้วยประเด็นการพัฒนายั่งยืนในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

เป้าหมายที่ 1	ขจัดความยากจน			
เป้าหมายที่ 2	ขจัดความอดอยาก สร้างความมั่นคงทางอาหาร			
เป้าหมายที่ 3	ส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี			
เป้าหมายที่ 4	ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้			
เป้าหมายที่ 5	สร้างความเท่าเทียมทางเพศ			
เป้าหมายที่ 6	จัดการน้ำและสุขาภิบาล			
เป้าหมายที่ 7	ส่งเสริมพลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้			
เป้าหมายที่ 8	ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ การจ้างงานที่มีคุณค่า			
เป้าหมายที่ 9	ส่งเสริมอุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน			
เป้าหมายที่ 10	ลดความเหลื่อมล้ำ			
เป้าหมายที่ 11	สร้างเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน			
เป้าหมายที่ 12	สร้างรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน			
เป้าหมายที่ 13	รับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ			
เป้าหมายที่ 14	อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล			
เป้าหมายที่ 15	ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนบก			
เป้าหมายที่ 16	ส่งเสริมสันติภาพและการเข้าถึงระบอบยุติธรรม			
เป้าหมายที่ 17	สร้างความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน			

ที่มา : UN SDSN. Chapter 1: Getting to know the Sustainable Development Goals. [online]. Available from <https://sdg.guide>. Retrieved August 28, 2019.

จากเป้าหมาย 17 ข้อนี้อาจแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 People กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 1 การขจัดความยากจน เป้าหมายที่ 2 การขจัดความหิวโหย เป้าหมายที่ 3 การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่เท่าเทียม และเป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ

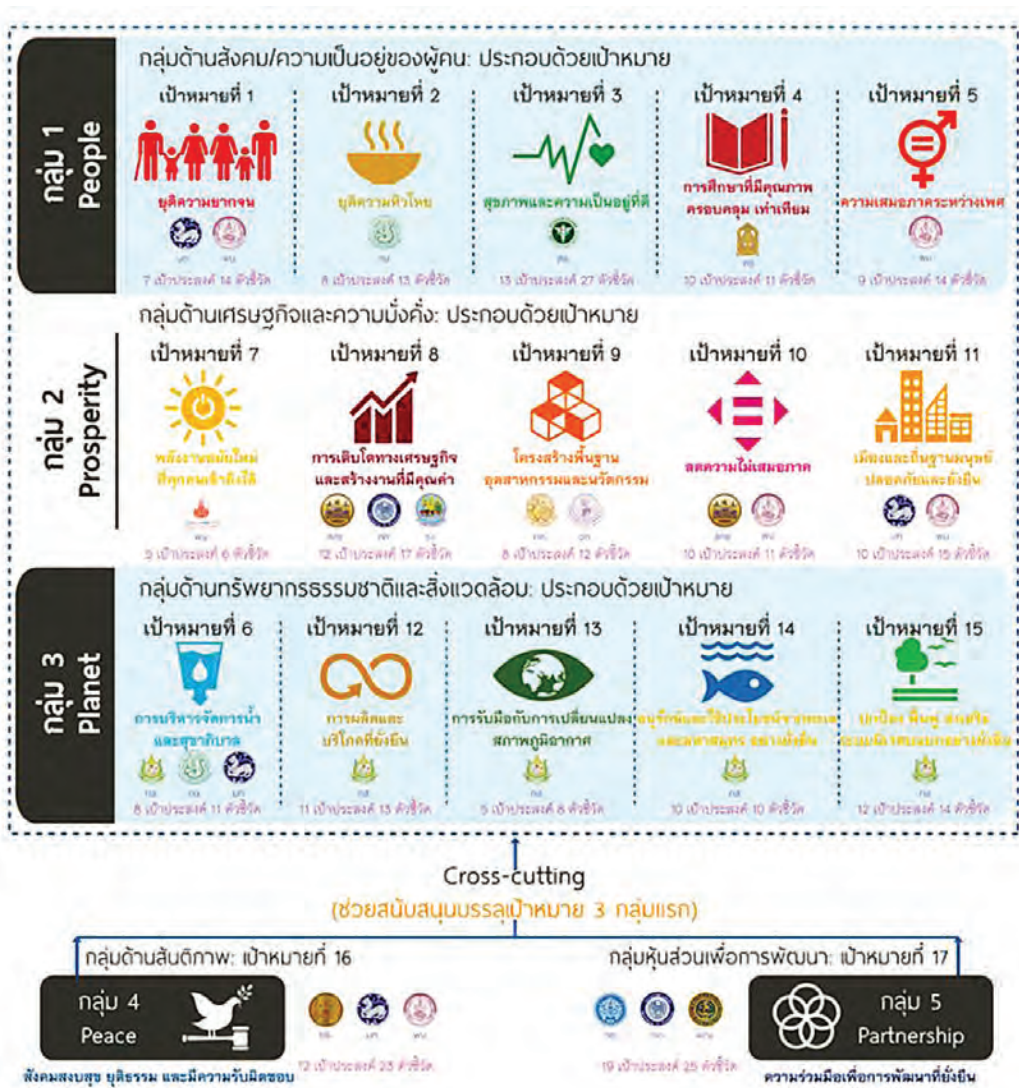
กลุ่มที่ 2 Prosperity กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับความเจริญมั่งคั่ง ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 7 พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ เป้าหมายที่ 8 การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ และเป้าหมายที่ 11 เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน

กลุ่มที่ 3 Planet กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 6 การจัดการน้ำและสุขาภิบาล เป้าหมายที่ 12 แผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป้าหมายที่ 14 การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล และเป้าหมายที่ 15 การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก

กลุ่มที่ 4 Peace กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพ ได้แก่ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสันติภาพและการเข้าถึงระบบยุติธรรม

กลุ่มที่ 5 Partnership กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา ได้แก่ เป้าหมายที่ 17 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

แผนภาพที่ 13 : กลุ่มเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

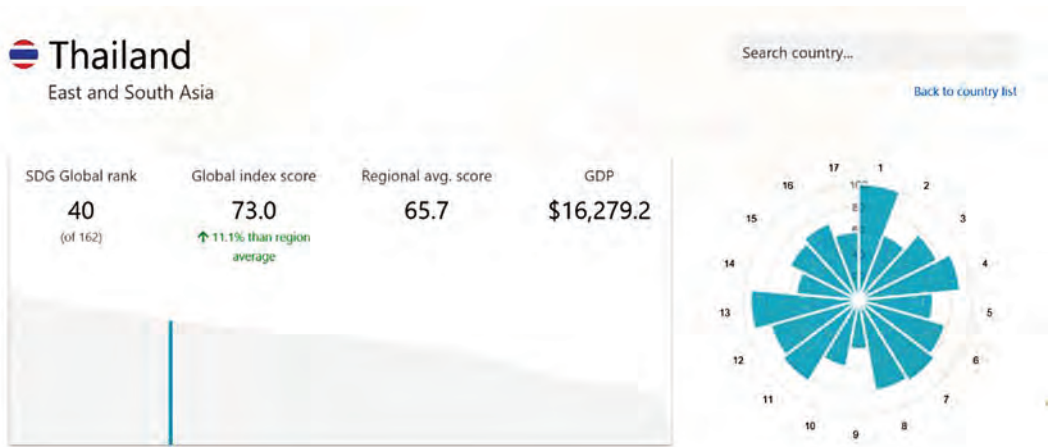

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs) (24). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://osthailand.nic.go.th/>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

ทั้งนี้ กลุ่ม People Prosperity และ Planet เป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ขณะที่ กลุ่ม Peace และ Partnership มีความเกี่ยวข้องกับทุกเป้าหมายเพราะเป็นประเด็น Cross-cutting ที่ช่วยสนับสนุนให้การพัฒนาในแต่ละเป้าหมายประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาในแต่ละเป้าหมายไม่สามารถดำเนินการแยกขาดจากกันได้ หากแต่จำเป็นต้องคำนึงถึงเป้าหมายอื่น ๆ ควบคู่ไปพร้อมกัน

“เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ทั้ง 17 ข้อ มีเป้าประสงค์ร่วม 169 เป้าประสงค์และมีตัวชี้วัดสำหรับประเทศไทยรวม 232 ตัวชี้วัด (จากทั้งหมด 244 ตัวชี้วัด) สำหรับปี พ.ศ. 2562 จากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน ประจำปี 2562 (Sustainable Development Report 2019) ซึ่งจัดทำโดยมูลนิธิแบร์เทลส์มันน์ (Bertelsmann Stiftung) และเครือข่ายการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Solutions Network : SDSN) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอยู่ในอันดับที่ 40 จาก 162 ประเทศ โดยได้คะแนน 73 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร้อยละ 11.1⁹

แผนภาพที่ 14 : คะแนนและอันดับการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562

ที่มา : Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network : SDSN. Sustainable Development Report Dashboards 2019. [Online]. Available from <https://dashboards.sdindex.org/#/THA>. Retrieved August 28, 2019.

⁹ Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network : SDSN. Sustainable Development Report Dashboards 2019. [Online]. Available from <https://dashboards.sdindex.org/#/THA>. Retrieved August 28, 2019.

เมื่อพิจารณาเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในแต่ละด้าน สามารถแบ่งผลการประเมินเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีแนวโน้มบรรลุเป้าหมาย 2) กลุ่มที่มีความก้าวหน้าแต่ยังคงไม่เพียงพอต่อการบรรลุเป้าหมาย และ 3) กลุ่มที่มีความก้าวหน้าเพียงเล็กน้อยและยังคงเป็นความท้าทายในระดับสูง

(1) กลุ่มที่มีแนวโน้มบรรลุเป้าหมาย มี 3 ด้าน ได้แก่ เป้าหมายที่ 1 จัดความยากจน เป้าหมายที่ 6 จัดการน้ำและสุขาภิบาล และเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ การจ้างงานที่มีคุณค่า

(2) กลุ่มที่มีความก้าวหน้าแต่ยังคงไม่เพียงพอต่อการบรรลุเป้าหมาย มี 6 ด้าน ได้แก่ เป้าหมายที่ 3 ส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป้าหมายที่ 5 สร้างความเท่าเทียมทางเพศ เป้าหมายที่ 7 ส่งเสริมพลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ เป้าหมายที่ 9 ส่งเสริมอุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน เป้าหมายที่ 11 สร้างเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน และเป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสันติภาพและการเข้าถึงระบบยุติธรรม

(3) กลุ่มที่มีความก้าวหน้าเพียงเล็กน้อยและยังคงเป็นความท้าทายในระดับสูง มี 4 ด้าน ได้แก่ เป้าหมายที่ 2 จัดความอดอยาก สร้างความมั่นคงทางอาหาร เป้าหมายที่ 13 รับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล และเป้าหมายที่ 15 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนบก

แผนภาพที่ 15 : ผลการประเมินการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนรายด้านของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562

ที่มา : Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network : SDSN. Sustainable Development Report Dashboards 2019. [Online]. Available from <https://dashboards.sdgindex.org/#/THA>. Retrieved August 28, 2019.

● ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศ” “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนภาพที่ 16 : วิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ

(พ.ศ.2561-2580)

วิสัยทัศน์ประเทศไทย

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ประเทศไทยมั่นคง ประชาชนมีความสุข

ยกระดับคุณภาพในทุกภาคหลายมิติ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างค้ำคูณ

สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม

มั่นคง

- มีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง
- ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย
- สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคง มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน
- มีความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ

มั่งคั่ง

- ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างค้ำคูณ โดยยกระดับเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน
- เศรษฐกิจมีความสามารถในการแข่งขันสูง สร้างเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคต และเป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงภูมิภาคทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน มีความสมบูรณ์ในทุกมิติที่สามารถสร้างการพัฒนาอย่างค้ำคูณ อาชีว ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงินและทุนอื่นๆ

ยั่งยืน

- การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญด้านรายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างค้ำคูณ โดยไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติกับพหุศั ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
- มีการผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลก
- คนมีความรับผิดชอบค้ำคูณ มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน ทุกภาคส่วนในสังคมมีค้ำคูณและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายการพัฒนาประเทศ

ประเทศไทยมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=53160&Key=news2>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์¹⁰ ได้แก่

¹⁰ “ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)” (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1.

(1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เเอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน และมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

(2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราเก่งทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

(3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ตีรอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มั่นใจศรัทธาต่ออม โอบอ้อมอารีมีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

(4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำ เพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย ทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

(5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติทั้งด้าน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

(6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก **“ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม”** โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคม ต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธ

ไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนั้น กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ และเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้านมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแผนภาพ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 17 : ความสอดคล้องของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เรียบเรียงจาก : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. การบริหารงานของ อปท. ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ. เอกสารประกอบโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารงานของ อปท. ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://e-plan.dla.go.th/activityImage/428.pdf>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

● แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)¹¹

เป้าหมายรวมของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประกอบด้วย (1) คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ (2) ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจนลดลง (3) ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ (4) ทูทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และน้ำ (5) มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย สังคมปลอดภัย สามัคคี สร้างภาพลักษณ์ดี และเพิ่มความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อประเทศไทย และ (6) มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน

จากเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงกำหนดยุทธศาสตร์ทั้งหมด 10 ยุทธศาสตร์ โดยมี 6 ยุทธศาสตร์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและอีก 4 ยุทธศาสตร์ที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ดังนี้

(1) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย (1.1) ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสำนึก และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (1.2) พัฒนาศักยภาพ คนให้มีทักษะ ความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า (1.3) ยกกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (1.4) ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ (1.5) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสุขภาพภาครัฐและปรับระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพ (1.6) พัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย และ (1.7) ผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง

(2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย (2.1) การเพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดสามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐและมีอาชีพ (2.2) การกระจายการให้บริการภาครัฐทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมและทั่วถึง และ (2.3) เสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสิทธิในการจัดการที่ดินและทรัพยากรภายในชุมชน

¹¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

(3) ยุทธศาสตร์การสร้างการแข่งขันทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย (3.1) การบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมทั้งในด้าน การคลัง และ (3.2) การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ มุ่งเน้นการสร้างเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าการลงทุน เพื่อยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ โดยยกระดับ การผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่ระบบมาตรฐาน ต่อยอดความเข้มแข็งของอุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพปัจจุบันเพื่อยกระดับไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง วางอนาคตรากฐาน การพัฒนาอุตสาหกรรม เสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรมและอำนวยความสะดวกด้าน การค้าการลงทุน

(4) ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีแนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (4.1) การรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสมดุลของ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม (4.2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคง สมดุล และยั่งยืน (4.3) การแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม (4.4) ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (4.5) สนับสนุนการลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (4.6) การบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ (4.7) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (4.8) การพัฒนา ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

(5) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความ มั่งคั่งและยั่งยืน มีแนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (5.1) การรักษาความมั่นคงภายในเพื่อ ให้เกิดความสงบในสังคมและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ (5.2) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพ การป้องกันประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหารและภัยคุกคาม อื่น ๆ (5.3) การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคงเพื่อบูรณาการความร่วมมือ กับมิตรประเทศเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติ (5.4) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและ สิทธิอธิปไตยในเขตทะเล และ (5.5) การบริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนาเพื่อให้เกิด ความสอดคล้องกันระหว่างแผนงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงการพัฒนาภายใต้การมีส่วนร่วมของ ภาคประชาชน

(6) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย มีแนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (6.1) ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน บทบาท ภารกิจ และคุณภาพบุคลากรภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัว มีขนาดที่เหมาะสม เกิดความคุ้มค่า (6.2) ปรับปรุงกระบวนการงบประมาณ และสร้างกลไกในการติดตามตรวจสอบการเงินการคลังภาครัฐ เพื่อให้การจัดสรรและการใช้จ่ายมีประสิทธิภาพ (6.3) เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับการให้บริการสาธารณะให้ได้ มาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนและภาคธุรกิจได้รับบริการที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และอำนวยความสะดวกตรงตามความต้องการ (6.4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง (6.5) ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส และยุติธรรม และ (6.6) ปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ

(7) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ แนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (7.1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่ง (7.2) การสนับสนุนการพัฒนาระบบขนส่ง (7.3) การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ (7.4) พัฒนาด้านพลังงาน (7.5) พัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล และ (7.6) พัฒนาระบบน้ำประปา

(8) ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม แนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (8.1) เร่งส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนาและผลักดันสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และเชิงสังคม (8.2) พัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี และ (8.3) พัฒนาสภาวะแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ด้านบุคลากรวิจัย

(9) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ แนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (9.1) การพัฒนาภาคเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กระจายตัวอย่างทั่วถึง (9.2) การพัฒนาเมือง และ (9.3) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ

(10) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา แนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (10.1) ขยายความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนกับมิตรประเทศ และแสวงหาตลาดใหม่สำหรับสินค้าและบริการของไทย (10.2) พัฒนาความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่งโลจิสติกส์และโทรคมนาคมในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคภายใต้แผนงาน GMS, ACMECS, IMT-GT, BIMSTEC, และ JDS และภูมิภาคอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกและลด

ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ (10.3) พัฒนาและส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ การบริการ และการลงทุนที่โดดเด่นในภูมิภาค (10.4) ส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศของผู้ประกอบการ ไทย (10.5) เปิดประตูการค้าและพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะหุ้นส่วนทาง ยุทธศาสตร์ทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคที่มีความเสมอภาคกัน (10.6) สร้างความเป็น หุ้นส่วนการพัฒนาประเทศในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติ (10.7) เข้าร่วมเป็นภาคี ความร่วมมือระหว่างประเทศโดยมีบทบาทที่สร้างสรรค์ (10.8) ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาค และนานาชาติในการสร้างความมั่นคงในทุกด้านที่เกี่ยวกับเรื่องความอยู่ดีมีสุขของประชาชน (10.9) บูรณาการภารกิจด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและด้านการต่างประเทศ และ (10.10) ส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวภายในประเทศที่สำคัญ

แผนภาพที่ 18 : ความสอดคล้องของแผนพัฒนาฯ ที่ 12 กับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

● แผนปฏิรูปประเทศ

แผนปฏิรูปประเทศ ประกอบด้วย การปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเมือง (2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (3) ด้านกฎหมาย (4) ด้านกระบวนการยุติธรรม (5) ด้านเศรษฐกิจ (6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7) ด้านสาธารณสุข (8) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (9) ด้านสังคม (10) ด้านพลังงาน และ (11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แผนปฏิรูป 11 ด้านมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 7 : ความสอดคล้องของแผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้านและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านความมั่นคง	ด้านการสร้าง ความสามารถ ในการแข่งขัน	ด้านการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์	ด้านการสร้างโอกาส และความเสมอภาค ทางสังคม	ด้านการสร้างการเติบโต บนคุณภาพชีวิตที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม	ด้านการปรับสมดุลและ พัฒนาระบบการบริหาร จัดการภาครัฐ
แผนปฏิรูปด้านการเมือง	- เสริมสร้างวัฒนธรรม ทางการเมือง/การมี ส่วนร่วมของประชาชนใน ระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข - สร้างรัฐธรรมนูญไทย	- บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโต้ภัย ชีวิตประชาชน				- สร้างรัฐธรรมนูญไทย
แผนปฏิรูปด้านการบริหาร ราชการแผ่นดิน		- บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโต้ภัย ชีวิตประชาชน		- บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโต้ภัย ชีวิตประชาชน		- อนุ อ ภา ๑ ภาครัฐ มี มาตรฐาน ทันสมัย และ เชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาล ดิจิทัล - บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโต้ภัย ชีวิตประชาชน
ด้านกฎหมาย		- มีกลไกทางกฎหมายเพื่อ เพิ่มความสามารณ์ในการ แข่งขันของประเทศ		- กลไกทางกฎหมายเพื่อ สร้างความเป็นธรรมและ ซัดความเสมอภาคใน สังคม		
ด้านกระบวนการยุติธรรม				- อำนวยความสะดวกทาง คดีและการลดความ เหลื่อมล้ำ		- เวลาการทำงานที่ชัดเจน แน่นอน มีระบบตรวจสอบ ที่มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านความมั่นคง	ด้านสร้าง ความสามาร ในการแข่งขัน	ด้านสร้าง สถาบันด้าน ส่งเสริมผลิตภาพ การ มาตรฐาน และนวัตกรรม	ด้านการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์	ด้านสร้างโอกาส และความเสมอภาค ทางสังคม	ด้านการสร้างการเติบโต บนคุณภาพชีวิตที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม	ด้านการปรับสมดุลและ พัฒนาระบบการบริหาร จัดการภาครัฐ
ด้านเศรษฐกิจ	- ปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม	- ปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม	- เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความมั่นคงของประเทศ	- ปฏิรูประบบบริการปฐมภูมิ	- ปรับปรุงกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของไทย	- การบริหารจัดการเชิงพื้นที่และขยายผลแบบอย่างความสำเร็จผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	
ด้านสาธารณสุข	- เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความมั่นคงของประเทศ			- ปฏิรูประบบบริการปฐมภูมิ			
ด้านการสื่อสาร	- ปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน			- ปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน	- ปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน		
ด้านสังคม				- ปฏิรูปการออมสวัสดิการสังคมและการลงทุนด้านสังคม	- ปฏิรูปการออมสวัสดิการสังคมและการลงทุนด้านสังคม		
ด้านพลังงาน	- ปฏิรูปการบริหารจัดการพลังงาน	- ส่งเสริมการกระจายรายได้สู่ชุมชน สร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานเศรษฐกิจพลังงาน		- ปฏิรูปการออมสวัสดิการสังคมและการลงทุนด้านสังคม	- ปฏิรูปโอกาสการพัฒนาสังคมโดยสนับสนุนให้เกิดชุมชนเข้มแข็งและการขับเคลื่อนสังคมด้วยจิตสาธารณะ		

ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านความมั่นคง	ด้านการสร้าง ความสามัคคี ในการแข่งขัน	ด้านการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์	ด้านการสร้างโอกาส และความเสมอภาค ทางสังคม	ด้านการสร้างการเติบโต บนคุณภาพชีวิตที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม	ด้านการปรับสมดุลและ พัฒนาระบบการบริหาร จัดการภาครัฐ
ด้านการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต มิชอบ	- การป้องกันและเฝ้าระวัง					

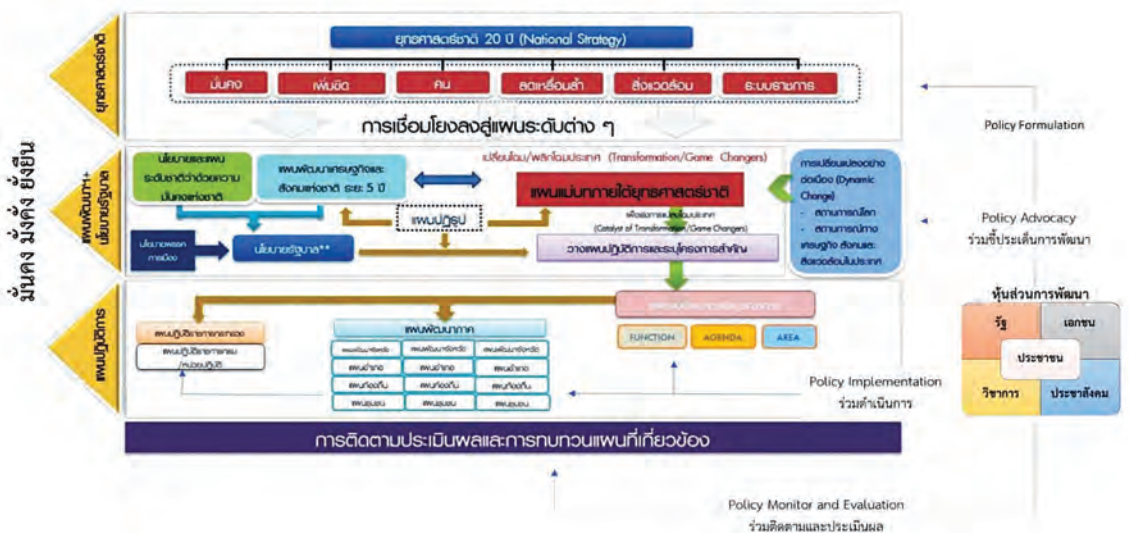
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนการปฏิรูปประเทศ. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://nscr.nesdb.go.th/>. วันที่ 29 สิงหาคม 2562.

● ความสอดคล้องของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนา ฉบับที่ 12 และแผนปฏิรูปประเทศ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนา ฉบับที่ 12 และแผนปฏิรูปประเทศเป็นเสมือนกรอบหรือทิศทางในการทำงานของหน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประเทศ กรอบหรือทิศทางในการทำงานดังกล่าวต่างมีความสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกันโดยสามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 20

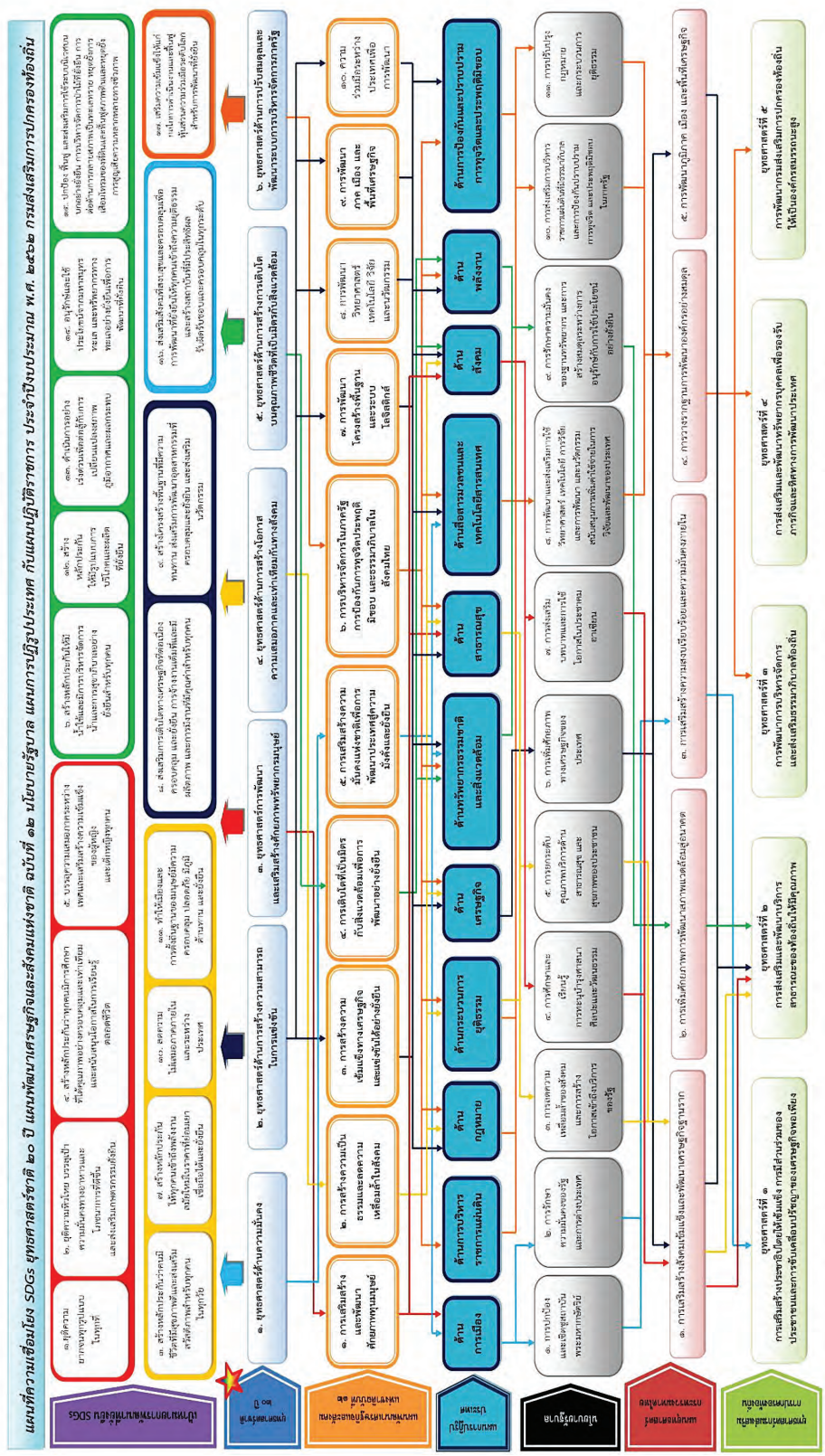
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะรู้สึว่าการพัฒนาประเทศเป็นเรื่องเกินกำลังความสามารถ แต่ในทางปฏิบัติแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภาคีหุ้นส่วนสำคัญของรัฐบาลในการดำเนินงาน เพราะการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนงานต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมมีแนวทางสำคัญ คือ การกระจายลงสู่พื้นที่ โดยยึดหลักการพัฒนาพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม ให้จังหวัดเป็นพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนา และเป็นจุดเชื่อมโยงการพัฒนาจากชุมชนสู่ประเทศและประเทศสู่ชุมชน ยุทธศาสตร์และแผนงานระดับชาติจึงส่งต่อลงมาสู่ชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบของแผนงานระดับภาค จังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น และชุมชน

แผนภาพที่ 19 : การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนงานระดับประเทศ และแผนงานระดับชุมชนท้องถิ่น

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และอนาคตประเทศไทย. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://planning.tu.ac.th/uploads/planning/pdf/plan/plan20.pdf>. วันที่ 30 สิงหาคม 2562.

แผนภาพที่ 20 : ความสอดคล้องของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และแผนปฏิบัติการประจำปี

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ อพท. ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย. เอกสารประกอบโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการจัดการข้อมูลเพื่อการบริหารงานของ อพท. ตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://e-plan.dla.go.th/activityimage/428.pdf>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

ในส่วนต่อไป หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมตัวอย่างการจัดทำบริการสาธารณะที่โดดเด่น
ในประเภทต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ประจำปี 2560
เพื่อเป็นจุดประกายความคิดและสร้างแรงบันดาลใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างสรรค์
นวัตกรรมในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน
ทุกกลุ่ม ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กรณีตัวอย่าง:

ท้องถิ่นกับการจัดทำบริการสาธารณะ
ด้านการศึกษา

- การศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่สังคมอุดมปัญญา
ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน
(Learning Support Assistant : LS)
เทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

การศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่สังคมอุดมปัญญา ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน (Learning Support Assistant : LS) เทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

เทศบาลนครเชียงราย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ที่มีพื้นที่ตั้งอยู่ในจุดศูนย์กลางของจังหวัดเชียงราย มีพื้นที่ในการดูแลทั้งหมด 60.85 ตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็น 64 ชุมชน มีประชากรกว่า 74,000 คน บริหารงานภายใต้เป้าหมาย “เชียงรายเมืองน่าอยู่ นครแห่งความสุข” เพื่อสร้างให้เทศบาลนครเชียงรายเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการใช้ชีวิตของประชาชนอย่างมีความสุขอย่างยั่งยืนไปพร้อมกันด้วย โดยมีการน้อมนำพระราชปณิธานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าสุทนต์มณี ภาณุวงศ์ กรมหลวงสงขลาไชยศรีสุริยราช หรือสมเด็จย่า คือ “ปลูกป่า สร้างคน” มาเป็นหลักแนวทางในการพัฒนาเมืองให้ยั่งยืน

“ปลูกป่า” คือการสร้างเมืองให้เติบโตในทิศทางที่สอดคล้องกัน ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กล่าวคือหากเทศบาลมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ดี เพียงพอและทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็น ถนน ทางเดินเท้า ระบบไฟฟ้า แสงสว่าง หรือระบบระบายน้ำที่ดีแล้ว ย่อมจะมีผลต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักลงทุนให้เข้ามาสร้างเศรษฐกิจที่ดีให้กับเทศบาลได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาเมือง เทศบาลได้มีการเตรียมพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และดำเนินโครงการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กันด้วย

“การสร้างคน” คือ การสร้างคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และจริยธรรม โดยการศึกษา ถือเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งต้องเร่งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโต ในลักษณะแกนตั้งสูงตรงเป็นดั่งต้นไม้ใหญ่ เป็นคนเก่งและเป็นคนดีมีคุณธรรม ไม่ใช่เติบโต ในแนวเฉียง ที่ขาดข้อใดข้อหนึ่งไป เพราะคนรุ่นต่อไปจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และมีคุณธรรม ซึ่งจะเป็นผู้สืบสานการพัฒนาบ้านเมืองให้ไปสู่ความน่าอยู่อย่างยั่งยืนได้อย่างต่อเนื่อง

การบริหารภายใต้การนำของ นายวันชัย จงสุทธานามณี นายกเทศมนตรีนครเชียงราย จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็ก เยาวชนมาก มุ่งเน้นจัดการศึกษาให้เด็กที่นอกจากจะต้องเก่ง ทางวิชาการแล้ว ต้องเป็นคนดี มีคุณธรรมด้วย โดยโรงเรียนสังกัดเทศบาล ทั้ง 5 โรงเรียนได้มีการสอดแทรกคุณธรรมเข้าไปในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญของการปลูกฝัง สร้างสรรค์คุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนทุกคน ด้วยเชื่อว่าวิกฤตปัญหาต่างๆ ในสังคมปัจจุบัน มีสาเหตุมาจากคนในสังคมขาดศีลธรรม ขาดคุณธรรมและจริยธรรม ในการอยู่ร่วมกันเป็นสำคัญ และเห็นว่าสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาต้องมีส่วนรับผิดชอบเป็นพื้นฐานโดยตรง จากการที่นายกเทศมนตรีให้ความสำคัญทางด้านการศึกษาจึงมีการร่วมมือกับเครือข่ายทางการศึกษา มีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงรายเพื่อวางแผนในการพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษา การปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล รวมทั้งยังได้รับความร่วมมือกับโรงเรียนชั้นนำในประเทศ และเกิดแนวคิดที่อยากมี ผู้ที่คอยสนับสนุนในการเรียน การสอน คอยสังเกต อบรม และช่วยเหลือนักเรียน เพิ่มขึ้นมาจากครูที่สอนปกติ

ดังนั้น เทศบาลนครเชียงราย และโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย จึงได้ประชุมร่วมกับ คณะผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ จนเกิดขึ้นเป็นโครงการผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน (Learning Support Assistant : LS) ที่โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย เป็นการสร้างระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในทุกด้าน ซึ่งผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน มีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงต่อการดูแล ช่วยเหลือ และ สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่างๆ ทั้งด้านการเรียน ด้านพฤติกรรม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และเป็นตัวเชื่อมโยง ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในการดูแล ช่วยเหลือ แก้ไข พฤติกรรมนักเรียน อีกทั้งเป็นบุคลากรที่ช่วยสนับสนุน ส่งเสริม การพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามศักยภาพ และ ความสามารถของนักเรียนรายบุคคล อีกทั้งเป็นเสมือน เกราะป้องกันการเกิดคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนด้วย

โครงการได้เริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2557 โดยมีการรับสมัคร ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ประจำห้องเรียน หรือที่ทางโรงเรียนเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ครู LS” โดยคุณสมบัตินั้นคือผู้จบ การศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่จำกัดสาขาวิชาที่จบ และมีผู้มาสมัครจำนวนมาก การคัดเลือก จะคัดจากการสัมภาษณ์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการงานด้านบุคลากร ซึ่งจะ พิจารณาที่ทัศนคติ ปฏิภาณไหวพริบ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ และความสามารถในขอบข่ายที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน โดยหลักสำคัญคือ มีความเมตตาสามารถเข้ากับเด็กนักเรียน และมีความทุ่มเทเอาใจใส่ในการสนับสนุนช่วยเหลือเด็ก นักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนได้หรือไม่

กระบวนการดำเนินโครงการ

ปี พ.ศ. 2557 ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน หรือ LS ได้มีการรับสมัครครั้งแรก ซึ่งจะทำงานในชั้นเรียนหลักสูตร หลักสูตรส่งเสริมศักยภาพด้านภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ (Mathematics and English Program) ต่อมาเมื่อผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง เห็นผลดี จากการมีผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้อง ตัวนักเรียนเอง จึงมีการปรึกษาหารือกันทั้งฝ่าย นายกเทศมนตรีในฐานะผู้นำนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อขยายผลในการจ้าง LS ให้ครอบคลุมหลักสูตรอื่นๆ ด้วย โดยใช้วิธีการเก็บเป็นค่าบำรุง การศึกษาจากผู้ปกครอง และจัดการบริหารในรูปแบบของสมาคม

ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียนในแต่ละห้องจะเป็นบุคลากรที่ทำหน้าที่ เป็นครู พี่เลี้ยงประจำห้องเรียน มีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนการเรียนรู้ของ นักเรียนในความรับผิดชอบให้ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตามศักยภาพและ ความสามารถของแต่ละบุคคล โดยสามารถแบ่งหน้าที่ออกเป็น 4 หน้าที่หลัก คือ 1) หน้าที่ต่อ นักเรียน 2) หน้าที่ต่อผู้ปกครอง 3) หน้าที่ต่อครูผู้สอน และ 4) หน้าที่ต่อฝ่ายบริหาร

1) หน้าที่ต่อนักเรียน

ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียนจะต้องสังเกต และบันทึกข้อมูลของนักเรียน ในห้องที่ตนเองดูแล จะสังเกตใน 4 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านพฤติกรรม ด้านสุขภาพ และ ด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ครูประจำชั้นและผู้ปกครองรับทราบ และดำเนินการสนับสนุนผู้เรียนใน 4 ด้าน ดังนี้

ด้านการเรียน

ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียนจะคอยแนะนำ ดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามหน้าที่ ของตนเองให้ถูกต้องเหมาะสมจากครูประจำชั้นและครูผู้สอน แนะนำและให้ความรู้ทั้งในบทเรียน

และนอกบทเรียนให้กับนักเรียนเวลาที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือสงสัย โดยจะนำข้อมูลมาปรึกษาครูประจำวิชา เพื่อข้อมูลที่ถูกต้อง และนักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุด ติดตามงานที่ค้างส่งของนักเรียนร่วมกับครูผู้สอนแต่ละวิชา เป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างนักเรียนกับครูต่างชาติในห้องเรียน ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนแทนครูประจำรายวิชานั้นๆ ในกรณีที่ครูประจำรายวิชาติดงานราชการ ติดตามข้อมูลด้านการศึกษาต่อและการให้คำปรึกษาเรื่องการเรียน

นอกจากนี้ ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน ยังสอนเสริมวิชาทักษะชีวิต ชุมชนุมที่ไม่มีครูเปิดสอน เช่น ชุมชนุมภาษาอังกฤษสำหรับการ์ตูน อาหารว่างเพื่อสุขภาพ เป็นต้น เป็นการเพิ่มความหลากหลายให้กับชุมชนุมตามที่มีนักเรียนสนใจ

ด้านพฤติกรรม

ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียนจะคอยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนในตั้งแต่เดินเข้ามาในโรงเรียน ทำกิจกรรมต่างๆ พฤติกรรมในชั้นเรียน หากพบเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง หรือมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในทางไม่ดีผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียนจะเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจเพื่อหาสาเหตุของปัญหา ให้คำปรึกษา และร่วมแก้ปัญหาให้กับนักเรียน รวมถึงประสานกับครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ผู้บริหาร เพื่อร่วมแก้ปัญหาตามระดับของความเสี่ง

นอกจากการสังเกตและให้คำปรึกษาแล้ว ทางผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน และครูประจำชั้น ยังมีการจัดกิจกรรมจิตศึกษา ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่ถูกออกแบบมาเพื่อกลุ่มเวลาจิตใจผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้คิด และแสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยจะใช้ช่วงเวลาในช่วงเช้าทำกิจกรรม เช่น ชั้นมัธยมต้นทำกิจกรรมวันอังคาร และพฤหัสบดี เวลา 08.00 น. - 08.30 น. ไม่ต้องลงมาเข้าแถวเคารพธงชาติ ผลจากกิจกรรมที่ทำนอกจากกลุ่มเวลาจิตใจเด็ก ทำให้เด็กกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดความสนิทสนมกันมากขึ้น ครูและผู้สนับสนุนรู้จักนักเรียนมากขึ้น

ด้านสุขภาพ

ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียนจะทำการพูดคุย สัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับสุขภาพเป็นรายบุคคล เพื่อจัดทำประวัติด้านสุขภาพ และคอยสังเกตสุขภาพของนักเรียนในสายชั้น ในหลายกรณี ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน จะสังเกตเห็นอาการผิดปกติของนักเรียน ได้เป็นคนแรก และสามารถนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรักษาได้ทันการ

ด้านเศรษฐกิจ

ให้นักเรียนและผู้ปกครองกรอกแบบสอบถามจัดทำประวัติด้านเศรษฐกิจเป็นรายบุคคล ซึ่งข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจนี้จะใช้ในการพิจารณาทุนปัจจัยพื้นฐานต่างๆ

2) หน้าที่ต่อผู้ปกครอง

ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน จะคอยแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ผู้ปกครอง ผ่านทางการโทรศัพท์ หรือไลน์กลุ่มซึ่งสามารถรายงานกิจกรรมของนักเรียนที่ทำ และรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน เช่น การขาด ลา มา สาย เป็นต้น

3) หน้าที่ต่อครูผู้สอน

ติดต่อประสานงานกับครูผู้สอนในแต่ละรายวิชา เช่น การมอบหมายงาน ติดตามงาน ค้างส่ง และช่วยครูผู้สอนในการดูแลพฤติกรรมนักเรียนในขณะที่เรียน รายงานพฤติกรรมนักเรียนที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ให้กับครูผู้สอนและครูที่ปรึกษาได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ

4) หน้าที่ต่อฝ่ายบริหาร

ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ให้ความสำคัญกับผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน เปรียบเสมือนเป็นบุคลากรครูด้วย จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องนำนโยบายของผู้บริหารไปสู่การปฏิบัติ และรวมถึงสามารถเสนอความคิดเห็นเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนองค์กร

จากการประเมินเด็กนักเรียนผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน แบ่งกลุ่มเด็กนักเรียนออกเป็นระดับ A, B และ C จากนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ไปจนถึงต้องได้รับการดูแล แก้ไขปัญหา เพราะวัยเรียนถือเป็นวัยที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดอนาคตของนักเรียน ดังนั้น ผู้สนับสนุนจึงต้องค้นหาเด็กในเกณฑ์ C ให้พบแต่โดยเร็วเพื่อช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ให้เด็กมีระดับที่ดีขึ้นจาก C เป็น B และจาก B เป็น A ตามลำดับ

ผลการดำเนินงานโครงการ

ผลจากการที่เทศบาลนครเชียงรายและโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ได้จัดให้มีผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน (Learning Support Assistant : LS) ประจำทุกห้องเรียนนั้น ก่อให้เกิดผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ในหลายๆ ด้าน ดังนี้

1. **ผลต่องานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน** ได้มีการจัดทำเอกสารสำรวจความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลในชั้นเรียน เช่น การจัดเก็บข้อมูลประวัติของนักเรียนในทุกๆ ด้าน ทั้งข้อมูลผู้ปกครอง สถานะทางบ้าน สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในการวางแผนการดำเนินงาน การปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือผู้เรียน ทั้งระดับห้องเรียน และรายบุคคล

2. **ผลต่องานแนะแนว** โรงเรียนมีข้อมูลความถนัดและรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้งานแนะแนวสามารถวางแผนการแนะนำนักเรียนในการเลือกวิชาเรียน เช่น วิชาเลือกเสรี ชุมนุม ได้ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนสามารถวางแผนการแนะแนวการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน

3. ผลต่องานการสอน ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียนจะช่วยครูผู้สอนในการติดตามงานจากนักเรียน ทำให้ปัญหาการขาดส่งงานลดน้อยลงอย่างมาก นอกจากนี้ ยังช่วยควบคุมชั้นเรียนและดูแลให้นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จหรือช่วยครูที่เข้าสอนแทนควบคุมชั้นเรียนให้เป็นปกติ

4. ผลต่องานกิจการนักเรียน ในกรณีที่นักเรียนประสบปัญหาบางอย่าง ผู้สนับสนุนการเรียนรู้จะเป็นผู้ทราบข้อมูลเบื้องต้น เช่น การมาสาย การขาดเรียน การหนีเรียน จากนั้นจะดำเนินการประสานกับฝ่ายกิจการนักเรียนในการติดตาม ปรับแก้ และหาสาเหตุของพฤติกรรมของนักเรียน ทำให้สามารถลดปัญหาของนักเรียนลงได้มาก

5. ผลต่อผู้ปกครองนักเรียน ผู้สนับสนุนการเรียนรู้จะประสานกับผู้ปกครองนักเรียนในทุกด้าน เช่น การซักถามกรณีนักเรียนขาดเรียน การรายงานความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ สามารถเป็นที่ เป็นเพื่อน ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาให้นักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ หรือมาอยู่หอพัก ช่วยให้ผู้ปกครองคลายความกังวลได้

การนำระบบผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียนมาใช้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 พบว่าจำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง สามารถควบคุมดูแลจัดปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ ของนักเรียน เช่น ปัญหาความก้าวร้าวต่อครูบาอาจารย์ ปัญหาความขัดแย้งกับเพื่อนนักเรียน ปัญหาความไม่เข้าใจต่อครอบครัว ปัญหาการมาเรียนสาย ปัญหาการเรียนไม่ทันเพื่อนร่วมชั้น และปัญหาอื่นๆ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียนสามารถดูแล ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจและเชื่อใจผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน กล้าที่จะปรึกษาหรือบอกเล่าเรื่องราวปัญหาต่างๆ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรมต่างๆ ได้ตรงจุดมากขึ้น และทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการมาโรงเรียนมากขึ้น สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค

1. การจ้างผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน (LS) ที่ต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นมาจากงบประมาณการจ้างบุคลากรปกติ จำเป็นที่จะต้องหารายได้เพิ่มเติม ซึ่งทางเทศบาลได้เก็บจากค่าบำรุงการศึกษาของผู้ปกครอง และบริหารเงินในลักษณะของกองทุน เพื่อความสะดวกในการใช้งบประมาณดังกล่าว ซึ่งในส่วนของการเก็บค่าบำรุงการศึกษาเพิ่มนั้นทางโรงเรียนจะต้องทำความเข้าใจต่อผู้ปกครองถึงเหตุผล และความจำเป็นในการเก็บเงินเพิ่มเติม ทำให้ผู้ปกครองเห็นถึงประโยชน์ที่เด็กนักเรียน รวมถึงผู้ปกครองเองจะได้รับ

2. การที่โรงเรียนมีผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน (LS) ทำให้โรงเรียนต้องวางระบบการบริหารจัดการผู้สนับสนุนเพิ่มขึ้นจากอัตรากำลังที่มีอยู่เดิม ซึ่งทางผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นจากงานที่มีอยู่เดิม เช่น การรับสมัครคัดเลือก การวางระบบสายการดูแลบังคับบัญชา การประเมินผล การพัฒนาความสามารถ การตรวจรายงานของผู้สนับสนุน เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นการเพิ่มภาระงานที่มีอยู่เดิม ซึ่งต้องอาศัยความทุ่มเท และเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียน

3. ความหลากหลายของนักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้การทำงานของผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน (LS) นั้นยากขึ้น เช่น นักเรียนบางคนมีนิสัยเก็บตัวไม่ยอมพูดคุยกับผู้อื่น บางคนมีนิสัยเกรงไม่เชื่อฟัง บางคนมีความเป็นวิชาการสูง เป็นต้น ผู้สนับสนุนจะต้องมีเทคนิคเฉพาะซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล เพื่อที่จะทำให้นักเรียนไว้วางใจ พูดคุยด้วย ยอมเล่าถึงปัญหา และความต้องการของเขา เพื่อที่ผู้สนับสนุนจะช่วยแก้ไขปัญหา และช่วยผลักดันนักเรียนไปสู่สิ่งที่นักเรียนตั้งเป้าหมายเอาไว้

ปัจจัยความสำเร็จ

1. การมีผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการศึกษา นายกเทศบาลนครเข็ญราย นายวันชัย จงสุทธานามณี ได้แถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลนครเข็ญรายในวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2555 โดยการศึกษาเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญ พัฒนาการจัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กจนถึงมัธยมศึกษา ส่งเสริมความเป็นเลิศในระดับมาตรฐานสากล ส่งเสริมเมืองเข็ญรายให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีมาตรการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษานายกเทศมนตรีพัฒนาการศึกษาโดยไม่มองว่าเป็นหน้าที่ของทางโรงเรียนเท่านั้น แต่นายกเทศมนตรีจะร่วมคิด ร่วมพัฒนา และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น พัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล ซึ่งจากการที่มีนโยบายการพัฒนาที่ชัดเจน มุ่งการพัฒนาคุณภาพเด็กเป็นสำคัญของนายกเทศมนตรี ทำให้การทำงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนนั้นทำได้โดยง่าย ทำให้เรื่องผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน (Learning Support Assistant : LS) เกิดขึ้นมาได้

2. การมีฝ่ายบริหารของโรงเรียนเทศบาลที่มีความทุ่มเทในการทำงาน และยึดผลประโยชน์ต่อเด็กนักเรียนเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะผู้อำนวยการโรงเรียนเปรียบเสมือนหัวเรือใหญ่ของสถานศึกษา ซึ่งผู้อำนวยการได้กล่าวว่า เมื่อได้รับข้อมูลเด็กนักเรียนทั้ง 4 ด้านจากผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน (LS) แล้ว ต้องนำมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาเด็กจริงๆ ไม่อยากจะให้เด็กพลาดแม้แต่จุดเดียว ซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตของเขา ดังนั้นครูประจำชั้นและผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียนจึงต้องดูแลเอาใจใส่นักเรียนที่ตนดูแล หากเกิดปัญหาต่อเด็กโดยไม่ได้ดูแล ถือว่าทำหน้าที่บกพร่องและส่งผลกระทบต่อประเมินทั้งครูและผู้สนับสนุน ในอีกทางหนึ่งผู้อำนวยการก็ให้

ความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน มีการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพ และให้มีส่วนในการพัฒนาโรงเรียน คุณภาพการศึกษา เปรียบเสมือนเป็นครูคนหนึ่ง

3. ในส่วนผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน (LS) จะต้องมีจิตใจที่อุทิศให้กับการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อนักเรียนของตน ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครองและฝ่ายบริหารโรงเรียน ซึ่งงานของผู้สนับสนุนนั้นไม่ได้จำกัดแค่เวลา 07.30 – 16.30 น. เท่านั้น แต่หน้าที่ความรับผิดชอบนั้นย่อมต้องมีนอกเวลาด้วย โดยเฉพาะต่อเด็กนักเรียนในความดูแลของตน เช่นกรณี นักเรียนกลับบ้านดึก และไม่รับโทรศัพท์ผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองไม่สบายใจ และโทรมาสอบถามและขอความช่วยเหลือกับผู้สนับสนุน ทำให้ผู้สนับสนุนต้องปฏิบัติหน้าที่นอกเวลาเพื่อช่วยเหลือทั้งผู้ปกครอง และเด็กนักเรียน ทำหน้าที่การโทรพูดคุยกับนักเรียนซึ่งนักเรียนมักจะทำให้ความเชื่อใจต่อผู้สนับสนุนเนื่องจากอยู่ในวัยที่ใกล้ชิดเคียงกัน เข้าใจกันมากกว่าผู้ปกครอง และสามารถพูดโน้มน้าว ช่วยเหลือให้นักเรียนกลับบ้านยอมกลับบ้าน เป็นต้น

4. การที่โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงรายมีวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่ดี รวมถึงมีกระบวนการกล่อมเกลาคิดใจนักเรียนอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ แม่ว่านักเรียนจะมีภูมิหลัง และได้รับการอบรมมาแตกต่างกัน แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงรายแล้ว ทำให้เด็กต้องปฏิบัติตามแบบแผนความประพฤติอันดีของโรงเรียนที่มีอยู่เดิม ไม่ว่าจะเป็นการเดินเป็นแถวตามที่ได้กำหนดไว้ การทำความเคารพต่อผู้ใหญ่ แม้จะไม่ใช่ครูหรือผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน (LS) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีกระบวนการจิตศึกษาที่เป็นกิจกรรมที่ถูกออกแบบมาเพื่อกล่อมเกลาคิดใจนักเรียน ทำให้เกิดความกล้าที่จะแสดงออก รับฟัง และเข้าใจผู้อื่น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้ทำอย่างต่อเนื่องในทุกสายชั้น ด้วยพฤติกรรมเด็กที่ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การทำงานของผู้สนับสนุนนั้นประสบความสำเร็จได้

การต่อยอดในอนาคต

จากการดำเนินงานภายในโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงรายเพียงแห่งเดียว ในปี พ.ศ. 2559 เทศบาลนคร ขยายผลการดำเนินงานสู่เครือข่ายภายนอก จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ สถานพินิจเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงราย มูลนิธิเพื่อชีวิตและพัฒนาสังคมจังหวัดเชียงราย โรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น และโรงเรียนเทศบาล 4 สันป่าก่อ โดยสถานพินิจเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงรายมีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีที่แตกต่างกัน รวมถึงมีเด็ก/เยาวชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทั้งม้ง เย้า อาข่า มูเซอ และไทย การอยู่ร่วมกันภายในสถานพินิจมักเกิดปัญหาความขัดแย้งและทะเลาะวิวาทกัน ในส่วนของมูลนิธิเพื่อชีวิตและพัฒนาสังคมจังหวัดเชียงราย เด็กและเยาวชนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ส่งผลให้เกิดการแบ่งแยกกันเป็นกลุ่มจาก

ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรมและความเชื่อ ขณะที่โรงเรียนเทศบาล 7 ผังหมื่น เด็กนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี แต่ผู้ปกครองไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูก เพราะต้องทำงาน นักเรียนส่วนใหญ่จึงถูกละเลยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่มากเกินไปจนความจำป็นส่งผลให้นักเรียนมีสมาธิและมีความอดทนในการทำกิจกรรมต่างๆ ในห้องเรียนได้น้อยลง รวมทั้งยังขาดทักษะในการเล่นของเล่นร่วมกับเพื่อนหรือขาดทักษะในการแบ่งปันสิ่งของ ผลที่เกิดขึ้น คือ ความขัดแย้งกับเพื่อนในห้องเรียน สำหรับโรงเรียนเทศบาล 4 สันป่าก่อ นักเรียนมาจากครอบครัวที่หลากหลายทั้งคนเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์ ด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงทำให้ปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ยาก อีกทั้งสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาในการดูแลเอาใจใส่ ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ อาทิ พฤติกรรมรุนแรง การทะเลาะวิวาท การเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การลักขโมย การค้าประเวณี และการก่ออาชญากรรม เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวทางเทศบาลจึงได้ให้ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน เข้าไปดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเพื่อแก้ปัญหาทัศนคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนต่างชาติพันธุ์ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีกันขึ้นในหมู่เด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังได้ถ่ายทอดกระบวนการทำกิจกรรมจิตศึกษาให้แก่บุคลากรของทั้ง 4 หน่วยงานให้สามารถนำกระบวนการ รูปแบบ วิธีการของผู้สนับสนุนการเรียนรู้ประจำห้องเรียน ไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของตน ทำให้เด็กและเยาวชนมีทัศนคติและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เด็กและเยาวชนที่มีภูมิหลังและเชื้อชาติแตกต่างกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและมีความสุขมากขึ้น มีความขัดแย้งและการทะเลาะวิวาทลดลง

กรณีตัวอย่าง:

ท้องถิ่นกับการจัดทำบริการสาธารณะ

ด้านคุณภาพชีวิต:

เด็ก เยาวชน ผู้พิการ ผู้สูงอายุ

- เครือข่ายสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดด
เทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- นวัตกรรมคนพิการมีความสุข
เทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
- การซ่อมแซมกายอุปกรณ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์
องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด
- การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุตำบลยางน่อง
เทศบาลตำบลยางน่อง อำเภอสарภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่
- เครือข่ายขจัดปัญหาโรคซึมเศร้าสำหรับผู้สูงอายุ ผ่านโรงเรียนผู้สูงอายุ
องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ อำเภอพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี
- ศูนย์สร้างสุข (ศูนย์ส่งเสริมและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการ)
เทศบาลเมืองแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- ชมรมอาสาป็นสุข “แบ่งปัน สร้างสรรค์ ชุมชนเข้มแข็ง”
เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

เครือข่ายสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดด เทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

โครงการเครือข่ายสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดด เป็นอีกโครงการหนึ่งของเทศบาลตำบลป่าแดดที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งโครงการนี้ก็เป็นอีกโครงการหนึ่งที่เป็นตัวอย่างของการขับเคลื่อนและดำเนินโครงการด้วย “ความร่วมมือมือของเครือข่าย” และเป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากความคิดแรกเริ่มของประชาชนที่ส่งผลให้เทศบาลตำบลป่าแดดหันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพของเด็กในวัยแรกเกิดให้มีสภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้น หลังจากทีพบว่าเด็กแรกเกิดในชุมชนมักจะมีอาการป่วยบ่อยครั้งหลังคลอด และด้วยเหตุนี้จึงนำไปสู่กระบวนการสร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อนโครงการสายใยรักฯ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับประชาชนในเทศบาลตำบลป่าแดด

ก่อนจะเริ่มเข้าสู่การศึกษาความเป็นมาและกระบวนการต่างๆ ของโครงการสายใยรักฯ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของเทศบาลตำบลป่าแดดพอสังเขป เพื่อให้เข้าใจถึงความสำเร็จของโครงการมากยิ่งขึ้น

เทศบาลตำบลป่าแดด มีประชากรในพื้นที่ราว 17,098 คน และมีพื้นที่เพียง 25 ตารางกิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมหมู่บ้านจำนวน 13 หมู่บ้าน เทศบาลตำบลป่าแดดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญต่อการดำเนินงาน

โดยเครือข่าย ดังที่ได้ระบุไว้ในวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานว่า “สังคมก้าวหน้า พัฒนาบริการ
สืบสานวัฒนธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง โครงสร้างพื้นฐานดี เน้นการมีส่วนร่วม
พันธกิจการพัฒนาท้องถิ่น” จากคำที่ขีดเส้นใต้นี้เองได้นำเทศบาลตำบลป่าแดดก้าวไปสู่
การพัฒนาที่เน้นการขับเคลื่อนงานโดยเครือข่าย ทั้งนี้ เทศบาลตำบลป่าแดดได้ให้ความสำคัญกับ
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ถึงกับระบุไว้เป็น 1 ใน 6 พันธกิจที่เทศบาลฯ จะต้อง
ดำเนินไปให้ถึง คือ “พันธกิจที่ 6 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วนในตำบลและ
องค์กรภายนอก” โดยเทศบาลตำบลป่าแดดจะมุ่งเน้นในการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร
ประชาชนในชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนภายในตำบลมีส่วนร่วมในการบูรณาการ
การปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาตำบลร่วมกัน และร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการจัดทำโครงการ
กิจกรรมต่าง ๆ และสิ่งหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้เทศบาลตำบลป่าแดดสามารถดำเนินโครงการได้อย่างมี
ประสิทธิภาพและยั่งยืนก็คือ ความตั้งใจของนายกเทศมนตรีที่ให้ความสนใจและเน้นการดูแลรักษา
คุณภาพชีวิตของประชาชน และสภาพแวดล้อมในพื้นที่เป็นลำดับแรก ก่อนการพัฒนาระบบ
โครงสร้างพื้นฐาน

เทศบาลตำบลป่าแดดมีต้นทุนที่สำคัญในการดำเนินโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวตำบล
ป่าแดด คือ การมีโรงพยาบาลรัฐที่ดำเนินการเรื่องการดูแลคุณแม่ที่ตั้งครรภ์อยู่ในพื้นที่ เช่น
“โรงพยาบาลบ้านวังสิงห์คำ” ซึ่งเป็นเครือข่ายที่สำคัญของเทศบาลฯ โดยแต่ก่อนนั้นโรงพยาบาล
บ้านวังสิงห์คำเป็นเพียงสถานอนามัยบ้านวังสิงห์คำ ก่อตั้งและเปิดให้บริการครั้งแรกเมื่อ
พ.ศ. 2523 เป็นสถานที่แห่งแรกที่ทำให้มีความสำคัญในการดำเนินงานด้านการสาธารณสุขให้แก่
ประชาชนในชุมชน จึงมีความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก จนกระทั่ง พ.ศ. 2554 สถานี
อนามัยบ้านวังสิงห์คำได้ยกฐานะเป็น “โรงพยาบาลบ้านวังสิงห์คำ” ทำให้โรงพยาบาลฯ สามารถ
ใช้ศักยภาพในฐานะที่เป็นโรงพยาบาลดูแลประชาชนได้อย่างเต็มที่

สำหรับการดูแลแม่และเด็กนั้น ประชาชนในพื้นที่ที่มีทางเลือกในการใช้บริการโรงพยาบาล
ที่หลากหลาย เนื่องจากเทศบาลตำบลป่าแดดมีสถานที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองซึ่งมีโรงพยาบาล
มากมาย โดยประชาชนส่วนใหญ่มักให้ความสนใจไปฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
เชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ โรงพยาบาลเอกชน หรือคลินิกเอกชน และเข้ามาใช้บริการ
โรงพยาบาลบ้านวังสิงห์คำเฉพาะในกรณีการตรวจสุขภาพเด็กและการรับวัคซีนตามวัยของเด็ก
เท่านั้น ดังนั้น จึงทำให้โรงพยาบาลบ้านวังสิงห์คำต้องเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานจากเชิงรับ
เป็นเชิงรุกมากขึ้น

โดยโรงพยาบาลบ้านวังสิงห์คำเริ่มออกเยี่ยมบ้านของประชาชนพร้อมกับอาสาสมัคร
สาธารณสุขเพื่อเยี่ยมบ้านแม่หลังคลอดในชุมชน ซึ่งในกรณีการเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานของ

โรงพยาบาลบ้านวังสิงห์คำก็จะเริ่มเห็นภาพบทบาทของโรงพยาบาลฯ ในฐานะเครือข่ายในการดำเนินโครงการฯ ของเทศบาลตำบลป่าแดดมากยิ่งขึ้น และนอกจากต้นทุนในพื้นที่อย่างโรงพยาบาลฯ แล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการทำให้โครงการฯ ประสบความสำเร็จคือ การที่นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลป่าแดดมีนโยบายที่สนับสนุนการดำเนินโครงการด้านสุขภาพของประชาชน โดยได้กล่าวไว้ในเวทีเสวนาร่วมกับภาคีเครือข่ายนมแม่ป่าแดด ไว้ว่า

“โครงการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับนโยบายของเทศบาลตำบลป่าแดดที่มุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เป็นนโยบายหลักที่สำคัญ แทนการมุ่งเน้นที่จะจัดสรรงบประมาณในการสร้างสิ่งก่อสร้างด้านสาธารณูปโภคต่างๆ เหมือนที่พบเห็นอยู่ทั่วไป จึงได้จัดสรรงบประมาณตั้งแต่ปี 2552 เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว

...นอกจากนั้นเทศบาลตำบลป่าแดดมีนโยบายที่ต่อเนื่อง คือมีการวางแผนงานในอนาคตที่จะพัฒนาต่อยอดจากการดูแลเด็กในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คือการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กป่าแดดและการพัฒนาระบบการศึกษาในพื้นที่ให้สามารถรองรับการพัฒนาเด็กในตำบลป่าแดดอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม” นายรุ่งปรีชา ปั่นแก้ว นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลป่าแดด กล่าวในเวทีเสวนากับภาคีเครือข่ายนมแม่ป่าแดด

จากคำกล่าวของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลป่าแดด แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการให้ความสำคัญด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนเป็นอย่างมาก โดยมีนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและได้วางแผนต่อยอดจากโครงการที่ได้ดำเนินการมาให้ความต่อเนื่องเพื่อประชาชนในพื้นที่ สิ่งเหล่านี้นับเป็นความโชคดีของประชาชน ที่มีผู้บริหารที่ใส่ใจความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นลำดับแรกซึ่งนับว่าเป็นต้นทุนในพื้นที่ที่พร้อมจะขับเคลื่อนและให้ความสำคัญด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี

ความเป็นมา

เทศบาลตำบลป่าแดด เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท อาชีพดั้งเดิมของประชากร คือ การทำการเกษตร ทำไร่ ทำนา แต่ในปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่กลายเป็นที่อยู่อาศัยเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ต่าง ๆ ของตำบลป่าแดด มีอาคารร้านค้า และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กเริ่มเข้ามาตั้งฐานการผลิตในพื้นที่ ประชากรปัจจุบันส่วนใหญ่จึงเริ่มเปลี่ยนอาชีพของตนกลายเป็นผู้รับจ้าง นอกจากนั้นประชากรก็จะประกอบอาชีพค้าขาย อุตสาหกรรมในครัวเรือน เกษตรกรรม ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ ลูกจ้างในหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ จากการดำรงชีพของประชากรในพื้นที่ทำให้ความสามารถในการเลี้ยงดูลูกด้วยนมแม่

อย่างน้อย 6 เดือน ในตำบลป่าแดดนั้นมีอัตราต่ำกว่าร้อยละ 30 และทำให้การฝากครรภ์ของแม่มีระยะเวลาที่น้อยกว่า 12 สัปดาห์ ซึ่งทำให้เด็กอายุ 0 – 12 เดือนเกิดการเจ็บป่วยได้ง่ายส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ครอบครัวต้องใช้เงินมากขึ้น ทำให้ต้องทำงานมากขึ้นและไม่มีเวลาให้กับเด็กอย่างเพียงพอ เด็กขาดความอบอุ่น และยังพบว่าหลังจากเด็กอายุ 2 ปีขึ้นไป ครอบครัวนิยมนำเด็กไปฝากศูนย์เด็กเล็กเอกชนและต่อยอดเข้าโรงเรียนเอกชน ซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายที่สูงยิ่งขึ้นไปอีก ด้วยเหตุนี้เองประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานเครือข่ายต่าง ๆ รวมถึงเทศบาลตำบลป่าแดดจำเป็นต้องเริ่มให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาจากต้นเหตุ ด้วยการริเริ่มการดูแลเอาใจใส่คุณแม่ที่จะให้กำเนิดลูกที่มีร่างกายที่แข็งแรง และมีครอบครัวที่อบอุ่น ในตำบลป่าแดดจึงได้เริ่มดำเนินการโครงการเครือข่ายสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดดขึ้นและสร้างเป็นรูปธรรมในปัจจุบัน

ดังนั้น หากจะศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาของโครงการฯ คงต้องย้อนกลับไปตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 มีครอบครัวหนึ่งที่มีประสบการณ์ในการคลอดบุตร และเกิดความผิดปกติเนื่องจากน้ำหนักของแม่เด็กมีน้อยและหัวนมแตก ทำให้เกิดปัญหาในการให้นมเด็ก ต่อมาครอบครัวดังกล่าวก็ได้เข้ารับการรักษาที่คลินิกนมแม่ ซึ่งคลินิกนั้นมีวิธีการดูแลรักษาผู้ปวยที่ประทับใจอย่างยิ่ง กล่าวคือ ทางคลินิกจะให้ผู้เป็นพ่อเข้าไปร่วมฟังและเรียนรู้การดูแลคุณแม่ เพื่อให้สามารถดูแลคุณแม่ได้เมื่ออยู่ที่บ้าน เช่น การสอนอุ้มเด็ก สอนนวดนมแม่ เป็นต้น จนผู้เป็นแม่สามารถให้นมลูกได้ตามปกติ ซึ่งหากเป็นชาวบ้านปกติก็อาจจะล้มเลิกการให้นมแม่แก่เด็กแรกเกิด และเปลี่ยนเป็นการให้นมผงสำเร็จรูปแทน ซึ่งไม่เป็นประโยชน์แก่เด็กแรกเกิด และยังเป็นเหตุผลที่ทำให้เด็กแรกเกิดป่วยอยู่บ่อย ๆ จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้เป็นพ่อเกิดสนใจในวิธีการดูแลของคลินิกนมแม่ และได้มีโอกาสเข้าไปพูดคุยกับศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่เกี่ยวกับการดูแลแม่ลูกอ่อนหลังคลอด เพื่อให้มีการดูแลแบบเดียวกันนี้ขยายไปสู่ชุมชน ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ดีและควรได้รับความสนใจ ผนวกกับในช่วงเวลาดังกล่าว มีการตั้งโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว ซึ่งเป็นโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ในตอนนั้น (พ.ศ. 2549) และมีนโยบายให้ขยายผลการดูแลให้ทั่วถึงสู่ชุมชน ซึ่งพอดีกับประชาชนในพื้นที่ตำบลป่าแดดมีความพร้อมและความต้องการที่จะรับนโยบายเข้ามาดำเนินการ จึงทำให้เริ่มมีการรณรงค์ให้มีการฝากครรภ์ และสนับสนุนให้นมลูกด้วยนมแม่จนครบอย่างน้อย 6 เดือน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดทำโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดด

และในปี พ.ศ. 2549 นั้นเอง เทศบาลตำบลป่าแดดและอาสาสมัคร (อสม.) ได้เริ่มดำเนินการขับเคลื่อนโครงการอย่างจริงจัง โดยมีชุมชนนำร่องในการตรวจเยี่ยมและรณรงค์ให้เด็กแรกเกิดดื่มนมแม่อย่างเดียวยังน้อย 6 เดือนในหมู่ที่ 8 ตำบลป่าแดด ซึ่งในขณะนั้นยังถูกมองว่า

เป็นเรื่องที่แปลกใหม่ของประชาชน เพราะแต่เดิมเคยให้อาหารอย่างอื่นรวมไปด้วย เป็นช่วงของการปรับทัศนคติที่มีมานานของปู่ ย่า ตา ยาย ของคุณแม่เด็ก จึงจำเป็นต้องเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยการส่งเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครเข้าไปให้ความรู้ ทำความเข้าใจกับครอบครัวและคุณแม่ ในการให้นมลูก และช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้นม ซึ่งสมาชิกเริ่มต้นของกลุ่ม อสม. ในการดำเนินงานนี้มีเพียง 6 คน ซึ่งได้เข้าไปรับการอบรมที่โรงพยาบาลสายไทรรักแห่งครอบครัว ในการดูแลคุณแม่ในช่วงตั้งครรภ์และหลังคลอด เพื่อที่จะออกมาให้ความรู้และติดตามคุณแม่ที่กำลังตั้งครรภ์และหลังคลอดให้สามารถให้นมลูกได้ตลอดหกเดือนขึ้นไป

จากการดำเนินงานในช่วงแรกก็เริ่มเห็นถึงความแตกต่างระหว่างเด็กที่ดื่มนมแม่อย่างเดียว ตลอด 6 เดือน กับเด็กที่รับประทานอาหารอย่างอื่นเข้าไปด้วย เช่น พัฒนาการและภูมิคุ้มกันของเด็กที่ดื่มนมแม่อย่างเดียวดีกว่าเด็กที่รับประทานอย่างอื่นเข้าไปด้วย เป็นต้น ซึ่งทำให้โครงการฯ เริ่มได้รับความสนใจมากขึ้น อีกทั้งยังได้รับผลยืนยันจากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยนเรศวรที่เข้ามาศึกษาวิจัยการให้นมแม่จากคุณแม่หลังคลอด พบว่าการให้นมแม่แก่เด็กตลอดทั้ง 6 เดือนนั้นมีประโยชน์อย่างมาก โดยปี พ.ศ. 2549 มีคุณแม่ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 12 คน แต่สามารถให้นมลูกอย่างเดียวตลอดทั้ง 6 เดือน เพียง 5 คน ซึ่งนับว่าเป็นผลสำเร็จในช่วงเริ่มแรกของโครงการที่สามารถชักชวนให้ประชาชนรู้สึกสนใจและเข้าร่วมโครงการฯ

ปี พ.ศ. 2551 มีการขยายผลการดำเนินงานจากหมู่ 8 หมู่เดียว เป็นทั่วทั้ง 13 หมู่บ้านที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีคุณแม่ที่สนใจเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้น เทศบาลตำบล ป่าแดดจึงมีการมอบใบประกาศเชิดชูเกียรติสำหรับคุณแม่ที่เข้าร่วมโครงการและสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะเวลา 6 เดือนขึ้นไป และในปีนี้อเองที่เทศบาลตำบลป่าแดดเริ่มมีเครือข่ายในการดำเนินโครงการเพิ่มมากขึ้น โดยหน่วยงานเกษตรที่บูรณาการงานด้านส่งเสริมการเกษตรเข้ากับด้านการดูแลสุขภาพพร้อมกับทีม อสม. และเจ้าหน้าที่อนามัยออกเยี่ยมบ้าน เพื่อให้ความรู้และแจกเมล็ดพืชปลอดสารพิษ สนับสนุนให้มีการปลูกพืชผักสวนครัวกินในขณะเดียวกันกระแสตอบรับในการดำเนินโครงการเริ่มดีขึ้น เทศบาลตำบลป่าแดดจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินโครงการสายไทรรักแห่งครอบครัวขึ้น เกิดเป็นกลุ่มหรือชมรมสายไทรรักแห่งครอบครัว โดยมีสมาชิกจากแกนนำ อสม. และผู้นำในตำบลร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 ได้จัดการอบรม อสม. ที่คอยติดตาม เยี่ยม และดูแลคุณแม่ที่ตั้งครรภ์และหลังคลอดเพิ่มมากขึ้นจนได้ อสม. ที่พร้อมในการช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่คุณแม่ หมู่บ้านละ 5 คน ซึ่งจะเป็นกำลังหลักในการตรวจเยี่ยม ค้นหา ดูแล ชักชวนคุณแม่ให้เข้าร่วมโครงการ โดยที่ อสม. และคนไข้ (หรือคุณแม่) จะต้องมีการแลกเปลี่ยนโทรศัพท์ของกันและกัน เพื่อให้คนไข้สามารถปรึกษาได้ตลอดเวลา และเป็นผู้ที่มีข้อมูลของคนไข้ตั้งแต่ตั้งครรภ์จนกระทั่ง

หลังคลอด ซึ่งกลุ่มสายใยรักๆ จะมีการประชุมเพื่อรายงานผลการดำเนินงานและสถานการณ์คุณแม่ที่ตั้งครรภ์และคุณแม่หลังคลอดเป็นประจำทุกเดือน

และในปี พ.ศ. 2552 นี้เอง เป็นปีเดียวกันที่เทศบาลตำบลป่าแดดได้จัดสรรงบประมาณและกำหนดแผนการดำเนินงานในทุกหมู่บ้าน และกำหนดแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไว้ในเทศบัญญัติของระเบียบการใช้จ่ายงบประมาณของเทศบาลแสดงให้เห็นว่าเทศบาลฯ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก และต่อมาในปี พ.ศ. 2553 เริ่มมีเครือข่ายโรงเรียนวัดวังสิงห์คำ ที่ได้บูรณาการเพิ่มหลักสูตรการให้ความรู้เรื่องนมแม่เข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน จนกระทั่งนำไปสู่การระดมความคิด เพื่อกำหนดแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ (SRM) ของโครงการตำบลนมแม่สายใยรักแห่งครอบครัวป่าแดด ปี 2555 – 2559 ที่มีจุดหมายอยู่ 4 ระดับ ได้แก่

ระดับ	จุดมุ่งหมาย
ระดับพื้นฐานขององค์กร/ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - มีระบบข้อมูลที่ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน - มีทีมงานที่เข้มแข็ง มีความรู้ เสียสละ มีจิตอาสา - มีผู้นำที่เข้มแข็ง ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง - มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี
ระดับกระบวนการ	<ul style="list-style-type: none"> - มีแผน/แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ในการวางแผนดำเนินงาน - มีระบบการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ที่ดี - มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - มีการติดตามและประเมินผล
ระดับภาคี	<ul style="list-style-type: none"> - เทศบาล/ผู้นำชุมชน ให้การสนับสนุน - หน่วยงานภาครัฐ/องค์กรเอกชน สนับสนุนการดำเนินงานแบบบูรณาการ - ภาคประชาชน/อสม. ให้การสนับสนุน ขับเคลื่อนกิจกรรม
ระดับประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> - มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการ/นวัตกรรม และในทุกกระบวนการ - มีโรงเรียนพ่อแม่ในชุมชน - มีครอบครัวที่อบอุ่นในชุมชน ครอบครัวตัวอย่าง “กิน กอด เล่น เล่า” - มีระบบเฝ้าระวังนมผสม

จากจุดหมายทั้ง 4 ระดับเทศบาลตำบลป่าแดดได้นำไปจัดทำแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ฉบับหลักและฉบับปฏิบัติการ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการพร้อมผู้รับผิดชอบ ในตารางที่เรียกว่า “ตารางนิยามเป้าประสงค์ หรือ ตาราง 11 ช่อง” เทศบาลตำบลป่าแดดได้ดำเนินโครงการพร้อมกับเครือข่ายต่าง ๆ เรื่อยมาจนกระทั่งประสบความสำเร็จได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560

กระบวนการดำเนินงาน

ก่อนที่จะเจาะรายละเอียดในการดำเนิน “โครงการเครือข่ายสายใยรักแห่งครอบครัว ตำบลป่าแดด” นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจและรับรู้ถึงสมาชิกและบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายในการดำเนินโครงการ เนื่องจากจะทำให้มองเห็นภาพและกระบวนการในการดำเนินโครงการของบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายในกระบวนการต่างๆ ของการดำเนินงาน โดยเครือข่ายสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดด นั้นประกอบไปด้วยสมาชิกเครือข่ายจำนวน 10 เครือข่าย และเพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินโครงการฯ เครือข่ายแต่ละแห่งจึงต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่าง ๆ ดังนี้

1) กลุ่มสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดด (อสม.) เป็นกลุ่มที่เทศบาลให้การอบรมในการดูแลหญิงตั้งครรภ์ โดยเครือข่ายนี้จะคอยทำหน้าที่ค้นหา ติดตาม เยี่ยมหญิงตั้งครรภ์ หญิงหลังคลอด เพื่อชักชวนให้เข้าร่วมโครงการ จากนั้นสมาชิกในกลุ่มสายใยรักฯ ก็จะคอยให้คำแนะนำในการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการตั้งครรภ์ ระหว่างตั้งครรภ์ และการดูแลหลังคลอด โดยสมาชิกกลุ่มสายใยรักฯ จะมีการประชุมร่วมกันเพื่อรายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ที่เข้าร่วมโครงการเป็นประจำทุกเดือน ซึ่งจะเป็นเครือข่ายหลักในการส่งเสริมให้มีการฝากครรภ์ก่อนอายุครรภ์ 12 สัปดาห์ และส่งเสริมให้หญิงหลังคลอดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน พร้อมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนกระทั่งเด็กมีอายุครบ 2 ปี

2) เทศบาลตำบลป่าแดด เป็นผู้ประสานและคอยสนับสนุนเครือข่ายในการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้การสนับสนุนในด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินงาน โดยเทศบาลได้มีการมอบหมายให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานตำบลนมแม่สายใยรักแห่งครอบครัวโดยตรง โดยจะร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการตรวจเยี่ยมหญิงตั้งครรภ์ร่วมกับกลุ่มสายใยรักฯ ทุกครั้ง อีกทั้งยังสนับสนุนเครือข่ายในด้านต่าง ๆ เช่น สนับสนุนรถตู้พร้อมคนขับรถเพื่อใช้ในการออกเยี่ยมบ้าน และเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการดำเนินงาน และยังสามารถตั้งจุดบริการให้ความรู้เกี่ยวกับตำบลนมแม่ไว้ในบริเวณเทศบาลฯ อีกด้วย

3) กำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นเครือข่ายอีกหนึ่งเครือข่ายที่ขาดไม่ได้ เนื่องจากเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือ ค้นหา และติดตามเยี่ยมหญิงหลังคลอดร่วมกับกลุ่มสายใยรักฯ และเป็นตัวกลางในการประสานงานและประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยราชการกับประชาชนเป็นอย่างดี

4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลป่าแดด เป็นเครือข่ายที่คอยสนับสนุนพัฒนาการของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เช่น กิจกรรมว่ายน้ำเพื่อชีวิต เป็นต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาสุขภาพและ

สุขนัยที่หลากหลาย ทั้งทางด้านการเล่นกีฬา การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขอนามัย ทำให้เด็กมีพัฒนาการและทักษะเฉพาะตัวในการว่ายน้ำตามศักยภาพที่เหมาะสมกับวัย

5) โรงเรียนวัดป่าแดดและโรงเรียนวัดสิงห์คำ เป็นเครือข่ายที่คอยให้ความรู้แก่เยาวชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความเสี่ยงในการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อีกทั้งยังได้สนับสนุนให้มีกิจกรรม “ดีเจน้อย” และยุวทูตสายใยรัก ซึ่งจะคอยประชาสัมพันธ์งานตำบลนมแม่ป่าแดดให้แก่ประชาชนในชุมชนทราบ

6) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังสิงห์คำและโรงพยาบาลเชียงใหม่ไกรหลมอ เป็นสองเครือข่ายหลักในพื้นที่ สนับสนุนด้านวิชาการในการให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงดูด้วยนมแม่ สนับสนุนบุคลากรในการตรวจเยี่ยมบ้าน พร้อมให้คำแนะนำปรึกษาในการดำเนินงาน และส่งต่อข้อมูลหญิงที่ตั้งครรภ์และหลังคลอดให้กับกลุ่มสายใยรักฯ เพื่อติดตามตรวจเยี่ยมต่อไป โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลฯ มีหน้าที่รับผิดชอบหมู่ที่ 4,5,6,8,11 และ 13 เป็นหลัก และโรงพยาบาลเชียงใหม่ไกรหลมอ มีหน้าที่รับผิดชอบหมู่ที่ 1,2,3,7,8,10 และ 12 เป็นหลัก

7) วัดวังสิงห์คำ เป็นเครือข่ายที่สำคัญอีกหนึ่งเครือข่าย เนื่องจากเป็นองค์กรที่คอยให้การสนับสนุนทางด้านจิตใจแก่หญิงตั้งครรภ์และหลังคลอด โดยได้เชิญเจ้าคณะตำบลมาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษากลุ่มสายใยรักฯ ซึ่งท่านคอยเทศนาธรรมพระคุณน้ำนมแม่ ในพิธีสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนรู้ถึงความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และยังเป็นเครือข่ายในการประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการอีกด้วย

8) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาด้านวิชาการ กำกับดูแล และสนับสนุนการทำงานตำบลนมแม่ในพื้นที่

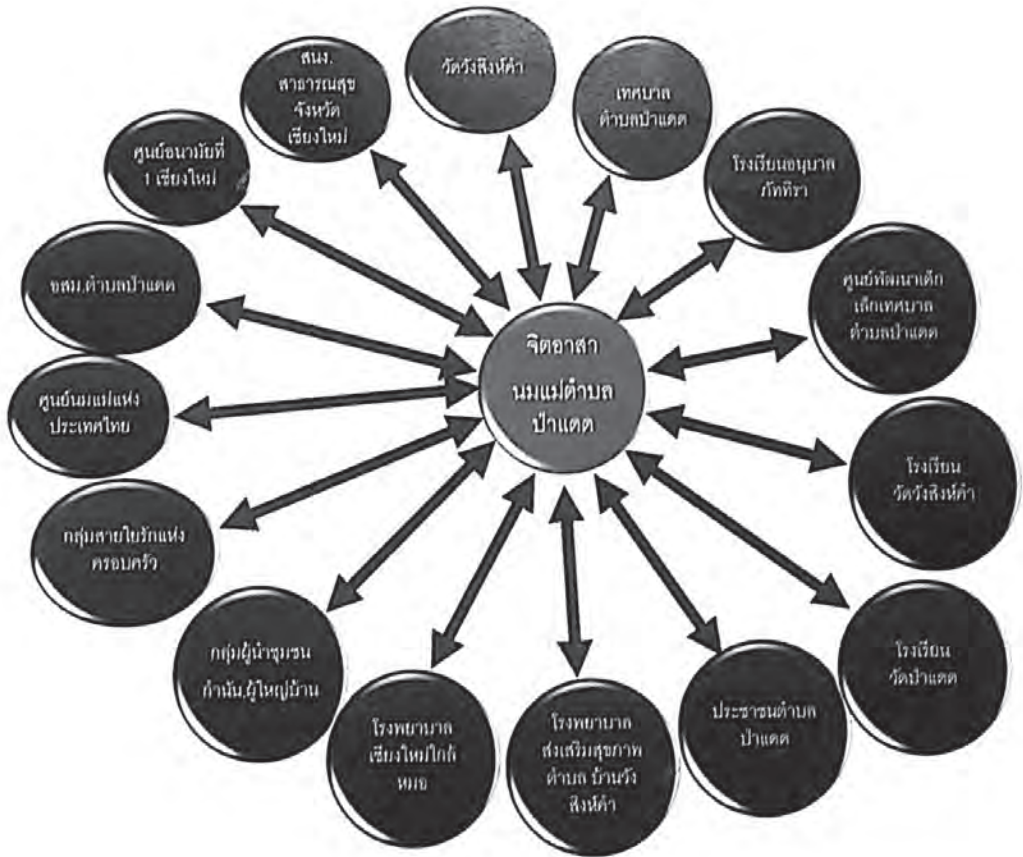
9) ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่ มีหน้าที่ในการส่งเสริมให้คำปรึกษาด้านวิชาการด้านการเลี้ยงดูด้วยนมแม่ของตำบลนมแม่ พร้อมทั้งส่งต่อข้อมูลหญิงตั้งครรภ์และหลังคลอดที่นอนโรงพยาบาลให้แก่ทีมงานกลุ่มสายใยรักฯ

10) ศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานหลักในการจัดประกายและสร้างแรงบันดาลใจในการขับเคลื่อนโครงการ และเป็นเครือข่ายที่คอยจัดการอบรมด้านวิชาการ ให้องค์ความรู้ และสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงดูด้วยนมแม่แก่เทศบาลตำบลป่าแดด

จากความร่วมมือของทั้ง 10 เครือข่ายที่กล่าวมานั้น เป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนให้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดดประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เพราะหากพึ่งพาเพียงแต่กำลังของเทศบาลฯ แล้วนั้น ด้วยข้อจำกัดเรื่องบุคลากร และงบประมาณ รวมถึง

องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ อาจทำให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการและไม่สามารถขับเคลื่อนให้โครงการประสบความสำเร็จได้ กล่าวคือการทำงานร่วมมือกับเครือข่ายจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้ดีและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

โครงสร้างเครือข่ายสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดด

กระบวนการในการดำเนินโครงการฯ เครือข่ายหลักที่เป็นกลไกในการดำเนินงานต้องยกให้ “กลุ่มสายใยรักแห่งครอบครัว” ซึ่งเป็นแกนนำ อสม. นับว่าเป็นกำลังหลักสำคัญด้านการสนับสนุนบุคลากรในการปฏิบัติงาน สำหรับเทศบาลตำบลป่าแดดมีหน้าที่เป็นอีกกลไกหนึ่ง ที่คอยให้การสนับสนุนหลักของโครงการ ซึ่งเป็นทั้งแรงงานและผู้ประสานงานในการขับเคลื่อนเครือข่าย ส่วนเครือข่ายอื่น ๆ ก็จะทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายไว้แล้วในตอนต้น

สำหรับกระบวนการในการดำเนินงานนั้น สิ่งที่ยากที่สุดคือการทำ ความเข้าใจกับคุณแม่ที่กำลังตั้งครรภ์และคุณแม่หลังคลอด รวมถึงญาติและครอบครัวของคุณแม่เหล่านั้นให้เข้าใจถึง

ประโยชน์ในการดำเนินโครงการ ไม่เพียงแต่ให้ลูกดีมีนมแม่ไม่น้อยกว่า 6 เดือน แต่ยังรวมไปถึง การดูแลในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การให้ผู้ชายช่วยในการดูแลลูก การรักษาหัวนมแตก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลกระทบต่อความเชื่อเดิมของผู้สูงอายุ อาจเป็นผลให้เกิดปัญหาในครอบครัว ตามมาด้วย ดังนั้น การให้ความรู้แก่ครอบครัว การทำความเข้าใจและการประชาสัมพันธ์โครงการ จึงเป็นสิ่งสำคัญ และเมื่อเริ่มดำเนินโครงการไปได้ระยะหนึ่ง เทศบาลตำบลป่าแดดและ กลุ่มสายใยรักฯ ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญและเริ่มดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อทำความเข้าใจกับประชาชนให้ได้รับรู้ถึงประโยชน์ของโครงการฯ ดังนี้

- 1) การใช้เสียงตามสาย (ซึ่งใช้ไม่ค่อยได้ผล เนื่องจากประชาชนไม่ได้ฟังบ้าง และไม่เชื่อบ้าง)
 - 2) รถยนต์ 4 ล้อประชาสัมพันธ์ วิธีนี้เป็นวิธีที่ใช้อยู่เป็นประจำ ซึ่งจะมีรถวิ่งไปรอบ ๆ ทั้ง 13 หมู่บ้าน เป็นกลวิธีที่ใช้ได้ผล เนื่องจากเทศบาลได้ดำเนินการซ้ำ ๆ มากกว่า 4 ปี โดยปัจจุบัน รถดังกล่าวจะออกวิ่งทุกวันอาทิตย์เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการฯ
 - 3) แทรกการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ในกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลฯ ที่มีประชาชน เข้ามาร่วม
 - 4) จัดเสวนาสัญจรทั่วทั้งพื้นที่ตำบลป่าแดด เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการ ซึ่งผู้ให้ความรู้ ในการเสวนานั้นส่วนใหญ่คือแก่นนำ อสม. หรือเชิญวิทยากรจากศูนย์แม่และเด็กมาให้ความรู้
- จากการประชาสัมพันธ์ในระยะยาวดังกล่าวทำให้ประชาชนเริ่มเรียนรู้ และเข้าใจ จนกระทั่ง เปิดใจที่จะเข้าร่วมโครงการมากขึ้น และเมื่อประชาชนเริ่มเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการดำเนิน โครงการฯ ส่งผลให้เครือข่ายต่าง ๆ รวมถึงกลุ่มสายใยรักฯ สามารถดำเนินงานได้สะดวกยิ่งขึ้น

สำหรับกระบวนการการดำเนินงานของกลุ่มสายใยรักแห่งครอบครัวได้คัดเลือก อสม. ที่มีความสามารถที่ผ่านการเรียนรู้และการอบรมจากโรงพยาบาลต่างๆ จากเครือข่ายในการดำเนิน โครงการในการดูแลคุณแม่ที่กำลังตั้งครรภ์และหลังคลอด ประมาณหมู่ละ 5 คน 13 หมู่บ้าน (ปัจจุบัน อสม. ในพื้นที่มีจำนวน 150 คน) เป็นผู้ที่คอยค้นหา ติดตาม เยี่ยม และให้คำแนะนำ คุณแม่ที่ตั้งครรภ์และหลังคลอดเป็นประจำ ซึ่งจะให้การดูแล คอยสอนวิธีการให้นมแม่อย่าง ถูกต้อง แก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้นมแม่แก่เด็กแรกเกิด ซึ่ง อสม. และคุณแม่ จะแลกเปลี่ยน โทรศัพท์กันไว้ เพื่อให้สามารถปรึกษากันได้ตลอดเวลา และหลังจากดำเนินการของกลุ่ม สายใยรักฯ ในแต่ละเดือนเสร็จสิ้นก็จะมีการประชุมกันเป็นประจำทุกเดือนเพื่อรายงาน ความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ เช่น จำนวนคุณแม่ที่ตั้งครรภ์ในแต่ละหมู่บ้าน จำนวน เด็กแรกเกิดในแต่ละเดือน จำนวนคุณแม่ที่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มสายใยรักฯ ต้องให้ดูแล

พร้อมทั้งจัดบันทึกข้อมูลของคุณแม่ไว้เพื่อเป็นประวัติในการดำเนินงานต่อไป เป็นต้น ซึ่งทำให้การดำเนินงานของกลุ่มสายใยรักฯ เป็นระบบและต่อเนื่องยังยืนยันจนประสบความสำเร็จได้ในปัจจุบัน

การออกเยี่ยมคุณแม่หลังคลอดที่เข้าร่วมโครงการ

สำหรับเทศบาลตำบลป่าแดดนั้นได้กล่าวไปแล้วในตอนต้นว่าเทศบาลฯ เป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ และประสานงานเครือข่าย ซึ่งนอกจากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวเทศบาลฯ ก็ได้ลงพื้นที่พร้อมกับแกนนำ อสม. กลุ่มสายใยรักฯ เพื่อตรวจเยี่ยมและทำความเข้าใจให้กับครอบครัวคุณแม่อีกด้วย เนื่องจากประชาชนยังมีความรู้สึกกลัวว่าเทศบาลฯ เป็นองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือ หากเทศบาลฯเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ประชาชนแล้ว ประชาชนจะเชื่อฟังมากกว่าที่ อสม. เป็นผู้ให้คำแนะนำ

จากกระบวนการการทำงานของเครือข่ายที่กล่าวมา ทำให้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดดประสบความสำเร็จจนได้รับรางวัลพระปกเกล้าประจำปี พ.ศ. 2560 ซึ่งนับเป็นความสำเร็จ และความภาคภูมิใจของเทศบาลตำบลป่าแดดและประชาชนเป็นอย่างยิ่ง

ปัญหาและอุปสรรค

จากการศึกษาและสัมภาษณ์บุคลากรของเทศบาล และ อสม. ที่เป็นผู้ดำเนินงาน พบว่าอุปสรรคเดียวที่เป็นปัญหาในการดำเนินโครงการฯ คือ “การเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อ” ของคนที่มีความเชื่อในเรื่องการให้นมเด็กแรกเกิดแบบเดิม ให้เข้าใจและเปิดใจเข้าร่วมโครงการ เพราะถ้าหากประชาชนหรือครอบครัวรวมถึงคุณแม่ที่ตั้งครรภ์หรือคุณแม่หลังคลอดไม่เปิดใจยอมรับและเข้าร่วมโครงการฯ ก็อาจเป็นผลในทางตรงกันข้ามกับเป้าหมายของการดำเนินโครงการฯ ที่ต้องการให้ครอบครัวในตำบลป่าแดดมีสายใยรักที่อบอุ่น กลับกลายเป็นการสร้างปัญหาในแก่ครอบครัวของคุณแม่ได้

ดังนั้น การสร้างความเข้าใจร่วมกันของคนในสังคมก่อนที่จะดำเนินโครงการใด ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรก ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจำเป็นต้องคำนึงถึง

ปัจจัยความสำเร็จ

การดำเนินโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดด มีกุญแจสำคัญที่ทำให้การดำเนินโครงการประสบความสำเร็จ อยู่ 4 ประการ ได้แก่

1) การปรับทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อเดิม ของครอบครัวคุณแม่ที่ตั้งครรภ์หรือคุณแม่หลังคลอด ให้เปิดใจยอมรับคำแนะนำ หรือความรู้ใหม่ ๆ ของโครงการฯ โดยหากจะดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จ จะต้องเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อเดิมนั้นให้ได้

2) ชุมชนต้องเข้มแข็ง และเกาะติด ที่จะให้ความรู้ และชักชวนคุณแม่ที่ตั้งครรภ์มาเข้าร่วมโครงการให้ได้

3) การมีจิตอาสา ของ อสม. ที่คอยติดตามตรวจเยี่ยม และให้คำแนะนำแก่คุณแม่อย่างใกล้ชิด

4) ผู้บริหารเทศบาลฯ ที่คอยสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการดำเนินงานด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลให้บุคลากรและอสม. ที่เป็นกำลังสำคัญ มีกำลังใจในการดำเนินงาน

การต่อยอดในอนาคต

หลังจากที่เด็กได้รับการดูแลจากเครือข่ายสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลป่าแดดแล้ว เทศบาลตำบลป่าแดดได้พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลป่าแดด เพื่อขยายผลความสำเร็จของโครงการฯ ให้แก่เด็กที่อยู่ในโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว

ตำบลป่าแดดทุกคนได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ จะให้สิทธิแก่เด็กในพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการฯ เป็นลำดับแรก หลังจากนั้นจึงจะพิจารณาให้เด็กจากภายนอกโครงการฯ หรือนอกพื้นที่เข้าศึกษาเป็นลำดับต่อมา ซึ่งจากการดำเนินโครงการที่ต่อเนื่อง ทำให้พบว่าเด็กในตำบลป่าแดดที่ได้รับการดูแลจากการเข้าร่วมโครงการฯ จนกระทั่งเข้ามารับการดูแลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลป่าแดดนั้นไม่มีเด็กคนใดที่มีพัฒนาการต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเลยแม้แต่คนเดียว ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมและเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานเครือข่ายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่ง

นวัตกรรมพื้นที่คนพิการมีความสุข เทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

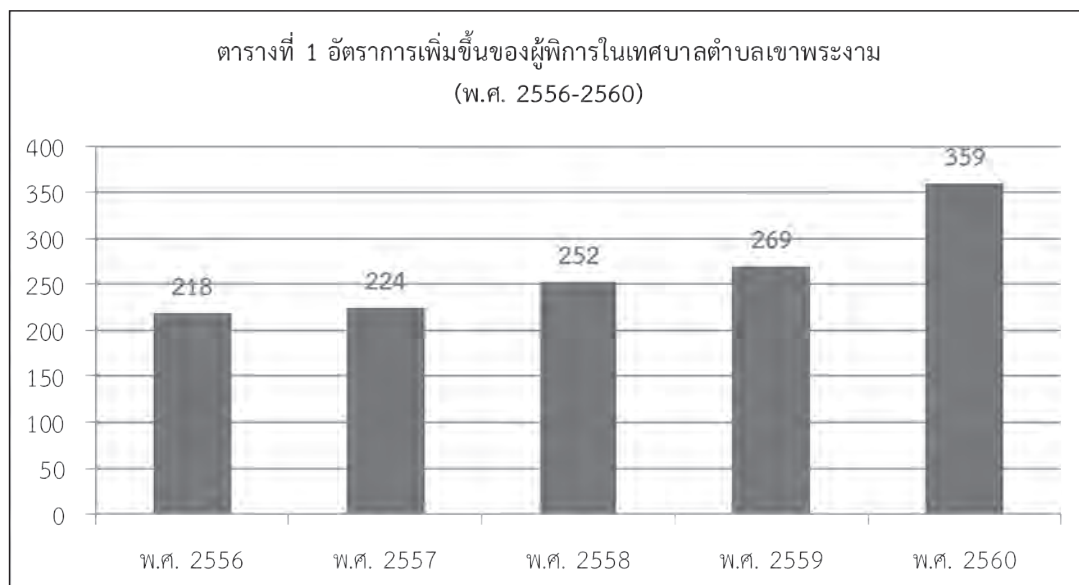
โครงการนวัตกรรมพื้นที่คนพิการมีความสุข เป็นโครงการที่ดำเนินการ โดยเทศบาลตำบลเขาพระงาม จังหวัดลพบุรี เพื่อให้เทศบาลตำบลเขาพระงาม เป็นพื้นที่ที่คนพิการสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือ ผู้พิการที่อยู่ในพื้นที่ของเทศบาล

กลไกสำคัญที่ใช้ดำเนินโครงการนี้ประกอบด้วย 1) เทศบัญญัติ เรื่อง การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เทศบาลตำบลเขาพระงาม พ.ศ. 2557 ที่ทำหน้าที่เป็นระเบียบหลักในการดำเนินโครงการทั้งหมด 2) กองทุน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตำบลเขาพระงาม ที่เป็นแหล่งทุนในการดำเนินโครงการ และ 3) ชมรมคนพิการเทศบาลตำบลเขาพระงาม ที่ทำหน้าที่ เป็นสื่อกลางของคนพิการจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการต่อเทศบาล

โครงการนี้ประกอบไปด้วยโครงการระดับย่อยหลากหลายโครงการ ที่จัดทำ ขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่ของผู้พิการและระบบการดูแลผู้พิการ ในพื้นที่ โดยมีเครือข่ายจากภาครัฐและเอกชนทั้งในและนอกพื้นที่คอยสนับสนุน ด้านต่าง ๆ อย่างเข้มแข็ง ซึ่งในปี พ.ศ. 2560 โครงการนี้ถือเป็นหนึ่งในปัจจัย สำคัญที่ทำให้เทศบาลตำบลเขาพระงามได้รับรางวัลพระปกเกล้า ในด้านการ เสริมสร้างเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม

ความเป็นมา

พื้นที่เทศบาลตำบลเขาพระงาม จังหวัดลพบุรี มีประชากรคนพิการคิดเป็นร้อยละ 1.4 ของประชากรทั้งหมด โดยส่วนใหญ่เป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกายที่คิดเป็นร้อยละ 61.95 ของประชากรผู้พิการทั้งหมด ตามมาด้วยผู้พิการทางการได้ยินและสื่อความหมายและผู้พิการทางสติปัญญาที่คิดเป็นร้อยละ 17.22 และ 10.54 ของประชากรผู้พิการทั้งหมดตามลำดับ ส่วนจำนวนที่เหลือคือผู้พิการประเภทอื่น ได้แก่ ผู้พิการทางการมองเห็น ผู้พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ผู้พิการทางการเรียนรู้ และผู้พิการทางออทิสติก ซึ่งระหว่างปี พ.ศ. 2556-2560 ผู้พิการในเทศบาลฯ มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะระหว่างปี พ.ศ. 2559-2560 ที่เพิ่มจาก 269 คนเป็น 359 คน ตามที่ปรากฏในตารางที่ 1 แต่อย่างไรก็ตาม จำนวนที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวยังเป็นจำนวนที่เทศบาลสามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง (อัจฉรา ละอองพราว, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

หมายเหตุ. จาก พื้นที่คนพิการมีความสุข, โดย เทศบาลตำบลเขาพระงาม, 2561.

ก่อนหน้าที่จะริเริ่มโครงการนวัตกรรมพื้นที่คนพิการมีความสุข เทศบาลตำบลเขาพระงาม มีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ (ดู “นโยบายด้านการพัฒนาสังคม,” ม.ป.ป.) รวมถึงกิจกรรมสำหรับผู้พิการในพื้นที่อยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการมอบกายอุปกรณ์ให้แก่ผู้พิการด้านร่างกาย และการคัดเลือกเด็กออทิสติกในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรม “กระป๋องบำบัด” ของศูนย์การทหารปืนใหญ่ ค่ายพลพลโยธิน (ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของกิจกรรมนี้ในหัวข้อกิจกรรมของโครงการและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย)

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2556 ประชาชนในพื้นที่ได้สะท้อนความต้องการผ่านที่ประชุมประชาคม ให้เทศบาลเปิดพื้นที่ให้แก่ผู้พิการเข้ามามีบทบาทมากขึ้น รวมถึงจัดให้มีพื้นที่ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้พิการ และมีกิจกรรมพัฒนาผู้ดูแลผู้พิการด้วย

จากเสียงสะท้อนดังกล่าว ทำให้ทางเทศบาลลงพื้นที่พบกลุ่มเป้าหมายที่นอกเหนือจากผู้พิการแล้วยังมีผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง และผู้ด้อยโอกาสด้วย จากการลงพื้นที่พบว่ากลุ่มเป้าหมายจำนวนมากนอกจากจะอยู่ในฐานะยากจนแล้ว ยังมีอาการท้อแท้สิ้นหวังในชีวิตจากการต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บที่เข้ามารุมเร้าด้วย นอกจากนี้ลูกหลานของกลุ่มเป้าหมายบางคนต้องลาออกจากงานมาดูแล ขณะที่บางคนต้องใช้ชีวิตตามลำพัง (MGR Online, 2560) จากปัญหาที่ได้พบเจอ ทำให้เทศบาลตัดสินใจริเริ่มโครงการต่าง ๆ เพื่อมาแก้ปัญหา ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือโครงการ “**นวัตกรรมพื้นที่คนพิการมีความสุข**” ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้เทศบาลตำบลเขาพระงามกลายเป็นพื้นที่ที่ผู้พิการสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขตามชื่อของโครงการ

กลไกสำคัญ

โครงการนวัตกรรมพื้นที่คนพิการมีความสุขมีกลไกสำคัญที่ใช้ดำเนินการ 3 ประการ ได้แก่ 1) เทศบัญญัติ เรื่อง การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เทศบาลตำบลเขาพระงาม พ.ศ. 2557 2) กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตำบลเขาพระงาม และ 3) ชมรมคนพิการเทศบาลตำบลเขาพระงาม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เทศบัญญัติ เรื่อง การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เทศบาลตำบลเขาพระงาม พ.ศ. 2557

หลังจากที่ได้รับเสียงสะท้อนจากที่ประชุมประชาคมเกี่ยวกับความต้องการพื้นที่ให้แก่ผู้พิการในเทศบาล ทางเทศบาลจึงได้ออกเทศบัญญัติฉบับนี้ในปี พ.ศ. 2557 เพื่อเป็นระเบียบในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในพื้นที่ โดยมีหน่วยขับเคลื่อนสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเทศบาลตำบลเขาพระงาม กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเทศบาลตำบลเขาพระงาม และเทศบาลตำบลเขาพระงาม โดยในหัวข้อนี้ จะลงรายละเอียดเฉพาะคณะกรรมการและเทศบาลเท่านั้น แล้วจึงกล่าวถึงรายละเอียดของกองทุนในหัวข้อถัดไป

สำหรับคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเทศบาลตำบลเขาพระงามประกอบด้วย 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนที่หนึ่งคือกรรมการตามตำแหน่ง ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลเขาพระงามดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ ประธานสภาเทศบาลตำบลเขาพระงามดำรงตำแหน่งรองประธานกรรมการ และปลัดเทศบาลตำบลเขาพระงามดำรงตำแหน่งกรรมการและเลขานุการ

ส่วนที่สองคือกรรมการที่เป็นผู้แทนจาก 6 ภาคส่วนในตำบลเขาพระงาม ได้แก่ ผู้แทนสภาเทศบาล 2 คน ผู้แทนหน่วยบริการสาธารณสุข 2 คน ผู้แทนสถานศึกษา 2 คน ผู้แทนส่วนงานราชการ 2 คน ผู้แทนหัวหน้าส่วนราชการประจำเทศบาล 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน และผู้แทนผู้พิการแต่ละประเภท 5 คน โดยมีอำนาจหน้าที่โดยสังเขป ดังนี้

- 1) กำหนดแผน นโยบาย โครงการ งบประมาณ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในพื้นที่
- 2) กำหนดระเบียบกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเทศบาลตำบลเขาพระงามด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการกองทุน การจัดหาผลประโยชน์ การอนุมัติจ่ายเงิน ฯลฯ
- 3) ให้ความเห็นเรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของเทศบัญญัติแก่สภาเทศบาล และให้ความเห็นเรื่องการกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการ และการบริหารงานด้านผู้พิการแก่ผู้บริหารเทศบาล

4) ประสานและช่วยเหลือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของเทศบัญญัติ

ส่วนเทศบาลตำบลเขาพระงามนั้น เทศบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการไว้โดยสังเขป ดังนี้

- 1) เปิดพื้นที่ให้ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการได้รับฟังและแสดงความคิดเห็นในการประชุมสภาเทศบาล
- 2) จัดให้มีสถานที่สำหรับการรวมกลุ่มของผู้พิการ
- 3) จัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการที่ผู้พิการสามารถใช้ประโยชน์และเข้าถึงได้
- 4) จัดการอบรมความรู้ด้านอาชีพแก่ผู้พิการ
- 5) สนับสนุนและส่งเสริมผู้พิการให้ออกกำลังกาย แข่งกีฬา และทำกิจกรรมนันทนาการ รวมถึงส่งผู้พิการที่มีความสามารถไปแข่งกีฬาในรายการต่าง ๆ
- 6) ประสานภาคราชการ เอกชน และประชาชน ให้ช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของเทศบัญญัติ

7) ประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ตระหนักและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ

นอกจากนั้น เทศบัญญัติยังกำหนดให้เทศบาลห้ามกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการ หรือวิธีปฏิบัติงานที่ไม่เป็นธรรมและเลือกปฏิบัติต่อผู้พิการด้วย

นอกเหนือจากคณะกรรมการและเทศบาลแล้ว เทศบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดมาตรการลดหย่อนค่าธรรมเนียมในการยื่นขออนุญาตประกอบกิจการให้แก่สถานประกอบการที่รับผู้พิการเข้าทำงานตั้งแต่สองคนขึ้นไป และมีระยะเวลาจ้างงานเกิน 180 วันในปีภาคนั้น ๆ ด้วย

2. กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตำบลเขาพระงาม

กองทุนนี้จัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของเทศบัญญัติการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการที่ได้กล่าวถึงให้หัวข้อที่แล้ว โดยมีจุดประสงค์เพื่อใช้ดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม พัฒนา และคุ้มครองคุณภาพชีวิตผู้พิการในเทศบาล ทั้งการสงเคราะห์ช่วยเหลือ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การส่งเสริมด้านการศึกษาและประกอบอาชีพ และการสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการ โดยมอบหมายให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตำบลเขาพระงามทำหน้าที่บริหารกองทุน และให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในเทศบาล ทำหน้าที่สอบบัญชีกองทุนและรายงานต่อคณะกรรมการทุกรอบปี

กองทุนนี้ประกอบด้วย 1) ทรัพย์สิน สิทธิ นี้ เงินงบประมาณ และรายได้ในกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 2) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล 3) เงินหรือทรัพย์สินบริจาค 4) รายได้จาก การออกสลากหรือจัดกิจกรรม 5) เงินที่ส่งมาจากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ 6) ดอกผลจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน 7) รายได้จากทรัพย์สินของกองทุน 8) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือนิติกรรม 9) รายได้จากภาษีของสินค้าและบริการที่เป็นเหตุแห่งความพิการ 10) เงินอุดหนุนประจำปีจากเทศบาล และ 11) รายได้อื่น

3. ชมรมคนพิการเทศบาลตำบลเขาพระงาม

ชมรมนี้ได้รับการก่อตั้งขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2556 เพื่อเป็นตัวแทนของผู้พิการในพื้นที่เทศบาลในการสะท้อนความต้องการและแสดงความคิดเห็นต่อเทศบาลและคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตำบลเขาพระงาม บริหารงานโดยคณะกรรมการชมรมที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้พิการ 5 ประเภทจากแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน

เครื่องมือทั้งสามนี้ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินโครงการนวัตกรรมพื้นที่คนพิการมีความสุข โดยเทศบาลยังทำหน้าที่เป็นระเบียบส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ส่วนกองทุนทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนในการดำเนินโครงการและกิจกรรมเพื่อผู้พิการต่าง ๆ และมีชมรมทำหน้าที่เป็นสื่อกลางความต้องการระหว่างผู้พิการกับเทศบาล

กิจกรรมโครงการและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ภาพที่ 1 การพื้นที่ลงดูแลกลุ่มเป้าหมายที่บ้าน. จาก บ้านต้นแบบสุขภาวะผู้ป่วยติดเตียง-ผู้สูงอายุ ระดับโลก, โดย สำนักข่าวไทย, 2560,

สืบค้นจาก <https://tna.mcot.net/view/594a7971e3f8e4d032374a3a>

จากการสัมภาษณ์นางสาวอัจฉรา ละอองพราว และนางภักธิดา สุวรรณโน (10 พฤษภาคม 2561) พบว่า โครงการนี้ประกอบด้วยกิจกรรม 4 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ 1) การให้บริการทางการแพทย์ 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับผู้พิการ 3) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ และ 4) การส่งเสริมการใช้ชีวิตประจำวันของผู้พิการ โดยกิจกรรมแต่ละประเภทต่างก็มีเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่เทศบาลเข้ามาช่วยดำเนินการ ดังนี้

1. การให้บริการทางการแพทย์ ประกอบด้วย

1.1 ผู้ดูแลผู้พิการ (caregiver) เป็นกิจกรรมที่ให้อาสาสมัครที่ผ่านการอบรมทางการแพทย์ลงพื้นที่ไปให้บริการทางการแพทย์แก่ผู้พิการถึงที่บ้านอาทิตย์ละ 3 วัน โดยมีเป้าหมาย

เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้พิการเกิดภาวะแทรกซ้อนจนต้องรักษาตัวที่โรงพยาบาล เนื่องจากผู้ที่มีภาวะแทรกซ้อนจะมีโอกาสนอนโรงพยาบาลเป็นเวลานานกว่าปกติส่งผลให้เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาจำนวนมาก รวมถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปพบแพทย์ด้วย ทางโครงการจึงเกิดแนวคิดที่จะนำบริการทางการแพทย์ไปยังบ้านของผู้พิการ ให้ผู้พิการได้รับบริการเหมือนอยู่โรงพยาบาล ซึ่งนอกจากผู้พิการจะได้รับบริการทางการแพทย์ และประหยัดค่าใช้จ่ายแล้ว ผู้พิการยังรู้สึกปลอดภัยจากการที่ได้รับการรักษาตัวในพื้นที่บ้านตัวเองด้วย สำหรับเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมนี้ ได้แก่ โรงพยาบาลพระนารายณ์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดลำพูน ที่เปิดโควตาให้อาสาสมัครเข้ารับการอบรมการดูแลผู้ป่วยทั้งผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ยากไร้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นเวลา 150 ชั่วโมง นอกจากนี้ ยังมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเขาพระงาม โรงพยาบาลอานันทมหิดล รวมถึงโรงพยาบาลพระนารายณ์เอง ที่ส่งแพทย์ไปดูแลผู้พิการควบคู่กันกับ caregiver ด้วย โดยโรงพยาบาลสุขภาพตำบลเขาพระงามจะส่งอาทิตย์ละครั้ง ส่วนอีกสองโรงพยาบาลที่เหลือจะส่งเดือนละครั้ง (MGR Online, 2560)

1.2 การอนุเคราะห์กายอุปกรณ์แก่ผู้พิการ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว แต่เมื่อโครงการนี้เกิดขึ้น เทศบาลก็ได้ขยายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเติมเต็มกิจกรรมนี้ด้วย โดยมีกรณีที่น่าสนใจคือ การทำข้อตกลงร่วมกับโรงพยาบาลดอนตุม อำเภอดอนตุม จังหวัดนครปฐม ในปี พ.ศ. 2556 ในการจัดทำขาทเทียมให้แก่ผู้พิการขาขาดในเทศบาลโดยไม่มีค่าใช้จ่าย แลกเปลี่ยนกับวัสดุอะลูมิเนียมที่เทศบาลรวบรวมและบริจาคให้โรงพยาบาลเพื่อนำไปใช้ผลิตขาทเทียม¹² นอกจากนี้ ยังได้ร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลพบุรีและกองทุนสุขภาพตำบลเทศบาลตำบลเขาพระงาม ในการอนุเคราะห์กายอุปกรณ์อื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลพบุรี ที่อนุเคราะห์กายอุปกรณ์ขนาดใหญ่ที่ต้องสั่งทำพิเศษ อาทิ รถโยกผู้พิการ เป็นต้น

1.3 การแพทย์ฉุกเฉิน สำหรับการดำเนินการด้านการแพทย์ฉุกเฉิน เทศบาลได้รับการสนับสนุนจากบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ที่เข้ามาติดตั้งนวัตกรรมโทรศัพท์ไร้สายฉุกเฉินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เชื่อมต่อระหว่างบ้านผู้พิการติดบ้านติดเตียงกับฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 40 สาย เพื่อใช้ติดต่อในกรณีฉุกเฉิน นอกจากนี้ ยังได้อาสาสมัครป้องกันภัย

¹² สำหรับการรวบรวมวัสดุอะลูมิเนียมของเทศบาลนั้น เป็นกิจกรรมที่สืบเนื่องมาจากการที่เทศบาลเป็นพื้นที่ภายใต้แผนปฏิบัติการโครงการส่งเสริมท้องถิ่นสู่สังคมสีเขียว (Local Agenda 21 – LA21) ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเมื่อปี พ.ศ. 2556 เทศบาลได้จัดทำโครงการรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมเมือง LA21 ภาคกลาง ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมของโครงการคือการรวบรวมวัสดุอะลูมิเนียมจากสมาชิกเครือข่ายภาคกลางทุกพื้นที่ มายังเทศบาลเพื่อมอบให้โรงพยาบาลนำไปผลิตขาทเทียมต่อไป (เทศบาลตำบลเขาพระงาม, 2556)

ฝ่ายพลเรือน (อพปร.) ช่วยดำเนินการนำผู้พิการส่งสถานพยาบาลเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินด้วย¹³

1.4 บริการออกหนังสือรับรองผู้พิการ ณ ที่พักอาศัย เป็นกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการร่วมกับสถานพยาบาลในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยเฉพาะโรงพยาบาลพระนารายณ์และโรงพยาบาลอานันทมหิดล ในการส่งบุคลากรไปบริการออกหนังสือรับรองผู้พิการให้ถึงที่บ้าน เพื่อไม่ให้ผู้พิการต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางด้วยตนเอง

2. การให้ความรู้เกี่ยวกับผู้พิการ

กิจกรรมประเภทนี้คือการจัดอบรมอาสาสมัครและผู้ดูแลผู้พิการให้มีทักษะทางการแพทย์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลผู้พิการ และมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้พิการรวมถึงสิทธิของผู้ดูแลเอง สำหรับหน่วยงานเครือข่ายที่มาช่วยให้ความรู้ในกิจกรรมนี้ ได้แก่ โรงพยาบาลพระนารายณ์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลพบุรี โดยโรงพยาบาลพระนารายณ์กับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการดูแลผู้พิการแก่อาสาสมัคร ส่วนสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลพบุรีให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิของผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ การกั๊ยเงินของผู้ดูแลผู้พิการ ฯลฯ

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ

สำหรับกิจกรรมการฟื้นฟูผู้พิการจะอยู่ในรูปแบบของการบำบัดด้วยวิธีทางเลือก โดยมีกิจกรรมที่โดดเด่น ได้แก่ กระบือบำบัดและอาชบาบำบัด

สำหรับกิจกรรม “กระบือบำบัด” ดำเนินการโดยศูนย์การทหารปืนใหญ่ ค่ายพลโยธิน ร่วมกับกองทุนสุขภาพตำบลเทศบาลตำบลเขาพระงาม โรงพยาบาลอานันทมหิดล และโรงเรียนลพบุรีปัญญาอนุกุล เป็นกิจกรรมบำบัดและพัฒนาประสาทสัมผัส การเคลื่อนไหว การทรงตัว และการเข้าสังคมแก่เด็กที่มีอาการออทิสติกและสมาธิสั้น โดยให้เด็กฝึกควบคุมและทรงตัวบนหลังกระบือ รวมถึงทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีกระบือเป็นสื่อ เช่น การวาดรูปกระบือ การต่อตัวต่อรูปกระบือ ฯลฯ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2560) ซึ่งเทศบาลคือหน่วยงานหนึ่งที่คัดเลือกเด็กเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงสนับสนุนผู้ดูแลกระบือให้แก่ศูนย์การทหารปืนใหญ่

¹³ นวัตกรรมโทรศัพท์ไร้สายฉุกเฉินนี้ รวมถึงกิจกรรมการส่ง caregiver ลงเยี่ยมผู้พิการ หรือการปรับพื้นที่ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้พิการ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการบ้านต้นแบบสุขภาพผู้ป่วยเรื้อรังและผู้สูงอายุ (Excellent Happy Home Ward) ของเทศบาล โดยเมื่อปี พ.ศ. 2560 โครงการนี้ได้รับรางวัลบริการสาธารณะของสหประชาชาติ (United Nations Public Service Awards – UNPSA) อันดับ 2 ในสาขานวัตกรรมและความเป็นเลิศในการบริการด้านสุขภาพของภูมิภาคเอเชียและเอเชียแปซิฟิกด้วย (สำนักข่าวไทย, 2560)

ภาพที่ 2 นายศราวุธ คำชาย (เสื้อสีขาวแขนแดงและฟ้า) ขณะทำกิจกรรมอาสาบำบัด. จาก อาชาบำบัดศูนย์การศึกษาพิเศษลพบุรี, โดย Wanlapa Farm, 2560,

สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/pg/HorseRidingFarmstayLopburi>

ส่วนกิจกรรม “อาชาบำบัด” นั้น ริเริ่มโดยนายศราวุธ คำชาย บุตรชายของร้อยตำรวจตรี สมนึก คำชาย ผู้ก่อตั้งวัลลภาฟาร์ม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลเขาพระงาม หลังจากที่ยุติธุรกิจส่วนตัวแล้วหันมาร่วมบริหารฟาร์มร่วมกับบิดาและครอบครัว นายศราวุธ เกิดความสนใจที่จะใช้ม้าในฟาร์มบำบัดเด็กที่มีอาการออทิสติกและสมาธิสั้นเช่นเดียวกับกิจกรรม กระบือบำบัด จึงได้ติดต่อกับกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งทางเทศบาลก็เล็งเห็นความสำคัญและได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี พร้อมกับสร้างความสัมพันธ์กับนายศราวุธในฐานะจิตอาสาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง¹⁴ ปัจจุบันกิจกรรมอาชาบำบัดยังคงดำเนินการอยู่อย่างสม่ำเสมอ

4. การส่งเสริมการใช้ชีวิตประจำวันของผู้พิการ ประกอบด้วย

4.1 การปรับปรุงสถาปัตยกรรมของอาคารสถานที่ทั้งของสำนักงานเทศบาลและที่อยู่อาศัยของผู้พิการ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการในการติดต่อราชการและการดำรงชีวิต

¹⁴ ผลจากกิจกรรมอาชาบำบัดและความร่วมมือต่าง ๆ ทำให้นายศราวุธได้รับความไว้วางใจจากทั้งนายกเทศมนตรีและสังคมผู้พิการในพื้นที่ให้ดำรงตำแหน่งประธานชมรมผู้พิการเทศบาลตำบลเขาพระงามแทนประธานคนก่อนหน้าที่มีปัญหาด้านสุขภาพและความคล่องตัวในการทำงาน

ประจำวัน โดยกิจกรรมนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตำบลเขาพระงามและกองทุนสุขภาพตำบลเทศบาลตำบลเขาพระงาม และได้รับวัสดุก่อสร้างจากกองช่างของเทศบาลและจากการบริจาค ซึ่งนอกจากจะปรับปรุงพื้นที่ในเชิงสถาปัตยกรรมแล้ว โครงการยังติดตั้งอุปกรณ์ฟื้นฟูผู้พิการอื่น ๆ อย่างรถหรือราวจับที่บ้านของผู้พิการด้วย โดยอุปกรณ์เหล่านี้เป็นอุปกรณ์ที่เคลื่อนย้ายจากบ้านสู่บ้านได้ ดังนั้นหากเกิดกรณีที่ผู้พิการเสียชีวิตและไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์แล้ว ก็สามารถถ่ายโอนไปยังบ้านของผู้พิการรายอื่นในพื้นที่ได้อีกด้วย

4.2 การสร้างกลุ่มเยาวชนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ หรือ “อผส. น้อย” เป็นกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน โดยแรกเริ่มโครงการใช้บริการจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนโคกเกาะเทียมวิทยาลัย โดยนับกิจกรรมนี้เป็นชั่วโมงกิจกรรมตามหลักสูตรของโรงเรียน ต่อมาโครงการได้ขยายโอกาสให้เยาวชนในพื้นที่เทศบาลที่มีจิตอาสาเข้ามาสมัครผ่านคณะกรรมการชุมชนและโรงเรียนของตนเอง โดยมีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เทศบาลตำบลเขาพระงาม และชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเขาพระงาม เป็นผู้คัดเลือก เมื่อผ่านการคัดเลือกแล้ว อผส. น้อยจะได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงขั้นพื้นฐานเป็นเวลา 1-2 วัน ก่อนจะให้ลงพื้นที่เยี่ยมผู้พิการพร้อมกับตัวแทนจากสหวิชาชีพ อาสาสมัคร ชมรมผู้สูงอายุ และเทศบาลเพื่อดูแลสุขภาพและทำกิจกรรมร่วมกับผู้พิการ เช่น เล่านิทาน อ่านหนังสือให้ฟัง ล้างจาน ฯลฯ

4.3 การอนุเคราะห์อุปกรณ์ยังชีพ กิจกรรมนี้เป็นผลพลอยได้จากการขยายสายสัมพันธ์ที่ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเขาพระงามมีต่อวัดพระบาทน้ำพุ ซึ่งอยู่ในเขตตำบลเขาสามยอตจังหวัดลพบุรี เนื่องจากประธานชมรมได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุของวัด และได้กระจายข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้สูงอายุกับผู้พิการให้ทางวัดได้ทราบ ทางวัดจึงได้มอบถุงยังชีพมาให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเทศบาลเป็นประจำทุกเดือน เดือนละ 10-20 ถุง ซึ่งในถุงบรรจุอุปกรณ์สำหรับผู้ใหญ่ เช่น ผ้าอ้อมผู้ใหญ่ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับผู้พิการติดบ้านติดเตียงได้เช่นกัน

ปัญหาและอุปสรรค

จากการสัมภาษณ์นางสาวอัจฉราและนางภัททิศา (10 พฤษภาคม 2561) เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของโครงการนี้ ทั้งสองกล่าวว่าไม่มีอุปสรรคในระดับการบริหารโครงการแต่อย่างใด จะมีแต่เพียงปัญหาเฉพาะหน้าเวลาลงพื้นที่ไปทำกิจกรรมบางอย่าง โดยเฉพาะกิจกรรมการลงพื้นที่ของ caregiver หรืออาสาสมัครต่าง ๆ ที่อาจจะพบกับความไม่ไว้วางใจจากประชาชนในชุมชน ทั้งการไม่ไว้วางใจในความเชี่ยวชาญของอาสาสมัครที่เป็นคนในพื้นที่เอง และการมองอาสาสมัครว่า

จะเข้ามาสร้างความลำบากและวุ่นวาย จนมีบางกรณีที่ใช้อาวุธข่มขู่ขู่ไล่ ซึ่งทางแก้ของโครงการคือการให้บุคลากรทางการแพทย์จากสถานพยาบาลและ อพปร. ร่วมลงพื้นที่ไปด้วย เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ประชาชน รวมถึงให้อาสาสมัครแต่ละคนลงพื้นที่เฉพาะที่ตนอาศัยอยู่เท่านั้น เพื่อให้ผู้คนที่พื้นที่ไว้วางใจและพร้อมเปิดใจให้อาสาสมัครทำงาน

ผลการดำเนินงาน

ผลสัมฤทธิ์ที่เห็นได้ชัดของโครงการนี้คือการเกิดเทศบัญญัติ เรื่อง การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เทศบาลตำบลเขาพระงาม พ.ศ. 2557 ที่ถือเป็นระเบียบสำคัญในการดำเนินการเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้พิการในพื้นที่ และที่สำคัญเป็นที่มาของกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตำบลเขาพระงาม ซึ่งเป็นแหล่งทุนสำคัญที่มาช่วยขับเคลื่อนเจตนารมณ์ของโครงการนี้ด้วย

นอกจากนั้น เทศบาลยังได้รับฐานข้อมูลผู้พิการในพื้นที่ที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อกำหนดความต้องการของผู้พิการได้ รวมทั้งสามารถสืบค้นผู้พิการได้จากทะเบียนหนังสือรับรองที่ทำให้แก่ผู้พิการถึงที่บ้านด้วย

สำหรับตัวผู้พิการเองก็ได้รับความสะดวกจากการปรับพื้นที่ของอาคารสำนักงานเทศบาลและบ้านที่อยู่อาศัยของผู้พิการ เสริมด้วยบริการตรวจเยี่ยมสุขภาพกายและใจของอาสาสมัครและบุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงการได้รับอนุเคราะห์กายอุปกรณ์และระบบการแพทย์ฉุกเฉินจากเทศบาลและเครือข่าย ทำให้การดำเนินชีวิตของผู้พิการเป็นไปอย่างราบรื่นและสามารถแก้ปัญหาฉุกเฉินได้ทันท่วงที นอกจากนี้ โครงการยังจัดให้มีโปรแกรมบำบัดและฝึกอาชีพผู้พิการ เพื่อช่วยให้ผู้พิการใช้ชีวิตในสังคมและมีรายได้โดยไม่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิง

ส่วนผลกระทบ (impact) ที่ได้รับจากโครงการนี้ คือ เทศบาลได้รับความสัมพันธ์ที่ดีเกินความคาดหวังจากหน่วยงานเครือข่ายที่เข้ามาร่วมดำเนินโครงการ ซึ่งเครือข่ายเหล่านี้ยังต่อยอดไปช่วยโครงการอื่น ๆ ของเทศบาลด้วย อาทิ โครงการเขยิบวัยที่สอนเด็กและเยาวชนให้เข้าใจภาวะทางกายภาพของผู้สูงอายุ เป็นต้น

ปัจจัยความสำเร็จ

ความสำเร็จของโครงการนี้ เกิดจากปัจจัยสำคัญสองประการ ประการแรก คือ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเทศบาลกับหน่วยงานเครือข่าย ที่เกิดจากการรับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อาทิ การส่งบุคลากร อาสาสมัคร รวมทั้งผู้พิการและผู้สูงอายุไปช่วยงานตามโรงพยาบาลที่เป็นเครือข่ายอย่างโรงพยาบาลพระนารายณ์ เป็นต้น

ทำให้หน่วยงานเหล่านี้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนอย่างเต็มอกเต็มใจ ซึ่งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวด้วย อย่างกรณีที่วัดพระบาทน้ำพุมอบธงยังชีพให้แก่ผู้พิการในเทศบาล ก็เกิดจากความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการระหว่างบุคลากรในชมรมผู้สูงอายุที่ได้มีโอกาสได้ไปร่วมกิจกรรมของวัด หรือกรณีของนางภทิตดา (10 พฤษภาคม 2561) ที่กล่าวว่า สายสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างเทศบาลกับโรงพยาบาลพระนารายณ์ ส่วนหนึ่งก็เกิดจากความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ตนมีกับทางโรงพยาบาล เนื่องจากตนเองเคยเป็นบุคลากรของโรงพยาบาลมาก่อน ทำให้การติดต่อประสานงานทำได้ง่ายขึ้น ส่วนประการที่สอง คือ การลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและปัญหาด้านผู้พิการจากชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจ และเมื่อดำเนินการแล้วเกิดผลงานเป็นรูปธรรม สามารถแก้ปัญหาได้จริง ศรัทธาและความเต็มใจร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ก็ตามมา ทำให้โครงการดำเนินการได้อย่างราบรื่น

ภาพที่ 3 พิธีมอบวัสดุอะลูมิเนียมให้แก่โรงพยาบาลดอนตูม จังหวัดนครปฐม หนึ่งในเครือข่ายสำคัญของโครงการ. จาก ส่งมอบอะลูมิเนียม เพื่อนำไปผลิตเป็นขาเทียมช่วยเหลือผู้พิการ, โดย เทศบาลตำบลเขาพระงาม, (2556),

สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/pg/khaoprangam>

การซ่อมแซม

กายอุปกรณ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด

ความเป็นมา

ที่มาของโครงการนี้ มีจุดตั้งต้นจากการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด ทำข้อตกลงร่วมกันกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เพื่อร่วมกัน จัดตั้ง “กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพจังหวัดตราด” โดยมี คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ที่มีนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ ทำหน้าที่ดำเนินงานและบริหารจัดการกองทุน และมีกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟู สมรรถภาพในเขตพื้นที่จังหวัดตราด

กองทุนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ 6 ประการ ได้แก่ 1) ให้กลุ่มเป้าหมายได้รับ บริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์จากหน่วยบริการ สถานบริการ หรือองค์กร อื่น ๆ รวมทั้งได้รับเครื่องช่วยกายอุปกรณ์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริการ ทางการแพทย์ ในกรณีที่มีผลการตรวจวินิจฉัยหรือมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ สปสช. ประกาศกำหนด หรือรายการอื่นที่ได้รับ ความเห็นชอบจากคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพระดับเขตพื้นที่ 2) สนับสนุนการพัฒนากระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพของหน่วยบริการทุกระดับ ในจังหวัด ให้สามารถจัดบริการและอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการครอบคลุมและ ตอบสนองต่อความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายในท้องถิ่นและชุมชนให้มากขึ้น 3) สนับสนุนการพัฒนารูปแบบการดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุน และฟื้นฟู สมรรถภาพกลุ่มเป้าหมายในระดับชุมชนและครอบครัว ที่สามารถเชื่อมโยงกับ ระบบบริการของหน่วยบริการอย่างทั่วถึงในเขตจังหวัดตราด 4) สนับสนุนการ พัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย และ องค์กรอื่น ๆ ให้สามารถร่วมมือกับหน่วยบริการและมีส่วนร่วมดูแลสุขภาพและ ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองได้ในระยะยาว 5) สนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมาย

ได้รับบริการขั้นพื้นฐานให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างอิสระ และ 6) สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการบริหารหรือพัฒนากองทุนให้มีประสิทธิภาพ โดยต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดของกองทุนในรอบปีงบประมาณนั้น

จากวัตถุประสงค์ประการที่ 1 และ 2 จะเห็นได้ว่ามีกองทุนนี้ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนเครื่องช่วยกายอุปกรณ์ อุปกรณ์ที่เกี่ยวกับบริการทางการแพทย์ และอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ สำหรับกลุ่มเป้าหมายด้วย ซึ่งจากการสัมภาษณ์นางรัชณี นิมพาลี หัวหน้าฝ่ายพัฒนาสังคมและสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด พบว่า ในระยะแรก ที่ดำเนินการในประเด็นนี้ คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ใช้วิธีรับบริจาคอุปกรณ์ที่ไม่ใช้แล้วจากโรงพยาบาลในกรุงเทพฯ และจังหวัดตราด แทนการสั่งซื้อโดยตรง เนื่องจากอุปกรณ์ทางการแพทย์มีราคาค่อนข้างสูง ไม่คุ้มกับงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด

แต่หลังจากรับบริจาคมาแล้ว พบว่า อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ได้รับจำนวนมากไม่พร้อมใช้งานเนื่องจากชำรุด หมดอายุกัน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดก็ไม่มีร้านที่สามารถซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการแพทย์ได้ จึงเกิดปัญหาอุปกรณ์ทางการแพทย์ชำรุดล้นเกิน ไม่นำไปสู่การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนที่ตั้งไว้

จุดกำเนิด : การเข้ามามีส่วนร่วมของจิตอาสา

ภาพที่ 1 นายอิทธิราช อิงประสาร. จาก หมู่มิวสิควะ ซ่อมอุปกรณ์ให้ รพ.-คนพิการ ตามรอยเท้าพ่อ, โดย PPTV Online, 2560,

สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/37869>

จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้โครงการซ่อมแซมกายอุปกรณ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์เกิดขึ้นคือการเข้ามามีบทบาทของนายอริราช อิงประสาร จิตอาสาในพื้นที่ ที่ต้องการนำความรู้และทรัพยากรของตนเองเข้ามาแก้ปัญหาอุปกรณ์ทางการแพทย์ชำรุดล้นเกินดังที่กล่าวไว้

นายอริราช หรือที่เรียกกันในชื่อเล่นว่า เอ เป็นชาวตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อปี พ.ศ. 2546 ประกอบอาชีพของตนเอง พร้อมทั้งช่วยเหลือกิจการสวนยางพาราและปาล์มน้ำมันของครอบครัว ในขณะที่เดียวกันก็ทำหน้าที่จิตอาสาด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดตราด¹⁵

แรงจูงใจที่ทำให้อริราชเข้ามาแก้ปัญหาดังกล่าว คือ ความต้องการที่จะนำอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ชำรุดและถูกจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลต่าง ๆ โดยไม่มีการซ่อมแซมใด ๆ มาซ่อมและมอบให้ผู้ป่วยหรือผู้พิการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ นายอริราชยังเคยให้สัมภาษณ์กับสื่อกระแสหลักช่วงหลังการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชว่า ได้รับแรงบันดาลใจจากความอดสาหัสและเสียสละของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่มีต่อประชาชน (“หนุ่มวิเศษชาวตราด,” 2559)

นายอริราชได้เข้าร่วมงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด ผ่านการพูดคุยกับนายวิเชียร ทรัพย์เจริญ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด ซึ่งทั้งสองมองเห็นปัญหาร่วมกัน และได้วางแผนที่จะจัดตั้งศูนย์ซ่อมอุปกรณ์ทางการแพทย์ โดยเบื้องต้น นายอริราชวางแผนว่าจะตั้งศูนย์ที่ทำงานภายในเขตพื้นที่ตำบลห้วยแร้ง ซึ่งเป็นพื้นที่ภูมิลำเนาของนายอริราชเท่านั้น แต่นายวิเชียรเห็นว่า ควรดำเนินการให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดโดยนำงบประมาณของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด มาใช้¹⁶ ซึ่งทางนายอริราชเห็นด้วย และเป็นที่มาของการจัดทำ “โครงการซ่อมแซมกายอุปกรณ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์”

¹⁵ สำหรับตัวอย่างงานจิตอาสาด้านเด็กและเยาวชนของอริราช ดู ัฒยธรณ์ นาราเต็มทรัพย์, 2561, น. 28-29

¹⁶ ระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและทรัพย์สิน และการจัดทำบัญชี ของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด พ.ศ. 2556 กำหนดให้ เงินและทรัพย์สินของกองทุนฯ มีที่มาจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด ชุมชน กองทุนชุมชน ประชาชนที่ใช้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ และผู้บริจาค รวมถึงกิจกรรมของกองทุนที่ทำให้เกิดรายได้ด้วย โดยผู้ที่สามารถรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากเงินกองทุนได้มี 2 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ 1) หน่วยบริการ สถานบริการ และสถานบริการทางเลือกในเขตพื้นที่ และ 2) กลุ่มประชาชนองค์กรประชาชน มูลนิธิ และชมรมในเขตพื้นที่ ที่จัดทำกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมอาชีพ รายได้ และการศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายของกองทุน ซึ่งจากการพิจารณาเงื่อนไขดังกล่าว กลุ่มซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ของนายอริราช ถือเป็นกลุ่มประชาชนที่สามารถรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากกองทุนนี้ เนื่องจากการซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายของกองทุนได้

สถานที่และทรัพยากรที่ใช้

ศูนย์ซ่อมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ของโครงการ ตั้งอยู่ในโรงจอดรถภายในบ้านพักกลางสวนผลไม้ของนายอริราชเอง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณส่วนใหญ่ในการดำเนินการ มีบุคลากรประจำศูนย์ ได้แก่ หัวหน้าช่าง รองหัวหน้าช่าง พนักงานแบ่งตามแผนก และปราชญ์ชาวบ้านที่สามารถซ่อมแซมอุปกรณ์และระบบไฟฟ้าด้วยอะไหล่ทดแทน¹⁷ ทั้งหมดทำงานในรูปแบบของจิตอาสา มีค่าตอบแทนแบ่งเป็น 1) ค่าแรงวันละ 200 บาท สำหรับจิตอาสาที่ต้องการค่าตอบแทน (จิตอาสาอีกส่วนหนึ่ง ไม่คิดค่าตอบแทนใด ๆ) 2) ค่าแรงที่คำนวณตามระดับความยากของงาน และ 3) ค่าอาหารกลางวันที่น่ามาเลี้ยงผู้ที่มาช่วยงาน ซึ่งนายอริราชทำหน้าที่บริหารจัดการค่าตอบแทนดังกล่าวทั้งหมด (“หนุ่มวิเศษชาวตราด,” 2559)

กระบวนการซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์

ภาพที่ 2 เจ้าหน้าที่จากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพจังหวัดตราดและนายอริราช อิงประสาร กำลังตรวจสอบและประเมินค่าซ่อมแซมเตียงผู้ป่วยชั่วคราว จาก กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพจังหวัดตราด, 2560,

สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/profile.php?id=100017957040800>

¹⁷ นายอริราช (สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2561) กล่าวถึงปราชญ์ชาวบ้านที่เข้ามาช่วยงานในศูนย์ซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ว่า เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความสามารถด้านการซ่อมแซมอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ปราชญ์เหล่านี้มีความเป็น “ช่างโบราณ” ที่มีทักษะพิเศษในการดัดแปลงวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาซ่อมแซมได้ ซึ่งในทัศนะของนายอริราช ถือว่ามีความแตกต่างจากช่างสมัยใหม่ ที่ซ่อมตามที่ได้รับการศึกษามาเท่านั้น หากไม่มีอะไหล่ก็ไม่สามารถซ่อมได้ ซึ่งความเป็น “ช่างโบราณ” ของปราชญ์ชาวบ้าน ทำให้เกิดผลดีในการลดต้นทุนการซ่อมแซมได้ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง

สำหรับอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ชั่วคราวที่สามารถเข้าสู่กระบวนการของโครงการได้นั้น จะต้องมีที่มาและจุดประสงค์ในการซ่อมแซมตรงกับเงื่อนไขที่กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพจังหวัดตราดกำหนดไว้ กล่าวคือ จะต้องเป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์สำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในเขตพื้นที่จังหวัดตราดเท่านั้น นอกจากนี้ ทางคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด และนายอธิราชได้ทำข้อตกลงกันว่า จะสนับสนุนเงินทุนในการซ่อมให้แก่ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าก่อนเป็นอันดับแรกด้วย เพราะฉะนั้น อุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ที่อยู่นอกเหนือจากที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดหรือศูนย์ซ่อมรับบริจาคมาเพื่อวัตถุประสงค์ของกองทุนดังกล่าว หรือเป็นไปเพื่อจุดประสงค์ของคุณหรือองค์กรที่อยู่นอกเหนือกลุ่มเป้าหมาย อาทิ อุปกรณ์ทางการแพทย์หรือกายอุปกรณ์ชั่วคราวของผู้มีรายได้สูงหรือโรงพยาบาลที่นำมาส่งซ่อมด้วยตัวเอง ทางโครงการจะไม่เบิกจ่ายค่าซ่อมให้

อุปกรณ์ชั่วคราวที่โครงการได้รับมาซ่อมส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทครุภัณฑ์ทางการแพทย์ (durable medical device) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่มีลักษณะคงทนถาวร และมีอายุการใช้งานไม่ต่ำกว่า 1 ปี ได้แก่ รถเข็นผู้ป่วย เครื่องดูดเสมหะ ที่นอนลม ที่นอนเจล และเตียงผู้ป่วย¹⁸ โดยมีที่มาหลายช่องทาง ทั้งการรับบริจาคจากโรงพยาบาลทั้งในและนอกจังหวัด การตระเวนซื้ออุปกรณ์ชั่วคราวตามร้านรับซื้อของเก่า และการลงพื้นที่สำรวจตามบ้านของกลุ่มเป้าหมาย

เมื่อได้รับอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ชั่วคราวมาแล้ว ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดจะเป็นผู้ตรวจสอบอุปกรณ์ดังกล่าว โดยมอบหมายให้นายอธิราชทำหน้าที่ประเมินราคาค่าซ่อม และฝ่ายช่างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดทำหน้าที่ช่วยประเมินราคากลาง เมื่อผ่านเงื่อนไขขั้นต้นแล้ว จึงจัดทำรายการอุปกรณ์ที่จะซ่อมเสนอที่ประชุมคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด พิจารณา เมื่อที่ประชุมมีมติเห็นชอบแล้ว ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดจะดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบ และส่งอุปกรณ์ตามรายการไปดำเนินการซ่อมแซม ณ ศูนย์ซ่อมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ของโครงการ เมื่อทางศูนย์ซ่อมเสร็จแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดจึงจะเบิกจ่ายค่าซ่อมจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด มาให้แก่ศูนย์ซ่อมและเจ้าของสามารถรับอุปกรณ์ที่ศูนย์ได้ด้วยตัวเอง

¹⁸ สำหรับเตียงผู้ป่วย โดยเฉพาะเตียงแบบไฟฟ้า นายอธิราชกล่าวว่า ส่วนใหญ่แล้วจะได้รับบริจาคจากโรงพยาบาลเอกชน เช่น โรงพยาบาลในเครือพญาไท ฯลฯ ซึ่งมักจะเป็นของนำเข้าคุณภาพดีที่ใช้ไม่นานก็ต้องจำหน่ายทิ้งเพื่อเปลี่ยนรุ่น

ในการดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด นายอริราชจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างเจ้าของอุปกรณ์ทางการแพทย์หรือกายอุปกรณ์ที่ชำรุดกับทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดและคณะกรรมการบริหารกองทุน เพื่อสร้างความเข้าใจรวมถึงอธิบายระเบียบต่าง ๆ ให้ชัดเจน

สำหรับระยะเวลาของกระบวนการซ่อม จะขึ้นอยู่กับระดับความชำรุดของอุปกรณ์ทางการแพทย์หรือกายอุปกรณ์ที่ส่งมาให้ซ่อม ความพร้อมของอะไหล่ที่จะใช้ซ่อม และระยะเวลาในการเบิกจ่ายค่าซ่อมจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด ซึ่งในบรรดากระบวนการทั้งหมด การหาอะไหล่เป็นอุปสรรคในการดำเนินโครงการนี้ค่อนข้างมาก

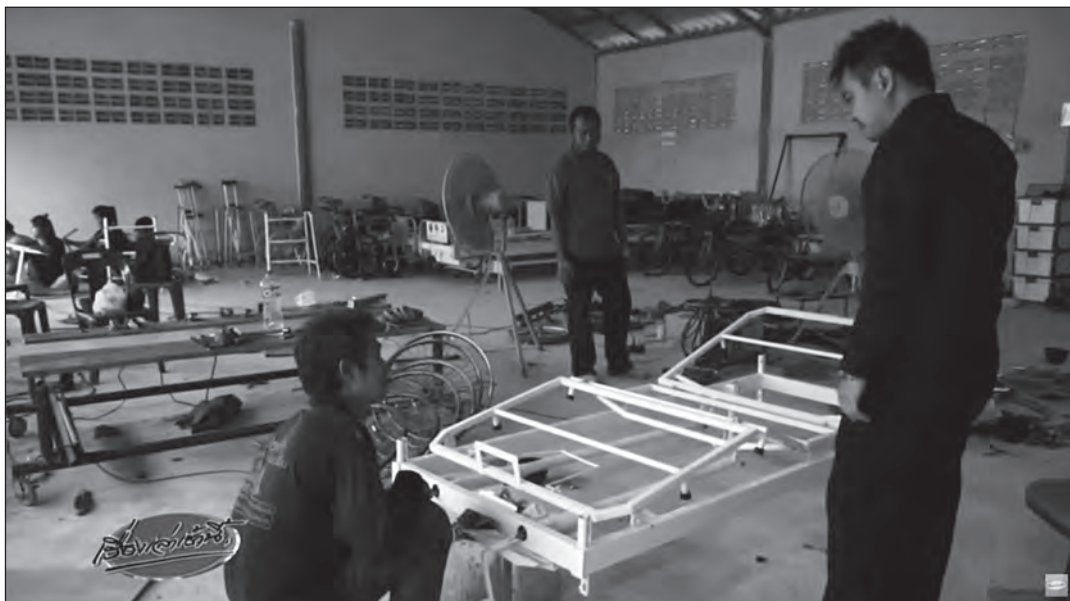
นายอริราช (สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2561) กล่าวว่า อุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นอุปกรณ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศ¹⁹ ซึ่งหาอะไหล่มาซ่อมได้ยาก เนื่องจากเจ้าของอุปกรณ์ในต่างประเทศมักออกแบบอะไหล่ให้มีความเฉพาะตัว มีการเปลี่ยนแปลงไปตามรุ่นของอุปกรณ์ และราคาอะไหล่ที่ขายจากบริษัทนำเข้าก็ค่อนข้างสูง ประกอบกับในประเทศไทยเองก็หาโรงงานที่สามารถผลิตหรือจำหน่ายอะไหล่ที่สามารถใช้กับอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์นำเข้าได้ยาก การสั่งทำอะไหล่เป็นการเฉพาะก็ต้องใช้ต้นทุนสูง เนื่องจากต้องใช้วัตถุดิบจากหลายเจ้า ใช้เวลาเยอะ และต้องผลิตครั้งหนึ่งเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่คุ้มทุน

นายอริราชแก้ปัญหาการขาดแคลนอะไหล่ดังกล่าว ด้วยวิธีการตระเวนหาโรงงานภายในประเทศที่สามารถผลิตอะไหล่ให้ได้ หากไม่พบโรงงานที่สามารถผลิตได้ นายอริราชและกลุ่มช่างโดยเฉพาะปราชญ์ชาวบ้าน จะใช้วิธีดัดแปลงอะไหล่ที่มีอยู่ให้เข้ากับอุปกรณ์ที่ชำรุด หรือใช้วิธีนำเข้าอะไหล่จากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศจีนที่ราคาอะไหล่ค่อนข้างต่ำ และมีความพร้อมที่จะเป็นคู่ค้ากับนายอริราช

¹⁹ ประเทศไทยถือเป็นประเทศนำเข้าและส่งอออุปกรณ์ทางการแพทย์รายสำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอุปกรณ์ที่นำเข้ามาส่วนใหญ่อยู่ในประเภทครุภัณฑ์ทางการแพทย์ที่ผลิตด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง มีแหล่งนำเข้าสำคัญคือ สหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น และเยอรมนี ในขณะที่อุปกรณ์ทางการแพทย์สำคัญที่ประเทศไทยส่งออกคืออุปกรณ์กลุ่มวัสดุสิ้นเปลืองทางการแพทย์ ซึ่งบริษัทส่งออกส่วนใหญ่ก็คือบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนผลิตในประเทศไทยส่งกลับไปขายยังประเทศตนเอง (นรินทร์ ต้นไพบูลย์, 2561, น. 2)

สำหรับแนวโน้มการนำเข้าอุปกรณ์ทางการแพทย์ของไทยในอนาคต รายงานการศึกษาปี พ.ศ. 2560 ของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กล่าวว่าแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อมารองรับการขยายตัวของบริการด้านการแพทย์ ในขณะที่การผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ในไทยเองยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร และยิ่งขาดความน่าเชื่อถือจากผู้ใช้ (ฝ่ายวิจัยนโยบาย สวทช., 2560, น. 7 และ 11)

ภาพที่ 3 ศูนย์ซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์. จาก หมู่มตราดชวนเพื่อนเป็นจิตอาสาทำดีเพื่อพ่อ ซ่อมกายอุปกรณ์เก่าให้ รพ., โดย เรื่องเล่าเช้านี้ บีบีซี-เทโร, 2559,

สืบค้นจาก <https://youtu.be/oBLCZY5K7I>

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการดำเนินโครงการซ่อมแซมกายอุปกรณ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและนายอริราช (22 สิงหาคม 2561) มีดังนี้

1. ความเฉพาะตัวของอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์นำเข้า ทำให้ระยะเวลาการซ่อมค่อนข้างนาน ช่วงแรกของการดำเนินโครงการ ทางศูนย์ซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ของโครงการต้องใช้เวลาในการเรียนรู้กระบวนการซ่อมค่อนข้างนาน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์นำเข้าที่มีกลไกเฉพาะตัว และมีอะไหล่ที่หายากดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ทำให้การซ่อมด้วยตัวเองโดยไม่ส่งศูนย์ซ่อมทำได้ยาก รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ซ่อมก็ไม่ทันสมัย ทำให้ไม่สามารถซ่อมอุปกรณ์ที่ใช้วัสดุที่แตกต่างออกไปได้ ประกอบกับ มีผู้ส่งอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ชำรุดมาให้ซ่อมเป็นจำนวนมาก ทำให้ศูนย์ไม่สามารถซ่อมแซมได้ทันตามความต้องการ แต่ต่อมา ปัญหานี้ได้ถูกแก้ไขด้วยการเรียนรู้และการใช้ความรู้จากบุคลากรและปราชญ์ชาวบ้านในการดัดแปลงวัสดุและอะไหล่เท่าที่มีในการซ่อม ทำให้ปัจจุบันไม่มีอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ชำรุดที่ค้างส่งเกินเวลา และมีอุปกรณ์จำนวนมากเพียงพอที่จะแจกจ่ายให้แก่กลุ่มเป้าหมายของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด รวมถึงโรงพยาบาลต่าง ๆ ภายในจังหวัดด้วย

2. ความคลุมเครือของระเบียบกองทุน นายอิทธิราชกล่าวว่า ช่วงแรกๆที่ดำเนินโครงการและศูนย์ ตนได้พบว่าเนื้อหาของระเบียบของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราดค่อนข้างกว้าง ไม่ละเอียด และไม่ชัดเจน สร้างความคลุมเครือและความอึดอัดในการดำเนินงานสาเหตุอาจมาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดยังไม่เคยดำเนินการในรูปแบบนี้มาก่อน ทางแก้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดและนายอิทธิราชคือ ทำงานแบบลองผิดลองถูกและค่อยเป็นค่อยไป โดยระเบียบข้อใดที่ไม่ชัดเจนจะหันไปอ้างอิงระเบียบที่คล้ายคลึงกันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดแทน

ผลการดำเนินงาน

ภาพที่ 4 เจ้าหน้าที่จากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพจังหวัดตราดนำเตียงผู้ป่วยมาติดตั้งยังบ้านของกลุ่มเป้าหมาย. จาก กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพจังหวัดตราด, 2560,

สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/profile.php?id=100017957040800>

ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ ศูนย์ซ่อมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์สามารถนำอุปกรณ์ทางการแพทย์ชำรุดที่ได้รับมาจากการบริจาคและถูกทิ้งค้างไว้ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด รวมถึงกายอุปกรณ์ชำรุดที่พบตามบ้านของกลุ่มเป้าหมาย มาซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและกระจายให้แก่กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด ได้ทั้งหมด โดยไม่เหลือรายการจำหน่ายออกอย่างเปล่าประโยชน์

ส่วนผลกระทบของโครงการนี้ คือ กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพจังหวัดตราด สามารถประหยัดงบประมาณในการซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ชำรุดได้เป็นจำนวนมาก สาเหตุสำคัญเกิดจากการที่จากศูนย์ซ่อมสามารถหาวิธีและเทคนิคการซ่อมแซมให้สามารถใช้อะไหล่ทดแทนแทนอะไหล่จริงที่มีราคาสูงได้ ประกอบกับจิตอาสาและปราชญ์ชาวบ้านที่เข้ามาช่วยมีทักษะฝีมือในการซ่อมแซมอุปกรณ์และระบบไฟฟ้าได้เป็นอย่างดี เป็นผลให้ใช้ต้นทุนและระยะเวลาในการซ่อมลดลง ทำให้กองทุนฯ ใช้เงินอุดหนุนในการซ่อมน้อยลง รวมทั้งทางศูนย์ซ่อมยังมีอุปกรณ์เหลือเก็บไว้สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาขอใช้ในโอกาสอีกด้วย ในขณะเดียวกัน ผลงานเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้น ยังทำให้โครงการและศูนย์ซ่อมได้รับความสนใจและความเชื่อถือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานด้านสาธารณสุขในจังหวัดอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดสระแก้ว ชลบุรี และจันทบุรี จนเกิดการสร้างเครือข่ายระหว่างจังหวัดขึ้น

ปัจจัยความสำเร็จ

จากการสัมภาษณ์ นางรัชณีและนายอิทธิราช อิงประสาร (22 สิงหาคม 2561) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้โครงการซ่อมแซมกายอุปกรณ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ประสบความสำเร็จ ดังนี้

1. เกิดจากการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคเอกชน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มจิตอาสาของนายอิทธิราชที่ทำหน้าที่จัดหาอะไหล่และซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ชำรุด หรือโรงพยาบาลเอกชนอย่างโรงพยาบาลในเครือพญาไทที่บริจาคอุปกรณ์ทางการแพทย์ชำรุดให้มาซ่อมเพื่อนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด ซึ่งทั้งภาคประชาชนและภาคเอกชนดังกล่าว ต่างก็มีจุดเด่นร่วมกันในเรื่องความคล่องตัวในการดำเนินการต่าง ๆ ที่สามารถมาเติมเต็มการบริหารงานแบบราชการขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดตราดได้ ซึ่งในประเด็นนี้ นายอิทธิราชได้กล่าวเสริมว่า หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดต้องการจะแก้ปัญหาความไม่คล่องตัวที่เกิดจากระบบระเบียบทางราชการต่าง ๆ ให้แสวงหาความร่วมมือกับภาคประชาชน/เอกชนที่เข้มแข็งในพื้นที่ของตนเอง

2. เกิดจากความ “แข็งแรง” ของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด รวมถึงความเข้มแข็งของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ที่ดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้เงินอุดหนุนในกรณีต่าง ๆ ที่ชัดเจน ไม่เอื้อประโยชน์แก่ผู้ที่ยอยู่นอกเหนือกลุ่มเป้าหมาย และทำหน้าที่ถ่วงดุลกับศูนย์ซ่อมในเรื่องของความคุ้มค่าสมราคาในการซ่อมแต่ละกรณี

3. เกิดจากความใส่ใจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด โดยเฉพาะนายกเทศมนตรีที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่และมีนโยบายที่ชัดเจน ทำให้กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด โครงการซ่อมแซมกายอุปกรณ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ และศูนย์ซ่อมแซมที่มีนายอริราชเป็นกำลังสำคัญที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งในกรณีนี้นายอริราชกล่าวว่ามีผลสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญและไม่แสดงความหนักแน่นที่จะดำเนินการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะรู้สึกว่กองทุนฯ และโครงการประเภทนี้ไม่มั่นคง มีความเสี่ยง และจะนำไปสู่ความสั่นคลอนจนล้มเหลวในที่สุด

การต่อยอดในอนาคต

ถึงแม้โครงการและศูนย์ซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ได้ดำเนินการจนบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ จังหวัดตราด ในเรื่องของการสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์แก่กลุ่มเป้าหมาย รวมถึงเข้ามาแก้ปัญหาอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ชำรุดล้นเกินได้แล้ว นายอริราชยังมีความคิดที่จะต่อยอดตัวแบบของกองทุนฯ และศูนย์ซ่อมแซมนี้ให้กว้างขวางออกไปเพื่อรับมือกับจำนวนผู้สูงอายุและผู้พิการที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคตอันใกล้ โดยมีแผนที่จะขยายสาขาของศูนย์ซ่อมไปตามธนาคารกายอุปกรณ์ในแต่ละอำเภอของจังหวัดตราด และจะพยายามกระจายแนวคิดนี้ให้เกิดเป็นรูปธรรมในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย

การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ

ผู้สูงอายุตำบลยางเนิ้ง

เทศบาลตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

เทศบาลตำบล
ยางเนิ้ง ตั้งอยู่ที่ตำบล
ยางเนิ้ง อำเภอสารภี
จังหวัดเชียงใหม่
มีประชากรทั้งหมดจำนวน
9,734 คน แบ่งเป็นชาย
4,450 คน หญิง 5,288 คน

บริหารงานภายใต้วิสัยทัศน์ “ยางเนิ้ง

น่าอยู่ ภายใต้หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี” ซึ่งเทศบาลตำบลยางเนิ้ง
มุ่งบริหารงานโดยเน้นหลักความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ทั้งนี้ การบริหารงานที่โดดเด่นที่แสดงถึงความโปร่งใสและมีมีส่วนร่วมของ
ประชาชน คือ การกำหนดให้มีการประชุมวาระยามเช้าโดยมีคณะผู้บริหาร
สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล ข้าราชการและพนักงานในเทศบาลพร้อม
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้าน ๆ ละ 5 ท่าน เข้าร่วมประชุมประจำ
เดือนทุกวันพฤหัสบดีสัปดาห์สุดท้ายของเดือน เพื่อรับทราบปัญหา ความต้องการ
ของประชาชนแต่ละหมู่บ้าน โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นำเสนอปัญหาต่างๆ แจ้ง
ที่ประชุมพร้อมเขียนลงในใบบอกหรือใบคำร้อง นอกจากนี้ คณะผู้บริหารของ
เทศบาลยังเข้าร่วมการประชุมของผู้สูงอายุตามหมู่บ้านต่างๆ เป็นประจำทุกเดือน
เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานของเทศบาลและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอ

แนะต่างๆ และความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งการจัดประชุมในลักษณะเช่นนี้ทำให้เทศบาลมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ ส่งผลให้เทศบาลสามารถแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างตรงจุด สามารถจัดบริการสาธารณะได้ตรงตามความต้องการของประชาชน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบโดยทั่วกันก็ยิ่งส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ของตนเองด้วยเช่นกัน

ความเป็นมา

เทศบาลตำบลยางเนิ้งมีประชากรผู้สูงอายุ 1,704 คน คิดเป็นร้อยละ 17.18 ของประชากรทั้งหมด ประกอบด้วยผู้สูงอายุติดเตียง ติดบ้าน และติดสังคม ผู้สูงอายุติดเตียงและผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมีจำนวน 37 ราย ส่วนใหญ่พบว่าป่วยเป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต โรคเบาหวานระยะรุนแรง จำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งในปัจจุบันด้วยลักษณะทางสังคมของพื้นที่เทศบาลตำบลยางเนิ้งที่มีลักษณะเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท คนในสังคมนิยมสร้างครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ประกอบกับภูมิศาสตร์ของเทศบาลตำบลยางเนิ้งที่ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่เพียงเล็กน้อย ทำให้ประชาชนไปทำงานในเมืองเชียงใหม่ในช่วงกลางวัน จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่บ้านเพียงลำพัง ส่งผลกระทบทางลบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว นายกเทศมนตรีตำบลยางเนิ้ง จึงกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยกำหนดให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ดีและมีสุข เทศบาลตำบลยางเนิ้งจึงเข้ามา มีบทบาทในการขับเคลื่อนให้เกิดกระบวนการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุแบบองค์รวม ซึ่งหมายถึง การดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจ การใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข นำมาสู่การดำเนินโครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลยางเนิ้ง

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูสุขภาพ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจและการเตรียมความพร้อมทางด้านสังคมแก่ผู้สูงอายุในชุมชน และเพื่อจัดกิจกรรมการดูแลฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุแบบผสมผสานตามความจำเป็นและทั่วถึง

กระบวนการดำเนินงาน

จากสถานการณ์ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลยางเนิ้ง ทำให้เทศบาลจำเป็นต้องมีมาตรการเพื่อดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่ ซึ่งเริ่มแรกมีการดำเนินการด้วยการสร้างความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุและผลเสียของการที่ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่เพียงลำพังให้กับประชาชนในพื้นที่โดยประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย นอกจากนี้ ยังมีการนำเรื่องปัญหาผู้สูงอายุเข้าสู่การประชุมวาระยามเช้า ซึ่งเป็นการประชุมประจำเดือนระหว่างผู้บริหารท้องถิ่น พนักงาน

เทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน รวมถึงการประชุมผู้สูงอายุของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อพูดคุยและปรึกษาหารือและหาแนวทางการแก้ไข ปัญหา

ผลจากการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันหลายครั้งก็ได้นำมาสู่การดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุตำบลยางเนิ้ง ซึ่งมีรูปแบบการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุโดยก่อตั้งทีม “สร้าง เสริม เติมความสุข” 3 รูปแบบ ดังนี้

1. ทีมสร้าง เสริม เติมเติมความเข้าใจ คณะทำงานประกอบด้วยคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาลและพนักงานเทศบาล ดำเนินการจัดประชุมประจำเดือนเพื่อพบปะพูดคุย รับฟัง ปัญหา ความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน รวมทั้งชี้แจงผลการดำเนินงานของเทศบาล ซึ่งในแต่ละเดือนมีผู้สูงอายุเข้าร่วมประชุมจากทั้ง 8 หมู่บ้านประมาณ 200-300 คน ซึ่งการจัดประชุมเพื่อการสื่อสารระหว่างเทศบาลและผู้สูงอายุนี้ ทำให้เทศบาลสามารถนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต่อไป

2. ทีมสร้าง เสริม เติมความสุข ใกล้เคียง ใกล้ใจ ดำเนินการโดยจิตอาสาในพื้นที่ โดยจิตอาสาที่เข้าร่วมดำเนินการเป็นกลุ่มที่ผ่านการอบรมจากโครงการอบรมอาสาสมัครจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อช่วยงานหมอใน รพ.สต. และเพื่อดูแลคนในชุมชนของตนเอง นายกเทศมนตรีตำบลยางเนิ้งจึงมีแนวคิดต่อยอดโดยนำกลุ่มอาสาสมัครกลุ่มเดิมมาจัดตั้งเป็นกลุ่มใหม่ ซึ่งก็คือจิตอาสาสร้าง เสริม เติมความสุข ใกล้เคียง ใกล้ใจ เพื่อดูแลผู้ป่วยติดเตียงติดบ้านที่ไม่มีผู้ดูแลทุกหมู่บ้าน

กลุ่มใกล้บ้านใกล้ใจจะดำเนินการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง เมื่อทราบข้อมูลจำนวนและลักษณะอาการเจ็บป่วยจะประสานกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยางเนิ้ง โรงพยาบาลสารภี ในการประเมินความช่วยเหลือของผู้สูงอายุแต่ละราย และออกแบบการดูแล พื้นฟู และให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยแต่ละราย ซึ่งทีมใกล้บ้านใกล้ใจที่เป็นจิตอาสาจากทุกหมู่บ้านจะลงพื้นที่เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุติดเตียงเพื่อให้การดูแล ทำกายภาพบำบัด เสริมโภชนาการ และสร้างเสริมสุขลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมภายในบ้านและละแวกบ้านให้แก่ผู้สูงอายุติดเตียง

ทีมจิตอาสาใกล้บ้านใกล้ใจจะทำหน้าที่หลัก 3 ประการ คือ 1) ให้ความรู้ ความเข้าใจ ในการทานยา ดูแลการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยและญาติ 2) ดูแลอาการป่วยเบื้องต้น ดูแลแผลกดทับ กล่าวคือ เมื่อให้ความรู้ ความเข้าใจในการดูแลเบื้องต้นแล้ว หากมีแผลกดทับจิตอาสาจะเป็นผู้ล้างแผล ดูแลอาหารการกิน ซึ่งเป็นการดูแลในเบื้องต้น 3) การดูแลป้องกันภาวะแทรกซ้อน เมื่อดูแลในขั้นเบื้องต้นแล้ว ขั้นต่อไปคือการดูแลป้องกันภาวะแทรกซ้อน ซึ่งจะมีการเจาะเลือด ตรวจเลือด มีการคัดกรองภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีลำดับในการดูแลคือ ในขั้นพื้นฐานจะดูแลโดยกลุ่มจิตอาสา หากกลุ่มจิตอาสาไม่สามารถรับมือได้ ลำดับต่อไปจะถูกส่งต่อให้กับพยาบาลวิชาชีพให้เข้ามาช่วยดูแล หรือหากอาการหนักก็จะส่งต่อให้กับคุณหมอให้เข้ามาดูแลอาการ หากหมอเห็นควรว่าให้ส่งโรงพยาบาล กลุ่มจิตอาสาจะประสานกับเทศบาลตำบลยางเนิ้ง เพื่อนำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาลสารภี นอกจากนี้ ทีมจิตอาสายังร่วมกับผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ดูแลสวัสดิการของผู้สูงอายุติดเตียงที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยเป็นผู้เบิกจ่ายเงินสวัสดิการจากผู้ใหญ่บ้านและจัดทำรายงานรายรับรายจ่ายส่งให้แก่ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งการจัดประชุมร่วมกับญาติผู้สูงอายุภายหลังการตรวจเยี่ยมบ้านทุกครั้ง เพื่อประสานความช่วยเหลือจากเทศบาลตามความจำเป็น เช่น การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การรับยาของผู้สูงอายุ ฯลฯ ตลอดจนการประชุมเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของทีมจิตอาสาเป็นประจำทุกเดือน และปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ เทศบาลตำบลยางเนิ้งยังร่วมกับภาคีเครือข่าย และทีมงานจิตอาสาใกล้บ้านใกล้ใจพัฒนาการดำเนินงาน โดยปรับปรุงกิจกรรมที่จัดในศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ทำการเพิ่มเติมกิจกรรมในการประชุมผู้สูงอายุ ได้แก่ กิจกรรมการให้ความรู้ และกิจกรรมการออกกำลังกาย ปรับเปลี่ยนเวลาในการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ พัฒนาระบบการส่งต่อผู้สูงอายุติดเตียงไปโรงพยาบาล และพัฒนาอุปกรณ์ที่ป้องกันการเกิดแผลกดทับโดยจัดทำที่นอนลมจากถุงน้ำยาฟอกไตที่ขอรับบริจาคจากญาติผู้ป่วยโรคไตที่เสียชีวิตแล้ว นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานก็ได้มีการเชิญชวนให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุติดเตียงในช่วง

ปิดเทอม ทำการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มจำนวนสมาชิก และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งหมดสู่สาธารณะในวารสารเทศบาล เพื่อขยายฐานผู้มีส่วนร่วมและความร่วมมือให้กว้างมากยิ่งขึ้น

3. ทีมสร้าง เสริม เติมความสุขของศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ก่อนที่จะเกิดทีมสร้าง เสริม เติมความสุขศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลยางเนิ้งได้ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุของแต่ละหมู่บ้าน จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการชมรม ซึ่งชมรมผู้สูงอายุจะมีการพบปะพูดคุยกันเป็นประจำ และจัดให้มีกิจกรรมตามความต้องการของผู้สูงอายุทุกเดือน เช่น กิจกรรมไหว้พระ 9 วัด กิจกรรมคนบะเก๋าเล่าขานย้อนตำนานอดีต กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาล้านนา เป็นต้น จากการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องของชมรมผู้สูงอายุจึงนำมาสู่การจัดตั้งศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ในการก่อตั้งศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ แรกเริ่มเทศบาลตำบลยางเนิ้งสนับสนุนงบประมาณในการซื้อที่ดินเพื่อจัดตั้งศูนย์ฯ ต่อมาในส่วนของ การก่อสร้างอาคารได้งบประมาณจากประชาชนและผู้สูงอายุร่วมกันบริจาคเพื่อสนับสนุนการก่อสร้างอาคาร วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้ภายในศูนย์ฯ นอกจากนี้ ยังได้งบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมภายในจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยกระบวนการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุมีดังนี้

1) เทศบาลตำบลยางเนิ้งชี้แจงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในที่ประชุมผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน เพื่อประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ผู้สูงอายุเข้ามาร่วมทำกิจกรรม

2) แต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ซึ่งคัดเลือกจากกลุ่มผู้สูงอายุในเขตเทศบาลที่ได้รับการเสนอชื่อ โดยคณะกรรมการศูนย์ฯ จะทำหน้าที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพร่างกายและจิตใจแก่ผู้สูงอายุในชุมชน นอกจากนี้ คณะกรรมการศูนย์ฯ ยังทำหน้าที่บริหารจัดการภายในศูนย์ทั้งหมดทั้งการดูแลรักษา การเงินการบัญชี การจัดกิจกรรม เป็นต้น โดยเทศบาลตำบลยางเนิ้งจะมีบทบาทเข้ามาช่วยเป็นที่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา

3) ดำเนินการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ โดยคณะกรรมการศูนย์ฯ จะร่วมกับจิตอาสาที่มสร้าง เสริม เติมความสุขของผู้สูงอายุคิดและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชน กิจกรรมของศูนย์ฯ จะจัดขึ้นเป็นประจำทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดีของทุกเดือน กิจกรรมหลักที่ดำเนินการ มีดังนี้

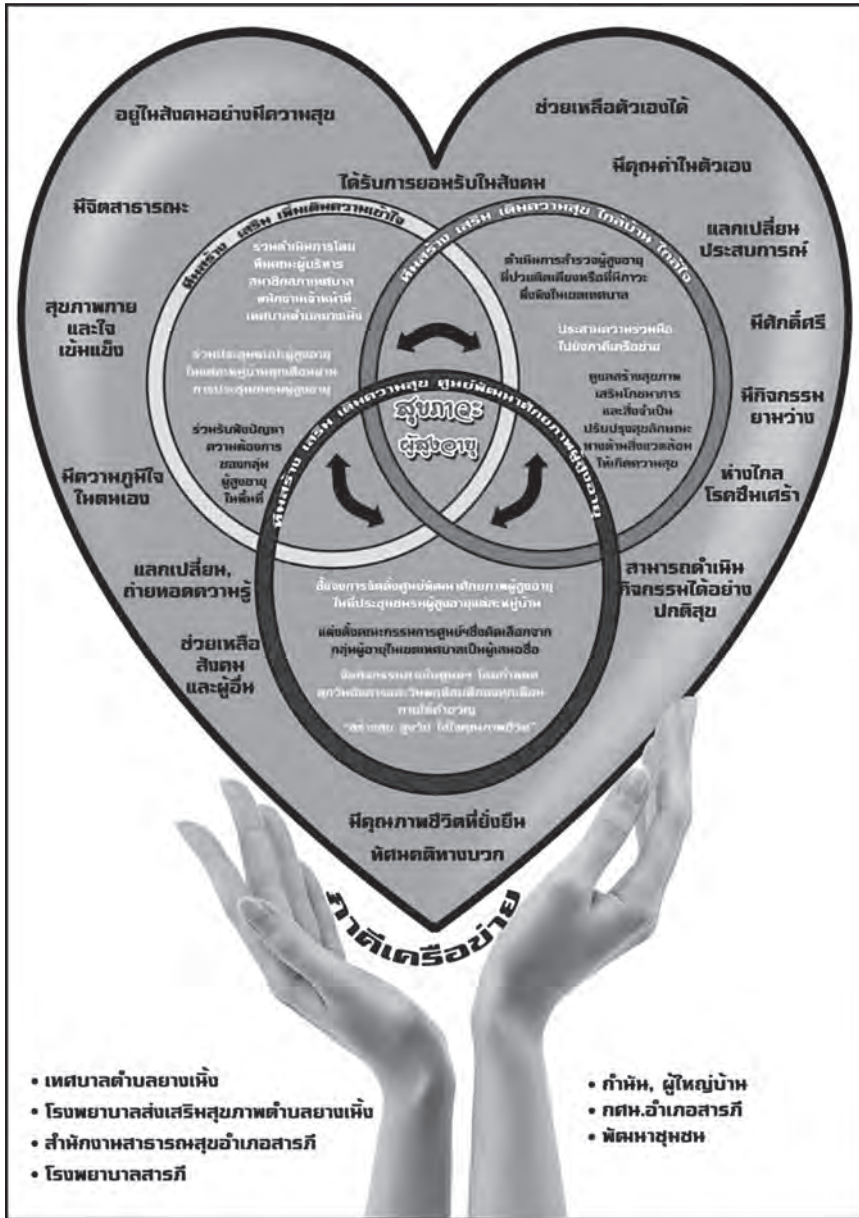

1. กิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุมาสวดมนต์ไหว้พระ หากวันที่ทำกิจกรรมตรงกับวันพระก็จะมีการนิมนต์พระมาที่ศูนย์เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ และปฏิบัติธรรม

2. กิจกรรมส่งเสริมฟื้นฟู ดูแลสุขภาพ เป็นกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีการประสานกับภาคีเครือข่ายมาช่วยจัดกิจกรรม เช่น ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจัดกิจกรรมต้มน้ำสมุนไพรแช่เท้า ร่วมกับคณะพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดกิจกรรมใส่ใจข้อเท้าโดยใช้สมุนไพรในบ้านมาประกอบเข้า เป็นต้น
3. อุ้งกันม่วน จวนกันเล่า เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุมาเล่าเรื่องในอดีต มาพูดคุย แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันถึงเรื่องราวที่ผ่านมาในอดีต
4. กิจกรรมอาหารไทย สมุนไพรพื้นบ้าน เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุนำวัตถุดิบที่มีในครัวเรือนมาทำอาหารรับประทานในศูนย์ฯ ซึ่งจะเน้นการทำอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ และดีต่อสุขภาพ
5. กิจกรรมสืบสานภูมิปัญญาล้านนา เป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดเป็นกิจกรรม เช่น ในช่วงเทศกาลก็จะมีการจัดกิจกรรมทำตุง โดยเชิญวิทยากรมาสอนผู้สูงอายุทำตุง ซึ่งวิทยากรก็มาจากคนในพื้นที่ การทำเครื่องสืบชะตา โดยใช้ปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นวิทยากร เป็นต้น และ
6. กิจกรรมนันทนาการ งานอดิเรก เป็นการพาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาในพื้นที่ ใกล้ ๆ เช่น สวนสัตว์ บ่อน้ำพุร้อน เป็นต้น

4) ประเมินผลการดำเนินงาน คณะกรรมการศูนย์ฯ จะประชุมเป็นประจำทุกเดือน เพื่อแจ้งรายรับรายจ่ายของศูนย์สู่สาธารณะ รวมทั้งจะประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของศูนย์เป็นประจำทุก 3 เดือน เพื่อให้การดำเนินการของศูนย์บรรลุเป้าหมายตามคำขวัญของศูนย์ฯ ที่ว่า **“สร้างสุข สูงวัย ใส่ใจคุณภาพชีวิต”**

เทศบาลตำบลยางน่องพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ทั้งเยาวชน ประชาชนผู้มีจิตอาสา อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน และหน่วยงานภาคีเครือข่าย ได้แก่ สถานศึกษา โรงพยาบาล และวัด ประกอบกับภาคประชาสังคมได้กลายเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานและสามารถพึ่งพาตนเองได้เพราะมีแหล่งทรัพยากรและงบประมาณหลายแห่ง ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความยั่งยืนที่สำคัญ การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผล ยังก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ครอบคลุมผู้สูงอายุทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มติดบ้าน ติดสังคม และติดเตียง รวมทั้งยังสามารถจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่ตรงจุดและตรงใจผู้สูงอายุ ครอบครัว และชุมชน ชาวตำบลยางน่องจึงได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจากการร่วมสร้างสังคมผู้สูงอายุที่มีสุข

ผลการดำเนินงาน

1. เทศบาลตำบลยางเหียงมีทีมดูแลผู้สูงอายุ “สร้าง เสริม เติมความสุข” 3 รูปแบบ ได้แก่
 1) ทีม สร้าง เสริม เพิ่มเติมความสุข 2) ทีมสร้าง เสริม เติมความสุข ใกล้บ้าน ใกล้ใจ 3) สร้าง เสริม เติมความสุข ศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ

2. จากการดำเนินงานของทีม สร้าง เสริม เพิ่มเติมความสุข ที่ได้เข้าร่วมรับฟังทั้งปัญหา สร้างความเข้าใจและทราบถึงความต้องการในที่ประชุมของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งในแต่ละเดือนจะมี

จำนวนสมาชิกเข้าร่วมประชุมรวม 8 หมู่บ้านประมาณ 200-300 คน ทำให้เทศบาลตำบลยางน่องสามารถเข้าถึงปัญหาตลอดจนสามารถชี้แจงผลการดำเนินงานของเทศบาลในแต่ละกิจกรรมได้อย่างชัดเจน

3. ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียงและที่มีสภาวะพึ่งพิงได้รับการดูแลทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ รวมไปถึงการดูแลสุขภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัยส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี

4. เกิดเครือข่ายดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยางน่อง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสารภี โรงพยาบาลสารภี พัฒนาชุมชน กศน. อำเภอสารภี และกำนันผู้ใหญ่บ้าน

ปัญหาและอุปสรรค

ในระยะแรกที่มีการดำเนินโครงการมีอุปสรรคในเรื่องของงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ทั้งการก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ค่าวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในศูนย์ แต่ก็ได้รับการบริจาคของประชาชนผู้มีจิตศรัทธาสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานต่าง ๆ และภายหลังจากการดำเนินโครงการเทศบาลก็ต้องพบกับอุปสรรคคือ ญาติของผู้สูงอายุไม่ยอมให้ทางเทศบาลเข้าไปดูแลและเข้ามาอยู่ภายในครอบครัวเนื่องจากยังไม่ไว้วางใจ ทำให้เทศบาลไม่สามารถเข้าไปดูแลผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงได้ แต่ทางเทศบาลและกลุ่มจิตอาสาก็ได้เข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจกันเพราะกลุ่มจิตอาสาที่เข้าไปดูแลนั้นก็เป็นคนในชุมชนซึ่งรู้จักกันมานานจึงสามารถทำความเข้าใจและสร้างความไว้วางใจกันได้

ปัจจัยความสำเร็จ

จากการดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ พบว่าปัจจัยที่ทำให้เทศบาลตำบลยางน่องประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการดังกล่าว คือ ประชาชนในพื้นที่ที่มีจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเพิ่มชุมชนของตนเองแม้จะไม่ได้รับค่าตอบแทนเลยก็ตาม แต่ทุกคนก็เต็มใจและยินดีที่จะมาทำงานเพื่อส่วนรวม อีกทั้ง เจ้าหน้าที่ ข้าราชการเทศบาลตำบลยางน่องที่มีบทบาทในการดำเนินโครงการ ทั้งทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและผู้ประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ ให้เข้ามาร่วมในโครงการฯ นอกจากนี้ ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลยางน่องที่มีความแน่วแน่ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยกำหนดให้เป็นนโยบายของเทศบาลที่ต้องทำให้ผู้สูงอายุอยู่ดีและมีสุข จึงได้ริเริ่มโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุขึ้น อีกทั้ง การมีภาคีเครือข่ายที่หลากหลายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ

เครือข่ายขจัดปัญหาโรคซึมเศร้า สำหรับผู้สูงอายุผ่านโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ อำเภอพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี

ความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2558 องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุดรธานี ร่วมกันกำหนดให้พื้นที่ตำบลนาโพธิ์เป็นสถานที่ในการปฏิบัติฝึกงานจริงของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 จำนวน 2 รุ่น รุ่นละ 120 คน ซึ่งการฝึกงานดังกล่าวมีกระบวนการเก็บข้อมูลมิติด้านต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งจากการดำเนินการพบว่า 17 หมู่บ้านของพื้นที่นาโพธิ์ มีผู้สูงอายุรวม 1,211 คนจากจำนวนประชากรทั้งหมด 11,691 คน คิดเป็นร้อยละ 10.36 และมีผู้สูงอายุจำนวน 968 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 80 อยู่บ้านตามลำพังในช่วงกลางวัน เนื่องจากสมาชิกวัยแรงงานมีความจำเป็นต้องเดินทางไปทำงานนอกพื้นที่เพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว จากเหตุผลดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาสังคมแห่งกลาง บางครอบครัวให้ผู้สูงอายุดูแลลูกหลาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุในตำบลนาโพธิ์มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคซึมเศร้าเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี ได้ทำการสำรวจในพื้นที่พบว่า ตำบลนาโพธิ์มีผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวไม่ต่ำกว่า 1 โรคเป็นพื้นฐาน และยังมีภาวะเสี่ยงที่เป็นโรคซึมเศร้าอีกถึงจำนวน 49 ราย โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ติดบ้านและติดเตียง

องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้ประสานงาน กับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม อาทิ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรธานี ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดอุดรธานี

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดอุดรธานี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุดรธานี การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยอำเภอเพ็ญ สาธารณสุขอุดรธานี โรงเรียนในสังกัดสำนักงาน ประถมศึกษาเขตพื้นที่ ในตำบลนาพุ จำนวน 5 แห่ง สโมสรโรตารีอุดรธานี หอการค้าอุดรธานี กลุ่มข้าราชการบำนาญในตำบลนาพุ ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดอุดรธานี สภาเด็กและเยาวชนในตำบล นาพุ สมาคมผู้สูงอายุจังหวัดอุดรธานี กลุ่มจิตอาสาในตำบลนาพุ ได้ร่วมปรึกษาหารือในการแก้ไขปัญหาโรคซึมเศร้าที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต และได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกัน นำมาสู่ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์

โครงการเครือข่ายขจัดปัญหาโรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุ ผ่านโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาพุ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชา สังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลนาพุ ในการแก้ไขปัญหาโรคซึมเศร้าของผู้สูงอายุตำบลนาพุ และเพื่อค้นหารูปแบบและแนวทางการแก้ไขปัญหาโรคซึมเศร้าในสังคมผู้สูงอายุและขยายแนวทาง การดำเนินการอย่างยั่งยืน

กระบวนการดำเนินงาน

ก่อนที่จะมีการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ อบต.นาพุก็ได้ดำเนินโครงการบ้านกลางผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นนโยบายจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ ซึ่งมีแนวคิดที่มุ่งให้เกิดการสร้าง กลไกการดูแลผู้สูงอายุในระดับชุมชน โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วน ต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ของตนเอง ลักษณะการดำเนินงานบ้านกลาง ผู้สูงอายุจะประกอบด้วยศูนย์อำนวยการกลางซึ่งตั้งอยู่ที่ อบต. โดย อบต.นาพุทำหน้าที่เป็น ศูนย์ประสานงาน สนับสนุนศูนย์ย่อย และศูนย์ย่อยซึ่งกระจายให้บริการผู้สูงอายุอยู่ในชุมชน แต่ด้วยปัญหาเรื่องบุคลากรไม่เพียงพอ อีกทั้งขั้นตอนของการดำเนินโครงการบ้านกลางก็ไม่ ยืดหยุ่นจึงทำให้การแก้ไขปัญหาเรื่องผู้สูงอายุยังไม่มีประสิทธิภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลนาพุ จึงจึงมาร่วมกับคิด ร่วมปรึกษาหารือถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุ จนนำมาสู่ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดย ขั้นตอนการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุมีการดำเนินการ ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลนาพุจัดประชุมร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น เครือข่าย ภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งก่อนที่จะ มีการดำเนินโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลนาพุก็ได้มีการดำเนินกิจกรรม เกี่ยวกับผู้สูงอายุอยู่แล้ว คือ การตั้งชมรมผู้สูงอายุในทุกหมู่บ้าน โดยการดำเนินการในชมรม ผู้สูงอายุนี้ผู้สูงอายุจะเป็นผู้บริหารจัดการด้วยตนเองทั้งหมดและมีศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและ

ส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเป็นผู้สนับสนุน แต่การทำกิจกรรมของผู้สูงอายุนั้นไม่บ่อยนักที่ผู้สูงอายุจะมารวมตัวกันหรือมีเวทีที่ได้พูดคุยกัน กล่าวคือ ใน 1 ปีจะมีกิจกรรมร่วมกันเพียง 1-2 ครั้งเท่านั้น ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมให้ความรู้ ส่งเสริมทักษะอาชีพ แต่ไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาพู่เองก็ไม่ได้มีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า

“การดำเนินการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทางอบต.เองก็ยังไม่ชัดเจน ตอนนั้นไม่รู้จักคำว่าสังคมผู้สูงอายุ ยังไม่เป็นที่สังคมผู้สูงอายุ ไม่ได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างจริงจัง อบต.เพียงแต่ทำตามอำนาจหน้าที่ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก เราให้ความสำคัญกับกลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี เด็กเยาวชนมากกว่า ไม่ได้มองถึงกลุ่มผู้สูงอายุ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีการพูดถึงสังคมผู้สูงอายุ ทาง อบต.ก็เริ่มมีการตระหนักถึงเรื่องนี้มากขึ้น”

2. ประกาศจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ภายหลังจากการพูดคุย กับประชาชนในพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจในการดำเนินโครงการแล้วนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลนาพู่จึงประกาศจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุนาพู่ และแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งในระยะแรกการดำเนินโครงการกำหนดวัตถุประสงค์เพียงเพื่อแก้ปัญหาโรคซึมเศร้า แต่ระยะต่อมาทางอบต.ก็ได้ตระหนักถึงเรื่องสุขภาพด้านอื่นๆ ของผู้สูงอายุ จึงเริ่มให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยโรงเรียนผู้สูงอายุนาพู่ มีการแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ปริญญาชีวิตระดับตรี 2) ปริญญาชีวิตระดับโท 3) ปริญญาชีวิตระดับเอก

3. คณะกรรมการฯ ออกแบบหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยร่วมกับเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ และเป็นแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุนาพู่ โดยหลักสูตรประกอบด้วย 4 หลักสูตร ดังนี้

ภาพ อบต. เปิดโรงเรียนผู้สูงอายุ

1) หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้สูงอายุชั้นเยี่ยม (ปริญญาชีวิตระดับตรี) ประกอบด้วย รายวิชาดังนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	จำนวนชั่วโมง
Naphu 101	การดูแลสุขภาพและอนามัย	24
Naphu 102	นันทนาการและกลุ่มสัมพันธ์	72
Naphu 103	ภาษาและเทคโนโลยี	12
Naphu 104	ทักษะการดำรงชีวิตในสังคม	20
Naphu 105	อาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น	16
รวม	5 รายวิชา	144

2) หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้สูงอายุขั้นดีเยี่ยม (ปริญญาชีวิตระดับโท) ประกอบด้วยรายวิชาดังนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	จำนวนชั่วโมง
Naphu 201	การดูแลสุขภาพและอนามัย 2	44
Naphu 202	นันทนาการและกลุ่มสัมพันธ์ 2	72
Naphu 203	ภาษาและเทคโนโลยี 2	8
Naphu 204	ทักษะการดำรงชีวิตในสังคม 2	20
Naphu 205	ส่งเสริมอาชีพและรายได้	36
Naphu 206	ส่งเสริมคุณธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี	12
รวม	6 รายวิชา	192

3) หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้สูงอายุขั้นยอดเยี่ยม (ปริญญาชีวิตระดับเอก) ประกอบด้วยรายวิชาดังนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	จำนวนชั่วโมง
Naphu 301	การดูแลสุขภาพและอนามัย 3	44
Naphu 302	นันทนาการและกลุ่มสัมพันธ์ 3	72
Naphu 303	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	8
Naphu 304	ทักษะการดำรงชีวิตในสังคม 3	20
Naphu 305	ส่งเสริมอาชีพและรายได้	36
Naphu 306	จิตอาสาการช่วยเหลือสังคม	12
Naphu 307	ศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่	8
รวม	7 รายวิชา	200

4) หลักสูตรเรียนรู้ตลอดชีวิต (ที่ปรึกษา)

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	จำนวนชั่วโมง
Naphu 401	ถ่ายทอดความรู้ให้สังคม	-
รวม	1 รายวิชา	

วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรจะเป็นการศึกษาโดยการสัมมนา บรรยาย กิจกรรมสัมพันธ์ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ ฝึกภาคปฏิบัติจริงโดยวิทยากรจิตอาสา เครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม นอกจากนี้ ระหว่างการเรียนการสอนองค์การ

บริหารส่วนตำบลบางพลีก็ทำการเก็บข้อมูลภาวะซึมเศร้าของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุมาด้วยแบบคัดกรองโรงซึมเศร้า 2 คำถาม (2Q) และแบบคัดกรองโรงซึมเศร้า 9 คำถาม (9Q) ภายหลังจากการทำกิจกรรมด้วยเช่นกัน

4. รับสมัครนักเรียน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีร่วมกับเครือข่ายลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์โครงการผู้สูงอายุ และรับสมัครนักเรียนในแต่ละชุมชน ซึ่งเริ่มแรกมีประชาชนสมัครเป็นจำนวนมาก

5. เปิดการเรียน โดยดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กำหนดพร้อมทั้งประเมินคุณภาพจิต 2Q 9Q ซึ่งระยะเวลาการเรียนการสอนเริ่มต้นในเดือนมีนาคม-สิงหาคม ซึ่งในปี 2559 มีนักเรียนผู้สูงอายุจำนวน 408 คน มีสถิติการมาเรียนคิดเป็นร้อยละ 89.72

6. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ และลูกหลานของผู้สูงอายุ

บทบาทของเครือข่าย

เครือข่ายภาครัฐ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการ การเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในและนอกระบบการศึกษา สนับสนุนวิทยากรด้านการสันตนาการ การฝึกอาชีพ ภาษาและเทคโนโลยี และระดมทุน ทรัพยากร ศักยภาพในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุดรธานี มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการ การวิจัย การพัฒนา การวัดผลประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ การฝึกภาคปฏิบัติของคณะครู อาจารย์ นักศึกษา สนับสนุนวิทยากรด้านสันตนาการ การดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ทักษะการดำรงชีวิตในสังคม และระดมทุน ทรัพยากร ศักยภาพในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาในพื้นที่ตำบลบางพลี มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการ การร่วมมือในชุมชน สนับสนุนวิทยากรด้านสันตนาการ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ทักษะการดำรงชีวิตในสังคม และระดมทุน ทรัพยากรในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหลวง มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการ กิจกรรมการเรียนรู้ การดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต ตลอดจนการป้องกัน การรักษา

และส่งเสริมสุขภาพ สนับสนุนวิทยาการด้านสันตนาการ การดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต และระดมทุน ทรัพยากรในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหวัดอุดรธานี มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการ กิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนงบประมาณในการช่วยเหลือผู้ยากไร้ การส่งเสริมอาชีพและการพัฒนาผู้สูงอายุ สนับสนุนวิทยาการและระดมทุน ทรัพยากรในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดอุดรธานี มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการ กิจกรรมการเรียนรู้ งบประมาณในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และส่งเสริมกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ สนับสนุนวิทยาการด้านสันตนาการ ทักษะการดำรงชีวิตในสังคม สิทธิและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เครือข่ายภาคเอกชน

สโมสรโรตารีอุดรธานี และหอการค้าอุดรธานี มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ ประสานงานแหล่งเรียนรู้ วิทยากรจิตอาสา ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

เครือข่ายภาคประชาสังคม

กลุ่มข้าราชการบำนาญตำบลนาโพธิ์ มีบทบาทสนับสนุนการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ การขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นวิทยากรจิตอาสา บริหารจัดการโรงเรียนให้เกิดความเข้มแข็ง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการปรับปรุงแนวทางการดำเนินกิจกรรม

ชมรมผู้สูงอายุตำบลนาโพธิ์ มีบทบาทในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ การขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นวิทยากรจิตอาสาในด้านการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประสานปราชญ์ชาวบ้านด้านต่างๆ หมุนเวียนให้ความรู้ ประสานงานเผยแพร่กิจกรรมผู้สูงอายุ ให้สมาชิกชมรมผู้สูงอายุในตำบลนาโพธิ์ได้รับข้อมูลข่าวสาร

สมาคมผู้สูงอายุจังหวัดอุดรธานี ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ การขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ ประสานวิทยากรจิตอาสาให้ความรู้ตามความเหมาะสม ประสานหน่วยงาน องค์การภาครัฐ เอกชนและประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผลการดำเนินงานโครงการ

จากการดำเนินโครงการเครือข่ายจัดปัญหาโรคซึมเศร้าสำหรับผู้สูงอายุฝ่ายโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับเครือข่าย ก่อให้เกิดผลลัพธ์ดังนี้

1. จากภาวะความเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุในตำบลนาพุที่พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยง 20 คน เมื่อนักเรียนกลุ่มดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ จากการประเมินโดยคณะทำงานด้านสาธารณสุขตำบลพบว่านักเรียนกลุ่มดังกล่าวไม่พบภาวะเสี่ยงโรคซึมเศร้า

2. ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในวัยเดียวกันและคนต่างวัย ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ทำให้สุขภาพกายแข็งแรง จิตใจคลายเหงา และมีจิตปัญญา รู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย

3. เกิดเครือข่ายในการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ที่เข้ามาบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเป็นวิทยากรและเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุ การระดมทุนในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้งอุปกรณ์การเรียน อาหาร ทูททรัพย์ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรค

จากการดำเนินโครงการพบว่าปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานปัญหาเดียว คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่เข้ามาโรงเรียนผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เข้ามาในโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ซึ่งในอนาคตองค์การบริหารส่วนตำบลนาพุ มองว่าผู้สูงอายุเพศชายมีความเสี่ยงที่เป็นโรคซึมเศร้ามากกว่าผู้หญิง ดังนั้น ในอนาคตต่อไป อบต.นาพุอาจจะต้องคิดเพื่อเชิญชวนให้ผู้สูงอายุเข้ามาร่วมในโรงเรียนผู้สูงอายุมากขึ้น

ปัจจัยความสำเร็จ

1. นายกองคการบริหารส่วนตำบลนาพุ เห็นถึงความสำคัญของปัญหาผู้สูงอายุ กำหนดให้เป็นนโยบายการพัฒนาของ อบต.นาพุ และมีความตั้งใจที่จะดำเนินโครงการ เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ อีกทั้ง ในวันที่มีการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ หากไม่ติดภารกิจก็จะเข้าร่วมทุกครั้ง รวมทั้ง บุคลากรภายใน อบต.ที่มีความตั้งใจ และพยายามที่จะดำเนินโครงการให้สำเร็จ ตั้งแต่การศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ แนวทางการพัฒนา รูปแบบการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ ฯลฯ

2. การมีเครือข่ายที่เข้มแข็ง จะเห็นได้ว่าการดำเนินโครงการดังกล่าวมีการเชิญให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตั้งแต่แรกเริ่มที่มีการวางแผน จะทำโรงเรียนผู้สูงอายุ ภาคเครือข่ายก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอนว่าควรมีวิชาอะไรบ้าง ซึ่งทางอบต.นาพู่ได้เสนอว่าหากใครเสนอรายวิชาไหนก็ให้เข้ามาสอนในวิชานั้นๆ ดังนั้น โรงเรียนผู้สูงอายุ อบต.นาพู่ จึงได้รับการสนับสนุนเรื่องของวิทยากร ความรู้ด้านวิชาการ ฯลฯ

“ศูนย์สร้างสุข” (ศูนย์ส่งเสริมและฟื้นฟูคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุและคนพิการ) เทศบาลเมืองแม่เหิยะ อ.เมือง จังหวัดเชียงใหม่

เทศบาลเมืองแม่เหิยะเคยได้รับรางวัลพระปกเกล้ามาแล้วกว่า 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2558 -2559 และโครงการ “ศูนย์สร้างสุข” หรือ ศูนย์ส่งเสริมและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการ เป็นอีกโครงการหนึ่งที่เป็นตัวอย่างของการบริหารงานอย่างโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจนประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลพระปกเกล้า ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ปี 2560 สำหรับศูนย์สร้างสุข เทศบาลเมืองแม่เหิยะได้เปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเทศบาลฯ เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์สร้างสุข ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทน และแกนนำที่หลากหลายเข้ามาร่วมเป็นกรรมการบริหารศูนย์ฯ การตั้งเจ้าคณะตำบลแม่เหิยะเป็นหนึ่งในกรรมการฯ เพื่อดึงดูดประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม และนอกจากคณะกรรมการบริหารศูนย์แล้ว เทศบาลฯ ยังเปิดโอกาสให้มีคณะทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์สร้างสุข และคณะกรรมการดูแลงบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลแม่เหิยะในการบริหารจัดการงบประมาณภายในศูนย์สร้างสุขอีกด้วย

ดังนั้น โครงการ “ศูนย์สร้างสุข” จึงเป็นอีกหนึ่งโครงการที่จะศึกษาเป็นตัวอย่างสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการที่มุ่งเน้นการบริหารงานอย่างโปร่งใสและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานด้วยความโปร่งใสและมีมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะเจาะลึกเข้าไปศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการและความเป็นมาของโครงการศูนย์สร้างสุข จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความรู้จักกับเทศบาลเมืองแม่เหียะ เพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นมาของโครงการศูนย์สร้างสุข อีกทั้งยังจะเป็นประโยชน์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีความสนใจในการบริหารงานด้านเดียวกันสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบบริบทของพื้นที่และวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงการคาดการณ์ถึงโอกาสในการก้าวไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศด้านการบริหารงานที่โปร่งใสและมีมีส่วนร่วมได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

เทศบาลเมืองแม่เหียะ ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ 24.405 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมจำนวน 10 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 19,115 คน มีรายได้ในการบริหารงานประมาณ 91 ล้านบาทต่อปี (ไม่รวมเงินอุดหนุน เงินกู้ และเงินจ่ายขาดจากเงินสะสม) และได้รับเงินอุดหนุน ประมาณ 18 ล้านบาทต่อปี เทศบาลเมืองแม่เหียะมุ่งเน้นการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส ให้ประชาชนมีส่วนร่วม และสามารถตรวจสอบได้ และเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดภายใต้บริบทสังคมเมืองที่กำลังขยายตัว เทศบาลเมืองแม่เหียะได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมจำนวนมากถึง 28 กลุ่ม/องค์กร เช่น ชมรมกำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมกีฬาตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ฯลฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานและดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลฯ จัดขึ้น ซึ่งภาคประชาสังคมดังกล่าวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็น ร่วมให้คำปรึกษา ร่วมหารือในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์กับเทศบาลฯ โดยเทศบาลเมืองแม่เหียะมุ่งเน้นสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมใน “4 ร่วม” ดังนี้

1) **การร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร** เทศบาลเมืองแม่เหียะได้เปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลได้จากหลากหลายช่องทาง ทั้งเสียงตามสาย กลุ่มไลน์ เฟสบุ๊ก เว็บไซต์ของเทศบาลฯ บอร์ดประชาสัมพันธ์ภายในเทศบาลและชุมชน และการประชุมประจำเดือน และยิ่งไปกว่านั้นประชาชนจะได้รับข้อมูลการสรุปข้อมูลกิจกรรม/โครงการและผลการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการในรูปแบบคลิปวิดีโอผ่านช่องทางไลน์ของหมู่บ้าน ทางเฟสบุ๊กของ

เทศบาล รวมถึงเว็บไซต์ของเทศบาลด้วย ซึ่งเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนสามารถรับทราบข้อมูลได้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลทางโซเชียลมีเดียในปัจจุบันนั้นทำให้ข้อมูลข่าวสารเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้นและยังช่วยให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วและก้าวทันต่อเหตุการณ์ด้วย

2) การร่วมแสดงความคิดเห็น เทศบาลเมืองแม่เหียะสนับสนุนให้ประชาชนกล้าที่จะเข้ามาแสดงความคิดเห็น โดยการแสดงออกถึงปัญหาและความต้องการของตนเอง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของเทศบาลในช่วงการประชุมประจำเดือน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในการกำหนดแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่นในเวทีการทำประชาคมระดับชุมชนและระดับตำบลของเทศบาลฯ

3) การร่วมให้คำปรึกษาหารือ เทศบาลเมืองแม่เหียะได้ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน โดยเทศบาลฯ ดำเนินแนวทางในการบริหารงานโดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชน เทศบาลฯ มักจะให้คำปรึกษาและหารือกับประชาชนหรือตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ก่อนจะดำเนินโครงการ/กิจกรรม อาทิ การที่เทศบาลจัดการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

4) การร่วมตัดสินใจและรับประโยชน์ เทศบาลมีความประสงค์อย่างยิ่งว่าจะสามารถสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจรับผิดชอบ เพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกันกับเทศบาลฯ โดยที่ผ่านมามเทศบาลฯ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยมีส่วนเป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกโครงการ/กิจกรรมที่จะบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งโครงการ/กิจกรรมที่ประชาชนร่วมกันจัดทำนั้นจะนำไปบรรจุในเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาล และเมื่อแผนและโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลฯ มาจากข้อเสนอแนะและการตัดสินใจร่วมกันของประชาชนจึงทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

จากการที่เทศบาลเมืองแม่เหียะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองแม่เหียะนั้นว่าเป็นอีกคุณสมบัติหนึ่งที่ทำให้ที่ผ่านมามเทศบาลเมืองแม่เหียะสามารถดำเนินโครงการ/กิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเทศบาลยึดหลักการดำเนินงานโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง ดังที่แสดงให้เห็นในวิสัยทัศน์ของเทศบาลเมืองแม่เหียะว่า **“ประขามีสุขทั่วหน้า พัฒนาอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง”** จากวิสัยทัศน์ของเทศบาลแสดงให้เห็นว่าเทศบาลฯ ให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นลำดับแรกในการพัฒนาท้องถิ่น และด้วยแนวทางการดำเนินงาน

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบกับวิสัยทัศน์ของเทศบาลที่มองเห็นความสำคัญของประชาชน จึงทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในเทศบาลฯ และยินดีให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเทศบาลฯ จนทำให้เทศบาลเมืองแม่เหิยะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศและได้รับรางวัลพระปกเกล้า ด้านความโปร่งใสและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งนับว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่น่าศึกษาและเรียนรู้ตัวอย่างถึงวิธีการบริหารและดำเนินงานเป็นอย่างดี

ความเป็นมา

การจัดตั้งศูนย์สร้างสุข หรือ ศูนย์ส่งเสริมและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการ เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2559 จากความต้องการของทีมหมอบุรุษ อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ชมรมผู้สูงอายุ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ที่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชน หลังจากที่ได้ร่วมบูรณาการข้อมูลและออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุในโครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อน และลงพื้นที่สำรวจข้อมูลด้านสาธารณสุขของประชาชนทั้ง 10 หมู่บ้าน ทำให้เห็นสภาพความเป็นอยู่และข้อมูลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง และผู้ด้อยโอกาส และจากการสำรวจดังกล่าวจึงจัดทำข้อมูลการสำรวจและนำมาเสนอให้แก่เทศบาลเมืองแม่เหิยะเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป ประกอบกับเทศบาลเมืองแม่เหิยะที่มีข้อมูลของผู้สูงอายุที่ติดบ้านติดเตียงอยู่แล้วจึงนำข้อมูลมาบูรณาการร่วมกัน หลังจากทีเทศบาลฯ ได้นำข้อมูลมารวมกันและวิเคราะห์แล้วปรากฏว่าเทศบาลเมืองแม่เหิยะมีประชากรผู้สูงอายุสูงเกินกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ที่ 12 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหิยะมีจำนวนผู้สูงอายุกว่า 17 เปอร์เซ็นต์ หรือกว่า 3,000 คน เมื่อเทศบาลฯ ได้รับข้อมูลดังกล่าวจึงเริ่มวางแผนร่วมกับกลุ่มสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน คิดค้นหาแนวทางเพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพให้ครอบคลุมทุกกลุ่มวัย ทุกมิติ สุขภาพ ทั้งกาย จิต สังคม อารมณ์ และจิตวิญญาณ สำหรับประเด็นเรื่องข้อมูลของประชาชนและผู้สูงอายุนั้นนับเป็นความได้เปรียบของเทศบาลเมืองแม่เหิยะที่มีกองสวัสดิการเป็นหน่วยงานภายในที่ดูแลเรื่องทะเบียนผู้สูงอายุทั้งหมด และแหล่งข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) กระทรวงสาธารณสุข รวมถึง อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ด้วย ซึ่งทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองแม่เหิยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ภายหลังจากที่เทศบาลเมืองแม่เหิยะได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดและวิเคราะห์ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาก็ทำให้ในปี พ.ศ. 2559 กองสาธารณสุข เทศบาลเมืองแม่เหิยะเริ่มดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นลำดับแรก โดยเกิดแนวคิดที่จะจัดตั้งทีมเครือข่ายสุขภาพและ

ดำเนินการโครงการหมอบรรเทาทุกข์ขึ้นเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีสถานะติดบ้าน ติดเตียง โดยเทศบาลได้ปรึกษาหารือผ่านการพูดคุยร่วมกับประชาชนในชุมชนในการหาข้อตกลงร่วมกันกว่า 3 เดือนจนได้ข้อสรุปในการดำเนินโครงการ “ทีมหมอบรรเทาทุกข์” ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการศูนย์สร้างสุขในเวลาต่อมา โดยสมาชิกทีมหมอบรรเทาทุกข์ประกอบด้วยฝ่ายปกครองในพื้นที่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึง พระสงฆ์ ตัวแทนจากอสม. ตัวแทนผู้สูงอายุ ทีมจากเทศบาล และทีมจาก รพ.สต. กระทรวงสาธารณสุข และได้ความร่วมมือจากโรงพยาบาลนครพิงค์ ที่ให้การสนับสนุนบุคลากรมาเป็นพี่เลี้ยงและวิทยากรในการฝึกอบรมทีมหมอบรรเทาทุกข์ให้กับเทศบาลฯ

ทีมหมอบรรเทาทุกข์ ปัจจุบันทีมหมอบรรเทาทุกข์ของเทศบาลตำบลแม่เหียะมีจำนวนกว่า 100 คน ซึ่งได้ผ่านการอบรมการดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่มีสถานะติดบ้าน ติดเตียง และติดเตียง เป็นเวลากว่า 3 วัน ซึ่งการรับสมัครทีมหมอบรรเทาทุกข์นั้น นอกจากสมาชิกที่เป็นเครือข่ายดั้งเดิมที่ได้กล่าวไปแล้ว เทศบาลฯ ยังได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีจิตอาสาเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกทีมหมอบรรเทาทุกข์อีกด้วย โดยทีมหมอบรรเทาทุกข์ถือเป็นกำลังหลักของเทศบาลฯ ที่จะดำเนินการลงพื้นที่ไปตรวจเยี่ยมและดูแลผู้สูงอายุในชุมชนที่ติดบ้าน ติดเตียง และติดเตียง เพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยทีมหมอบรรเทาทุกข์จะแบ่งหน้าที่ตามที่อยู่ของสมาชิกแต่ละคน โดยให้รับผิดชอบในแต่ละหมู่บ้านของตนเองและลงพื้นที่เยี่ยมผู้สูงอายุ ซึ่งการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุนั้น ทีมหมอบรรเทาทุกข์จะลงไปตรวจเยี่ยมและสอบถามถึงสาเหตุของอาการ และช่วยหาวิธีแก้ไขให้ อาทิ กรณีผู้สูงอายุที่ติดเตียง ทีมหมอบรรเทาทุกข์ในหมู่บ้านก็จะลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุ และหาสาเหตุว่าเพราะเหตุใดผู้สูงอายุเหล่านั้นถึงมีสถานะติดเตียง และต้องได้รับการดูแลอย่างไรบ้าง ซึ่งจะสามารถดูแลรักษาได้อย่างใกล้ชิดและทันเวลา สำหรับกรณีผู้สูงอายุที่ติดบ้านนั้น ทีมหมอบรรเทาทุกข์จะเข้าไปติดตามการออกไปพบหมอเพื่อตรวจสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากผู้สูงอายุกลุ่มที่ติดบ้านจะไม่อยากออกไปนอกบ้านเป็นเวลานาน ๆ เนื่องจากมีความรู้สึกหวั่นไหว เป็นต้น และกรณีผู้ป่วยที่ติดเตียง สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มนี้เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้นมากที่สุด ดังนั้น เทศบาลฯ จึงจำเป็นที่จะต้องหากิจกรรมหรือโครงการให้แก่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้ออกมาทำกิจกรรมร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีที่ในหมู่บ้านบางแห่งมีผู้สูงอายุที่ต้องได้รับการดูแลเป็นจำนวนมากและมีสมาชิกทีมหมอบรรเทาทุกข์ที่อยู่ในหมู่บ้านไม่เพียงพอทำให้ไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง ทางเทศบาลฯ ก็จะแบ่งกำลังจากทีมหมอบรรเทาทุกข์ของอีกหมู่บ้านหนึ่งที่จะรับผิดชอบผู้สูงอายุเพิ่มได้มาช่วยอีกแรง ซึ่งในการดำเนินโครงการทีมหมอบรรเทาทุกข์นั้น เพื่อที่จะให้

ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและเข้ารับการดูแลได้อย่างทั่วถึง เทศบาลเมืองแม่เหียะได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบถึงการลงพื้นที่ที่ตลอดระยะเวลาในการดำเนินการ โดยเทศบาลฯ จะประชาสัมพันธ์ผ่านทางผู้ใหญ่บ้าน อสม. ดังนั้นประชาชนในเทศบาลเมืองแม่เหียะจะสามารถรับรู้และให้ความร่วมมือกับการดำเนินงานของเทศบาลฯ ได้เป็นอย่างดี สำหรับในบางกรณีที่ประชาชนบางกลุ่มไม่ประสงค์ที่จะให้ข้อมูลผู้สูงอายุในบ้านตนเองกับทีมหมอครอบครัวหรือ อสม. เทศบาลฯ ก็อาจจะต้องลงพื้นที่เพื่อตรวจเยี่ยมและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เนื่องจากประชาชนมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อเทศบาลฯ มากกว่า ดังนั้นการลงพื้นที่ด้วยตนเองของผู้บริหารเทศบาลจึงทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและกล้าที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของเทศบาลฯ มากยิ่งขึ้น

สำหรับกำหนดการในการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุนั้น ในช่วงเริ่มแรกของการดำเนินงานทีมหมอครอบครัวเทศบาลเมืองแม่เหียะเป็นผู้กำหนดวันในการลงพื้นที่ให้กับทีมหมอครอบครัวลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมเยือนผู้สูงอายุ จนกระทั่งในภายหลังทีมหมอครอบครัวเริ่มเข้มแข็งขึ้น เทศบาลฯ จะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ประสานงานเท่านั้น เพราะทีมหมอครอบครัวสามารถลงพื้นที่ด้วยตัวเองอย่างสม่ำเสมอ โดยจะคอยส่งรายงานผลการลงพื้นที่กลับมายังเทศบาลฯ เมื่อลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมเสร็จสิ้นในแต่ละวันผ่านทาง การสื่อสารทางไลน์ โดยมีขั้นตอนในการเตรียมตัวลงพื้นที่ของทีมหมอครอบครัว ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง หากจะมีการลงพื้นที่เยี่ยมเยือนดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เทศบาลหรือทีมหมอครอบครัวที่ประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ จะประสานไปที่ผู้นำชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อแจ้งให้ทราบและให้ผู้นำแจ้งประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้านทราบอีกครั้งหนึ่งเพื่อเตรียมความพร้อมในการลงพื้นที่

ขั้นตอนที่สอง สมาชิกทีมหมอครอบครัวแต่ละคนที่จะลงพื้นที่จะต้องเตรียมข้อมูลผู้สูงอายุที่จะดำเนินการตรวจเยี่ยมว่ามีสถานะเป็นอย่างไร เช่น ติดบ้าน ติดเตียง หรือติดสังคม เป็นต้น รวมถึงศึกษาอาการป่วยของผู้สูงอายุว่าเกิดจากสาเหตุอะไร มีสภาพการเป็นอยู่อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการพูดคุยและให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุที่รับการตรวจเยี่ยม โดยข้อมูลผู้สูงอายุในปัจจุบันเทศบาลเมืองแม่เหียะมีกองสาธารณสุขเป็นหน่วยงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้สูงอายุไว้ อีกทั้งยังสามารถหาข้อมูลได้จาก รพ.สต.

ขั้นตอนที่สาม ทีมหมอครอบครัวและเทศบาลฯ เมื่อลงพื้นที่ก็จะร่วมกันดูแล พื้นฟู และให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อม ๆ กัน เนื่องจากบางสาเหตุของอาการป่วยของผู้สูงอายุอาจเกิดมาจากสภาพจิตใจจนส่งผลให้ร่างกายอ่อนแอลงตามไปด้วย ดังนั้น

ทีมหมอครอบครัวจะต้องมีการพูดคุยกับผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ายังมีเพื่อน มีที่พึ่งพา หรือมีครอบครัวที่คอยดูแลเอาใจใส่อยู่เสมอ และนอกจากการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแล้วทีมหมอครอบครัวยังสำรวจภูมิทัศน์รอบบริเวณบ้านเพื่อดูแลเรื่องความสะดวกสบายเรียบร้อยในบริเวณ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสำหรับในบางโอกาสทีมหมอครอบครัวจะได้รับการสนับสนุนของใช้ที่ได้รับบริจาคจากทางวัดไปให้แก่ผู้สูงอายุที่ยากไร้อีกด้วย

ขั้นตอนที่สี่ หลังจากที่ทีมหมอครอบครัวได้ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุแล้ว ก็จะนำข้อมูลการดำเนินงานตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุ และข้อมูลผู้สูงอายุรายงานผลส่งให้แก่เทศบาลเก็บรวบรวมเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต่อไป

ภายหลังจากการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพของทีมหมอครอบครัว ส่งผลให้เทศบาลเมืองแม่เหียะตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพชีวิตผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น ผนวกกับที่กองทุนระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Long Term Care : LTC) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงรายละ 5,000 บาท ทำให้เทศบาลมีงบประมาณในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมากขึ้น จึงจัดตั้ง “ศูนย์สร้างสุข” หรือ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการและผู้สูงอายุ ขึ้นเพื่อให้สามารถดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น และยิ่งไปกว่านั้นเมื่อก่อตั้งศูนย์สร้างสุขแล้ว เทศบาลฯ ได้จัดฝึกอบรมสมาชิกทีมหมอครอบครัวเดิมกว่า 30 ราย เพื่อต่อยอดให้เป็นสมาชิกกลุ่ม Care giver (CG) หรือ อาสาสมัครฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยกลุ่ม CG จะได้รับการฝึกอบรมโดยหลักสูตรจากกรมอนามัยสำหรับการดูแลผู้สูงอายุเฉพาะโดยเฉพาะกว่า 70 ชั่วโมง ทำให้กลุ่ม CG มีศักยภาพและความพร้อมในการดูแลผู้สูงอายุที่ถุกวิธีมากยิ่งขึ้น และเมื่อเทศบาลมีการจัดตั้งศูนย์สร้างสุข กลุ่ม CG จึงกลายเป็นกำลังหลักในการออกเยี่ยมผู้สูงอายุในหมู่บ้านและนำข้อมูลที่ได้จากการเยี่ยมผู้สูงอายุมาให้กับเทศบาลฯ เพื่อเก็บรวบรวมร่วมกับทีมหมอครอบครัวเดิม ทำให้มีการฝึกกำลังที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยเมื่อมีการค้นพบผู้สูงอายุที่มีสภาวะพึ่งพิง หรือผู้สูงอายุที่ติดเตียง ทางเทศบาล ผู้นำชุมชน และกลุ่ม CG ก็จะไปดูผู้สูงอายุที่บ้าน หรือหากอุปกรณ์ในการดูแลที่บ้านไม่สะดวกก็จะนำผู้สูงอายุเหล่านั้นมาyangศูนย์สร้างสุขเพื่อดูแลรักษาอย่างใกล้ชิดต่อไป สำหรับผู้สูงอายุที่ติดเตียงเทศบาลได้จัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ โดยกองสวัสดิการฯ เทศบาลเมืองแม่เหียะเป็นผู้สนับสนุนในเรื่องการฝึกอาชีพ กิจกรรมนันทนาการ รวมถึงการให้ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นให้แก่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้

“ศูนย์สร้างสุข” ตั้งอยู่ในสถานที่เดิมของศูนย์สามวัยสถานสายใยรักแห่งครอบครัวแม่เหียะที่ปิดตัวลงทั่วประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2558 จึงเป็นโอกาสที่เทศบาลฯ จะต่อยอดสถานที่ดังกล่าวเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยเทศบาลฯ เล็งเห็นว่าภายในตัวอาคารมีความเหมาะสมสามารถดูแลผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง หรือติดสังคมได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือแม้แต่จัดกิจกรรมการออกกำลังกายของเด็กและเยาวชน

โดยในช่วงแรกก่อนจะมีการจัดตั้งศูนย์สร้างสุขนั้น หลายหน่วยงานในพื้นที่ได้ดำเนินการด้านการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุอยู่ก่อนแล้ว ไม่ว่าจะเป็น อสม. รพ.สต. กองสาธารณสุข กองสวัสดิการของเทศบาล ดังนั้น เมื่อประจวบเหมาะกับการมีสถานที่ที่เอื้ออำนวยสำหรับการบูรณาการกิจกรรม/โครงการร่วมกัน ประชาชน อสม. และเทศบาลจึงได้นำเสนอแนวคิดในการบูรณาการการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแก่นายกฯ ซึ่งขณะนั้น นายกฯ ให้ความเห็นชอบและให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยการจัดตั้งศูนย์สร้างสุขขึ้นในสถานที่ดังกล่าว จนในท้ายที่สุดศูนย์สร้างสุขได้ขยายโอกาสจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้พิการ/ผู้ป่วยที่ต้องทำกายภาพเด็กและเยาวชนอีกด้วย สำหรับเด็กและเยาวชนนั้นศูนย์สร้างสุขมีโครงการในการตรวจประเมินพัฒนาการของเด็กในโรงเรียนในพื้นที่ และเมื่อพบเจอเด็กที่พัฒนาการไม่เป็นไปตามวัยก็จะได้รับการดูแลและให้คำแนะนำจากศูนย์สร้างสุข โดยศูนย์สร้างสุขจะประเมินพัฒนาการของเด็กเหล่านี้ในเบื้องต้นและให้คำแนะนำกับผู้ปกครอง แล้วจึงส่งตัวเด็กไปเข้ารับการดูแลรักษาที่โรงพยาบาลในลำดับต่อไป

กิจกรรมเด่นในการดำเนินงานของ “ศูนย์สร้างสุข”

เมื่อเทศบาลตำบลแม่เหียะได้มีการจัดตั้งศูนย์สร้างสุขซึ่งมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและสถานที่ ทำให้เทศบาลฯ เริ่มระดมความคิดเห็นในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ โดยได้ประชุมร่วมกับประชาชนในพื้นที่ อสม. กลุ่มและเครือข่ายต่าง ๆ ให้เข้ามาเสนอความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม ซึ่งผลที่ตามมานับว่าเป็นที่น่าพอใจเมื่อเทศบาลฯ ได้รับคำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมตรวจเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุจากโรงพยาบาลนครพิงค์ โดยโรงพยาบาลฯ เสนอให้เทศบาลจัดทำโครงการ/กิจกรรมให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนผู้สูงอายุและกลุ่มเป้าหมายได้ประโยชน์จากการดำเนินโครงการมากขึ้นจนเกิดเป็นศูนย์สร้างสุขในปัจจุบันและส่งผลให้มีกิจกรรมที่โดดเด่นดังนี้

กิจกรรม **“การทำกายภาพบำบัด”** โดยศูนย์สร้างสุขได้จัดให้มีบุคลากรและสถานที่ภายในศูนย์ เพื่อให้บริการด้านการทำกายภาพบำบัดแก่ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยที่ต้องได้รับ

การทำกายภาพบำบัด ซึ่งไม่เพียงแต่ให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่เท่านั้น เทศบาลฯ ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจในพื้นที่ข้างเคียงสามารถเข้ารับการดูแลรักษาอีกด้วย สำหรับบุคลากรในการทำกายภาพบำบัดของศูนย์สร้างสุขนั้นมีจำนวน 3 คนจาก 3 แห่ง ประกอบด้วยผู้ช่วยนักกายภาพบำบัดของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ 1 คน นักกายภาพบำบัดจากโรงพยาบาลครพิงค์ 1 คน และนักกายภาพบำบัดจากโรงพยาบาลเชียงใหม่ไกล้หมออีก 1 คน โดยเปิดให้บริการในช่วงวันอังคาร - วันพุธ ในช่วงเช้า และวันพฤหัสบดี ช่วงบ่าย ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากเทศบาล และบางส่วนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลแม่เหิยะซึ่งเป็นกองทุนที่เทศบาลฯ ก่อตั้งขึ้นเพื่อรับบริจาคจากประชาชนในการซ่อมแซมและจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลรักษาผู้ป่วยที่เข้ามารับการบำบัด

กิจกรรม ออกเยี่ยมผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียง และพัฒนาผู้สูงอายุที่ติดสังคม ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้นว่าศูนย์สร้างสุขพัฒนามาจากทีมหมอครอบครัว ดังนั้นหน้าที่และกิจกรรมเดิมที่ทีมหมอครอบครัวได้ดำเนินการในด้านการออกเยี่ยมผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียง และพัฒนาผู้สูงอายุที่ติดสังคมก็ยังคงดำเนินการต่อไป โดยเทศบาลได้กำหนดวันออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุไว้ 3 วันต่ออาทิตย์โดยแบ่งเป็นทำกิจกรรมที่ศูนย์ฯ ครึ่งวันและออกเยี่ยมบ้านอีกครั้งวัน ได้แก่ วันอังคาร - วันพุธ ออกเยี่ยมบ้านในช่วงบ่าย และวันพฤหัสบดีออกเยี่ยมบ้านในช่วงเช้า ซึ่งมีเจ้าหน้าที่นักกายภาพบำบัดของเทศบาลเป็นหลักในการออกเยี่ยมบ้าน และได้รับความร่วมมือจาก อสม. เจ้าหน้าที่จาก รพ.สต. สมาชิก CG ร่วมถึงทีมหมอครอบครัวในการออกเยี่ยมในแต่ละครั้งด้วย

กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ สำหรับกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นในปี 2560 เทศบาลเมืองแม่เหิยะได้ดำเนินการมาแล้วกว่า 3 รุ่น ซึ่งเทศบาลจะชักชวนให้ผู้สูงอายุมาเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ออกจากบ้านมาพบปะพูดคุยกัน ให้ความรู้ ฝึกการดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้น ฝึกอาชีพเบื้องต้น ร่วมกันทำกิจกรรมสันทนาการ ซึ่งการดำเนินกิจกรรมนั้น เทศบาลฯ ได้บูรณาการร่วมกับวิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงพยาบาลในพื้นที่ ศูนย์นวด เป็นต้น อีกทั้งยังได้เชิญพระสงฆ์มาให้คำสอนในการปฏิบัติธรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีสุขภาพจิตใจที่ดีขึ้น

การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุเริ่มจากการชักชวนชมรมผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองแม่เหิยะให้เข้ามาร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยตั้งอยู่บนแนวคิดที่เทศบาลฯ ต้องการที่จะจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นในศูนย์สร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ติดบ้านและติดสังคมได้ออกมาพบเจอกันเพื่อให้สุขภาพจิตใจของผู้สูงอายุดีขึ้น โดยกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุนี้จะมีระยะเวลาในการจัดกิจกรรมรุ่นละ 8 ครั้งตามงบประมาณที่ได้รับ ซึ่งเทศบาลฯ ได้รับการสนับสนุน

งบประมาณในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำหมู่บ้าน (อพม.) โดยลักษณะเด่นของกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุคือหลักสูตรการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจากรุ่นแรก จนถึงรุ่นปัจจุบัน กล่าวคือในรุ่นแรก ๆ นั้นวิทยากรจะเป็นบุคลากรจากหน่วยงานภายนอก แต่ในปัจจุบันเทศบาลจะเน้นให้ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ในด้านต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนในโรงเรียนผู้สูงอายุแทน เช่น ความรู้ด้านการหมักปุ๋ย การทำจักสาน การทำการเกษตร เป็นต้น

กิจกรรมออกกำลังกายเต้นแอโรบิก ในทุกช่วงเย็นของแต่ละวันเทศบาลเมืองแม่เหียะได้จัดกิจกรรมเต้นแอโรบิกสำหรับผู้สูงอายุให้สามารถมาออกกำลังกายร่วมกันได้ ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสพบปะกับเพื่อนผู้สูงอายุรุ่นเดียวกันซึ่งส่งผลที่ดีต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุที่ติดสังคม

จากทีมหมอครอบครัวพัฒนากลายเป็นอาสาสมัครฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (CG) จนเกิดเป็นศูนย์สร้างสุขที่มีกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและประสบความสำเร็จในปัจจุบัน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากปราศจากการร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการสอดส่องดูแลและรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุและผู้พิการในพื้นที่ และสิ่งที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการของเทศบาลนั้นก็คงจะเป็นความไว้วางใจของประชาชนที่มีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง และความไว้วางใจจะเกิดขึ้นได้นั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ต้องแสดงให้เห็นประชาชนในพื้นที่เห็นถึงความโปร่งใสตรวจสอบได้ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการแสดงออกถึงการบริหารงานด้วยความโปร่งใสและพร้อมที่จะส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเทศบาลเมืองแม่เหียะได้แสดงออกให้เห็น ดังนี้

ด้านความโปร่งใส เทศบาลเมืองแม่เหียะได้สร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานโครงการต่าง ๆ ร่วมกับเทศบาล โดยที่เทศบาลจะเป็นเพียงผู้คอยส่งเสริมสนับสนุนและให้คำแนะนำในการดำเนินการ ตัวอย่างในการสร้างความโปร่งใสของเทศบาลเมืองแม่เหียะ เช่น การที่เทศบาลเมืองแม่เหียะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุแต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สูงอายุด้วยตนเอง การเปิดโอกาสให้กลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ อาทิ อสม. พระสงฆ์ ตัวแทนจากโรงพยาบาล ตัวแทนจากบุคลากรในโรงเรียนในพื้นที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการในกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุและร่วมพัฒนากิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือการเปิดโอกาสให้

ประชาชน อสม. และตัวแทนจากองค์กรต่างๆ ในพื้นที่มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการศูนย์สร้างสุข
ของเทศบาลฯ เป็นต้น

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เทศบาลเมืองแม่เหียะได้ให้ความสำคัญในการสนับสนุน
และส่งเสริมกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดมา กล่าวคือ
ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมแต่ละกิจกรรมจะต้องผ่านการระดมความคิดเห็นจาก
ประชาชนหรือแม้กระทั่งการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของประชาชนในการดำเนินโครงการ
ซึ่งตัวอย่างการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนของเทศบาลเมืองแม่เหียะ เช่น การที่กรรมการ
หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจากชมรม
ผู้สูงอายุให้มีการต่อยอดและบูรณาการร่วมกันมากขึ้นและได้นำเสนอแนวคิดต่อเทศบาลจนเกิด
เป็นกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน
ผู้สูงอายุมาร่วมประชุมและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่จะจัดขึ้นในโรงเรียน
ผู้สูงอายุสำหรับรุ่นต่อ ๆ ไป การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ได้เข้ามาเป็น
อาจารย์สอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนหรืออาสาสมัครได้เข้ารับการอบรม
เป็นอาสาสมัครฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และเข้ามาร่วมกับเทศบาลฯ ในการดูแล
ผู้สูงอายุในศูนย์สร้างสุข เป็นต้น

ปัจจัยความสำเร็จ

สำหรับปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินโครงการศูนย์สร้างสุขนั้นมีอยู่หลายปัจจัย
ซึ่งปัจจัยที่สำคัญคือ การที่หน่วยงานต่าง ๆ เห็นความสำคัญในการบูรณาการในการดำเนิน
โครงการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุร่วมกัน ซึ่งทำให้การดำเนินงานของเทศบาลเป็นไป
ได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการร่วมมือของหลายหน่วยงานที่คอยสนับสนุนทั้งด้าน
งบประมาณและบุคลากร จนทำให้โครงการศูนย์สร้างสุขของเทศบาลเมืองแม่เหียะประสบ
ความสำเร็จ

ปัญหาและอุปสรรค

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการศูนย์สร้างสุข เทศบาลพบปัญหาในเรื่อง
จำนวนบุคลากรที่มีความรู้ในการทำกายภาพบำบัดให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ป่วย และผู้พิการ ซึ่งพบว่า
เทศบาลมีจำนวนเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงพอสำหรับผู้ป่วย อีกทั้งยังมีปัญหา
ในเรื่องงบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ในการดำเนินกิจกรรมกายภาพบำบัดบางชิ้นที่มีราคาแพง
รวมถึงขั้นตอนในการขออนุมัติงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ดังกล่าวที่จะต้องนำโครงการ
จัดซื้อจัดจ้าง เข้าไปอยู่ในแผนการใช้จ่ายงบประมาณของเทศบาล ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการ
ดูแลผู้ป่วย ซึ่งทำให้ศูนย์สร้างสุขต้องส่งตัวผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลในพื้นที่แทน

การต่อยอดในอนาคต

ปัจจุบันเทศบาลเมืองแม่เหียะได้มีการต่อยอดการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้สูงอายุของศูนย์สร้างสุขลงในโปรแกรม โปรแกรม LTax 3000 ที่ปกติเป็นโปรแกรมที่ใช้จัดเก็บภาษี โดยเทศบาลฯ ได้นำมาประยุกต์ใช้กับการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้สูงอายุที่ติดบ้าน ติดเตียง ติดสังคม และผู้พิการ ทำให้เทศบาลฯ มีแหล่งข้อมูลด้านผู้สูงอายุที่สามารถค้นหาผู้สูงอายุในสถานภาพต่าง ๆ ได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วมายิ่งขึ้น โดยเทศบาลสามารถมองเห็นที่อยู่ของผู้สูงอายุและผู้พิการในแผนที่ว่ามีผู้สูงอายุและผู้พิการกระจุกตัวอยู่จุดใดของพื้นที่บ้าง ซึ่งจะทำให้เทศบาลสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุได้ และด้วยการต่อยอดโครงการโดยการนำโปรแกรม LTax 3000 มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแล้ว จะทำให้เทศบาลสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ และแผนการต่อยอดอีกประการหนึ่ง คือ นายกฯ เทศบาลเมืองแม่เหียะมีแผนที่จะเปิดศูนย์สร้างสุขให้ผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแลสามารถเข้ามาพักที่ศูนย์สร้างสุขได้คราวละ 5 – 10 วัน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สูงอายุดังกล่าวสามารถอยู่ในการดูแลของศูนย์สร้างสุขอย่างใกล้ชิดมากขึ้น

ชมรมอาสาป็นสุข

“แบ่งปัน สร้างสรรค์ ชุมชนเข้มแข็ง”

เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ความเป็นมา

เทศบาลตำบลอุโมงค์ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในจังหวัดลำพูน สภาพพื้นที่ของเทศบาลตำบลอุโมงค์มีห้างร้านกระจุกตัวเป็นกลุ่มใหญ่ในบริเวณตลาด ริมถนนสายเชียงใหม่-ลำพูนสายเก่า บริเวณด้านทิศเหนือและส่วนกลางของพื้นที่ล้อมรอบจะเป็นที่พักอาศัยและพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสวนลำไย

เทศบาลตำบลอุโมงค์ยังมีวิสัยทัศน์ “อุโมงค์เมืองคนดีสุขภาพดี ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ทุกภาคีมีส่วนร่วม ศูนย์รวมแห่งปัญญา” ที่นำมาใช้กับพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลอุโมงค์ เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือของไทย ทำให้ชุมชนท้องถิ่นเทศบาลตำบลอุโมงค์ มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนล้านนาอยู่มาก ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประชาชนในพื้นที่จึงเป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งส่วนใหญ่นั้นเป็นประชาชนที่สูงอายุ ทำให้เทศบาลตำบลอุโมงค์และประชาชนในชุมชนดำเนินการโครงการชมรมอาสาป็นสุข “แบ่งปัน สร้างสรรค์ ชุมชนเข้มแข็ง” ขึ้น ซึ่งเป็นโครงการที่เริ่มขึ้นเนื่องจากสภาพปัญหาการเพิ่มจำนวนขึ้นของผู้สูงอายุในพื้นที่ รวมถึงผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่นั่นเอง

จากผลการสำรวจชุมชนเพื่อจัดเก็บข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลอุโมงค์ โดยการนำความรู้ที่ได้ศึกษาดูงานจากต่างประเทศของนายกเทศมนตรี และได้รับการสนับสนุนจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และได้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เนื่องจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้เข้าเป็นเครือข่ายด้านผู้สูงอายุองค์กรเหล่านี้จึงเข้ามามีส่วนสำคัญในการทำงานเกี่ยวกับเรื่องผู้สูงอายุ การจัดเก็บข้อมูล รวมถึงแนวทางการจัดทำแผนสำหรับผู้สูงอายุ จากผลการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ปัจจุบันเทศบาลตำบลอุโมงค์มีจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่มากกว่า 2,500 คน มีผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสมากกว่า 500 คน ซึ่งส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือ และยังพบว่า มีปัญหาเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง นอกจากนี้กลุ่มคนเหล่านี้ยังได้รับการดูแลไม่ครอบคลุมในทุกด้าน บางส่วนขาดผู้ดูแลช่วยเหลือ เทศบาลตำบลอุโมงค์จึงเกิดแนวคิดที่จะช่วยเหลือและขับเคลื่อนโครงการชมรมอาสาป็นสุขขึ้น

การดำเนินงานของโครงการชมรมอาสาป็นสุข ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ การจัดทำแผนสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์ โดยเครือข่ายที่เกี่ยวข้องนั้นจะทำการลงไปเยี่ยมเยียนบ้านผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในทุกหมู่บ้าน และเป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดและเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีแก่กัน

กระบวนการดำเนินงาน

กาลกณะทำงาน

โครงการชมรมอาสาป็นสุข ได้เริ่มดำเนินงานเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2557 จากการร่วมมือกันก่อตั้งโครงการของเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ได้แก่ เทศบาลตำบลอุโมงค์ ผู้ใหญ่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองสวัสดิการและสังคม วัดและกลุ่มแม่บ้านประจำตำบล โดยมีเทศบาลตำบลอุโมงค์เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนงาน หลังจากได้ข้อสรุปจากการร่วมกันประชุมหารือและระดมความคิดเห็นเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา ทำให้คณะทำงานได้ขยายเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนในชุมชน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านชุมชน เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการของโครงการอาสาป็นสุข รวมถึงได้สร้างเครือข่ายกับวัดรอบๆ เทศบาลตำบลอุโมงค์ โดยเฉพาะวัดป่าเห็ว และเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน ซึ่งทางวัดเองก็ได้ส่งเสริมในการจัดทำวิจัยด้านสุขภาพอยู่แล้ว นอกจากนี้ วัดป่าเห็ว ได้มีโครงการที่ดำเนินการอยู่แล้ว คือ “โครงการสาธารณสุขสงเคราะห์” เทศบาลตำบลอุโมงค์และคณะกรรมการโครงการจึงต่อยอดจากโครงการนี้และพัฒนา จนกลายเป็นโครงการชมรมอาสาป็นสุขในปัจจุบัน

จากการได้เข้ามาเป็นเครือข่ายการดำเนินงาน วัดป่าเหวจึงได้สนับสนุนในด้านเครื่องบริโภค ได้แก่ ข้าวสารและอาหารแห้ง รวมถึงพระสงฆ์ได้ร่วมลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมชุมชน และได้เข้ามามีบทบาทในส่วนของการสวดมนต์ การเทศนาแก่ผู้ป่วยติดเตียงที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับผู้ป่วย การให้ขวัญกำลังใจให้เกิดการเห็นคุณค่าในชีวิต ไม่รู้สึกท้อแท้ชีวิตไร้ค่า เป็นต้น

ชมรมแม่บ้านของเทศบาลตำบลอุโมงค์เข้ามามีส่วนสำคัญในการดำเนินงาน โดยเข้ามาเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนชมรม มีส่วนสำคัญในการหาทุนทรัพย์ สร้างเครือข่ายแก่ภาคประชาสังคม นอกจากนี้ ยังเป็นแกนนำหลักในการลงพื้นที่เยี่ยมชุมชนอีกด้วย

นอกจากนี้ เทศบาลตำบลอุโมงค์ยังให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่าย และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้ประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้าน ร่วมมือกันทำโครงการอาสาป็นสุข ร่วมกับอาสาสมัครและคณะกรรมการโครงการ ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเพื่อให้เกิดความสามัคคีแก่ชุมชน ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลจัดขึ้น

การบริหารและการจัดการปัญหา

กระบวนการบริหารจัดการปัญหาเริ่มจากการวิจัยชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์ และนายกเทศมนตรีได้มีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานต่างประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ประกอบกับในพื้นที่เริ่มมีปัญหาค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในพื้นที่ จึงได้ค้นหาวิธีการจัดการกับปัญหาการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้น เบื้องต้นได้สำรวจจากจำนวนประชาชนในเทศบาลตำบลอุโมงค์ พบว่า มีผู้สูงอายุในพื้นที่มากกว่า 2,500 คน มีผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสมากกว่า 500 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องการช่วยเหลือ มีปัญหาเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง บางส่วนนั้นยังขาดผู้ดูแลช่วยเหลือ จากปัญหาที่เกิดขึ้น เทศบาลตำบลอุโมงค์จึงได้เกิดแนวคิดการขับเคลื่อน “ชมรมอาสาป็นสุข” ขึ้นมาโดยวิธีการสำรวจจำนวนและที่อยู่ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส เพื่อจัดทำแผนที่อาสาป็นสุข โดยได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อาทิวัดป่าเหว ชมรมแม่บ้านตำบลป่าเหว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) อสม. และภาคประชาสังคม นำโดยเทศบาลตำบลอุโมงค์ มีการประชุมหารือกับภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น เพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาวางแผนการทำงาน และกำหนดวัตถุประสงค์ เดือนละ 2 ครั้ง คือ ทุกวันอาทิตย์ที่ 2 และ 4 ของเดือน โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อให้ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสได้รับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมจากชมรมอาสาป็นสุข

- 2) เพื่อให้ครอบครัวและชุมชนเกิดความตระหนักในการดูแลผู้ถูกทอดทิ้ง
- 3) เพื่อพัฒนาศักยภาพสมาชิกชมรมอาสาป็นสุขในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส
- 4) เพื่อให้ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้ด้อยโอกาส ที่ได้รับการดูแล สามารถดำรงตนอยู่ร่วมกับครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข และมีความเชื่อมั่นว่าจะไม่ถูกทอดทิ้ง
- 5) เพื่อเพิ่มจำนวนกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นจิตอาสาทำความดีเพื่อชุมชน
- 6) เพื่อให้เกิดการจัดการตนเองของชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้ด้อยโอกาส
- 7) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างเทศบาลตำบลอุโมงค์และหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรังและผู้ด้อยโอกาส

เริ่มแรกได้ทำการประชุมหารือ ณ วัดป่าเห็ว จากนั้นจึงได้มีการเปลี่ยนมายังเทศบาลตำบลอุโมงค์ และจะนัดรวมตัวกัน เวลา 12.00 น. เพื่อจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ในการรับสมัครสมาชิกชมรมอาสาป็นสุขมีการรับสมัครสมาชิกชมรมอาสาป็นสุข จำนวน 20 คน ทางเทศบาลได้กำหนดหลักฐานการสมัคร คือ ใบสมัคร สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน เป็นต้น แต่มีผู้มาสนใจสมัครสูงถึง 120 คน ซึ่งประชาสัมพันธ์โครงการผ่านงานบุญของวัดป่าเห็ว กำหนดผู้ใหญ่บ้าน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จากนั้นจึงประชุมหารือเพื่อวางแผนการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีกฎให้สมาชิกทำตาม เพื่อความสามัคคีของสมาชิกชมรมอาสาป็นสุข จำนวน 4 ข้อ คือ 1) งดการพูดคุยเรื่องการเมือง 2) งดการพูดถึงเรื่องความเชื่อส่วนบุคคล 3) งดการพูดเปรียบเทียบศาสนา และ 4) งดการพูดถึงเรื่องการเงิน เนื่องจากเงินที่ได้จะต้องนำเข้าโครงการชมรมอาสาป็นสุข เพื่อนำไปซื้ออุปกรณ์การแพทย์ เป็นต้น นอกจากนี้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ยังเป็นหน่วยงานสำคัญที่ช่วยในการส่งเสริมและสอนวิธีการตรวจสุขภาพให้แก่สมาชิกชมรมอาสาป็นสุขอีกด้วย

แผนที่ผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลอุโมงค์ เป็นแผนที่ผู้สูงอายุประจำหมู่บ้าน เนื่องจากหน่วยงานของ อสม. ได้ทำการสำรวจเพิ่มเติมทุกปี และยังมี การจัดอบรมบุคลากร เป็นระยะเวลา 2-3 วัน ประจำทุกไตรมาส เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน โดยการทํากิจกรรมชมรมอาสาป็นสุขนั้นคือการที่สมาชิกได้ทำการเยี่ยมบ้านของผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ป่วยติดเตียง ให้ได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงเป็นการสร้างมิตร ให้การช่วยเหลือแก่ผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ในการลงพื้นที่แต่ละครั้งจะมีการประชุมเพื่อหารือ วางแผนการลงพื้นที่ก่อน

ทุกวันพุธแรกของเดือน การลงพื้นที่ที่จะทำการลงพื้นที่ 4-5 หมู่บ้านต่อ 1 ครั้ง โดยจะทำการติดต่อครอบครัวผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสไปก่อนทุกครั้ง สอบถามถึงความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส รวมถึงครอบครัว ว่ามีความต้องการอะไรบ้างและอย่างไร และสมาชิกชมรมอาสาป็นสุขจะได้เตรียมความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้เรื่องต่างๆ ให้แก่ครอบครัว นอกจากนี้ชมรมอาสาป็นสุขแบ่งการปฏิบัติงานตามภารกิจ 5 ภารกิจ ได้แก่

- 1) **การรักษาพยาบาล** การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น โดยบุคลากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และ อสม. ประกอบด้วย การซักประวัติ การวัดไข้ ตรวจวัดความดันโลหิต การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การนวดคลายเส้น การสอนวิธีการดูวันหมดอายุของยา โดยมีเครือข่ายจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สนับสนุนและอบรม อสม. ในเบื้องต้น
- 2) **การดูแลอนามัยส่วนบุคคล** เป็นการดูแลความสะอาดส่วนบุคคลของผู้ป่วย ตั้งแต่เส้นผมจรดเท้า เพื่อมิให้เป็นแหล่งสะสมเชื้อ โดยมีช่างตัดผมในพื้นที่ได้เป็นสมาชิกชมรมอาสาป็นสุขด้วยเช่นกัน โดยส่วนใหญ่เป็นคนของกลุ่ม “รักษ์สวย” ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้ทำการลงพื้นที่บริการตัดผมถึงที่บ้าน
- 3) **การดูแลสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน** การเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมและบ้านให้ถูกสุขลักษณะ ทำให้ผู้อยู่อาศัยมีพลาณามัยที่ดี คือ ประการแรก สมาชิกชมรมอาสาป็นสุขจะให้คำปรึกษาและช่วยครอบครัวผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในการจัดการบริเวณรอบที่พักอาศัย ได้แก่ การทำความสะอาดภายในบ้าน เก็บเศษขยะนำไปรีไซเคิล กำจัดฝุ่นและหยากไย่ จัดแต่งบ้านให้น่าอยู่ เป็นต้น ประการที่สอง สมาชิกชมรมอาสาป็นสุขเข้ามาช่วยในเรื่องการสร้างบรรยากาศภายในบ้านให้ไม่ตึงเครียด พุดคุยและรับฟังปัญหา ให้คำชี้แนะและยังนำข่าวของเทศบาลมากระจายให้ได้รับทราบ ประการที่สาม บรรยากาศบริเวณห้องนอน หรือบริเวณเตียงนอน สมาชิกชมรมอาสาป็นสุขและคนในครอบครัวของผู้ป่วยติดเตียง จะร่วมด้วยช่วยกันในการทำความสะอาดบริเวณเตียงของผู้ป่วย ทำความสะอาด จำกัดสิ่งปฏิกูล สร้างบรรยากาศที่ดีในการอยู่อาศัย และประการที่สี่ การทิ้งขยะ สมาชิกของชมรมอาสาป็นสุขใช้ความรู้ที่ได้ทำการอบรมมาให้ข้อมูลแก่ครอบครัวผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในการคัดแยกขยะ จำแนกประเภทของขยะ ซึ่งจะมีรถเทศบาลคอยจัดเก็บสิ่งปฏิกูลเหล่านี้ทุกสัปดาห์อยู่แล้ว นอกจากนี้ ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับการงดใช้โฟมอีกด้วย รวมถึงการรีไซเคิลขยะ ซึ่งจะนำรายได้จากการขายขยะรีไซเคิลเข้าชมรมอาสาป็นสุขเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

- 4) การดูแลสิ่งแวดล้อมภายนอกบ้าน โดยเฉพาะบริเวณรอบนอกบ้านนั้น กองสาธารณสุขและกองสวัสดิการ จะช่วยกันให้ความรู้แก่ประชาชน และคนในครอบครัว เช่น การซ่อมสิ่งของที่ชำรุด การกำจัดเศษสิ่งปฏิกูล และการจำกัดกลิ่นรบกวนบริเวณบ้าน ทำให้มีอนามัยที่ถูกต้องลักษณะ เป็นต้น
- 5) การจัดเก็บข้อมูล เทศบาลตำบลอุโมงค์จะทำการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส เพราะจัดทำเป็นแฟ้มข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติ รวมถึงความพึงพอใจของญาติที่มีต่อชมรมอาสาป็นสุข และเครือข่ายผู้ดำเนินงาน เป็นต้น

การจัดตั้งของชมรมอาสาป็นสุข เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 โดยการเข้าไปเป็นเครือข่ายเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้งผู้สูงอายุ นอกจากนี้ เทศบาลตำบลอุโมงค์จัดตั้งกองทุนพัฒนาศักยภาพ โดยจะนำร่องรับบริจาคไปตั้งตามร้านค้าต่างๆ ในบริเวณเขตเทศบาล นอกจากนี้ กลุ่ม อสม. เป็นผู้จัดหาผู้สนับสนุนภายนอกภาคเอกชนเข้ามาสนับสนุนค่าใช้จ่ายอีกด้วย และยังมีค่าสมาชิกจากชมรมแม่บ้าน จำนวนคนละ 30 บาท เข้ามาเพิ่มเติม ซึ่งการจัดตั้งชมรมอาสาป็นสุขนั้นเทศบาลตำบลอุโมงค์จัดทำเอกสารราชการเป็นคำสั่งเทศบาล เพื่อเป็นลายลักษณ์อักษร และชี้แจงรายละเอียดโครงการอย่างละเอียด

การดำเนินงานโครงการชมรมอาสาป็นสุขของเทศบาลตำบลอุโมงค์ มีหน่วยงานภายในที่รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน คือ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมเยี่ยมบ้านนั้นก่อนพัฒนามาเป็นโครงการชมรมอาสาป็นสุขนั้น กองสาธารณสุขได้มีกิจกรรมนี้ อยู่แล้ว แต่เป็นเพียงการดำเนินงานภายในของกองสาธารณสุข โดยทุกวันพฤหัสบดีแรกของเดือน ซึ่งจะเน้นเรื่องสุขภาพ การให้ความรู้ผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญกับเรื่อง 13 กลุ่มประชากร โดยเฉพาะเรื่องของผู้สูงอายุ ต่อมาจึงได้มีนักกายภาพบำบัด และพยาบาลวิชาชีพ เข้ามามีส่วนร่วมกับเทศบาลตำบลอุโมงค์ตามความต้องการของนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ นอกจากนี้ ยังมีการเจาะลึกโครงการพัฒนาและต่อยอดจนกลายเป็นโครงการชมรมอาสาป็นสุข

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นสถิติเกี่ยวกับผู้สูงอายุ หลังการเยี่ยมบ้านแต่ละบ้าน เพื่อจัดทำทะเบียนประวัติ โดยกองสาธารณสุขร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และอปส. จัดทำทะเบียนประวัติอย่างละเอียด และจะนำมาเสนอโครงการในการประชุมประจำเดือนของเทศบาลตำบลอุโมงค์ นอกจากนี้ ในการลงพื้นที่ของกองสาธารณสุขยังดำเนินการร่วมกับ ฝ่ายสวัสดิการสังคม สำนักปลัดเทศบาล โดยมี

นักสังคมสงเคราะห์ร่วมลงพื้นที่เยี่ยมบ้านในแต่ละครั้ง และจะทำการส่งต่อผู้ป่วยและผู้สูงอายุต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำพูนต่อไป ซึ่งส่วนใหญ่ฝ่ายสวัสดิการจะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางเพื่อประสานงานให้หน่วยงานราชการต่างๆ ได้รับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และร่วมกันพัฒนาเป็นโครงการ Care Giver ในผู้ป่วยและผู้สูงอายุที่มีอาการที่น่าเป็นห่วง เป็นต้น

จากการดำเนินการโครงการชมรมอาสาป็นสุข ซึ่งมีกิจกรรมการเยี่ยมบ้านและให้กำลังใจสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ผู้ป่วย รวมถึงจัดทำแผนที่ผู้ป่วยและผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ร่วมกับผู้ร่วมดำเนินงานจากหลายภาคส่วน จนประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี หัวใจสำคัญคือการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการช่วยกันขับเคลื่อนเกี่ยวกับปัญหาผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถมีสุขภาพ สุขภาวะและสิ่งแวดล้อมที่ดีในชุมชน และที่สำคัญที่สุด คือ การนำวัดเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนโครงการ รวมถึงชมรมแม่บ้านในการหาทุนทรัพย์เข้าโครงการชมรมอาสาป็นสุข นอกจากนี้ยังมีการนำแผนงานจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนที่ผู้ป่วยอีกด้วย นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนและหน่วยงานต่างๆ จากทั้งภายนอกและภายในชุมชน ร่วมบูรณาการองค์ความรู้ ระบบฐานข้อมูล ทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม มีการระดมทุนทรัพย์จากหลายภาคส่วน และมีการจัดทำตัวชี้วัดเป้าหมายย่อยเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายโดยรวมอย่างชัดเจน ส่งผลให้โครงการชมรมอาสาป็นสุขของเทศบาลตำบลอุโมงค์ประสบความสำเร็จ

ผลการดำเนินงาน

การบูรณาการโครงการชมรมอาสาป็นสุขของเทศบาลตำบลอุโมงค์ มีภาคีเครือข่ายร่วมกันดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จ โดยมีการร่วมกันสังเคราะห์กระบวนการแก้ไขถึงปัญหาการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ความสำเร็จที่เกิดขึ้นของโครงการเกิดจากการที่โรงเรียนเทศบาลตำบลอุโมงค์ 1 เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการชมรมอาสาป็นสุข โดยมีนักเรียนจากโรงเรียนเทศบาลตำบลอุโมงค์ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีพ่อแม่หรือคนในครอบครัวเป็นสมาชิกชมรมอาสาป็นสุข และโรงเรียนเทศบาลตำบลอุโมงค์ 1 ได้เข้าร่วมโครงการชมรมอาสาป็นสุข หลังจากปี พ.ศ. 2557 ซึ่งในช่วงแรกมีนักเรียนเข้าร่วมโครงการจำนวนไม่เกิน 10 คน ต่อมาได้มีการประชาสัมพันธ์โครงการชมรมอาสาป็นสุขมากขึ้น จึงมีจำนวนนักเรียนเข้าร่วมโครงการมากขึ้น ปัจจุบันมีจำนวนกว่า 20 คน พัฒนาและต่อยอดเป็นโครงการชมรม อปส.น้อย เริ่มจากการช่วยเหลือเพื่อนที่เจ็บป่วย หรือมีสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง ซึ่งต่อมานักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะทำการลงพื้นที่เยี่ยมบ้านกับสมาชิกโครงการอาสาป็นสุข

ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้ฝึกทักษะการดูแลผู้ป่วยจริงๆ ได้เรียนรู้การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้เห็นความสำคัญของการดูแลผู้ป่วยและผู้สูงอายุ ซึ่งเด็กๆ เหล่านี้ จะเรียนรู้จากการลงพื้นที่เป็นสำคัญ นอกจากนี้ เป็นการช่วยสมาชิกชมรมอาสาป็นสุขรุ่นใหญ่ ในการหยิบจับสิ่งของ หรือร่วมพูดคุย ช่วยงานสมาชิกและผู้ป่วยอีกด้วย

ความสำเร็จอีกประการของโครงการชมรมอาสาป็นสุขเทศบาลตำบลอุโมงค์ เกิดจากการที่ เมืองครุฑภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมผลักดันให้โครงการชมรมอาสาป็นสุขยังดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน โดยองค์กรภายนอกเหล่านี้เข้ามามีส่วนช่วยในเรื่องของงบประมาณ และทุนทรัพย์ในกิจกรรมลงพื้นที่เยี่ยมบ้านผู้ป่วย นอกจากนี้ยังร่วมบริจาคทุนทรัพย์ในเรื่องของกายอุปกรณ์ ได้แก่ ถังออกซิเจน ที่นอน รถเข็น ไม้เท้า และอุปกรณ์ทางการแพทย์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อผู้ป่วยติดเตียง และเข้ามาช่วยจัดการด้านสิ่งแวดล้อมได้มาก นอกจากนี้ยังร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย โดยจากกรณีการร่วมทุนทรัพย์ และรวมกำลังกันสร้างห้องน้ำ ให้แก่ผู้ป่วยติดเตียงที่อาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยว ซึ่งทางเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ประสาน กงช่าง และกองสาธารณสุข รวมถึงกำนันผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกันทำความสะอาดทั้งในและนอกบ้าน กำจัดสิ่งปฏิกูล สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ผู้ป่วยติดเตียง และที่สำคัญโครงการชมรมอาสาป็นสุข ได้ทำการประชาสัมพันธ์ไปทั่วหมู่บ้านในการขอรับบริจาคสมทบทุนการสร้างห้องน้ำให้แก่ผู้ป่วยติดเตียงรายนี้ นอกเหนือจากการสร้างห้องน้ำให้แก่ผู้ป่วยติดเตียงรายนี้แล้ว ทุนทรัพย์และงบประมาณที่เหลือได้นำไปซื้อป้อน้ำและมอบให้แก่ผู้ป่วยรายนี้ต่อไป

จากกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้ป่วยของโครงการชมรมอาสาป็นสุขของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้เกิดความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสร้างความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันทำความดีจากคนท้องถิ่นสู่คนท้องถิ่นด้วยตนเอง โครงการชมรมอาสาป็นสุข จึงเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก

ปัญหาและอุปสรรค

การขับเคลื่อนงานโครงการชมรมอาสาป็นสุข และการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคสำคัญหลายประการ ซึ่งชุมชนได้มีการแก้ไขปัญหาต่างๆ 4 ประการ ดังนี้

๑ ประการแรก ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ป่วยติดเตียง ไม่ยอมรับฟังการสอนหรือคำเตือนจากบุคคล ครอบครัว รวมถึงสมาชิกโครงการชมรมอาสาป็นสุข โดยเฉพาะถ้าไม่ใช่บุคลากรทางการแพทย์ ก็จะไม่ยอมรับฟังและทำตาม ซึ่งเทศบาลตำบลอุโมงค์ และสมาชิกชมรมอาสาป็นสุขนั้นได้แก้ไขปัญหาโดยวิธีการผสานทำความเข้าใจในการพูดคุยอย่าง

ค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งในช่วงการเริ่มโครงการในระยะแรกนั้น ทางครอบครัวของผู้ป่วยไม่ให้ความร่วมมือ แต่มีความคิดในทางลบเกี่ยวกับกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้ป่วย ทั้งนี้เทศบาลและชมรมอาสาป็นสุขได้ใช้วิธีการประสานงาน พูดคุยในเรื่องของสุขภาพของผู้ป่วย ซึ่งต่อมาเป็นที่ยอมรับของครอบครัว ผู้ป่วยมากขึ้น แต่ตัวผู้ป่วยเองยังไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์โครงการชมรมอาสาป็นสุข ทางเทศบาล จึงจัดหนักกายภาพบำบัด นักวิชาการสาธารณสุข แพทย์และพยาบาลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เข้ามาร่วมดำเนินงาน นอกจากนี้ยังนิมนต์พระจากวัดป่าเหว เข้ามาร่วม ในการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งเพื่อให้พระสงฆ์ได้ร่วมพูดคุยถึงปัญหาและความต้องการของผู้ป่วย รวมถึงเป็นขวัญกำลังใจให้ผู้ป่วยมีกำลังใจที่จะเห็นคุณค่าในชีวิตและอยากที่จะอยู่ต่อไป ทำให้ การทำกิจกรรมครั้งต่อไปได้รับการตอบรับที่ดี

๑ ประการที่สอง ผู้ป่วยและผู้สูงอายุไม่ทำตามคำแนะนำของแพทย์และบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะในเรื่องการรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามคำแนะนำแพทย์ และการรับประทานยาให้ตรงเวลา ซึ่งบางครั้งผู้ป่วยเกิดความเบื่อหน่ายและละเลยการรับประทานยาที่ถูกต้องและที่สำคัญ ละเลยการรับประทานยาให้ตรงตามเวลา ชมรมอาสาป็นสุขและบุคลากรทางการแพทย์ที่เข้ามาดูแลนั้น ก็จะอาศัยกองสาธารณสุข พยาบาลวิชาชีพ และนิมนต์พระ ให้มาช่วยเป็นสื่อกลางในการพูดคุย เพื่อให้ผู้ป่วยรักษาสุขภาพของตนเองโดยการทานอาหารและยาตามเวลา

๑ ประการที่สาม การดำเนินงานโครงการชมรมอาสาป็นสุข เริ่มแรกนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากในการลงพื้นที่แต่ละครั้ง ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน ครอบครัวของผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสไม่ยินยอมให้ความร่วมมือแก่โครงการและเทศบาล นอกจากนี้ ยังมีประชาชนในท้องถิ่นตั้งอคติอีกด้วย โดยคิดว่าเป็นการสร้างภาพของเทศบาลตำบลอุโมงค์และโครงการชมรมอาสาป็นสุข ทั้งนี้ ภายหลังกลับประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ซึ่งเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ โดยในระยะแรกเริ่มโครงการมีการลงพื้นที่เยี่ยมบ้านผู้ป่วยเพื่อทำกิจกรรมบ่อยครั้ง เช่น ทุกวันพฤหัสบดีของทุกเดือน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกระเช้า และของฝาก รวมถึงอุปกรณ์การแพทย์ไปสมทบแก่ผู้ป่วยตามบ้านอีกด้วย นอกจากนี้ในเรื่องทุนทรัพย์และงบประมาณที่สนับสนุนยังเป็นข้อสงสัยของประชาชนในชุมชนในระยะแรก ซึ่งทางเทศบาลตำบลอุโมงค์ก็ได้จัดทำเป็นเอกสารราชการและก่อตั้งเป็นกองทุนชมรมอาสาป็นสุขขึ้น ซึ่งเมื่อทำกิจกรรมบ่อยครั้ง ประชาชนในพื้นที่ก็จะเริ่มมีความคุ้นเคยแก่สมาชิกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหลังจากการดำเนินกิจกรรมโครงการชมรมอาสาป็นสุขไประยะหนึ่ง ประชาชนในพื้นที่ก็จะบอกต่อกันจากปากต่อปาก กลายเป็นยอมรับ และผันตัวเข้ามาเป็นสมาชิกโครงการชมรมอาสาป็นสุขนั่นเอง

๑ ประการสุดท้าย อุปสรรคในการทำกิจกรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลตำบลอุโมงค์ 1 ในการทำกิจกรรมโครงการชมรมอาสาป็นสุชนอกสถานที่ ซึ่งนอกจากการเรียนที่โรงเรียนแล้วยังมี กิจกรรมทางบ้าน ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกโครงการ หรือ อปส.น้อย อาจไม่ค่อยมี เวลาทำกิจกรรม ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้เทศบาลตำบลอุโมงค์ และโครงการชมรมอาสาป็นสุชได้มี วิธีการแก้ไขปัญหามา โดยการหาเวลาวันหยุดนักชัตฤกษ์ร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกัน

ปัจจัยความสำเร็จ

1. โครงการชมรมอาสาป็นสุชมีปัจจัยความสำเร็จจากเครือข่ายที่เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ เทศบาลตำบลอุโมงค์ ชมรมแม่บ้านตำบลอุโมงค์ คณะกรรมการโครงการชมรมอาสาป็นสุช และ วัดป่าเห็ว ได้เข้ามาเป็นเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรม เพราะเล็งเห็นถึงปัญหาของผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ก่อนหน้านี้ไม่มีความสุข สภาพแวดล้อมที่ไม่น่าอยู่อาศัย มีสิ่งปฏิกูลและส่งกลิ่น รบกวน นอกจากนี้ยังมีภาวะซึมเศร้าเนื่องจากไม่ได้รับความใส่ใจจากครอบครัวและเพื่อนบ้าน ซึ่งหลังจากการริเริ่มโครงการ ผู้ป่วย ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสมีความสุขและมีอาการดีขึ้นอย่างชัดเจน สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกบ้านน่าอยู่อาศัย ทำให้ลูกหลานและคน ในครอบครัวจากที่ไม่ใส่ใจหันกลับมาให้ความใส่ใจมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการทำกิจกรรมต่อเนื่อง มาตั้งแต่ริเริ่มโครงการ จากวันแรก 14 กุมภาพันธ์ 2557 จนถึงปัจจุบัน ประชาชนในชุมชน ให้ความร่วมมือ สามัคคี และร่วมกันทำกิจกรรมจนกลายเป็นหน้าที่ รวมถึงร่วมกันบริจาคทุน ทรัพย์ต่างๆ เพื่อร่วมกันซื้ออุปกรณ์ และเครื่องมือทางการแพทย์ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิด กิจกรรมใหม่ๆ ได้แก่ กิจกรรม อปส.น้อย ของโรงเรียนเทศบาลตำบลอุโมงค์ 1 อีกด้วย ซึ่งอาการ ของผู้ป่วยมีอาการที่ดีขึ้น พุดได้ ผู้ป่วยบางคนสามารถเดินได้อีกด้วย

2. ปัจจัยความสำเร็จเกิดเป็นโครงการ “ยกวัดมาไว้บ้าน” ซึ่งเกิดจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ และสมาชิกโครงการชมรมอาสาป็นสุชเล็งเห็นความต้องการของผู้ป่วยติดเตียง และผู้สูงอายุที่ไม่ สามารถเดินทางได้สะดวก จึงนิมนต์พระสงฆ์จากวัดป่าเห็ว มาให้พร สวดมนต์ เทศนา แก่ผู้ป่วย ซึ่งผู้ป่วยติดเตียงนั้นมีความต้องการเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังมีการทำบุญ ครัวรดน้ำ ที่บ้านพัก อีกด้วย การบูรณาการร่วมกันของวัดป่าเห็ว เทศบาลและชมรมอาสาป็นสุชเป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งมีจุดประสงค์ให้ผู้ป่วยสามารถลงได้ และสนับสนุนให้พึ่งตนเอง เห็นคุณค่าในชีวิตของตนเอง ไม่หดหู่เหมือนเช่นเคย ซึ่งทางวัดป่าเห็วจะสอดแทรกเรื่องการให้กำลังใจผู้ป่วย ให้ขอคิด หลักธรรม สร้างความปรองดองและเชื่อมผู้ป่วย ครอบครัวเข้ากับเทศบาลและโครงการชมรมอาสาป็นสุช

3. ปัจจัยความสำเร็จของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ที่มีวัตถุประสงค์และความตั้งใจแน่วแน่ที่จะ พัฒนาและหาทางออกเกี่ยวกับปัญหาผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ให้มี สุขภาพพลานามัยที่ดีขึ้น ช่วยเหลือตนเองได้ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- (1) วัตถุประสงค์ให้ผู้ป่วยและผู้สูงอายุ มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น ไม่ถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยว
- (2) เทศบาลตำบลอุโมงค์สร้างนักร้องคนสงเคราะห์ที่บ้าน เพื่อความเข้าใจในพื้นที่ และใส่ใจกับปัญหาในชุมชนท้องถิ่นต่อความต้องการของผู้ป่วยและผู้สูงอายุในท้องถิ่น
- (3) เทศบาลตำบลอุโมงค์ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและมีส่วนร่วมด้วยช่วยกันในการดูแลตนเอง โดยเฉพาะปัญหาผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส
- (4) เทศบาลตำบลอุโมงค์ขยายผลการดำเนินงาน โดยให้สมาชิกโครงการชมรมอาสาป็นสุขส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างยั่งยืน
- (5) นายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์และผู้นำชุมชน มีความชำนาญการและมีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหา
- (6) การจัดทำแผนที่ผู้สูงอายุชุมชนเชิงลึก กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลอุโมงค์จะนำไปพัฒนาและต่อยอดในการทำวิจัยถอดบทเรียน
- (7) การมีส่วนร่วมของทุกองค์กร ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม กับประชาชนในพื้นที่ จะเน้นเรื่องการสร้างความเป็นเจ้าของของประชาชนในชุมชน ให้เป็นสมบัติที่คนในชุมชนจะต้องมีหน้าที่ช่วยกันรักษา
- (8) เทศบาลตำบลอุโมงค์จะเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ ชมรมแม่บ้านตำบลอุโมงค์ และประชาชนในชุมชนที่ต้องการเรียนรู้วิธีการช่วยเหลือผู้ป่วยและผู้สูงอายุ ซึ่งหากมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำท้องถิ่น โครงการนี้ก็ยังคงอยู่อย่างยั่งยืน
- (9) มีการประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการที่ดีของระบบการทำงานการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและนำมาบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีการขยายกลุ่มสมาชิกโครงการชมรมอาสาป็นสุขอีกด้วย
- (10) เทศบาลตำบลอุโมงค์มีการประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมประจำทุกเดือน เพื่อรับทราบความสำเร็จและปัญหาจากโครงการชมรมอาสาป็นสุข และโครงการต่อยอดอื่นๆ
- (11) ถึงแม้ว่าโครงการชมรมอาสาป็นสุขจะไม่มีเงินปันผลตอบแทน แต่สมาชิกชมรมอาสาป็นสุขก็ยินดีที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับชมรมและเทศบาล ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วสมาชิกจะเป็นข้าราชการเกษียณอายุ

การต่อยอดในอนาคต

การสร้างความยั่งยืนของโครงการชมรมอาสาป็นสุข **ประการแรก** คือ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาอัปเดตลงในแผนที่ผู้สูงอายุในทุกๆ ปี ทำเป็นข้อมูลสถิติ โดยมีที่ปรึกษาจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมให้ความรู้และแนวทางในการจัดบันทึกข้อมูล อาทิ ข้อมูลครัวเรือน ตำแหน่งบ้านของผู้ป่วยติดเตียงและผู้สูงอายุ ตำแหน่งสาธารณสุขในหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต่อยอดจากเดิม คือ ริเริ่มในการพัฒนาเป็นงานป้องกันของเทศบาลตำบลอุโมงค์ และทำเป็นแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ รวมถึงศูนย์คอยติดตามของเทศบาลเอง

ประการที่สอง เทศบาลตำบลอุโมงค์ให้ความสำคัญกับการจัดเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูลเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะนำข้อมูลที่ได้ไปต่อยอดวิจัยเป็นองค์ความรู้ ถอดบทเรียน เพื่อที่จะนำไปสอนประชาชนในชุมชนให้ได้เรียนรู้ว่าในชุมชนของตนเอง มีผู้ป่วยกี่คน มีผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสกี่คน นอกจากนี้ข้อมูลที่เก็บมาได้นั้น ก็จะจำแนกตามลักษณะโรคการป่วยของผู้ป่วย ซึ่งการบันทึกข้อมูลนั้นเป็นของเทศบาลตำบลอุโมงค์โดยตรง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นกระบวนการที่เทศบาลได้เข้าไปเรียนรู้กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เนื่องมาจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้เข้าไปเป็นเครือข่ายผู้สูงอายุร่วมกัน

ประการที่สาม เทศบาลตำบลอุโมงค์มีการฝึกให้พนักงานและข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการเป็นนักวิจัยชุมชน โดยเริ่มจากการลงพื้นที่เป็นประจำ เพื่อให้เกิดความคุ้นชินกับชุมชน สถานที่ และประชาชนในชุมชน และร่วมกันเขียนโครงการวิจัยที่เกี่ยวกับชุมชน เพื่อให้เข้าใจในบริบทพื้นที่ จากนั้นเมื่อมีความชำนาญแล้วจึงให้นักวิจัยชุมชนเข้าไปเป็นที่เลี้ยงในชุมชน และมีวิทยากรจากทั้งภายในและภายนอกเข้ามาบรรยาย มีการจัดอบรมเกี่ยวกับสาธารณสุขแก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งมีผู้เข้ามาทำการสนับสนุนความรู้และวิทยากรจาก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) แล้วจึงนำไปบูรณาการร่วมกับประชาชนในชุมชน สรุปผลและนำเสนอผลงานเป็นรูปเล่มเพื่อสร้างเป็นนวัตกรรมต่อไป

กรณีตัวอย่าง:

ท้องถิ่นกับการจัดทำบริการสาธารณะ
ด้านสาธารณสุข

- การพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินจังหวัดสงขลา “หนึ่งตำบล หนึ่งกู้ชีพ”
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

การพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉิน จังหวัดสงขลา “หนึ่งตำบล หนึ่งกู้ชีพ” องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่าง มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ยะลา ปัตตานี สตูล และ ยังติดต่อกับรัฐเคดาร์และรัฐเปอร์ลิสของประเทศมาเลเซีย มีพื้นที่ทั้งหมด 7,393.889 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,406,240 คน แบ่งเป็น ชาย 686,380 คน และหญิง 719,860 คน มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคือ “ศูนย์กลางเศรษฐกิจ การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยวและการกีฬา เป็นเมืองน่าอยู่ สังคมเป็นสุข และเป็นประตูสู่อาเซียน” ดำเนินการบริหาร จัดการภายใต้ต้นนโยบาย “อบจ.สีขาว” ซึ่งได้มีการกำหนดรูปแบบการทำงาน ตามยุทธศาสตร์ทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้าน การพัฒนาเมืองสงขลาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต 4) ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและกีฬา 5) ด้านการส่งเสริมอาชีพ 6) ด้าน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7) ด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 8) ด้านการบริหาร จัดการ ซึ่งด้านที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินจังหวัดสงขลา หนึ่งตำบล หนึ่งกู้ชีพ คือด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดย ยุทธศาสตร์ในด้านนี้จะเน้นการสร้างเครือข่ายพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉิน เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการ มูลนิธิ สมาคม มหาวิทยาลัย และสถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการเจ็บป่วยของประชาชนยามฉุกเฉินให้ได้รับการบำบัดรักษาอย่างทันที่

อบจ.สงขลา

Songkhla Provincial Administrative Organization

“ เดินหน้า...พัฒนาสงขลา ”

ความเป็นมา

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 17 (19) ที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการจัดให้มีโรงพยาบาลจังหวัด การรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงสามารถทำการรักษาพยาบาลผู้ป่วยฉุกเฉินได้ไม่ว่าในสถานพยาบาลหรือนอกสถานพยาบาล และพระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ.2551 มาตรา 33 วรรค 2 ที่บัญญัติไว้ว่า “เพื่อส่งเสริมการมีบทบาทตามความพร้อม ความเหมาะสม และความจำเป็นของประชาชนในท้องถิ่น ให้คณะกรรมการการแพทย์ฉุกเฉิน (กพฉ.) สนับสนุนและประสานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือพื้นที่โดยอาจได้รับการอุดหนุนจากกองทุน” ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการตามหน้าที่ด้านการรักษาพยาบาลผู้ป่วยฉุกเฉินและการแพทย์ฉุกเฉินตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2551

นอกจากกฎหมายที่กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเรื่องการแพทย์ฉุกเฉินแล้ว จังหวัดสงขลาเองก็มียุทธศาสตร์ของจังหวัดที่เน้นให้ความสำคัญกับความมั่นคง การรักษา

ความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยวให้ปลอดภัย ประกอบกับสถิติอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยฉุกเฉินของจังหวัดสงขลาที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนในจังหวัดสงขลามีคุณภาพชีวิตที่ดี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเมื่อยามเกิดเหตุฉุกเฉิน จึงริเริ่มโครงการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉิน “หนึ่งตำบล หนึ่งกู้ชีพ” ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยเพิ่มความมั่นใจว่าประชาชนสามารถเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยได้รับการช่วยเหลือและรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์

วัตถุประสงค์

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยฉุกเฉินอย่างถูกต้อง รวดเร็วและปลอดภัย ลดอัตราการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสงขลา เพื่อจัดการรพพยาบาลพร้อมครุภัณฑ์ทางการแพทย์ให้บริการครบทุกตำบล และเพื่อบูรณาการงานการแพทย์ฉุกเฉินกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม

กระบวนการดำเนินงาน

การดำเนินการด้านการแพทย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้มีการริเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งในขณะนั้นได้ดำเนินการจัดซื้อรถพยาบาลพร้อมครุภัณฑ์ทางการแพทย์ เพื่อให้เป็นรถพยาบาลประจำหน่วยบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยสนับสนุนรถฉุกเฉินและครุภัณฑ์ทางการแพทย์ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา หลังจากนั้นก็ได้มีการเชิญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อบจ.สงขลาสนับสนุนรถพยาบาลพร้อมครุภัณฑ์ทางการแพทย์ให้เข้ามาทำความเข้าใจในเรื่องระบบการแพทย์ฉุกเฉินร่วมกัน โดยมีสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติเข้ามากำกับดูแลการดำเนินการทางการแพทย์ฉุกเฉินในระยะแรกที่เริ่มดำเนินโครงการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาสนับสนุนรถพยาบาลทั้งหมด 25 คัน และค่อยๆ เพิ่มขึ้นในทุกปี จนถึงปัจจุบันได้สนับสนุนรถพยาบาลพร้อมครุภัณฑ์ทางการแพทย์ถึง 118 คัน การดำเนินการเรื่องการแพทย์ฉุกเฉินเริ่มมีความจริงจังมากขึ้นภายหลังที่นายกนิพนธ์ บุญญามณี เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา มีการจัดประชุมสัมมนา “ปูทางท้องถิ่นไทยเข้าสู่ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน” ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เพื่อพูดคุยถึงทิศทางการดำเนินการระบบการให้บริการทางสาธารณสุข และมีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานเรื่องระบบการแพทย์ฉุกเฉินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้เตรียมความพร้อมที่จะดำเนินการเรื่องระบบการแพทย์ฉุกเฉินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การดำเนินงานและบริการจัดการระบบการแพทย์ฉุกเฉินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล มูลนิธิ สมาคมในจังหวัดสงขลา เพื่อแบ่งขอบเขตหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา โดยอบจ.สงขลามีหน้าที่เป็นศูนย์บริหารจัดการการแพทย์ฉุกเฉินท้องถิ่นจังหวัดสงขลา ดำเนินการและบริหารจัดการศูนย์รับแจ้งเหตุ สั่งการจังหวัด จัดหารถพยาบาลฉุกเฉิน พร้อมครุภัณฑ์ทางการแพทย์และระบบสื่อสารสารสนเทศ พัฒนาศักยภาพบุคลากร ฝึกอบรม จัดประชุม ส่วนเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล มูลนิธิ สมาคมในจังหวัดสงขลามีหน้าที่กำกับการปฏิบัติงานของพนักงานกู้ชีพประจำรถปฏิบัติการฉุกเฉิน และจัดอัตรากำลังให้ปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ จัดชุดปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง ตั้งงบประมาณเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายของผู้ปฏิบัติงาน น้ำมันเชื้อเพลิง และการซ่อมบำรุงรักษารถพยาบาล สรุปและรายงานผลการปฏิบัติงานการแพทย์ฉุกเฉินในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง และดำเนินการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉิน

นอกจากการจัดทำบันทึกข้อตกลงดังกล่าวแล้ว อบจ.สงขลายังได้มีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการเรื่องระบบการแพทย์ฉุกเฉินด้วยการส่งบุคลากรไปเรียนรู้เรื่องศูนย์ประสานงานการแพทย์ฉุกเฉิน ซึ่งตั้งอยู่ที่โรงพยาบาลหาดใหญ่เป็นระยะเวลากว่า 6 เดือน หลังจากนั้นจึงได้ถอดบทเรียนวิธีการทำงาน ภายในศูนย์ประสานงานการแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อที่จะเตรียมความพร้อมในการเปิดศูนย์บริหารจัดการการแพทย์ฉุกเฉินท้องถิ่นจังหวัดสงขลา ซึ่งในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฯ ของท้องถิ่นนี้ ท่านนายกฯ ได้มีแนวคิดที่ต่อยอดจากศูนย์ฯ ของโรงพยาบาลหาดใหญ่ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า

“การทำศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินถ้าทำแล้วเหมือนกับศูนย์ฯ ที่โรงพยาบาลหาดใหญ่ทำเราจะทำทำไม น่าจะต่อยอดอะไรได้มากกว่านี้ ประกอบกับที่ท่านนายกฯ ได้เห็นการดำเนินการเรื่อง one number one stop service ของประเทศ ญี่ปุ่นเลยมีแนวคิดที่เราเองก็น่าจะสามารถทำได้ โดยคาดหวังว่าศูนย์ฯ จะสามารถเป็น one number one stop services ได้”

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาพัฒนาโครงการระบบการแพทย์ฉุกเฉินร่วมกับเครือข่ายจัดตั้งศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการจังหวัดสงขลา 1669 ซึ่งบูรณาการการดำเนินงานใน 3 ศูนย์ ประกอบด้วย 1) ศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการการแพทย์ฉุกเฉินจังหวัดสงขลา โดยใช้หมายเลข

1669 เป็นหมายเลขที่ใช้ในการแจ้งเหตุในระบบการแพทย์ฉุกเฉิน มีการจัดทำระบบสารสนเทศของระบบการแพทย์ฉุกเฉิน มุ่งเน้นรองรับและสนับสนุนการทำงานของบุคลากรที่อยู่ในระบบอย่างครบวงจร ทำให้สามารถช่วยผู้ป่วยที่ตกอยู่ในภาวะฉุกเฉินได้อย่างทันเวลาและถูกต้อง

2) ศูนย์ควบคุมระบบโทรทัศน์วงจรปิดองค์การบริหารส่วนตำบลสงขลา (CCTV) อบจ.สงขลา ดำเนินการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในจุดเสี่ยงที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ในจังหวัดสงขลา สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและควบคุมดูแลรักษาระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชน และ 3) ศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉิน 191 ตำรวจภูธรจังหวัด

ภาพการเปิดศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการการแพทย์ฉุกเฉินจังหวัดสงขลา

กระบวนการทำงานภายในศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการการแพทย์ฉุกเฉินจังหวัดสงขลา 1669 เมื่อเกิดเหตุไม่คาดคิดหรืออุบัติเหตุขึ้น ผู้ที่อยู่ในจุดเกิดเหตุโทรเข้ามายังศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการจังหวัดสงขลา 1669 เพื่อแจ้งพิกัดและอาการของผู้ป่วย เจ้าหน้าที่จะดูกล้องวงจรปิดเพื่อดูความรุนแรงประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากผู้แจ้งเหตุ วิเคราะห์เหตุเพื่อส่งชุดปฏิบัติการไปยังจุดเกิดเหตุได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากมีชุดปฏิบัติการหลายระดับ อาทิ ชุดปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น (First Responder : FR) ชุดปฏิบัติการฉุกเฉินระดับต้น (Basic Life Support Unit : BLS) ชุดปฏิบัติการฉุกเฉินระดับกลาง (Intermediate Life Support Unit : ILS) และชุดปฏิบัติการระดับสูง (Advance Life Support Unit : ALS) หลังจากนั้น จะประสานศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉิน 191

ตำรวจภูธร ปิดกั้นเส้นทาง เพื่อป้องกันอุบัติเหตุซ้ำซ้อน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ใหญ่จะแจ้งไปยัง ศูนย์สั่งการในพื้นที่ที่ใกล้เคียงที่สุดเพื่อส่งรถฉุกเฉินพร้อมเจ้าหน้าที่ไปยังจุดเกิดเหตุให้ได้ภายใน 8-10 นาที ซึ่งการมีหน่วยที่ครอบคลุมพื้นที่ภายในจังหวัดสงขลา ถือเป็นปัจจัยที่ทำให้สามารถ เข้าถึงพื้นที่เกิดเหตุได้อย่างรวดเร็ว เมื่อสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว มีการปฐมพยาบาล ที่ถูกต้องจะช่วยเพิ่มโอกาสในการรอดชีวิตและลดความพิการ หากเป็นกรณีเร่งด่วนจะประสาน ตำรวจจราจรเพื่ออำนวยความสะดวกให้รถพยาบาลวิ่ง ในขณะที่เดียวกัน เจ้าหน้าที่ก็จะประสานกับ โรงพยาบาลปลายทางเพื่อรอรับผู้ป่วยพร้อมแจ้งรายละเอียดอาการเบื้องต้นให้กับทางโรงพยาบาล ทราบ รวมทั้งประสานงานกับบริษัท กลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ จำกัด ในกรณีที่เป็น อุบัติเหตุทางท้องถนน เพื่อให้ผู้ป่วยทราบสิทธิในการรักษา รวมทั้งประกันภัยของตน

ภาพศูนย์ประสานงานการแพทย์ฉุกเฉินจังหวัดสงขลา

นอกจากการจัดตั้งศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการการแพทย์ฉุกเฉินให้มีประสิทธิภาพและ ได้มาตรฐานแล้ว อบจ.สงขลายังเล็งเห็นถึงความสำคัญของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในระบบ การแพทย์ฉุกเฉิน โดยมีการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินกับ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ และวิทยาลัย การสาธารณสุขจังหวัดยะลา เพื่อสร้างร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการพัฒนางานวิชาการ และมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการแพทย์ฉุกเฉิน ซึ่งนำมาสู่การจัดทำหลักสูตรการพัฒนาและ เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการแพทย์ฉุกเฉินให้แก่บุคลากร จำนวน 4 หลักสูตร ได้แก่ 1) หลักสูตรการปฐมพยาบาลและช่วยปฏิบัติการแพทย์ขั้นพื้นฐาน (Emergency Medical Responder : EMR) เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพการทำงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยเผชิญเหตุระดับตำบลให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะ ในการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย มีระยะเวลาการอบรม 40 ชั่วโมง 2) หลักสูตรการปฏิบัติ การแพทย์ขั้นพื้นฐานและช่วยปฏิบัติการแพทย์ขั้นสูง (Emergency Medical Technician : EMT) เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะของบุคลากรในระบบการแพทย์ฉุกเฉิน

ให้ได้มาตรฐาน และยกระดับชุดปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น และเพิ่มจำนวนชุดปฏิบัติการระดับต้น มีระยะเวลาการอบรม 115 ชั่วโมง 3) หลักสูตรการดูแลผู้ป่วยจิตเวชฉุกเฉินที่มีพฤติกรรมรุนแรง หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยจิตเวชฉุกเฉินที่มีพฤติกรรมรุนแรงได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว สามารถส่งต่อผู้ป่วยจิตเวชฉุกเฉินที่มีพฤติกรรมรุนแรงได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ และ 4) หลักสูตรการกู้ชีพและช่วยชีวิตทางน้ำ หลักสูตรนี้เกิดจากสถิติการเสียชีวิตทางน้ำที่สูงขึ้นในจังหวัดสงขลา อบจ.สงขลาจึงจัดหลักสูตรเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติการในระบบการแพทย์ฉุกเฉินให้มีความรู้และทักษะที่สามารถช่วยเหลือชีวิตผู้ป่วยที่เกิดขึ้นทางน้ำได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย สามารถส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉินทางน้ำได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

ภาพการฝึกอบรมหลักสูตรปฏิบัติการแพทย์ขั้นพื้นฐานและช่วยปฏิบัติการแพทย์ขั้นสูง

ภาพการฝึกอบรมการปฐมพยาบาลและช่วยปฏิบัติการแพทย์ขั้นพื้นฐาน

บทบาทของเครือข่าย

ภาครัฐ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการการแพทย์ฉุกเฉิน เป็นผู้จัดตั้งศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการ และทำการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ให้เข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายและบูรณาการปฏิบัติงานร่วมกันในการจัดตั้งชุดปฏิบัติการการแพทย์ฉุกเฉินขึ้น จัดให้มีหน่วยปฏิบัติการครอบคลุมพื้นที่ตำบล รวมทั้ง ทำหน้าที่เป็นหน่วยสนับสนุน การพัฒนาบุคลากร เครื่องมือ เครื่องใช้ และรถบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติการแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อให้การจัดบริการการแพทย์ฉุกเฉินมีคุณภาพและมาตรฐาน

ตำรวจภูธร มีบทบาทในการอำนวยความสะดวกด้านการจราจร เช่น ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ นำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาลลวิ้งผ่านเส้นทางที่การจราจรหนาแน่น การปิดกั้นเส้นทางเมื่อเกิดอุบัติเหตุ เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุซ้ำซ้อน รวมทั้ง เป็นหน่วยที่ตรวจสอบการขอติดตั้งสัญญาณไฟและ เสียงสัญญาณไซเรน ตามระเบียบกฎหมายและประสานงานอำนวยความสะดวกด้านการจราจร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา มีบทบาท หน้าที่พัฒนาด้านวิชาการและการจัดฝึกอบรม โดยพัฒนาหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน การจัดอบรม สัมมนาเพื่อเผยแพร่ความรู้และพัฒนางานด้านการแพทย์ฉุกเฉินอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาคเอกชน

มูลนิธิ สมาคม มีบทบาทในการปฏิบัติงานกู้ชีพ กู้ภัยเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน มีหน้าที่จัดอัตรา กำลังให้ปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง และจัดชุดปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง พร้อมทั้ง กำกับดูแลการปฏิบัติของพนักงานกู้ชีพประจำรถปฏิบัติการฉุกเฉิน

บริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ จำกัด สาขาสงขลา องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดสงขลาทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับบริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ เพื่อ ยกกระดับการให้บริการของศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการจังหวัดสงขลาให้สามารถคุ้มครองผู้ประสบ ภัยจากรถให้ได้รับการบริการทางการแพทย์ที่รวดเร็ว โดยบริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ จะทำหน้าที่ตรวจสอบและค้นหาข้อมูลประกันภัยตามพรบ.คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 และส่งกลับไปยังสถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อให้การคุ้มครองรับรองสิทธิให้กับ โรงพยาบาลสามารถบริการผู้ประสบภัยจากรถได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยระบบสินไหมอัตโนมัติ (E-Claim System)

ผลการดำเนินงาน

ภายหลังจากการดำเนินโครงการ พบว่าประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยในปัจจุบันมีหน่วยปฏิบัติการ (Emergency Operation Division) ประกอบด้วยโรงพยาบาล 21 หน่วย มูลนิธิและสมาคมกู้ชีพ 15 หน่วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 116 หน่วย ครอบคลุมทุกอำเภอ มียานพาหนะฉุกเฉินระดับ ALS 21 คัน ระดับ BLS 13 คัน และระดับ FR 117 คัน จากการมีหน่วยบริการที่ครอบคลุมทั่วพื้นที่ทำให้ชุดปฏิบัติการฉุกเฉินสามารถเข้าถึงเหตุได้อย่างรวดเร็วซึ่งจากสถิติพบว่าตั้งแต่ปีพ.ศ.2553 สามารถเข้าถึงเหตุได้ภายใน 10 นาที มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปีพ.ศ.2559 จังหวัดสงขลามีสัดส่วนร้อยละผู้ป่วยวิกฤติที่ได้รับการปฏิบัติการฉุกเฉิน ภายใน 10 นาทีสูงที่สุดในประเทศ มีจำนวนการปฏิบัติการทั้งหมด 22,914 ครั้ง แม้จะพบว่ามีจำนวนอุบัติเหตุมากขึ้น แต่อีกด้านหมายถึงประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของศูนย์ฯ มากขึ้น ส่งผลให้มีอัตราการรอดชีวิตของผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น อีกทั้ง การดำเนินโครงการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินยังเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของแพทย์อย่างมาก เนื่องจากที่ผ่านมาทำได้เพียงการรักษาพยาบาลผู้ป่วยที่ปลายทางที่โรงพยาบาลเพียงอย่างเดียว แต่เมื่อมีการบูรณาการการทำงานในลักษณะของศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการจังหวัดสงขลาทำให้แพทย์ปลายทางสามารถรับรู้ข้อมูลของผู้ป่วย รวมถึงอาการของผู้ป่วยได้แบบเรียลไทม์ (Real Time) ส่งผลให้การวินิจฉัยเบื้องต้นและการวางแผนการรักษาของแพทย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังสามารถลดอัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วยฉุกเฉินได้มากขึ้นอีกด้วย

ภาพผลการปฏิบัติงานของศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการจังหวัดสงขลา

ปัญหาและอุปสรรค

1. ความขัดแย้งระหว่างมูลนิธิ สมาคม กู้ชีพกู้ภัย ซึ่งในระหว่างที่ดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งกู้ชีพ ซึ่งมีการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการ และชุดปฏิบัติการการแพทย์ฉุกเฉิน แนนอนว่าต้องมีความขัดแย้งกับกู้ชีพกู้ภัยที่เป็นเจ้าของพื้นที่เดิม แต่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาก็ได้มีการพูดคุยและทำความเข้าใจ อีกทั้ง การจัดหลักสูตรฝึกอบรม ก็เป็นส่วนที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงบูรณาการให้เข้ามาดำเนินการร่วมกัน

2. การผลัดเปลี่ยนบุคลากรอยู่เสมอ บุคลากรในหน่วยปฏิบัติการมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันตลอดเวลา ซึ่งบุคลากรมีทั้งที่เป็นลูกจ้างชั่วคราวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจิตอาสาที่เข้ามาทำโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน เมื่อมีงานที่ดีและมั่นคงกว่าก็จะลาออกไป ซึ่งการผลัดเปลี่ยนบุคลากรตลอดเวลาไม่ได้ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการอบรม

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ความเข้มแข็งของผู้นำ กล่าวคือ นายกฯ มีความแน่วแน่ที่จะพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ริเริ่มที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการในระบบการแพทย์ฉุกเฉิน โดยนายกฯ ได้เข้าไปเป็นคณะกรรมการตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในคณะกรรมการแพทย์ฉุกเฉิน จึงได้เรียนรู้งานด้านการแพทย์ฉุกเฉินมากขึ้น นำมาสู่การก่อตั้งศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการจังหวัดสงขลาที่มีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังมีการวางระบบการดำเนินการแพทย์ฉุกเฉินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน

2. การทำงานร่วมกับเครือข่าย จากการดำเนินโครงการจะเห็นได้ว่า อบจ.สงขลา มีหน่วยงานเครือข่ายมากมายที่เข้ามาร่วมดำเนินการ อาทิ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ ที่สนับสนุนการดำเนินการเรื่องระบบการแพทย์ฉุกเฉินในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวิทยาลัยการสาธารณสุขจังหวัดยะลา ที่เข้ามาสนับสนุนการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉิน นำมาสู่การพัฒนาหลักสูตรอบรมบุคลากร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสงขลา ที่มีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการเรื่องการแพทย์ฉุกเฉิน

3. การบูรณาการภายในศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการจังหวัดสงขลา จังหวัดสงขลา มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์ CCTV ศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉิน ซึ่งทำให้การทำงานของศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเข้าถึงเหตุได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สามารถลดจำนวนผู้เสียชีวิตและลดโอกาสการพิการได้ ซึ่งปัจจุบันจังหวัดสงขลาสามารถเข้าถึงเหตุได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา 8-10 นาที

กรณีตัวอย่าง:

ท้องถิ่นกับการจัดทำบริการสาธารณะ
ด้านสาธารณสุข

- **เครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา**
- **อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเพียรระวังในเขตเทศบาลเมืองกระบี่
เทศบาลเมืองกระบี่ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่**

เครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

บริบทและสภาพที่ตั้งจังหวัดสงขลาถือว่าได้ว่าเป็นเมืองแห่งทะเลสาบภาคใต้ที่มีเสน่ห์ เป็นหนึ่งใน 3 จังหวัดที่ได้รับเลือกเป็น “คลัสเตอร์เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” มีการคมนาคมสะดวกสบาย เหมาะแก่การมาพักผ่อนทั้งแบบระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้น จึงมีการขยายตัวของชุมชนอยู่ตลอดทั้งปีอันเนื่องมาจากความเติบโตทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2557 ผ่านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของเมือง อาทิเช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเพิ่มเส้นทางการบินมายังจังหวัดสงขลา การพัฒนาเมืองการค้าชายแดน สร้างสถานีขนส่งผู้โดยสารและศูนย์บริการนักท่องเที่ยวครบวงจรในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การปรับภูมิทัศน์และสร้างแหล่งท่องเที่ยวเป็นต้น รวมทั้งการเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญที่มีชื่อเสียงหลายแห่งให้กลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้เมื่อเดินทางมาถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่ครอบคลุมมิติการพัฒนาเป็นเมืองใหม่ที่สำคัญ เพื่อเป็น “ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยว และการกีฬา เป็นเมืองน่าอยู่ สังคมเป็นสุข และเป็นประตูสู่อาเซียน” วิสัยทัศน์ดังกล่าวมีการขับเคลื่อนกิจกรรมและโครงการภายใต้นโยบายสำคัญ 2 เรื่อง คือ นโยบาย “อบจ.สีขาว” ที่ต้องการให้มีระบบการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญของการสร้างมาตรฐานจริยธรรมและคุณธรรมให้กับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนรวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารงานของทุกโครงการและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และ “นโยบายคุณธรรมและความโปร่งใส” ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติและค่านิยมให้บุคลากรทุกคนยึดถือและนำไปใช้ในการบริหารงานของตนเองเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในทุกขั้นตอนและที่สำคัญคือการเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบการบริหารงานจากภาคประชาชน ประชาสังคม และภาคเอกชนในกิจกรรมหรือโครงการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา โดยกำหนดยุทธศาสตร์สำคัญ 8 ด้าน ได้แก่

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาจังหวัดสงขลาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาคุณภาพชีวิต
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกีฬา
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมอาชีพ
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ยุทธศาสตร์ที่ 7 การส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ยุทธศาสตร์ที่ 8 การบริหารจัดการ

ดังนั้น หากจะวัดความสำเร็จของการสร้างเมืองเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว เราสามารถพิจารณาได้จากโครงการและกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาที่เน้นการขับเคลื่อนกิจกรรมและโครงการอันมีฐานมาจากพลังความร่วมมือในการทำงานร่วมกันของเครือข่ายจากหลายภาคส่วนทั้งในและนอกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพราะลำพังเพียงองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาไม่สามารถตอบสนองวิสัยทัศน์ได้หากไร้การประสานงานและความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันจากเครือข่าย

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของการบริหารงานอันโดดเด่นปี พ.ศ. 2560 ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้รับรางวัลพระปกเกล้าด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชนและประชาสังคม สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของการทำงานระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา และเครือข่ายกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่ต้องการพัฒนางานตามวิสัยทัศน์เป็นไปในทิศทาง สร้างความ

สัมพันธ์แบบเชื่อมโยง ลดขั้นตอนความยุ่งยาก ก่อให้เกิดกิจกรรมและโครงการผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จนกระทั่งทำให้เครือข่ายกลุ่มต่างๆ มีความรู้สึกผูกพันกับโครงการหรือกิจกรรมที่สร้างขึ้น มา เป็นเจ้าของและร่วมกันรับผิดชอบ โครงการอันเป็นเลิศขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา คือ

โครงการเครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบจ.สงขลา

จุดเริ่มต้น

ความพยายามในการเป็นศูนย์กลางทางด้านคมนาคม การท่องเที่ยว และการพัฒนาเศรษฐกิจ กลายเป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความมั่นคงของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพลักษณ์และทิศทางการเชื่อมั่นการลงทุนของ

นักธุรกิจและนักท่องเที่ยว สิ่งสำคัญที่สุดที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง คือ เรื่องความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา โดยประเด็นดังกล่าวมาจากความคิดเห็นและเสียงสะท้อนต่อปัญหาการพัฒนาเมืองช่วงการลงพื้นที่รับฟังเสียงจากประชาชนภายใต้โครงการ อบจ.สัญจร ในปี พ.ศ. 2559-2560 ที่ต้องการให้ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาแก้ไขปัญหาเรื่องความปลอดภัย ความเชื่อมั่น ในการลงทุน การลดอุบัติเหตุ อาชญากรรม ปัญหายาเสพติด

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจึงรวบรวมและนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาดำเนินโครงการเพื่อสร้างความไว้วางใจในการบริหารงานและทำให้ประชาชนและนักลงทุนที่จะเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่รู้สึกมีความปลอดภัยมากที่สุด ประกอบกับการขอรับงบประมาณและการสนับสนุนรถตู้พร้อมติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดส่งผ่านระบบไร้สายความเร็วสูงพร้อมอุปกรณ์จากสำนักงานตำรวจภูธร จังหวัดสงขลาที่ขอให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาเร่งดำเนินการติดตั้งในพื้นที่จุดเสี่ยง

ด้วยเหตุนี้เอง โครงการดังกล่าวจึงเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งเหตุฉุกเฉินมายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้ทันที และได้รับการช่วยเหลือเหตุฉุกเฉิน โดยเฉพาะเรื่องการแพทย์ฉุกเฉินที่มีมาตรฐานรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

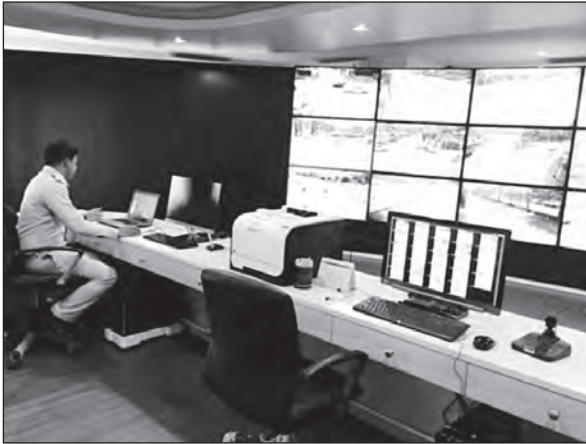
และทันเหตุการณ์ มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างระบบการควบคุมดูแลภาพรวมของเมืองที่จะสามารถช่วยเหลือประชาชนและบริหารจัดการสถานการณ์ในภาวะวิกฤติได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งป้องกันและวางแผนปัญหาด้านความมั่นคงในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงจากกรณีที่มีเหตุบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่

กระบวนการดำเนินงาน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาดำเนินโครงการภายใต้ความร่วมมือกับเครือข่ายโดยช่วงแรกจะเป็นการผลักดันการขับเคลื่อนโครงการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาเป็นหลัก และขอความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายมาร่วมดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจัดประชุมหารือร่วมกับเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหารือและชี้แจงเกี่ยวกับโครงการดังกล่าว ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสงขลา 14 แห่ง (เทศบาลในจังหวัดสงขลาจำนวน 13 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง) สถานีตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง และสำนักงานบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา โดยเครือข่ายแต่ละส่วนจะประชุมกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยโดยคำนึงถึงพื้นที่เมืองเศรษฐกิจ สถิติการเกิดอุบัติเหตุ สถิติการเกิดอาชญากรรม ทั้งนี้เพื่อดำเนินการติดตั้งกล้อง CCTV (Closed-circuit television) ตามจุดที่ตกลงร่วมกันและเห็นว่าเหมาะสม หลังจากนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจึงนำมาสู่การพิจารณาอีกครั้งเพื่อเข้าสู่กระบวนการจัดทำงบประมาณ การจัดหาครุภัณฑ์ และการสนับสนุนด้านอื่นๆ โดยมีการใช้บันทึกข้อตกลง (MOU) เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายงบประมาณในโครงการดังกล่าว จำนวน 3,575,000 บาท

2. สร้างห้องปฏิบัติการหรือ “ศูนย์ควบคุมระบบโทรทัศน์วงจรปิด อบจ.สงขลา” กำหนดให้มีห้องปฏิบัติการดังกล่าวเพื่อดูแลภารกิจความมั่นคงและปลอดภัยอยู่ที่อาคารศรีเกียรติพัฒนาภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา มีการเปิดศูนย์อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2559 ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา พื้นที่เดียวกับศูนย์ของโครงการพัฒนาระบบ

การแพทย์ฉุกเฉินจังหวัดสงขลา “หนึ่งตำบล หนึ่งกู้ชีพ” ถึงแม้จะแยกห้องปฏิบัติการของศูนย์ฯ แต่เนื่องจากอยู่ในชั้นเดียวกันทำให้เจ้าหน้าที่ของทั้งสองห้องสามารถนำส่งข้อมูลซึ่งกันและกันได้ อย่างสะดวกและรวดเร็ว เจ้าหน้าที่ที่ประจำศูนย์หลักแห่งนี้สังกัดกองช่างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ทำงานร่วมกับบุคลากรจากเครือข่ายในโครงการฯ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.) สำนักงานสาธารณสุขสงขลา

3. การออกระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ จัดทำบันทึกการทำความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะ การออกระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์การขอเข้าดูข้อมูลและสำเนาข้อมูลภาพจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา การออกประกาศ เรื่อง การมอบอำนาจผู้ลงนามการอนุญาตการขอเข้าและสำเนาข้อมูลภาพจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) เป็นต้น มีสาระสำคัญในการติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่อยู่ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ

บทบาทหน้าที่ของเครือข่าย

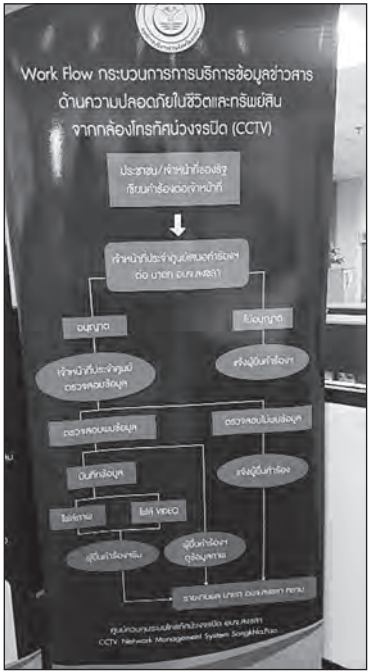
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานหลัก การวางแผนการดำเนินงาน ขอความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม การออกกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกให้โครงการดังกล่าวมีประสิทธิภาพและสามารถตอบโจทย์เรื่องความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้ โดยมีแบ่งการดำเนินงานด้านเครือข่าย ดังนี้

เครือข่ายหลัก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

การจัดซื้อและติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ประจำพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาเป็นผู้จัดซื้อและติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ให้กับพื้นที่แต่ละแห่งที่มีความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและควบคุมดูแลระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชน โดยมีการติดตั้งในเขตพื้นที่ของเครือข่ายและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เรื่องศูนย์ควบคุมกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ดังนี้

- ๑ ติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดหน้าอำเภอขนาดใหญ่ (เขตอำเภอเมืองสงขลา) จำนวน 23 จุด
- ๑ ติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวน 16 จุด
- ๑ ติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จำนวน 15 จุด
- ๑ ติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในเขตเทศบาลเมืองควนลัง จำนวน 9 จุด
- ๑ ติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในเขตเทศบาลเมืองคลองแห จำนวน 14 จุด
- ๑ ติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในเขตเทศบาลเมืองบ้านพรุ จำนวน 12 จุด
- ๑ ติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในเขตเทศบาลเมืองปาดังเบซาร์ จำนวน 24 จุด
- ๑ ติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในเขตเทศบาลตำบลจะนะ จำนวน 37 จุด
- ๑ ติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในเขตเทศบาลตำบลนาทวี จำนวน 30 จุด
- ๑ ติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในเขตเทศบาลตำบลเทพ 60 จุด

นอกจากนี้ รับผิดชอบการวางแผนฝึกอบรมการใช้งานกล้องโทรทัศน์วงจรปิดให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจริง และเป็นผู้อำนวยการควบคุมในเรื่องการซ่อมแซมและบำรุงรักษาระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดให้บุคลากรได้เข้าใจและแจ้งเหตุเรื่องความเสียหายของระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด

การบริหารและการควบคุมการใช้งานกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV)

รับผิดชอบหลักเรื่องค่าตอบแทนบุคลากรประจำศูนย์ควบคุมระบบกล้องวงจรปิดตามแต่ละพื้นที่ โดยใช้วิธีการจ้างเหมาบริการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้น การควบคุมและบริหารภายในศูนย์ฯ ดำเนินการโดยฝ่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะมอบหมายผลัดเปลี่ยนให้ศูนย์แต่ละแห่งมีเจ้าหน้าที่จากเครือข่ายร่วมกับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดประจำตลอด 24 ชั่วโมงตลอดทั้งปีไม่มีวันหยุด เพื่อบริหารงาน ดูแลความผิดปกติต่างๆ ในแต่ละพื้นที่ ตรวจสอบความผิดปกติของกล้องหากมีกรณีเสียหาย รวมทั้งตรวจสอบความผิดปกติของพฤติกรรมของความเคลื่อนไหวหรือทรัพย์สินต่างๆ เช่น การจอดรถในที่ห้ามจอดที่เกิดขวางจราจรทางเท้า สะพานและสร้างความไม่สะดวกให้กับผู้สัญจรทั่วไป หรือพฤติกรรมของบุคคลที่ต้องสงสัย เป็นต้น

การบริหารงานของศูนย์ฯ จะดำเนินการ 3 เรื่อง ได้แก่

- ๑ ศูนย์ควบคุมระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ซึ่งดูแลควบคุมสถานการณ์ในจุดเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ภายในจังหวัดสงขลาจำนวน 337 จุด
- ๒ ศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการจังหวัดสงขลา โดยใช้หมายเลข 1669 เป็นหมายเลขที่ใช้แจ้งเหตุในระบบการแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อช่วยเหลือเหตุฉุกเฉิน ความปลอดภัย ดับเพลิง กู้ภัย การจราจร อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ รวมทั้งหากพบปัญหาผู้ป่วยจะได้เข้าไปดูแลตั้งแต่ต้นทาง แบบ Real Time จากต้นทางซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษากับประชาชนที่เจ็บป่วยฉุกเฉินและจะทำให้อัตราการรอดชีวิตของผู้ป่วยฉุกเฉินมีมากขึ้นกว่าเดิม การแจ้งเหตุดังกล่าวยังจะช่วยให้บุคลากรทางแพทย์และผู้ป่วยสื่อสารกันโดยตรงและช่วยเหลือให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิ (หากขาดแคลน) การดูแลส่งต่อเพื่อเข้าสู่ระบบการแพทย์ฉุกเฉินอย่างทั่วถึงเท่าเทียม ได้รับการรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ

- ๑ ศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉิน 191 ที่จะอำนวยความสะดวกช่วยเหลือตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางเพื่อเคลื่อนย้ายผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บให้มีการปล่อยสัญญาณไฟได้อย่างทันท่วงที หรือคลี่คลายสิ่งกีดขวางบนถนนอย่างรวดเร็วก่อนเหตุบานปลาย อันเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อมุ่งเน้นความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นหลัก

ระบบการขอข้อมูลจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV)

รับผิดชอบเรื่องการพิจารณาอนุญาตให้บริการประชาชนในกรณีที่มีการร้องขอเพื่อเข้าดูสำเนาข้อมูลภาพจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในพื้นที่ต่างๆ และเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้ขอเข้าดูและสำเนาข้อมูลภาพ โดยมอบอำนาจให้ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เป็นผู้อนุมัติ ส่วนอำนาจอนุญาตการขอ

ข้อมูลของเครือข่ายรองมีการมอบหมายให้นายกเทศมนตรีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 14 แห่งเป็นผู้รับผิดชอบ นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ยังมีหน้าที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญทั้งภาพและวิดีโอเพื่อช่วยเหลือทางการพิจารณาคดีต่างๆ การประเมินผลงานประจำปีที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ เหตุการณ์ร้ายจากการบริหารงานศูนย์ปัญหาและอุปสรรคของศูนย์ฯ เพื่อให้เครือข่ายที่เกี่ยวข้องทราบถึงความสำเร็จ ปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาอันจะต้องนำมาเข้าสู่ที่ประชุมเครือข่ายเพื่อร่วมกันปรับปรุงการบริหารงานให้ครอบคลุมและลดความเสี่ยงให้ได้มากที่สุด

เครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

รับผิดชอบเรื่องการจัดหาและกำหนดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญแต่ละเครือข่ายมาประจำศูนย์เพื่อประสานการทำงานร่วมกับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ความโดดเด่นและความเข้มแข็งในการบริหารงานร่วมกันของเครือข่าย คือ ประสิทธิภาพของความ

รวดเร็วในการช่วยเหลือ ป้องกันและคลี่คลายสถานการณ์ให้กลับมาเป็นปกติมากที่สุด โดยกำหนดให้เครือข่ายต้องร่วมกันแบ่งปันข้อมูลภาพนิ่ง เสียง วิดีโอที่สามารถดึงข้อมูลไปมาระหว่างกันได้ อย่างรวดเร็วและลดขั้นตอนด้านเอกสารมากที่สุด ทั้งนี้ บุคลากรของเครือข่ายจะมีความสัมพันธ์อันดี เข้าใจบทบาทการทำงานซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ แต่ละเครือข่ายมีหน้าที่จัดเตรียมอุปกรณ์ช่วยเหลือที่สำคัญในแต่ละสถานการณ์เมื่อเกิดเหตุภัยในแต่ละวัน รับผิดชอบค่าตอบแทน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง พร้อมค่าบำรุงรักษา และค่าใช้จ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้องให้แก่บุคลากรสังกัดตนเอง เครือข่ายรองในโครงการดังกล่าว ได้แก่

- ๑ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.) สำนักงานสาธารณสุขสงขลา และสถานีตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา
- ๑ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.) ทำหน้าที่ให้ปรึกษากับบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาทางด้านข้อมูลการแพทย์ การรักษาเบื้องต้น
- ๑ สถานีตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา จัดหาเจ้าหน้าที่ตำรวจมาประจำที่ศูนย์ฯ ประจำ 2 ช่วง คือเช้าและเย็น ตลอด 24 ชั่วโมง รับผิดชอบในการดูแลทรัพย์สินร่วมกับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา คือ รถตู้พร้อมติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดส่งผ่านระบบไร้สายความเร็วสูง พร้อมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

ผลสำเร็จ

ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ

พบว่าปัญหาอาชญากรรม อุบัติเหตุ และปัญหาการจราจรในพื้นที่ลดลง เพราะเจ้าหน้าที่ของแต่ละเครือข่ายสามารถช่วยเหลือชีวิตทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งเข้าไปคลี่คลายสถานการณ์ความวุ่นวายในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่มีความคมชัดสามารถปรับย่อขยายได้ สามารถนำไปสู่เบาะแสสำคัญในการปิดคดีต่างๆ ในพื้นที่ กล่าวได้ว่าโครงการดังกล่าวตอบโจทย์เรื่องความเป็นเมืองน่าอยู่ สังคมเป็นสุข ได้อย่างชัดเจน ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาและภาคีเครือข่ายให้บริการสาธารณะที่มีคุณค่าด้านความมั่นคง ปลอดภัยในคุณภาพชีวิตได้อย่างยอดเยี่ยม หัวใจสำคัญและคุณค่าของโครงการดังกล่าว คือ ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายที่เป็นพลังเพื่อเปลี่ยนภาพลักษณ์เรื่องประสิทธิภาพและประสิทธิผลการทำงานร่วมกันได้อย่างดี เนื่องจากการติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด

เป็นเครื่องมือกลางที่เอื้ออำนวยให้ภาคีเครือข่ายเกิดบูรณาการงานร่วมกัน มีความคล่องตัวมากขึ้น เชื่อมโยงข้อมูลกันได้อย่างง่าย ลดปัญหาความล่าช้าของการทำงาน สามารถช่วยเหลือผู้ประสบเหตุภัยในสถานการณ์ต่างๆ อาทิเช่น การทำงานของศูนย์แพทย์ฉุกเฉินเพื่อลดอัตราการเสียชีวิตของประชาชน กล่าวคือ หลังจากที่ศูนย์แพทย์ฉุกเฉินได้รับแจ้งเหตุ ระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดจะช่วยมองเห็นเส้นทางจราจรเพื่อให้ยานพาหนะฉุกเฉินนำผู้ป่วยไปสู่มือแพทย์ให้เร็วที่สุด บางเส้นทางที่มีการจราจรหนาแน่นจะสามารถหลีกเลี่ยงได้ ทำให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

ผลสำเร็จเชิงปริมาณ

ปี พ.ศ. 2559 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้ดำเนินการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดแล้ว 378 จุด ครอบคลุม 12 อำเภอ โดยมีประชาชนที่ขอรับบริการดูภาพจากกล้องวงจรปิด ณ ศูนย์อาคารศรีเกียรติพัฒนา และทุกคนได้รับข้อมูลจากการร้องขอภาพที่ตนต้องการ (จากคำขอข้อมูล 93 ครั้ง หรือ 100%) สำหรับพื้นที่ที่มีการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในพื้นที่ของเครือข่าย มีประชาชนได้รับบริการร้อยละ 90 (จากคำขอข้อมูล 543 ครั้ง ได้รับข้อมูลครบ 489 ครั้ง)

สำหรับการดำเนินการในอนาคตองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาวางแผนที่จะดำเนินการต่อยอดโครงการดังกล่าวให้ครอบคลุมทั้ง 16 อำเภอ รวมทั้งยังคงใช้รูปแบบการทำงานแบบเครือข่ายเพื่อประสานความร่วมมือไปยังเครือข่ายกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ในพื้นที่ อาสาสมัคร เครือข่ายป้องกันอัคคีภัย เครือข่ายป้องกันและลดอุบัติเหตุ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของตนเองมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป้าหมายที่จะลดจำนวนอุบัติเหตุ อาชญากรรม และปัญหายาเสพติดในพื้นที่ในอนาคตต่อไป

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ความสำเร็จของโครงการเกิดขึ้นจากการทำงานเชิงรุกขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา และความร่วมมือในการประสานและแบ่งปันข้อมูลจากภาคีเครือข่ายที่ชัดเจน โดยไม่แย่งชิงบทบาทความเป็นใหญ่ในพื้นที่ ในทางตรงกันข้ามความสำเร็จในโครงการมาจากสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้ภาคีเครือข่ายแต่ละองค์กรสามารถใช้ศักยภาพสูงสุดเพื่อมาบริหารงานได้ โดยมีระบบเทคโนโลยีเชื่อมโยงร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานร่วมกัน ซึ่งภาคีเครือข่ายก็มีความสัมพันธ์อันดี ใช้การพูดคุยและการประชุมอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามและควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ภาคีเครือข่ายมุ่งเน้นการบริหารงานในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ การปรับบทบาท

เพื่อเปลี่ยนสังคมเข้าสู่สังคมดิจิทัลโดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยทำให้การพัฒนาเมืองสามารถแก้ไข
ปัญหาความเจริญเติบโตของเมือง เน้นให้ภาคีเครือข่ายใช้ศักยภาพของตนเองเพื่อสร้างความมั่นคง
และความปลอดภัยในชีวิตให้แก่ประชาชนในพื้นที่

อาสาสมัครป้องกันภัยพลเรือนเฟิร์สแองกัย ในเขตเทศบาลเมืองกระบี่

เทศบาลเมืองกระบี่ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

เทศบาลเมืองกระบี่เป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยวและเป็นศูนย์กลางความเจริญและการพัฒนาทั้งด้านธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม มีพื้นที่ทั้งหมด 19 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 31,745 คน (ปี พ.ศ. 2559) ไม่รวมนักท่องเที่ยวและประชากรแฝง ซึ่งประชากรดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเพราะเป็นเมืองที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวในชายฝั่งอันดามัน เพราะมีธรรมชาติอันสวยงาม มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากและทรงคุณค่าทางนิเวศวิทยา มีสิ่งอำนวยความสะดวกและการคมนาคมเข้าถึงเมืองได้อย่างง่าย มีแหล่งเรียนรู้ผลงานประติมากรรม ผลงานศิลปะร่วมสมัยระดับโลกจนได้รับการขนานนามว่าเป็นเมืองศิลปะแห่งอันดามัน ลักษณะเช่นนี้เองจึงเป็นจุดเด่นสำคัญที่กลายเป็นเมืองที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั้งภายในและภายนอกประเทศเข้ามาในพื้นที่ 8-9 ล้านคนต่อปี

ประกอบกับคนเมืองกระบี่มีคุณลักษณะที่สันโดษรักธรรมชาติ และห่วงหาขวัญพยากรณ์ธรรมชาติที่สำคัญในพื้นที่ พื้นที่ของเมืองกระบี่สะท้อนให้เห็นว่าได้มีการออกแบบด้านสถาปัตยกรรมและประติมากรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงเรื่องราวในประวัติศาสตร์ของเมืองกระบี่ควบคู่ไปกับอาคารบ้านเรือนชุมชนและอาคารเชิงพาณิชย์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สร้างสรรค์ของผู้บริหารคนสำคัญ คือ นายกิตติศักดิ์ ภูเก้าล้วน ที่ต้องการสร้างเมืองแห่งศิลปะด้วยความเชื่อมั่นว่า ศิลปะคือสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและการพัฒนาจิตใจของคน เน้นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนในอดีตไปพร้อมกับการพัฒนาแบบใหม่ สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยแนวคิดศิลปะ

สิ่งเหล่านี้เป็นตัวชี้วัดด้านการพัฒนาเมืองแบบคุณภาพซึ่งเทศบาลเมืองกระบี่ได้กำหนดทิศทางของการพัฒนาเมืองไว้อย่างชัดเจนที่ว่า “กระบี่เมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก ศูนย์กลางการให้บริการ เป็นประตูสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม พร้อมก้าวสู่เมืองคุณภาพ (Q-City) ในปี พ.ศ. 2569”

การพัฒนาเมืองให้มีคุณภาพดังกล่าว คือ การผลักดันใช้แผนยุทธศาสตร์ 6 ด้านที่สำคัญได้แก่

1. ยุทธศาสตร์เมืองสะอาด (Clean City)
2. ยุทธศาสตร์เมืองสีเขียว (Green City)
3. ยุทธศาสตร์เมืองปลอดภัย (Safety City)
4. ยุทธศาสตร์สุขภาพ (Healthy City)
5. ยุทธศาสตร์เมืองมั่งคั่งตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Wealthy City) และ
6. ยุทธศาสตร์เมืองแห่งการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality Tourist Destination City)

การยกระดับให้เมืองกระบี่บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและพลังการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจากอดีตการบริหารและการเมืองในพื้นที่มีลักษณะเสถียรภาพทางการเมืองค่อนข้างสูง ประชาชนให้ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นและศรัทธาแก่นายกเทศมนตรีเมืองกระบี่ที่สามารถบริหารจัดการเมืองกระบี่ให้กลายเป็นเมืองที่โดดเด่นแบบมีคุณภาพและมีอัตลักษณ์ทางศิลปะ หัวใจสำคัญของการได้รับความไว้วางใจจากประชาชน คือ การที่เทศบาลเมืองกระบี่กำหนดให้ “คน” เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา กล่าวคือ สร้างคนให้มีคุณภาพภายใต้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง ใช้การทำงานแบบเครือข่าย ให้ชุมชนและเครือข่ายชุมชนเข้ามาช่วยกันผลักดันความสำเร็จในระดับพื้นที่ สายสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ได้สร้างภายในระยะเวลาอันสั้นแต่พัฒนามาได้ด้วยการเมืองที่มีเสถียรภาพอย่างยาวนานจนกลายเป็นความเข้าใจและศรัทธาในการทำงานไปด้วยกัน

การบริหารเมืองภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนของเทศบาลเมืองกระบี่นั้นได้รับการเชิดชูผลงานมาตรฐาน ในปี 2560 จากรางวัลพระปกเกล้าในด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งควรได้รับการถอดบทเรียนเพราะเป็นมาตรฐานที่สำคัญในการบริหารเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันถึงแนวคิดที่เทศบาลเมืองกระบี่สร้างคุณค่าและความสำเร็จที่เกิดขึ้นผ่านโครงการและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งโครงการที่โดดเด่นของเทศบาลเมืองกระบี่ คือ

อาสาสมัครป้องกันภัยพลเรือนพัระวังภัยในเขตเทศบาลเมืองกระบี่

จุดเริ่มต้น

จากการพัฒนายุทธศาสตร์เมืองปลอดภัย (Safety City) และยุทธศาสตร์เมืองแห่งการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality Tourist Destination City) ประกอบกับสภาพการเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญในชายฝั่งอันดามัน มีนักท่องเที่ยวเข้ามาตั้งถิ่นฐานและท่องเที่ยวหมุนเวียนตลอดทั้งปี ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทางเทศบาลเมืองกระบี่ริเริ่มและลงทุนสร้างเมืองให้เกิดความปลอดภัยและสงบเรียบร้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างมูลค่าให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในความอบอุ่น ความ

ปลอดภัยจากการแะมากระบี่หรือพักอาศัยทั้งแบบชั่วคราวและถาวร โดยแนวคิดสำคัญที่อยู่เบื้องหลังโครงการดังกล่าว คือ การใช้พลังของ “อาสาสมัคร” ในพื้นที่มาเป็นแรงขับเคลื่อนด้วยการจัดตั้งศูนย์ อปพร. เทศบาลเมืองกระบี่ ขึ้นใน ปี พ.ศ. 2552 ทั้งนี้ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เป็นลักษณะกลุ่มอาสาสมัครส่วนราชการที่ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2550 สังกัดกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทยจากแนวคิดที่ต้องการให้มีภาคประชาชนช่วยเหลือสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแนวคิดการบริหารจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยภาคประชาชนในพื้นที่ให้เป็นคนดูแลจัดการตนเอง ซึ่งแนวคิดดังกล่าวก็สอดคล้องกับนโยบายของเมืองที่ว่า “หากเมืองกระบี่เปรียบเสมือนบ้านแล้ว ไม่มีใครจะดูแลบ้านได้ดีเท่ากับคนในบ้าน”

อันเป็นการตอบโจทยความเชื่อมั่น ความไว้วางใจให้แก่กันและกันทั้งจากในและนอกประเทศ มีการกำหนดให้ชุมชนเข้ามาทำหน้าที่ดูแลกันเองทั้งปวง

กระบวนการดำเนินงาน

ด้วยเหตุที่เทศบาลเมืองกระบี่ไม่สามารถบริหารและดูแลความสงบเรียบร้อยของเมืองได้อย่างครอบคลุมทุกชุมชน หากจะอาศัยและขอรับความช่วยเหลือจากศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดคงไม่เพียงพอ ผู้บริหารและบุคลากรเทศบาลเมืองกระบี่จึงมีการจัดตั้งศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลเมืองกระบี่ขึ้น โดยมีนายกเทศบาลเมืองกระบี่ (นายกิตติศักดิ์ ภูเก้าล้วน) เป็นผู้อำนวยการศูนย์ และมีรองนายกเทศมนตรีเมืองกระบี่เป็นรองผู้อำนวยการศูนย์ มีปลัดและรองปลัดเทศบาลเมืองกระบี่เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ ส่วนหัวหน้าสำนักปลัด หัวหน้าฝ่ายปกครอง หัวหน้างานป้องกันฯ และเจ้าพนักงานป้องกันฯ เป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ โดยให้ศูนย์ดังกล่าวประสานแนวทางการดำเนินโครงการดังกล่าวไปยังคณะกรรมการของชุมชนเพื่อหาอาสาสมัครและสอบถามถึงความสมัครใจในการคัดเลือกตัวแทนสมาชิกของชุมชนๆ ละ 5 คน สมัครเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อเป็นสมาชิกอปพร.โดยสมาชิกกลุ่มนี้ทำงานโดยมีพื้นฐานความรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเองเป็นหลักไม่มีเงินเดือนหรือตำแหน่งระดับใด

เทศบาลเมืองกระบี่และคณะกรรมการชุมชนใช้วิธีการปรึกษาหารือถึงแนวทางการบริหารงานและผลลัพธ์ของความสำเร็จ จึงมีความเห็นร่วมกันเบื้องต้นว่าสมาชิกดังกล่าวเป็นคนในชุมชนซึ่งยังไม่เคยทำงานให้บริการสาธารณะมาก่อน ดังนั้น จึงเห็นว่าควรกำหนดให้สมาชิกอปพร. ที่จะออกปฏิบัติหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนจะต้องผ่านการฝึกอบรม “อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน” จากเทศบาลเมืองกระบี่ก่อน เนื่องจากจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นอาสาสมัครป้องกันภัย เรียนรู้วิธีการทำงานภายใต้กฎหมายที่สำคัญในการเฝ้าระวังภัยหลายแบบในพื้นที่ โดยเฉพาะภัยที่เกิดขึ้นในเมืองท่องเที่ยวสำคัญ รวมทั้งมาตรการที่จำเป็นในการเข้าช่วยเหลือ อาทิเช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับภารกิจอุดมการณ์ของอปพร. ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2553 รวมทั้งการฝึกอบรมเฉพาะด้าน เช่น ด้านการกู้ชีพ-กู้ภัย การค้นหาการกู้ภัยกรณีอาคารถล่ม การจราจร การช่วยเหลือผู้ประสบภัยบนท้องถนน การชุมนุมกลุ่มมวลชน การก่อวินาศภัยหรือการก่อการร้ายต่างๆ

สำหรับการบริหารกิจการของ อปพร. จะใช้รูปแบบคณะกรรมการประสานงานศูนย์ อปพร. เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนการทำงาน มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก อปพร. โดยการประชุมใหญ่ของสมาชิก อปพร. กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานจากเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ ดำเนินการ

เลือกตั้งตามระเบียบของการเลือกตั้งคณะกรรมการศูนย์ อปพร.กลาง ซึ่งคณะกรรมการประสานงานศูนย์ อปพร. ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือ และประสานงานกับสมาชิก อปพร. ร่วมกันคิดและจัดสวัสดิการ กิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก สนับสนุนให้มีการทำงานที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ นโยบายของคณะกรรมการศูนย์อำนวยการศูนย์ อปพร.เทศบาลเมืองกระบี่ ปัจจุบันเทศบาลเมืองกระบี่มีอปพร.ทั้งสิ้นจำนวน 343 คน โดยมีการดำเนินงานของศูนย์อปพร. ดังนี้

- ๑ ออกคำสั่งการมอบหมายภารกิจให้สมาชิกอปพร.ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ
- ๑ จัดตั้งชุดปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย หน่วยกู้ภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ในช่วงเทศกาลสำคัญของเมือง
- ๑ เลือกคณะกรรมการประสานงานศูนย์อปพร.ให้เป็นที่ไปด้วยความเรียบร้อย
- ๑ ประชุมสมาชิกอปพร.และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกเดือน
- ๑ ให้มีการเบิกค่าใช้จ่ายเดินทางไปราชการชั่วคราวนอกที่ตั้ง
- ๑ มีการชี้แจง/ประชุมให้อปพร.ในสังกัดทราบถึงสิทธิที่จะได้รับกรณีประสบเหตุอันตรายจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติผู้ประสพภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติและปฏิบัติหน้าที่ตามมนุษยธรรม พ.ศ. 2543
- ๑ ให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรเฉพาะทาง จำนวน 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรโอโทส
- ๑ มีการส่งสมาชิกอปพร. เข้าหลักสูตรเฉพาะทาง จำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย และหลักสูตรการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสพภัยทางน้ำ
- ๑ มีการซักซ้อมแผนหรือร่วมซักซ้อมแผนป้องกันฯ
- ๑ ฝึกซ้อมแผนช่วยเหลือผู้ประสพภัยทางทะเล

นอกจากนี้ เทศบาลเมืองกระบี่ได้จัดให้มีการฝึกอบรม 3 ระดับ กล่าวคือ การฝึกอบรมประจำปี การฝึกอบรมทบทวน และการฝึกอบรมเฉพาะทาง

การฝึกอบรมประจำปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จำนวน 5 รุ่น แยกเป็น

รุ่นที่ 1 พ.ศ. 2545 จำนวน 103 คน

รุ่นที่ 2 พ.ศ. 2545 จำนวน 56 คน

รุ่นที่ 3 พ.ศ. 2545 จำนวน 55 คน

รุ่นที่ 4 พ.ศ. 2545 จำนวน 56 คน

รุ่นที่ 5 พ.ศ. 2545 จำนวน 50 คน

การฝึกอบรมทบทวน อปพร. จำนวน 2 รุ่น แยกเป็น

รุ่นที่ 1 พ.ศ. 2556 จำนวน 50 คน

รุ่นที่ 2 พ.ศ. 2558 จำนวน 50 คน

การฝึกอบรมเฉพาะทาง ปี พ.ศ. 2557 จำนวน 1 รุ่น จำนวน 50 คน

ศูนย์ อปพร.เทศบาลเมืองกระบี่ ยังเป็นศูนย์ฝึกอปพร.ของจังหวัด โดยในแต่ละปีจะมีการฝึก อปพร.ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ในจังหวัดกระบี่มากกว่า 500 คนต่อปี

องค์ประกอบด้านวัสดุอุปกรณ์ การส่งกำลังบำรุง การติดต่อสื่อสารการแพทย์พร้อมข้อมูลของศูนย์ อปพร.

ศูนย์ อปพร. จะตั้งอยู่ภายในสำนักงานเทศบาลเมืองกระบี่จำนวน 1 ศูนย์ อยู่ติดกับงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อให้เกิดความสะดวกการปฏิบัติงาน ภายในศูนย์ อปพร. มีการจัดรูปแบบห้องและอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ที่จำเป็นต้องใช้ในการกู้ภัยให้มีความสะดวกและสอดคล้องกับงานป้องกันฯ ตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีการปรับปรุงให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันตลอดเวลา ดังนี้

- ◎ รถยนต์กู้ภัยขนาดใหญ่ จำนวน 1 คัน รถลำเลียงอปพร. จำนวน 3 คัน (รถยนต์กระบะ 4 ประตู รถยนต์กระบะตอนเดียว และรถยนต์บรรทุก 4 ล้อเล็ก) สภาพพร้อมใช้งานได้ตลอด 24 ชั่วโมงเพื่อตรวจเวรยามทุกคืน
- ◎ ตู้เก็บอุปกรณ์กู้ภัย ชุดกู้ภัย จำนวน 1 ตู้
- ◎ อุปกรณ์กู้ภัยทางน้ำ อุปกรณ์สำหรับช่วยกู้ภัยทางถนน
- ◎ ป้ายไฟจราจรสำหรับการจัดจราจร

- ๑ โทรศัพท์ ทั้งเบอร์โทรศัพท์ฉุกเฉินประจำอปพร.เพื่อแจ้งเหตุด่วน 075-620226 หรือ 199 ตลอด 24 ชั่วโมง และหมายเลข 1132 ของศูนย์บริการร่วม (One Stop Service)
- ๑ ช่องวิทยุสื่อสารช่อง 162.800
- ๑ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ไลน์อปพร.เทศบาลเมืองกระบี่ เฟสบุ๊ก (ศูนย์อปพร.เทศบาลเมืองกระบี่) ยูทูปแนะนำ <https://www.youtube.com/watch?v=iEQCsbHg7dY>

กระบวนการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร

การดำเนินงานภายใต้โครงการนี้วิเคราะห์ได้ว่าเป็นแนวคิดเชิงรุกที่ใช้ “คน” สมัครเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือการทำงานของเทศบาลเมืองกระบี่ เจ้าหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแนวคิดการบริหารจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน อันสอดคล้องกับแนวคิดของเมืองที่ต้องการสร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวและของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งทางเทศบาลเมืองกระบี่ต้องการกำลังอาสาสมัครเหล่านี้เพื่อมาป้องกันปัญหาโจรกรรม อาชญากรรม การก่อวินาศกรรม การดูแลไม่ให้เกิดการทำลายทรัพย์สินสาธารณะ การปราบปรามปัญหายาเสพติดและช่วยตรวจตราการมั่วสุมของ

กลุ่มวัยรุ่น ตลอดจนให้อาสาสมัครเหล่านี้เป็นบุคลากรที่ช่วยถ่ายทอดความรู้พื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับสารเคมีและวัตถุอันตราย ความปลอดภัยทางถนน การช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้ประสบภัยทางถนน ทางน้ำ การกู้ภัยเบื้องต้น การปฐมพยาบาลและเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัย ฯลฯ ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ล่งหน้า ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันก่อนแก้ไขปัญหา โดยอาสาสมัครจะสลับเปลี่ยนเวรเพื่อออกลาดตระเวนตรวจตราเฝ้าระวังภัยในเขตเทศบาลเมืองกระบี่ทุกวัน ตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งการดำเนินงานของ อปพร. จะดำเนินงานคู่ขนานกับเจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลเมืองกระบี่ ชุมชน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ชมรม สมาคม มูลนิธิ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหารและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเฝ้าระวังดูแล รักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณพื้นที่การค้าขนาดใหญ่ สถานบันเทิงที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว สถานที่ราชการ สวนสาธารณะและชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 14 ชุมชน

แผนการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ มีดังนี้

แผนงานที่ 1 : การดูแลความปลอดภัยและจัดระเบียบจราจร จำนวน 8 คน ได้แก่

1. การอำนวยความสะดวกด้านการจราจรและดูแลความปลอดภัยให้กับนักเรียนผู้ปกครอง จำนวน 4 โรงเรียน ในช่วงเวลาเช้าเรียนและเลิกเรียน
2. จัดระเบียบจราจรบริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองกระบี่ ระหว่างเวลา 07.00-17.30 น. จำนวน 1 คน
3. จัดระเบียบจราจรบริเวณลานปูดำ ประติมากรรมเสียงเพลงแห่งอันดามัน (ไม้มะหาด) ระหว่างเวลา 16.30-19.30 น. จำนวน 3 คน
4. ปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์ อปพร. ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย ตั้งแต่เวลา 07.00-20.00 น.

แผนงานที่ 2 ชุด อปพร. กู้ภัย เตรียมความพร้อมประจำรถกู้ภัย ณ ศูนย์ อปพร. จำนวน 6 คน

พร้อมออกปฏิบัติงานด้านกู้ภัย ตลอด 24 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 08.00-22.00 น.

แผนงานที่ 3 ปฏิบัติหน้าที่สายตรวจเดินเท้า จำนวน 6 คน

1. ดูแลความปลอดภัยในย่านการค้าถนนมหาธาตุ ตลาดซีดี ตลาดไนท์ปลาซ่าและบริเวณริมเขื่อนเจ้าฟ้า ตั้งแต่เวลา 18.00-02.00 น.

2. ปฏิบัติหน้าที่ สายตรวจนั่งรถยนต์และเดินเท้าดูแลความปลอดภัยบริเวณย่านบันเทิง หน่วยราชการ ชุมชนและสวนสาธารณะประจำวัน ตั้งแต่เวลา 18.00-02.00 น.

แผนงานที่ 4 ประจำศูนย์วิทยุสื่อสารห้องปฏิบัติงาน อปพร. เทศบาลเมืองกระบี่

โดยปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่เวลา 08.00-17.00 น. และเวลา 18.00-02.00 น. จำนวน 2 คน

ปัจจัยความสำเร็จ

มาจากการส่งเสริม การชักชวนและการเข้ามามีส่วนร่วมของ “คน” ในพื้นที่อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถถอดบทเรียนที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและบุคลากร
ของเทศบาลเมืองกระบี่ของ
เทศบาลเมืองกระบี่ การเมืองและ
การบริหารงานภายในเทศบาล
เมืองกระบี่มีเสถียรภาพ ทำให้เกิด
การผลักดันยุทธศาสตร์เมือง
ปลอดภัย (Safety City) และ
ยุทธศาสตร์เมืองแห่งการท่องเที่ยว
ที่มีคุณภาพ (Quality Tourist

Destination City) ได้อย่างต่อเนื่อง อันเป็นการตั้งเจตจำนงสำคัญที่ทำให้เทศบาลเมืองกระบี่
มีเส้นทางการพัฒนาที่ชัดเจน ประกอบกับผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาลเมืองกระบี่ได้มองเห็น
ถึงคุณค่าและความสำคัญของพลังกลุ่มอาสาสมัครเพื่อช่วยพัฒนาเมือง สิ่งสำคัญที่สุดและแทรกอยู่
ในมิติของยุทธศาสตร์ดังกล่าวคือ การทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มอาสาสมัคร อปพร.
ให้คำปรึกษาเรื่องระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน
สร้างความมั่นใจและความปลอดภัยของตัวสมาชิกอปพร. ในการปฏิบัติหน้าที่ สิ่งเหล่านี้เอง
จึงทำให้เกิดความร่วมมือและมีกลุ่มอาสาสมัครเข้ามาทำงานร่วมกับเทศบาลเมืองกระบี่

2. บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร พบว่ามีการทำหน้าที่พิเศษแตกต่างจากที่อื่น เห็นได้จาก
การมอบหมายให้คนในชุมชนที่เป็นอาสาสมัครเข้ามาปฏิบัติภารกิจพิเศษเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงาน
ที่ต้องมีทักษะด้านสำคัญหลายด้าน และมีมนุษยสัมพันธ์รอบด้านเนื่องจากบทบาทหน้าที่
การทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และส่วนกลาง วิเคราะห์ได้ว่าสามารถเป็น
ผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน (Change Agent) เพราะเป็นกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่
และสามารถเป็นภาคส่วนหน้าในการดูแลปกป้องภัยล่วงหน้า เผื่อระวังป้องกันปราบปรามปัญหา

ให้แก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ ที่สำคัญต้องทำงานใกล้ชิดร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ ฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่ ซึ่งประจักษ์ชัดจนถึงบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครคือ การได้รับรางวัลต่อเนื่อง 4 ปีติดต่อกัน ได้แก่

- ๑ ปี พ.ศ. 2559 รางวัลศูนย์ อปพร. ดีเด่นของศูนย์ อปพร. กลาง กระทรวงมหาดไทย
- ๑ ปี พ.ศ. 2560 รางวัลศูนย์ อปพร. ดีเด่นของศูนย์ อปพร. กลาง กระทรวงมหาดไทย
- ๑ ปี พ.ศ. 2561 รางวัลศูนย์ อปพร. ดีเด่นของศูนย์ อปพร. กลาง กระทรวงมหาดไทย
- ๑ ปี พ.ศ. 2562 รางวัลศูนย์ อปพร. ดีเด่นของศูนย์ อปพร. กลาง กระทรวงมหาดไทย
- ๑ รางวัลสมาชิก อปพร. ดีเด่นต่อเนื่องติดต่อกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2559 จาก อปพร.กลาง กระทรวงมหาดไทย จำนวน 6 ราย

3. คุณสมบัติและลักษณะการดำเนินงานของสมาชิก อปพร. มีบทบาทสำคัญที่มาจาก การอุทิศ การเสียสละเวลาในการปฏิบัติหน้าที่นอกเวลาปกติ เป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ มีลักษณะชอบทำงานสังคมและงานให้บริการ อุทิศเวลาให้แก่ประโยชน์สาธารณะ อาสาสมัครมีลักษณะการทำงานเชิงรุก มักค้นหาข้อมูล ตอบคำถามและเสนอแนะทางออกให้ประชาชนที่เข้ามาใช้บริการในเมืองได้เป็นอย่างดี เชี่ยวชาญในเส้นทางลำเลียงเมื่อเกิดอุบัติเหตุ และสามารถใช้พาหนะเข้าถึงและให้บริการในสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว โดยปกติการทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครนั้นมาจากการพัฒนาความคิดในสังคมที่มีคุณภาพ ประชาชนมีความคิดถึงส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและหายากยิ่งในการบริหารเมืองสมัยใหม่ เพราะสังคมเมืองในปัจจุบันมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ไม่ได้ให้ความสนใจหรือเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการบริหารเมือง นอกจากนี้อาสาสมัครยังมีลักษณะของคุณธรรมหรือจริยธรรมที่ส่งผลต่อความคิดและการกระทำต่อภายนอก หรือที่เรียกกันว่ามีจิตสำนึกสาธารณะ²⁰ เนื่องจาก

²⁰ จิตสาธารณะ (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) คือ คนที่มีจิตสาธารณะมักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ มีสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม ไม่ทำอะไรที่เป็นโทษต่อคนหมู่มาก ไม่นิ่งดูดาย หากเห็นว่าตนจะทำได้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมได้แม้จะเพียงเล็กน้อยก็จะทำ เช่น โรงเรียนต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ โตขึ้นจะได้เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว เป็นคนที่มีน้ำใจคอยช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาส คนที่ชอบทำลายของสาธารณะเช่นตู้โทรศัพท์ แก้วในโรงภาพยนตร์ ป้ายตามทางสาธารณะ ขโมยฝ่าฝืนระเบียบน้ำสาธารณะ เป็นคนไม่มีจิตสาธารณะ. เข้าถึงข้อมูลสำนักงานราชบัณฑิตยสภา จากข้อมูลออนไลน์ <http://www.royin.go.th/?knowledges>

คำตอบแทนที่ได้รับอาจน้อยหรือบางครั้งไม่ได้รับคำตอบจากการปฏิบัติหน้าที่แต่ยังต้องปฏิบัติหน้าที่เสี่ยงภัยต่อชีวิตและครอบครัวเพื่อสังคมชุมชนภายในเขตเมืองกระบี่ กล่าวได้ว่า สมาชิก อปพร. คือคนในชุมชนที่เสียสละอย่างแท้จริงในการสร้างเมืองและเชิดชูศักยภาพในประสิทธิภาพการบริหารของเมืองสมัยใหม่

ทั้งนี้ การปฏิบัติภารกิจของสมาชิก อปพร. เทศบาลเมืองกระบี่มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

1. การปฏิบัติหน้าที่เฉพาะกิจอันนอกเหนือไปจากหน้าที่ทั่วไปของ อปพร. ได้แก่

- ๑. ภารกิจด้านอุบัติเหตุ อุบัติภัยทางถนน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สนับสนุนงานของฝ่ายตำรวจและโรงพยาบาลสมาชิกอปพร. ต้องประสานการดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนร่วมกับตำรวจและช่วยเหลือผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาล
- ๑. ภารกิจด้านการท่องเที่ยว ในการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ และสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรและตำรวจท่องเที่ยว ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของเมืองท่องเที่ยวที่กล่าวได้ว่าสมาชิก อปพร. คือ กองหนุนสำคัญประจำหน่วยงานส่วนภูมิภาคและหน่วยงานส่วนกลาง เนื่องจากเป็นสมาชิกของชุมชนที่มีความรู้ถิ่นและความรอบรู้ในพื้นที่ได้ดีกว่าบุคลากรสังกัดหน่วยงานภูมิภาคหรือส่วนกลาง
- ๑. ภารกิจด้านสาธารณภัยที่มีลักษณะวิกฤติฉุกเฉิน เช่น อุทกภัย โคลนถล่ม การป้องกันและระงับอัคคีภัย หรือภัยธรรมชาติอื่นๆ ซึ่งต้องประสานและทำงานร่วมกับเทศบาลเมืองกระบี่ในการเคลื่อนย้าย จัดการ ควบคุม ดูแลให้เมืองกระบี่มีความปลอดภัยและสงบสุข

2. การปฏิบัติภารกิจที่มีลักษณะทั่วไป เช่น การอำนวยความสะดวกด้านการจราจร การดูแลและจัดระเบียบ อำนวยความสะดวกในงานประเพณีหรืองานสำคัญทางศิลปวัฒนธรรมของคนในชุมชน รวมทั้งการทำหน้าที่เป็นกำลังสำคัญในเทศกาลวันหยุดประจำปี การช่วยเหลือ

ประชาชนทั่วไปในแต่ละวัน หรือตามภารกิจที่เทศบาลเมืองกระบี่ได้ร้องขอ/มอบหมาย เฉพาะ

ผลการดำเนินงาน

โครงการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเฝ้าระวังภัยในเขตเทศบาลเมืองกระบี่นั้น เป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมและการทำงานภายใต้ความโปร่งใส มีการแบ่งโครงสร้างการบริหาร โครงการ 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนแรก ได้แก่ ฝ่ายเทศบาลเมืองกระบี่ ภายใต้การบริหารของนายกเทศมนตรี ข้าราชการประจำ ฝ่ายสภาเทศบาลเมืองกระบี่ กำหนดทิศทางและวางการบริหารงานให้เหล่าสมาชิก อปพร. ดำเนินการให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ นโยบายของเมือง กำหนดแผนงาน งบประมาณ ภารกิจสำคัญในแต่ละช่วงให้แก่สมาชิก อปพร.

ส่วนที่สอง ได้แก่ชุมชน 14 ชุมชน ที่ดำเนินการค้นหาและคัดเลือกสมาชิกที่เป็นคนในเขตพื้นที่ที่มีจิตสาธารณะเข้ามาฝึกปฏิบัติในภารกิจด้านต่างๆ ที่ทำงานภายใต้ความโปร่งใส ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันขันแข็ง และทำงานคู่ขนานกับเจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลเมืองกระบี่ กลุ่มองค์กรภาคประชาชน ชมรม สมาคมมูลนิธิ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จนสร้างความเชื่อมั่นจากนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่ จะเห็นได้ว่าเมืองกระบี่เป็นเมืองแห่งความสงบ น่าท่องเที่ยวและมีความปลอดภัยที่จะเข้ามาพักผ่อน นอกจากนี้ ผลงานของการปฏิบัติหน้าที่ อปพร. ยังสร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเองและจังหวัด ด้วยการได้รับรางวัล สมาชิก อปพร.ดีเด่น และศูนย์ อปพร.ดีเด่นจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อันเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้องค์กรปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานราชการต่างๆ สนใจเข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในการพัฒนาต่อยอดได้

ความสำเร็จของโครงการดังกล่าวสะท้อนถึงศักยภาพการพัฒนาเมืองกระบี่ที่มีความเป็นเลิศ ผ่านการใช้ศักยภาพของ “คน” ในชุมชนพื้นที่โดยช่วยกันคัดเลือก “พลเมือง” ที่มีคุณภาพให้มาทำบริการสาธารณะ ซึ่งบรรดาเหล่าสมาชิกอปพร. กล่าวได้ว่าเป็น “พลเมือง” ที่ योगกับคำว่าสิทธิ หน้าที่ในเมือง ไม่ใช่แค่ “ประชาชน” ซึ่งไม่ได้ยึดโยงกับคุณค่าทางการเมืองหรือสังคมที่อยู่ใดๆ การมีอาสาสมัครที่ทำงานด้วยความสมัครใจต่อส่วนรวมในการให้บริการสาธารณะของชุมชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่เมืองท่องเที่ยวต้องการเป็นอย่างยิ่ง สมาชิก อปพร. ทุกคนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีสำนึกรักถิ่นของตนเอง บริหารงานเพื่อผลประโยชน์ภาพรวมของชุมชนเป็นทุนทรัพยากรบุคคลที่สร้างให้เกิดเป็นทุนทางสังคม และส่งผลให้สังคมเกิดความสงบ เรียบร้อย

กลุ่มอาสาสมัครดังกล่าวเข้าใจถึงการทำงานต่อสาธารณะ รวมทั้งยังมีประโยชน์ทางอ้อมในการพัฒนาตนเอง เพราะการเข้ามาทำหน้าที่ของสมาชิก อปพร. จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เกิดการพัฒนาทักษะและการจัดการปัญหา การควบคุมสติ การเป็นผู้นำในสถานการณ์ท่ามกลางปัญหา การเป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยประนีประนอม การส่งต่อความรู้ไปยังกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ได้จนได้รับการยอมรับในความสามารถการทำงาน รู้สึกว่าตนเองเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนที่อาศัยอยู่ เป็นพลังบวกให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนได้

กรณีตัวอย่าง:

ท้องถิ่นกับการจัดทำบริการสาธารณะ
ด้านการท่องเที่ยว

- **เครือข่าย Satun Wonderland 7 วัน มหัศจรรย์**
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล
- **การจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยวอ่าวนาง**
องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

เครือข่าย Satun Wonderland

7 วัน มหัศจรรย์

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล

จังหวัดสตูล เป็นจังหวัดที่อยู่ใต้สุดของประเทศไทยฝั่งอันดามัน มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เป็นเมืองที่มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับอาเซียน ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสตูลเพิ่มมากขึ้นจนสามารถสร้างรายได้แก่ชุมชนและจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลก็ได้มีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยร่วมกับสถาบันออกแบบอนาคตประเทศไทย (FIT) จัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสตูล นอกจากนี้ ยังมีนโยบายที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากล อีกทั้งยังมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

ความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดสตูล พ.ศ.2557-2561 ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นไว้ว่า “เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรเพิ่มมูลค่า สังคมพัฒนา ก้าวหน้าสู่สากล” องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลจึงร่วมมือกับสถาบันออกแบบอนาคตประเทศไทย (Future Innovative Thailand Institute : FIT) ภายใต้มูลนิธิคอง อภัยวงศ์ ออกแบบอนาคต โดยจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในกิจกรรม “ออกแบบอนาคตสตูล ปี 2560” ขึ้น เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบพัฒนาจังหวัดสตูล จากการประชุมดังกล่าว ได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาจังหวัด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการท่องเที่ยว ด้านการศึกษา ด้านสวัสดิการสังคม และด้านการเกษตร ต่อมาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลจึงจัดตั้งสภาการท่องเที่ยวองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในจังหวัด ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

จังหวัดสตูลมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทั้งทางทะเลและทางบก อาทิ เกาะหลีเป๊ะ เกาะตะรุเตา เกาะหินงาม ถ้ำเลสเตโกดอน ถ้ำภูเพชร และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ฯลฯ แต่ปัจจุบันจะได้รับความนิยมเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเล ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวกระแสหลัก ส่วนการท่องเที่ยวทางบกวิถีชุมชนที่ถือว่าการท่องเที่ยวกระแสรองยังไม่ค่อยได้รับความสนใจ อีกทั้งการท่องเที่ยวทางทะเลก็ไม่สามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลจึงได้ก่อตั้งสภาการท่องเที่ยว อบจ.สตูล ขึ้น เพื่อที่จะพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสตูล จากปัญหาสถานที่ท่องเที่ยวกระแสรองไม่ได้รับความนิยมนั้น คณะอนุกรรมการสภาฯ ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อสภาการท่องเที่ยวฯ ซึ่งสภาเห็นชอบให้จัดทำโครงการ Satun Wonderland 7 วัน มหัศจรรย์สตูล

กระบวนการดำเนินงาน

จังหวัดสตูลได้ตั้งเป้าหมายที่จะให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวในจังหวัดสตูลได้ทั้ง 7 วันตลอดทั้งปี รวมทั้งพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในการดำเนินการ ซึ่งที่ผ่านมาผ่านการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวจะดำเนินการโดยภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ ผู้ประกอบการและภาคเอกชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมมากนัก อีกทั้งยังไม่มีกำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวร่วมกันที่ชัดเจน ในระยะแรกเริ่มการดำเนินโครงการ satun wonderland 7 วัน มหัศจรรย์สตูล ยังไม่ได้รับความสนใจและความร่วมมือจากผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว สภาการท่องเที่ยวฯ จึงได้มีการเชิญผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวมาประชุม

เพื่อเสนอรูปแบบ วิธีการ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสตูล ส่งผลให้เกิดเครือข่าย satun wonderland มีการแต่งตั้งคณะทำงานที่มีองค์ประกอบจาก 3 ภาคส่วน อันได้แก่ 1) ภาครัฐ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล ทำหน้าที่ประสานงานโครงการ จัดกิจกรรม และสนับสนุนงบประมาณ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานหาดใหญ่ ทำหน้าที่สนับสนุนข้อมูล ร่วมจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์ และวิทยาลัยชุมชนสตูล ทำหน้าที่สนับสนุนความรู้ด้านวิชาการ 2) ภาคเอกชน ประกอบด้วยเครือข่ายผู้ประกอบการบริษัท ทัวร์นำเที่ยว เครือข่ายผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ท เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายผู้ประกอบการร้านค้าและของฝาก โดยเครือข่ายทั้งหมดทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรม และ 3) ภาคประชาสังคม ประกอบด้วย เครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดสตูล ทำหน้าที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวต่างๆ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดสตูล และชมรมมัคคุเทศก์จังหวัดสตูล ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่าย

คณะทำงาน satun wonderland จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลทั้งกระแสหลักและกระแสรอง รวมทั้งส่งเสริมผู้ประกอบการท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็ง โดยแรกเริ่มคณะทำงานได้เชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามา ร่วมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางร่วมกันในการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวจังหวัดสตูล ส่งผลให้เกิดเส้นทางการท่องเที่ยวจังหวัดสตูล จำนวน 4 เส้นทาง ดังนี้

- 1) เส้นทางหลีเป๊ะ – มหศจรรย์ถ้ำเลสเตโกดอน ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ เกาะหลีเป๊ะ ถ้ำเลสเตโกดอน พิพิธภัณฑ์ช้างศึกดำบรรพ์ทุ่งหว้า และบ่อน้ำพุร้อนทุ่งนุ้ย
- 2) เส้นทางหลีเป๊ะ – มหศจรรย์ถ้ำภูเขาเพชร ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ เกาะหลีเป๊ะ ล่องแก่งวังสายทอง และบ่อน้ำพุร้อนทุ่งนุ้ย
- 3) เส้นทางลังกาวี – มหศจรรย์สันหลังมังกร ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ พิพิธภัณฑ์อุทยานนกยูงเดิน ล่องเรือให้อาหารนกอินทรี และบ่อน้ำพุร้อนทุ่งนุ้ย
- 4) เส้นทางหลีเป๊ะ – มหศจรรย์สันหลังมังกร ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ พิพิธภัณฑ์อุทยานนกยูงเดิน เกาะหลีเป๊ะ ล่องเรือให้อาหารนกอินทรี บ่อน้ำพุร้อนทุ่งนุ้ย

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การทดสอบเส้นทาง การกำหนดมาตรฐานในการรองรับการให้บริการของผู้ประกอบการ อาทิ โรงแรม ร้านอาหาร ของที่ระลึก และบริษัทนำเที่ยว ฯลฯ รวมทั้งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ และส่งต่อแนวคิด และวิธีการให้สมาชิกเครือข่ายกลุ่ม satun wonderland ทำหน้าที่ขับเคลื่อนกิจกรรมด้วยตนเอง

มีการแต่งตั้งประธานและคณะทำงาน มีการร่วมสมทบทุนจากกลุ่มเครือข่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสตูล

ภายหลังจากการแต่งตั้งคณะทำงาน satun wonderland ก็ได้มีการดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและเลือกที่จะมาท่องเที่ยว และมีการจัดเป็นแพ็คเกจทัวร์แต่ละเส้นทางท่องเที่ยว โดยมีบริการทั้งการเดินทาง อาหาร ที่พัก และของที่ระลึก รวมอยู่ในแพ็คเกจ ในส่วนของการประชาสัมพันธ์คณะทำงานเครือข่ายได้มีการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยในการประชาสัมพันธ์จัดทำแผ่นพับ จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ทางเว็บไซต์ นอกจากนี้ คณะทำงานเครือข่ายยังร่วมกันจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งมีการใช้เส้นทางท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม Satun Wonderland Southern Offroad Classic

กิจกรรม Satun Wonderland International Bike meet สภาการท่องเที่ยว อบจ.สตูล ร่วมกับชมรมบี๊กไบค์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรม Satun Wonderland International Bike Meet 2017 มหกรรมบี๊กไบค์นานาชาติ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดสตูล แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ๆ ให้เดินทางเข้ามาเที่ยวในจังหวัดสตูลให้มากขึ้น

“เที่ยวหลัง แล่น้ำ” ก้องกัมภีร์กัมภีร์ทางบริการสาธารณะ

กรณีศึกษา: ด้านการท่องเที่ยว

กิจกรรม Satun Wonderland Southern Offroad Classic โดยสภาการท่องเที่ยว อบจ.สตูล ร่วมกับชมรมรถออฟโรดคลาสสิก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมชุมนุมรถออฟโรดคลาสสิก 14 จังหวัดภาคใต้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว Satun Wonderland Trip แก่นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆ ให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสตูลเพิ่มขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ช่วยประชาสัมพันธ์และสามารถนำนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเส้นทางต่างๆ ของจังหวัดสตูลได้

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินโครงการ Satun Wonderland 7 วัน มหัศจรรย์ ถือเป็นการใช้ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอาเซียน เนื่องจากพื้นที่ที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย และประเทศอาเซียนอื่นๆ ดังนั้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นกลไกที่ช่วยสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลให้มีความพร้อมมากขึ้น อาทิ ด้านการบริการ ด้านอาหารฮาลาล ด้านความปลอดภัย พร้อมทั้งการกำหนดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวแบบ one day trip และแบบพักค้าง ซึ่งภายหลังจากการดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ ดังนี้

1. จากการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวกระแสรองในจังหวัด ส่งผลให้การท่องเที่ยวกระแสรองได้รับการตอบรับจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น ในปี 2559 มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นถึง 200 เปอร์เซ็นต์ และมีรายได้เพิ่มขึ้นถึง 300 เปอร์เซ็นต์

2. เครือข่ายด้านการท่องเที่ยวภายในจังหวัดสตูลมีความเข้มแข็งมากขึ้นจากการจัดตั้งคณะทำงานที่เป็นรูปธรรมร่วมกันขับเคลื่อนและพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งคณะทำงานดังกล่าวมาจากเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชนที่มาจากผู้ประกอบการในจังหวัดสตูล ร่วมกันกำหนดแผนการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว มีการประชุมระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และทบทวนกิจกรรมการดำเนินการทุกเดือน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายเพื่อสร้างมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว

3. เครือข่ายท่องเที่ยวกระแสรองมีความเข้มแข็ง สามารถเชื่อมโยงและขยายกิจกรรมรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความทันสมัยในรูปแบบของคิวอาร์โค้ด เว็บไซต์ เอกสารแผ่นพับ มีการออกบูธประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกลุ่ม Satun Wonderland นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัดสตูล อาทิ กิจกรรม Satun Wonderland International Bike Meet และกิจกรรม Satun Wonderland Southern Offroad Classic

4. สร้างการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลผ่านกิจกรรม Satun Wonderland 7 วัน มหัศจรรย์ ให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวกระแสรองภายในจังหวัดสตูลเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค

1. ความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มในเรื่องเงินและงบประมาณ เนื่องจากบางเส้นทางที่อาจไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว เมื่อไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวบางร้านค้าก็ล้มเลิกกิจการไป

2. ในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลแม้จะสนับสนุนงบประมาณแต่ก็ไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งระเบียบของส่วนกลางก็เป็นข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการ Satun Wonderland

3. ข้อมูลผู้ประกอบการที่ไม่มีการอัพเดทให้เป็นปัจจุบัน เนื่องจากในบางเส้นทางที่อาจจะไม่ได้ความนิยมจากนักท่องเที่ยว ทำให้ผู้ประกอบการบางรายยกเลิกกิจการไป

4. ระยะเวลาการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่ไม่เอื้อต่อการไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวกระแสรอง เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักมีเป้าหมายการเดินทางอยู่ที่แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล อาทิ เกาะหลีเป๊ะ เกาะตะรุเตา

ปัจจัยความสำเร็จ

1. การมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชน สถาบันการศึกษา เครือข่ายผู้ประกอบการท่องเที่ยว ทุกภาคเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนทางการพัฒนา กำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน ร่วมจัดกิจกรรม และทบทวนการทำงานพร้อมทั้งสร้างมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลให้มีศักยภาพสามารถรองรับนักท่องเที่ยวทั้งภายในและนอกประเทศ

2. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดสตูลที่นับว่ามีความสมบูรณ์มากกว่าที่อื่นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ เช่น เกาะหลีเป๊ะ เกาะตะรุเตา ถ้ำเลสโตโกดอน เป็นต้น

3. เครือข่ายผู้ประกอบการ และภาคประชาสังคม มีความเข้มแข็งและจริงจังในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพและมาตรฐาน ทั้งการเข้ามาร่วมกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว เป็นคณะทำงาน Satun Wonderland และจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในกระแสรอง ส่งผลให้มีสถิตินักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นถึง 200 เปอร์เซ็นต์ในปี 2559

4. นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล ที่กำหนดเป้าหมายการท่องเที่ยวว่า “ให้จังหวัดสตูลเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติชั้นนำของอาเซียน” องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลที่อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นผู้ริเริ่มการดำเนินโครงการ และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานเครือข่ายต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วม อีกทั้งยังสนับสนุนด้านงบประมาณนับเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้โครงการสามารถดำเนินการและประสบความสำเร็จได้รับการร่วมมือจากภาคเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว

การจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยวอ่าวนาง

องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง เป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหนึ่งที่มีทุนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามในพื้นที่ มีพื้นที่ติดชายทะเลฝั่งอันดามัน ที่ไม่ห่างจากตัวเมืองของจังหวัดกระบี่มากนัก มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย หนึ่งในนั้นคือหาดอ่าวนาง ชายหาดที่มีชื่อเสียงของจังหวัดกระบี่ ทอดยาวบริเวณฝั่งอันดามันเป็นระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร อยู่ในส่วนของพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของหาดนพรัตน์ธารา ซึ่งทั้งสองหาดนี้ถูกกั้นด้วยคลองป่าโกงกางและภูเขาขนาดเล็ก มีระยะทางห่างจากตัวเมืองกระบี่ประมาณ 17 กิโลเมตร และระยะทางจากสนามบินกระบี่ประมาณ 28 กิโลเมตร หาดอ่าวนางถือเป็นจุดต่อเรือที่ต่อไปยังเกาะ และหาดต่างๆ เช่น เกาะไก่ เกาะปอดะ เกาะทับ ทะเลแหวก เกาะห้อง เกาะพีพี อ่าวมาหยา หาดไร่เลย์ หาดถ้ำพระนาง หาดนพรัตน์ ฯลฯ ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศนิยมมาพักที่บริเวณหาดอ่าวนางและนำความเจริญทางเศรษฐกิจมาให้กับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง ร้านขายสินค้า ร้านอาหาร โรงแรม สถานประกอบการเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมาก จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เมืองมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ดี การเจริญเติบโตของเมือง การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชากรแฝง ย่อมมาพร้อมกับปัญหาในหลายๆ ด้านที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง จะต้องบริหารจัดการ หนึ่งในนั้นคือการดูแลรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่ เรื่องนี้เป็นหน้าที่โดยตรงขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะส่งเสริมให้เมืองเป็นระเบียบ ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของเมืองดูดีและดึงดูดนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของพื้นที่

ด้วยพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ได้มอบอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการในเรื่องของการจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การผังเมือง การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้ จึงนำไปสู่การเปลี่ยนโฉมหน้าอ่าวนางด้วยโครงการการจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยวอ่าวนาง ซึ่งถือเป็นนโยบายหลักขององค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง และเป็นโครงการในระยะยาวที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

การดำเนินงาน

การจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยวอ่าวนางเป็นการบริหารจัดการในหลายมิติ ซึ่งในที่นี้ จะได้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ ประเด็นการปรับปรุงทัศนียภาพและประเด็นการบริหารจัดการผู้ประกอบการ สวมล้อฟ่วงข้างและเรือหางยาว

1. การปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอ่าวนาง

การปรับปรุงทัศนียภาพเป็นการจัดระเบียบและปรับปรุงสถานที่ โดยหลักคือทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ใช้ประโยชน์ของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความสวยงาม สร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น เมื่อพูดถึงการจัดระเบียบบริเวณหาดอ่าวนางจึงรวมการจัดระเบียบในหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นทางเท้าฟุตปาธ ถนน พื้นที่สาธารณะที่ผู้คนใช้สัญจร ชายหาดที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ร้านค้า ผู้ประกอบการต่างๆ ก็รวมอยู่ในขอบข่ายของการจัดภูมิทัศน์ด้วย จึงเป็นเรื่องที่ครอบคลุมหลายมิติ การปรับปรุงทัศนียภาพนั้นเริ่มขึ้นหลังจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิในปี พ.ศ. 2547 ทำให้คนที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนางได้รับความเสียหายเป็นอย่างมากทั้งชีวิตและทรัพย์สิน สภาพแวดล้อมภูมิทัศน์ที่มีความเสียหายเป็นจุดเริ่มต้นในการฟื้นฟู ปรับปรุงภูมิทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง ทำถนนหนทางใหม่ ทำฟุตปาธทางเท้า ป้ายบอกทาง นำสายไฟฟ้าลงดินในบางจุด ทำที่นั่งพักผ่อนตามริมถนน ก๊อคน้ำดื่มสะอาด เป็นต้น และได้มีการบริหารจัดการในประเด็นการปรับปรุงทัศนียภาพดังต่อไปนี้

การจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย

ซึ่งในช่วงแรกทาง องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดพื้นที่ผ่อนผันให้ประชาชนสามารถขายสินค้าได้บนฟุตปาธบริเวณหัวโค้งพระนางอิน ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 800 เมตร โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรเป็นล๊อคจำนวน 100 ล๊อค และเก็บค่า

ธรรมเนียมบริการจัดเก็บขยะเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้พื้นที่ประกอบอาชีพ เป็นการฟื้นฟูเยียวยาหลังเหตุสึนามิ โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้จัดการประชุมพ่อค้าแม่ค้าเพื่อทำความเข้าใจสถานะว่าปัจจุบันเป็นการผ่อนผันให้ประกอบการค้า ไม่ใช่การกระทำที่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย แต่ด้วยปัจจุบันเป็นช่วงขอยกเว้น เนื่องจากต้องการให้ชาวบ้านมีพื้นที่ประกอบอาชีพ หารายได้หลังประสบเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ซึ่งวันข้างหน้าจะมีการยกเลิกการผ่อนผันเมื่อใดก็ได้ การทำความเข้าใจดังกล่าวทำให้ในปี พ.ศ. 2554 การขอคืนพื้นที่ทางเท้า ยกเลิกจุดผ่อนผันให้ขายสินค้า จึงกระทำไม่ได้โดยง่าย พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะได้มีการเตรียมตัววางแผนสถานที่ค้าขายในจุดอื่นๆ เรียบร้อยแล้ว ทำให้ปัจจุบันบนฟุตปาธไม่มีร้านขายสินค้าอีกต่อไป มีเทศกาลคอยดูแลสอดส่องพื้นที่อยู่เสมอการขอคืนพื้นที่ดังกล่าวรวมไปถึงการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่ล้ำเข้ามาบนฟุตปาธซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำความเข้าใจกับประชาชนและผู้ประกอบการ รวมถึงดำเนินการด้วยความจริงจังแม้จะใช้เวลานานหลายปี แต่ท้ายที่สุดบริเวณหน้าหาดอ่าวนางก็มีทางเท้าที่มีพื้นที่ให้ประชาชนเดินสัญจร เป็นฟุตปาธที่มีความกว้างถึง 7 เมตร อีกทั้งบนฟุตปาธเดิมปลูกต้นพญาสัตบรรณไว้แต่เดิมทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำการเปลี่ยนเป็นการปลูกต้นอินทผลัมแทน เนื่องจากรากของต้นพญาสัตบรรณมีลักษณะที่ขονไช ทำลายพื้นของฟุตปาธ ถึงแม้ว่าจะมีเสียงไม่เห็นด้วยเล็กน้อยจากผู้ประกอบการบางส่วนแต่เมื่อปรับภูมิทัศน์แล้วกลับได้รับเสียงตอบรับในแง่บวกจากประชาชน

หลังจากได้มีการจัดระเบียบทางเท้าแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลได้สร้าง Land Mark หรือจุดที่เป็นสัญลักษณ์ของหาดอ่าวนางที่นักท่องเที่ยวต้องมาถ่ายรูปด้วย เป็นการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ประติมากรรมที่สร้างนั้นเป็นประติมากรรมรูปปลาใบและชาวประมงที่กำลังตกปลาใบอยู่ ซึ่งความคิดในการสร้างมาจากการรับฟังความคิดเห็นของ

ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง ภายใต้โครงการศึกษาพัฒนาตำบลอ่าวนาง รอบด้าน จากการประชุมรับฟังความคิดเห็น ได้มีการคัดเลือกสิ่งที่จะเป็นสัญลักษณ์ของอ่าวนาง โดยปลาใบเป็นปลาที่มีอยู่ในพื้นที่ทะเลแถบทะเลอันดามันบริเวณนั้น อีกทั้งอ่าวนางยังมีประเพณี ตกปลาใบด้วย

ในส่วนของกิจกรรมบนชายหาด ทางองค์การบริหารส่วนตำบลให้เทศกาลคอยสอดส่องดูแล ประจําการอยู่ในพื้นที่ ด้วยความคิดที่ว่าที่ทำงานของเทศกาลคือสถานที่ชุมชน ไม่ใช่ในสำนักงาน เมื่อมีพ่อค้าแม่ค้านำเตียงผ้าใบมาให้เช่าเทศกาลที่ประจำตรวจตราอยู่ก็จะเข้าไปทำความเข้าใจได้ทันที โดยทำความเข้าใจให้รู้ว่าการทำผิดกฎหมายอยู่ รวมไปถึงตัวนักท่องเที่ยวที่ทางเทศกาลจะเข้าไปทำความเข้าใจหากนำเตียงผ้าใบของตนเองมาตั้ง เพราะการทำดังกล่าวจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการนำเตียงผ้าใบมาให้นักท่องเที่ยวเช่าเช่นกัน นอกจากนี้เรียกกล้วย แจกส้มกี กิจกรรมทางน้ำ หรือการให้มีผู้ประกอบการให้เช่าอื่นๆ ก็เป็นสิ่งที่ห้ามและต้องทำความเข้าใจด้วยเช่นกันด้วยเพื่อให้หาดอ่าวนางซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของทุกคนอย่างแท้จริง

การจัดระเบียบผู้ประกอบการให้เช่ารถยนต์ และรถจักรยานยนต์

ปัญหานี้เกิดจากมีผู้ประกอบการนำรถที่ให้เช่ามาจอดบนฟุตปาธ ซึ่งผู้ประกอบการบางรายก็นำมาจอดบนถนน ส่งผลให้เกิดการจราจรติดขัดและกีดขวางเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ในการตักเตือน และช่วยชี้เป้าให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรอีกครั้ง อย่างไรก็ตามในช่วงแรกทางองค์การบริหารส่วนตำบลผ่อนผันให้สามารถใช้พื้นที่ได้ โดยจะเก็บค่าผ่อนผันเป็นรายเดือน ซึ่งจากการหารือ

ประชุมผู้ประกอบการให้เช่ารถหลายครั้ง ก็ได้ยกเลิกการผ่อนผันดังกล่าว ทำให้ความตกลงให้ผู้ประกอบการจอดในพื้นที่ของตนเอง ในส่วนของถนนทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำการจัดระเบียบด้วยการตีเส้นจุดจอดรถ รวมไปถึงจัดทำป้ายจอดรถวันคู่ วันคี่ อย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดบนท้องถนนเป็นอำนาจของตำรวจจราจร เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงทำหน้าที่ในการประสานกับตำรวจจราจรในการดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยบนท้องถนน

2. ประเด็นการบริหารจัดการผู้ประกอบการสามล้อพ่วงข้างและเรือหางยาว

เมื่อหาดอ่าวนางกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม จึงมีความต้องการยานพาหนะในการรับส่งนักท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้จำนวนของสามล้อพ่วงข้าง และเรือหางยาวนั้นเพิ่มสูงขึ้น เป็นการบริหารจัดการที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนางเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระบบ

สามล้อพ่วงข้าง รถจักรยานยนต์พ่วงข้าง เกิดขึ้นจากชาวบ้านเดิมที่ทำอาชีพทำสวน ยางพารา ปลูกมะพร้าว ทำเกษตรกรรม ใช้รถในลักษณะดังกล่าวในการขนส่ง ต่อมาเมื่อนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทำให้เกิดการจ้างโดยสารสามล้อพ่วงข้างขึ้น เมื่อการรับส่งนักท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่ดี เป็นได้ทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม ชาวบ้านในพื้นที่เริ่มหันมาประกอบอาชีพขับรถสามล้อพ่วงข้างมากขึ้น ลักษณะรถมีหลังคาคลุม จึงไม่สามารถวิ่งใช้ความเร็วได้มาก ประกอบกับนักท่องเที่ยวเองที่ใช้บริการก็ไม่ต้องการความเร็วแต่ต้องการนั่งชมทิวทัศน์ระหว่างเส้นทางมากกว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เกิดการจัดชมรมผู้ประกอบการอาชีพขับรถสามล้อพ่วงข้าง ในปี พ.ศ. 2545 ทำให้เกิดการกำหนดกฎกติกากันในชมรม ระบบคิวจุดให้บริการ อีกทั้งทางองค์การบริหารส่วนตำบลยังได้ช่วยเหลือในการเจรจาทำข้อตกลงให้สามล้อพ่วงข้างมีการจดทะเบียน มีการระดมความคิดเห็นว่าจะทำอย่างไรให้ผู้ประกอบการสามล้อพ่วงข้างนั้นเป็นไปตามกฎหมาย และก่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งผู้ประกอบการ ผู้ถือกฎหมาย และนักท่องเที่ยว โดยปัจจุบันมีผู้ประกอบการสามล้อพ่วงข้าง 140 คัน ซึ่งเป็นจำนวนที่คงที่มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545

เรือหางยาว เรือหางยาวนั้นขึ้นอยู่กับกรมเจ้าท่า เพราะกรมเจ้าท่าเป็นผู้ดูแลน่านน้ำบริเวณชายหาด กำหนดจุดจอด และเรือต้องขึ้นทะเบียนกับกรมเจ้าท่า องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนางแม้ไม่มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลโดยตรง แต่สนับสนุนให้กลุ่มผู้ทำอาชีพขับเรือหางยาวรวมกลุ่มกันเพื่อที่จะได้สามารถจัดระบบและดูแลกันเองได้ในอนาคตโดยสนับสนุนให้มีการประชุมผู้ประกอบการอาชีพขับเรือหางยาวที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง ทำให้เกิดชมรมผู้ประกอบการอาชีพเรือหางยาว มีโครงสร้างภายในกลุ่ม มีการกำหนดกรอบกติกา และ

บังคับใช้ในกลุ่ม ผู้ประกอบอาชีพเรือหางยาวในพื้นที่ตำบลอ่าวนาง นอกจากนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลยังให้เช่าสถานที่ในการจำหน่ายตัวเรือหางยาวบริเวณใกล้หาดอีกด้วย

ผลการดำเนินงาน

จากการทำโครงการจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยวอ่าวนาง ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็น การปรับปรุงทัศนียภาพและประเด็นการบริหารจัดการผู้ประกอบการสามล้อพ่วงข้างและเรือหางยาว ด้วยการทำความเข้าใจกับประชาชน และการประสานกับหน่วยงานเครือข่ายในการจัดระเบียบ หาดอ่าวนาง ทำให้ปัจจุบันหาดอ่าวนางมีความเป็นระเบียบอย่างมาก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็น ที่นิยมในจังหวัดกระบี่ มีภูมิทัศน์ที่สะอาดตา ส่วนหนึ่งมาจากการที่ไม่มีสายไฟฟ้าที่บังวิวทิวทัศน์ ของชายหาด ภูเขา และบ้านเรือน มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็น ป้ายบอกทาง เก้าอี้นั่งพัก บริการก๊อกน้ำสะอาดดื่มได้ ปลูกลงต้นไม้ ดอกไม้ที่เข้ากับพื้นที่ ปัจจุบัน พุตปารของหาดอ่าวนางมีความกว้างถึง 7 เมตร และไม่มีสิ่งก่อสร้าง โต๊ะอาหาร หรือสินค้า ที่ล้ำเส้นออกมาบนพุตปาร อีกทั้งบริเวณชายหาดยังไม่มีรถให้เช่าเตียงผ้าใบและไม่มีกิจกรรม ทางน้ำ ซึ่งเป็นการรบกวนการพักผ่อนของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ รถสามล้อพ่วงข้าง และ เรือหางยาวยังได้รับการจัดระเบียบมีการรวมกลุ่มเป็นชมรม ลดปัญหาความขัดแย้ง การโต้เถียง ลูกค้ำและความไม่เป็นระเบียบอื่นๆ ให้บริการลูกค้าเป็นระบบ เป็นมิตร สร้างความประทับใจให้กับ นักท่องเที่ยวอย่างมาก

ภาพบริเวณหน้าพุตปารหาดอ่าวนาง

ภาพชายหาดอ่าวนางที่ไม่มีเตียงผ้าใบ

ปัจจัยความสำเร็จ

จากการดำเนินการที่ได้กล่าวมา มีหลายปัจจัยที่ทำให้การจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยวบริเวณหาดอ่าวนางประสบความสำเร็จได้ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การมีผู้นำและนโยบายที่ชัดเจนในการแก้ปัญหา นายกองค้การบริหารส่วนตำบลอ่าวนางพูดเสมอว่า **“การจัดระเบียบไม่ใช่สิ่งที่ควรทำ แต่เป็นสิ่งที่ต้องทำเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”** ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา มีนโยบายที่ชัดเจน โดยได้ตั้งเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา คือ เพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการท่องเที่ยวและการจัดระเบียบชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวส่งเสริมพัฒนาด้านท่องเที่ยว

2. การลงพื้นที่โดยผู้บริหาร ทำให้ได้รับรู้ถึงสภาพปัญหา และได้พูดคุยกับประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง รับรู้ถึงปัญหาจริงในพื้นที่และสามารถที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการรับเรื่องร้องเรียนปรึกษาผ่าน Line กลุ่ม ทำให้ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นการเปิดให้ผู้บริหารได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอีกรูปแบบหนึ่ง

3. ความเข้มแข็งของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการรถสามล้อพ่วงข้าง และเรือหางยาวมีความต้องการที่จะจัดระเบียบกลุ่มตัวเองเป็นทุนเดิมอยู่แล้วทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถที่จะเข้าไปสนับสนุนได้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณแต่อย่างใด เป็นการส่งเสริมชี้แนะให้คำปรึกษาในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มเท่านั้น

4. การทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสม่ำเสมอ พุดคุยกับอย่างญาติมิตร ตัวอย่างคือ การที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดพื้นที่ผ่อนผันให้มีการค้าขายซึ่งจากการเรียกประชุมพ่อค้าแม่ค้า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจะพุดเสมอให้ผู้ขายรู้ถึงสถานะของตนเองว่าปัจจุบันเป็นการผ่อนผัน เป็นการกระทำที่ไม่ได้ถูกกฎหมาย วันใดวันหนึ่งอาจไม่เปิดให้ขายแล้วก็ต้องยอมรับในจุดนี้ การพุดคุยอย่างเป็นกันเองและทำความเข้าใจอย่างจริงใจอยู่เสมอทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือในการจัดระเบียบพื้นที่

5. การมีบุคลากรที่มีความสามารถ ทุ่มเท ในการจัดระเบียบบริเวณหาดอ่าวนางนั้นเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน มีระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ และดูแลรับผิดชอบเรื่องการจัดระเบียบโดยเฉพาะ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้มอบหมายให้รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบดูแลในเรื่องการจัดระเบียบโดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่เทศกิจได้รับการพัฒนาความรู้และลงพื้นที่ร่วมกับรองนายกฯ มีการฝึกอบรมเพิ่มเติมอยู่เสมอ และโยกย้ายสลับสถานที่ดูแลทำให้มีประสบการณ์ในการทำงานที่มากขึ้น

ปัญหา/อุปสรรค

1. การจัดระเบียบบริเวณหาดอ่าวนาง มีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน อาทิ กรมอุทยาน กรมเจ้าท่า กรมการขนส่งทางบก ตำรวจจราจร ซึ่งการทำงานจะต้องมีการประสานงาน มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ต้องมีการทำความเข้าใจปัญหา และสร้างเป้าหมายร่วมกันทำงานกันในรูปแบบของเครือข่ายงานจึงจะสำเร็จได้

2. การจัดระเบียบนั้นเป็นเรื่องที่กระทบกับผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ การจัดระเบียบทางเท่านั้นจำเป็นที่จะต้องมีการรื้อถอนสิ่งก่อสร้าง และห้ามให้ผู้ประกอบการร้านค้า นำสิ่งของมาวางไว้บนทางเท้า จำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการ ต้องมีความโปร่งใส การบังคับกฎหมายต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ แน่แน่นอนว่าจะต้องมีประชาชนที่ไม่พึงพอใจการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะกระทบกับการประกอบอาชีพ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีวิธีในการรับมือ พุดคุยอย่างใจเย็นด้วยเหตุผล มีการจัดหมวดหมู่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามระดับการให้ความร่วมมือ หลักการที่สำคัญคือการเจรจา ก่อนที่จะบังคับใช้กฎหมาย

3. ผู้ประกอบการหลายคนเป็นคนนอกพื้นที่ หรือเป็นผู้เช่าอาคารสถานที่ประกอบกิจการ ทำให้การจัดระเบียบเกิดความยากลำบาก เนื่องจากไม่ใช่เจ้าของสถานที่ และการเป็นคนนอก

พื้นที่ที่มีประชาชนบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือกับการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องแยกกลุ่มผู้ประกอบการเป็นหลายกลุ่มตามความให้ความร่วมมือและมีวิธีการในการทำความเข้าใจตลอดจนบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันออกไป

กรณีตัวอย่าง:

ท้องถิ่นกับการจัดทำบริการสาธารณะ
ด้านสิ่งแวดล้อม

- เครื่องข่ายการบำบัดน้ำเสียและฟื้นฟูคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่า
เทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- เครื่องข่ายป้องกันและภัยแล้งแบบบูรณาการ
ภายใต้โครงการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน
องค์การบริหารส่วนตำบลช่องเปา อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
- แพนที่น้ำชุมชน หรือแพนที่น้ำพลิกฟื้นคืนชีวิต
(Map Water to Staber Life : Tapamok Model)
องค์การบริหารส่วนตำบลตำพามอก อำเภอลอง จังหวัดแพร่
- พลัปลาโยยต้นกล้า พืักักษ์ปาชุมชน
องค์การบริหารส่วนตำบลพลัปลาโยย อำเภอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
- เครื่องข่ายรณรงค์ลดใช้พลังงาน
เทศบาลตำบลกระสัง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์
- ถนนปลอดกั๊ก
เทศบาลตำบลป่าบอน อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

เครือข่ายการบำบัดน้ำเสีย และฟื้นฟูคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่า เทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

โครงการเครือข่ายการบำบัดน้ำเสียและฟื้นฟูคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่า เป็นหนึ่งโครงการที่ทำให้เทศบาลตำบลป่าแดดได้รับรางวัลพระปกเกล้าในปี พ.ศ. 2560 ด้านการจัดการเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม โครงการนี้ แสดงให้เห็นถึงการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่มองไปยังปัญหาในพื้นที่ ร่วมกัน และพร้อมใจกันจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการค้นหาต้นตอของปัญหา ดังนั้น ก่อนจะเจาะลึกเข้าไปศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินโครงการเครือข่ายการบำบัดน้ำเสียและฟื้นฟูคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าของเทศบาลตำบลป่าแดดนั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจที่ทำความรู้จักเทศบาลตำบลป่าแดดให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เข้าใจบริบท และที่มาที่ไป ที่ทำให้เทศบาลตำบลป่าแดดให้ความสำคัญกับการรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่

เทศบาลตำบลป่าแดด มีประชากรในพื้นที่ราว 17,098 คน และมีพื้นที่ อยู่ในการดูแล 25 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมหมู่บ้านจำนวน 13 หมู่บ้าน เทศบาล ตำบลป่าแดดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญต่อการดำเนินงาน โดยเครือข่าย ดังที่ได้ระบุไว้ในวิสัยทัศน์ในการดำเนินงาน “สังคมก้าวหน้า พัฒนา บริการ สืบสานวัฒนธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง โครงสร้างพื้นฐานดี เน้นการมีส่วนร่วมพันธกิจการพัฒนาท้องถิ่น” จากคำที่ขีดเส้นใต้นี้เองได้นำ เทศบาลตำบลป่าแดดไปสู่การพัฒนาที่เน้นการขับเคลื่อนงานของเครือข่าย

โดยเทศบาลตำบลป่าแดดได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ซึ่งได้ระบุไว้เป็น 1 ใน 6 พันธกิจที่เทศบาลจะต้องดำเนินไปให้ถึงของเทศบาลตำบลป่าแดด คือ พันธกิจที่ 6 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วนในตำบลและองค์กรภายนอก โดยเทศบาลตำบลป่าแดดจะมุ่งเน้นในการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร ประชาชนในชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนภายในตำบลมีส่วนร่วมในการบูรณาการการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาตำบลร่วมกัน และร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการจัดทำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ และสิ่งหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้เทศบาลตำบลป่าแดดสามารถดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนก็คือ ความตั้งใจของนายกเทศมนตรีที่ให้ความสนใจและเน้นการดูแลรักษาคุณภาพชีวิตของประชาชน และสภาพแวดล้อมในพื้นที่เป็นลำดับแรก ก่อนการพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลาย ๆ แห่งมักดำเนินการ

โดยที่ผ่านมานั้น เทศบาลตำบลป่าแดดได้มีโครงการและกิจกรรมที่น่าสนใจร่วมกับเครือข่ายในการบำบัดน้ำเสียและฟื้นฟูคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าอยู่หลายโครงการ เช่น เทศบาลตำบลป่าแดดได้มีการร่วมมือกับส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในการดำเนินโครงการขุดลอกลำเหมืองสาธารณะประโยชน์ (ลำเหมืองแม่ข่า) ภายในพื้นที่เทศบาลตำบลป่าแดดร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ หรือกิจกรรมการกำจัดผักตบชวาและวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ ร่วมกับเทศบาลนครเชียงใหม่และเทศบาลตำบลหนองหอย อีกทั้งยังมีกิจกรรมการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลจากงานลอยกระทงในลำน้ำปิง ภายใต้ชื่อ “**เมืองสะอาด คนในชาติมีสุข**” ร่วมกับสำนักงานชลประทานที่ 1 มลฑลทหารบกที่ 33 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ และเทศบาลนครเชียงใหม่ กิจกรรม “**ประชารัฐร่วมใจคืนน้ำใสให้คลองแม่ข่า**” ภายใต้โครงการขุดลอกคลองแม่ข่า ร่วมกับเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นต้น

โครงการและกิจกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเทศบาลตำบลป่าแดดตระหนักและให้ความสำคัญในการดำเนินโครงการร่วมกับเครือข่ายเพื่อให้โครงการหรือกิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน อีกทั้งยังได้มุ่งความสนใจไปที่การดูแลรักษาคลองแม่ข่าที่นับว่าเป็นคลองน้ำที่มีความสำคัญกับจังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็น 1 ใน 4 ของแม่น้ำที่นับว่าเป็นแหล่งชัยภูมิของการสร้างเมืองเชียงใหม่ในสมัยของพญามังราย ถือเป็นการรักษามรดกทางประวัติศาสตร์ของเมืองไว้ให้ลูกหลานได้เรียนรู้และศึกษาต่อไปในอนาคต

สำหรับการบริหารงานเครือข่ายของเทศบาลตำบลป่าแดดนั้นได้ให้ความสำคัญกับการใช้กลไกการมีส่วนร่วมของหน่วยงานเครือข่าย และภาคประชาสังคมเป็นหลักในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โดยขับเคลื่อนปรับเปลี่ยนปัญหาที่เดิมทีเป็นของภาครัฐให้กลายมาเป็นการบริหาร

จัดการปัญหาในรูปแบบของเครือข่ายที่เน้นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา ร่วมเป็นเจ้าของปัญหาร่วมกัน โดยในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเทศบาล ตำบลป่าแดดจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม รวมถึงให้การสนับสนุนเครือข่ายในด้านงบประมาณ การระดมมวลชน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักรในการปฏิบัติงาน รวมถึงการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีสนใจ เข้าร่วมแก้ไขปัญหา สร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มเครือข่าย โดยเทศบาลตำบลป่าแดดให้ความสนใจ และมักจะสร้างการรับรู้ร่วมกันถึงปัญหาร่วมกับเครือข่าย จนนำไปสู่การสนับสนุนและมีกระบวนการในการทำงานร่วมกัน ได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยเทศบาลฯ จะเน้นการมองปัญหาร่วมกันและร่วมกันแก้ไขปัญหา จนกระทั่งบรรลุวัตถุประสงค์ ร่วมกัน และได้รับผลประโยชน์ร่วมทั้งของทุกองค์กร/หน่วยงานในเครือข่าย

เครือข่ายการดำเนินงาน

ก่อนที่จะกล่าวถึงความเป็นมาของโครงการฯ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจกับ บทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่ายในการดำเนินโครงการเครือข่ายการบำบัดน้ำเสียและฟื้นฟู คุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าเสียก่อน โดยการดำเนินงานโครงการเครือข่ายการบำบัดน้ำเสียและฟื้นฟู คุณภาพน้ำในคลองแม่ข่า นั้น เทศบาลตำบลป่าแดดได้แบ่งกลุ่มภาคีเครือข่ายออกเป็น 2 กลุ่ม ใหญ่ ๆ ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายภายในตำบลป่าแดด และ กลุ่มเครือข่ายภายนอกตำบลป่าแดด โดยมี รายละเอียดดังนี้

กลุ่มเครือข่ายภายในตำบลป่าแดด ในการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมนั้นเทศบาล ให้ความสำคัญกับองค์กร/หน่วยงานที่อยู่ภายในพื้นที่เป็นกลุ่มแรกที่จะเข้ามารับรู้ถึงปัญหาและ สร้างกระบวนการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยเทศบาลตำบลป่าแดดได้แบ่งหน้าที่ในการดำเนินงาน ของเครือข่ายออกเป็น 6 กลุ่ม และมีหน้าที่ในการดำเนินงาน ดังนี้

1) เทศบาลตำบลป่าแดด มีบทบาทในการเชื่อมโยงกลุ่มเครือข่าย ประสานความร่วมมือ สนับสนุนข้อมูล สนับสนุนงบประมาณ สถานที่ในการจัดการประชุม และสนับสนุนบุคลากรในการ ดำเนินโครงการ เช่น โครงการกำจัดขยะ และการขุดลอกคลอง เทศบาลตำบลป่าแดดจะเป็น ผู้ประสานงานขอความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย อาทิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลนครเชียงใหม่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงที่มีความพร้อมในการดำเนินการ ให้นำเครื่องจักรเข้ามาจัดเก็บขยะและวัชพืชไปกำจัดอย่างถูกวิธี หรือแม้กระทั่งนำเครื่องจักรมาขุด ลอกคลองแม่ข่า รวมถึงเป็นองค์กรหลักในการจัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และรักษาคคลองแม่ข่าอีกด้วย

2) เครือข่ายสมาชิกจิตอาสา/ทสม.บ้านแม่ข่าน้อย หมู่ที่ 1 และบ้านแม่ขาใต้ หมู่ที่ 9 มีบทบาทในการประสานงาน ประชาสัมพันธ์ และเป็นฝ่ายปฏิบัติ เช่น จัดทำแพมไฟฟ์และตะแกรงเหล็กดักขยะในคลองแม่ข่า สอดส่องดูแลเกี่ยวกับปัญหาในคลองแม่ข่า กำจัดวัชพืชและกิ่งไม้บริเวณริมฝั่งคลอง ปล่อน้ำหมักชีวภาพและลูกบอลชีวภาพเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำเน่าเสีย เป็นต้น

3) วัดเทพนิมิต และคริสตจักรพันธกิจเชียงใหม่ ทำหน้าที่เป็นองค์กรผู้นำทางความคิดและจิตวิญญาณในการดูแลรักษาคลองแม่ข่า โดยใช้หลักธรรมทางศาสนาทั้งศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ เพื่อให้เกิดกุศโลบายในการร่วมมือระหว่างคนในชุมชน เช่น กิจกรรมทอดผ้าป่าสามัคคี เพื่อนำเงินที่ได้เข้ากองทุนพัฒนาคลองแม่ข่า พิธีสืบชะตาคลองแม่ข่า หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของกลุ่มเครือข่ายอาสาสมัครคริสเตียน เป็นต้น ทั้งยังเป็นองค์กรที่ให้การสนับสนุนสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม หรือการประชุม

4) ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด มีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการรับฟังปัญหาและนำมาสะท้อนให้แก่เทศบาลตำบลป่าแดดให้ได้รับรู้ถึงปัญหาของประชาชนในชุมชน และนำไปสู่การสร้างการรับรู้ร่วมกันของเครือข่าย เป็นองค์กรที่จะคอยช่วยแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือปัญหาเบื้องต้นให้กับประชาชนก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของกลุ่มเครือข่าย อีกทั้งยังเป็นองค์กรที่คอยให้ความช่วยเหลือในด้านการระดมกำลังพลในการดำเนินกิจกรรมโดยการชักชวนชาวบ้านให้เข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรม

5) สถาบันการศึกษาในตำบลป่าแดดและองค์กรในตำบลป่าแดด ได้แก่ โรงเรียนวัดวังสิงห์คำ โรงเรียนวัดป่าแดด ศูนย์กศน.ตำบลป่าแดด สภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าแดด กลุ่มผู้สูงอายุตำบลป่าแดด องค์กรเหล่านี้มีหน้าที่ในการนำเด็กนักเรียนในสังกัดมาเข้าร่วมการอบรมปลูกจิตสำนึกให้มีความรู้เกี่ยวกับการทำน้ำหมักชีวภาพและลูกบอลชีวภาพเพื่อใช้ในการบำบัดกลิ่นและฟื้นฟูสภาพน้ำเน่าเสียในคลองแม่ข่า รวมถึงร่วมกิจกรรมรณรงค์เทน้ำปุยหมักชีวภาพและการโยนลูกบอลชีวภาพลงในคลองแม่ข่า

6) ภาคเอกชน ผู้ประกอบการและร้านค้า มีหน้าที่ให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณหรือสิ่งของในการดำเนินโครงการฯ เช่น ร่วมทำบุญสืบชะตาคลองแม่ข่า บริจาคน้ำดื่มสำหรับผู้ที่เข้าร่วมดำเนินกิจกรรม

กลุ่มเครือข่ายภายนอกตำบลป่าแดด กลุ่มเหล่านี้ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยหน่วยงานราชการที่อยู่โดยรอบพื้นที่ของเทศบาลตำบลป่าแดด ซึ่งจะเป็นองค์กรที่จะให้การช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องที่กลุ่มภาคีเครือข่ายภายในตำบลป่าแดดไม่สามารถจะดำเนินการได้ด้วยตนเอง และยังเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่เห็นความสำคัญกับปัญหาน้ำเน่าเสียในคลองแม่ข่าเช่นเดียวกับ

เทศบาลตำบลป่าแดด โดยเทศบาลตำบลป่าแดดได้แบ่งภาคีเครือข่ายขององค์กรและหน่วยงานภายนอกตำบลป่าแดดที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการฯ ออกเป็น 7 กลุ่มใหญ่ ๆ และมีหน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้

1) เทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นภาคีที่สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินโครงการฯ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในการส่งเสริมสนับสนุนเครื่องมือ เครื่องจักร ยานพาหนะและงบประมาณที่เกี่ยกับสภาพของภาคีภายในตำบลป่าแดด นอกจากนี้ เทศบาลนครเชียงใหม่ยังเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่คลองแม่ข่าไหลผ่าน จึงทำให้เทศบาลนครให้ความสนใจที่จะสร้างการรับรู้และพร้อมรับผิดชอบปัญหาาร่วมกันกับเทศบาลตำบลป่าแดดในการดูแลรักษาคลองแม่ข่า

2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่และเทศบาลเมืองแม่เหิยะ เป็นภาคีเครือข่ายที่ตั้งอยู่บริเวณรอบ ๆ เทศบาลตำบลป่าแดด ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่คอยสนับสนุนเครื่องมือ เครื่องจักร ยานพาหนะและงบประมาณบางส่วนในการดำเนินโครงการฯ ที่เกี่ยกับสภาพของเทศบาลตำบลป่าแดด โดยเทศบาลตำบลป่าแดดมีหน้าที่ในการประสานงานความร่วมมือดังกล่าว

3) สำนักงานชลประทานจังหวัดเชียงใหม่ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบคลองโดยตรงจึงมีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินโครงการอย่างยิ่ง เทศบาลตำบลป่าแดดจึงได้ชักชวนสำนักงานชลประทานจังหวัดเชียงใหม่เข้ามาร่วมเป็นภาคีเครือข่าย โดยมีหน้าที่ให้ความร่วมมือในการเปิด - ปิดประตูน้ำ จัดหาแหล่งน้ำดีและปล่อยน้ำดีไล่น้ำเสีย บริหารการไหลเวียนของน้ำในคลองแม่ข่า โดยได้มีการทำข้อตกลงในการบริหารน้ำร่วมกันเมื่อน้ำในคลองแม่ข่าเริ่มมีกลิ่น สำนักงานชลประทานฯ ก็จะพิจารณาดำเนินการเปิดประตูน้ำเพื่อไล่น้ำเสียออกจากคลองแม่ข่า

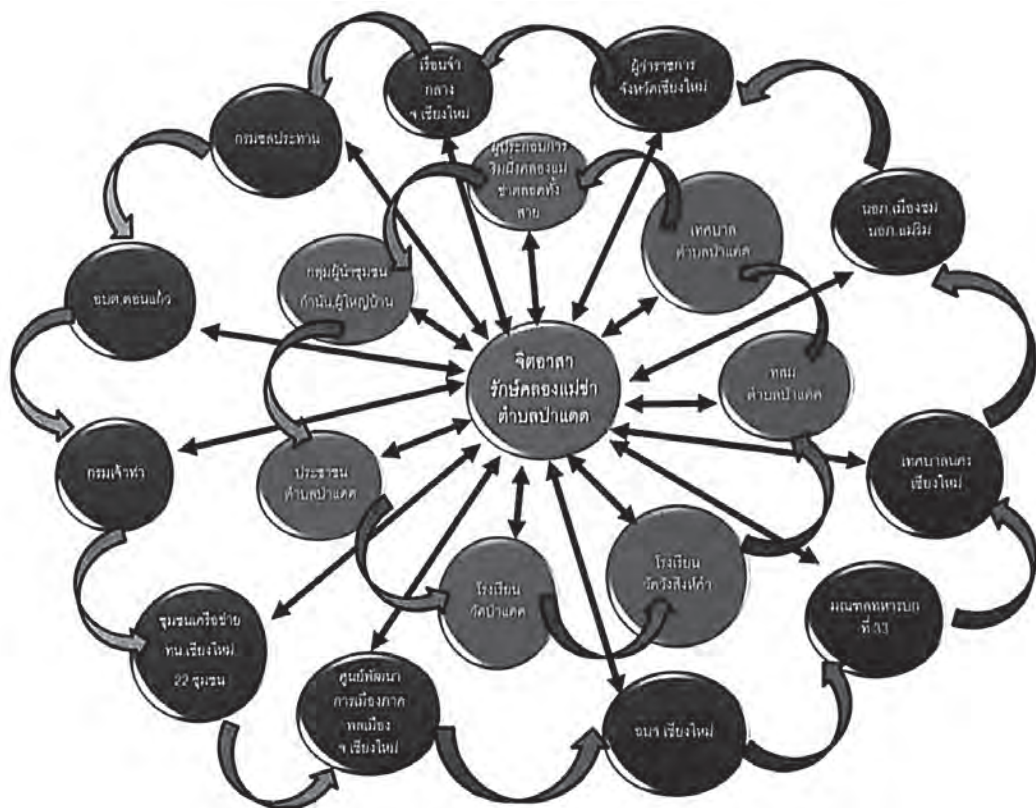
4) จังหวัดเชียงใหม่ โดยคณะกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาคองแม่ข่า เป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่เข้ามาให้ความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาคลองแม่ข่า มีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ ฟื้นฟูคลองแม่ข่า สอดส่อง ดูแล ป้องกัน ไม่ให้มีการบุกรุกหรือทิ้งขยะ น้ำเสีย สิ่งปฏิกูล สารพิษต่าง ๆ ลงในคลองแม่ข่า ประสานชุมชนให้ร่วมกันปรับปรุงภูมิทัศน์ริมคลองแม่ข่าให้สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นหน่วยงานที่จะคอยสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและแก้ไขคลองแม่ข่าให้มีความสะดวกในการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

5) บริษัท เบทาโกร (จังหวัดลำพูน) เป็นองค์กรเอกชนที่คอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินการด้านการบริการสาธารณะเพื่อชุมชน ได้เห็นความสำคัญในการรักษาแหล่งน้ำ

ร่วมกับเทศบาลตำบลป่าแดดและได้สนับสนุนถึงน้ำพลาสติกในการนำมาทำเป็นแพเพื่อใช้เก็บขยะในคลองแม่ข่า

6) นักวิชาการ นำโดย ผศ. ดร.วสันต์ จอมภักดี และคณะ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นนักวิชาการในพื้นที่ที่เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับคลองแม่ข่า และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนการศึกษา เรียนรู้ ค้นคว้า วิจัย และร่วมวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับคลองแม่ข่า เพื่อการรักษาฟื้นฟูคลองแม่ข่าให้แก่มุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลคลองน้ำด้วยตนเอง เช่น การใช้กังหันน้ำชัยพัฒนาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การใช้เครื่องเติมอากาศที่ได้รับการสนับสนุนจากวิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนา เป็นต้น และยังได้ทำให้คลองแม่ข่ากลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนนักศึกษาในการดูแลรักษา และฟื้นฟูคลองน้ำในพื้นที่

โครงสร้างเครือข่ายการบำบัดน้ำเสียและฟื้นฟูคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่า

จากองค์ประกอบของเครือข่ายในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเทศบาลตำบลป่าแดดนั้นให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ให้เห็นถึงปัญหาที่มีร่วมกันในพื้นที่ แล้วจึงผนึกกำลังกันขึ้นเป็นภาคีเครือข่าย

เพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน และนับเป็นความสำเร็จของเทศบาลตำบลป่าแดดที่สามารถสร้างเครือข่ายที่พร้อมจะมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาร่วมกัน เพราะการจัดการกับปัญหาน้ำเน่าเสียเป็นปัญหาที่จัดการได้ยาก หากประชาชนในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ไม่เห็นถึงความสำคัญและร่วมกันจัดการแก้ปัญหา

กระบวนการ/ขั้นตอนการสร้างเครือข่ายการบำบัดน้ำเสียและฟื้นฟูคุณภาพน้ำ ในคลองแม่ข่า

ในอดีตคลองแม่ข่านับว่าเป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำของคนเชียงใหม่ ควบคู่กับแม่น้ำปิง โดยน้ำแม่ข่าสายหลักนั้นไหลผ่านหลายพื้นที่ ได้แก่ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลตำบลป่าแดด เทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เทศบาลตำบลฝักหวาน และไหลลงสู่แม่น้ำปิงในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสบแม่ข่า อำเภอหางดง และในขณะเดียวกันจากความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำแม่ข่าทำให้มีประชาชนเข้ามาตั้งถิ่นฐานตามแนวบริเวณแม่น้ำแม่ข่าเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป สภาพสังคมเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตของประชาชนในการใช้น้ำก็เปลี่ยนไป จากในอดีตที่ประชาชนใช้ประโยชน์จากแม่น้ำในการนำน้ำในแม่น้ำมาใช้สอย หรือการหาอาหารในแม่น้ำ แปรเปลี่ยนการทำลายแม่น้ำโดยไม่รู้ตัวจากการทิ้งขยะ และสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำ สาเหตุหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ทำให้คนในชุมชนไม่จำเป็นที่จะต้องใช้น้ำในแม่น้ำเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์ เพราะสังคมสมัยใหม่ที่มีระบบปะปาซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการการใช้น้ำของประชาชนได้อย่างทั่วถึง และเพียงพอทุกชุมชน จึงทำให้ความสำคัญของคลองแม่ข่าต่อคนในชุมชนลดน้อยลง ประชาชนในชุมชนไม่ได้ให้ความสนใจที่จะอนุรักษ์ รักษาคลองแม่ข่าอีกต่อไป จนทำให้คลองแม่ข่าเริ่มเน่าเสียจากปัญหาขยะ และน้ำเสียที่ไหลลงไปยังคลองแม่ข่า โดยได้มีการสำรวจพบว่าปัญหาต่าง ๆ ส่วนใหญ่มาจากกลางน้ำบริเวณตลาดเมืองใหม่ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ของเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยต้นน้ำเป็นบริเวณขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว และปลายน้ำเป็นเทศบาลตำบลป่าแดด และด้วยคลองแม่ข่าอยู่ในความรับผิดชอบของประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ จากต้นน้ำจนกระทั่งปลายน้ำ และสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในบริเวณคลองแม่ข่าคือระยะเวลาที่น้ำจะส่งกลิ่นเหม็นขึ้นมานั้นกินเวลาถึง 3-4 เดือนในช่วงหน้าร้อน จึงทำให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่เริ่มกลับมาให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลรักษาคลองแม่ข่าร่วมกัน

จุดเริ่มต้นของเครือข่าย

การหันกลับมาให้ความสนใจและอนุรักษ์ฟื้นฟูคุณภาพน้ำคลองแม่ข่าเริ่มต้นจากการที่ประชาชนในหมู่ 1 ของเทศบาลตำบลป่าแดด ซึ่งเป็นชุมชนปลายน้ำได้ตั้งทีมจิตอาสารักษากองแม่ข่าขึ้น

โดยมีสมาชิกเพียง 10 คน ในปี พ.ศ. 2557 โดยมีนายเขาวลิต ชูชาติ อดีตข้าราชการ ซึ่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้นำในการตั้งทีมจิตอาารักคลองแม่ข่า เพื่อเก็บขยะในคลองแม่ข่าที่ไหลรวมมาจนกระทั่งถึงปลายน้ำ ซึ่งทำให้คลองแม่ข่าเกิดความสกปรกและเป็นบ่อเกิดของการทำให้น้ำเน่าเหม็น โดยภารกิจของทีมจิตอาสาจะช่วยกันสอดส่องดูแลคลองแม่ข่าและเก็บกู้ขยะหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุให้น้ำเน่าเสียขึ้นมาจากคลองแม่ข่า ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 ทีมจิตอาสาได้เข้ามาติดต่อขอความช่วยเหลือจากเทศบาลตำบลป่าแดดในการรักษาคลองแม่ข่าให้กลับมามีคุณภาพน้ำที่ดีอย่างเดิม เนื่องจากโดยลำพังแล้วกลุ่มทีมจิตอาสา ไม่สามารถจะแก้ปัญหาเน่าเสียได้ด้วยตนเองเนื่องจากมีอุปสรรคในหลายประเด็น เช่น บุคลากรในการดำเนินงานงบประมาณ อุปกรณ์ในการเก็บขยะ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องหาหน่วยงานที่มีศักยภาพในการประสานงานและดำเนินการกิจกรรมดังกล่าว จากการขอความช่วยเหลือและสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่มจิตอาสาโดยการนำของนายเขาวลิต ชูชาติที่มีสมาชิกเพียงไม่กี่คน แต่ด้วยความสามารถในการประสานงานของนายเขาวลิต ชูชาติ ซึ่งเป็นอดีตข้าราชการทำให้การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความราบรื่นเนื่องด้วยคุ้นชินกับระบบราชการในการจัดทำโครงการต่าง ๆ เป็นอย่างดี ก่อเกิดเป็นการกระตุ้นให้เทศบาลตำบลป่าแดดจัดเวที่ระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหาคลองแม่ข่าขึ้น

การพววกกำลังเครือข่าย

ในการประชุมระดมความคิดเห็น เทศบาลตำบลป่าแดดได้สร้างทีมงานหลักในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูคลองแม่ข่า ได้แก่ ประชาชนในหมู่ 1 หมู่ 7 และหมู่ 9 ซึ่งผลจากการระดมความคิดเห็นประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ มีความคิดเห็นว่าจะเริ่มจากให้มีการกำจัดขยะมูลฝอยที่อยู่ในคลองแม่ข่าก่อน โดยได้จัดทำตะแกรงดักขยะไว้ 3 จุด เพื่อสังเกตถึงที่มาของแหล่งกำเนิดขยะว่ามาจากชุมชนใด ซึ่งจะทำให้การแก้ปัญหาขยะในคลองแม่ข่าสามารถแก้ไขได้ตรงจุดและจะพัฒนาให้สามารถแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุได้

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่มีการประชุมระดมความคิดเห็นเกิดขึ้นเทศบาลตำบลป่าแดดได้ขับเคลื่อนการดำเนินการในการฟื้นฟูคลองแม่ข่า โดยมีการจัดประชุมภายในเทศบาลขึ้นเพื่อขอความเห็นชอบและหาแนวทางในการพัฒนาฟื้นฟูคลองแม่ข่า ผลปรากฏว่าทุกกองในเทศบาลตำบลป่าแดดเห็นชอบตรงกันที่จะให้ความสำคัญในการฟื้นฟูคลองแม่ข่าอีกครั้ง ที่ใช้คำว่า “อีกครั้ง” นั้นเนื่องจากที่ผ่านมาเทศบาลตำบลป่าแดดก็ได้พยายามพัฒนาฟื้นฟูคลองแม่ข่ามาแล้ว แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากขาดความร่วมมือในการดำเนินงานที่ยั่งยืน ซึ่งบัดนี้เมื่อมีประชาชนในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่กลับมาให้ความสำคัญในการฟื้นฟูคลองแม่ข่าแล้วก็เป็นผลทำให้การดำเนินงานนั้นเดินหน้าต่อไปได้ดียิ่งขึ้น หากแต่ในช่วงปีแรก ๆ ของการ

ดำเนินโครงการนั้น หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่อาจจะยังมีปัญหาในการอนุมัติงบประมาณในการดำเนินงานร่วมกับเทศบาลตำบลป่าแดดอยู่บ้าง แต่ในปีต่อ ๆ มานั้น เมื่อเทศบาลตำบลป่าแดดและประชาชนในพื้นที่ยังดำเนินการฟื้นฟูคลองแม่ช่าอยู่เรื่อย ๆ ก็เป็นผลให้หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่มั่นใจและกล้าที่จะให้การสนับสนุนมากยิ่งขึ้น

ความสำเร็จของการสร้างเครือข่าย

ความพยายามร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมสร้างให้เกิดเครือข่ายในการทำงานขึ้นและได้ทำสัญญาข้อตกลงร่วมมือ (MOU) ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูคลองแม่ช่าขึ้น ภายใต้การดำเนินกิจกรรม “ประชารัฐร่วมใจคืนน้ำใสให้คลองแม่ช่า” โดยมีการแบ่งหน้าที่กันในการดำเนินการกันอย่างชัดเจนดังที่ได้นำเสนอไปแล้วในตอนต้น

ซึ่งหลังจากที่เทศบาลตำบลป่าแดดได้ทำสัญญาข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการฟื้นฟูคลองแม่ช่าแล้วนั้น เทศบาลฯ ก็ได้สนับสนุนให้มีการจดทะเบียนทีมจิตอาสาให้ถูกต้องตามกฎหมายเป็นอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน หรือ ทสม. ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 1 เพื่อให้มีหน้าที่และความชอบธรรมในการดำเนินกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้แก่ชาวบ้าน ดูแลสิ่งแวดล้อมทั้งหมดในพื้นที่ โดย ทสม. และทีมจิตอาสาจะเป็นหัวใจหลักในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสร้างแพในการดักและเก็บขยะ การผลิตและเป็นแกนนำในการนำลูกบอล EM (น้ำหมักชีวภาพ) ซึ่งผลิตโดยปราชญ์ชาวบ้าน ปล่อยลงสู่คลองแม่ช่า เพื่อดักลึนน้ำที่เน่าเสีย ซึ่งในกรณีการปล่อยลูกบอล EM ลงสู่คลองแม่ช่า นั้น จะปล่อยลงสู่คลองแม่ช่าเมื่อน้ำคลองแม่ช่าหยุดนิ่งและเริ่มส่งกลิ่นเหม็น โดยทีม ทสม. และ

จิตอาสาจะกระจายข่าวไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในพื้นที่ให้ปล่อยลูกบอล EM ลงในคลองแม่ข่า ซึ่งเป็นการทำให้น้ำที่ส่งกลิ่นเหม็นบรรเทาลงได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงนำเอาแนวคิดการดูแลฟื้นฟูคลองแม่ข่าไปใช้ด้วย เช่น เทศบาลนครเชียงใหม่ที่นำแนวคิดการสร้างแพ ตะแกง ดักขยะ ไปใช้จนสามารถระบุได้ว่าพื้นที่ใดเป็นต้นเหตุในการผลิตขยะและสามารถจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ อีกทั้งยังได้มีการประสานงานกับหน่วยงานชลประทานที่ดูแลคลองแม่ข่า ในการเปิดปิดประตูน้ำบริเวณตำบลดอนแก้วให้ไหลเข้ามาขังน้ำที่เน่าเสียในคลองแม่ข่าออกไปเมื่อน้ำในคลองแม่ข่าเกิดเน่าเสียและส่งกลิ่นเหม็น อีกทั้งยังได้มีการใช้เครื่องเติมอากาศจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้ามาใช้เพื่อทำให้เกิดออกซิเจนในน้ำมากยิ่งขึ้นทำให้น้ำไม่เน่าเสีย และยังได้ทำแปลงผักตบชวานำไปลอยบนผิวน้ำในคลองแม่ข่าเพื่อใช้สกัดกลิ่นสารปนเปื้อนที่ถูกทิ้งลงสู่คลองแม่ข่า โดยปัจจุบันมีอยู่กว่า 10 จุด และที่สำคัญได้มีการนำถังดักไขมันไปติดตั้งให้กับบ้านและสถานประกอบการที่อยู่ติดกับคลองแม่ข่า เพื่อให้มีการดักของเสียในน้ำทิ้งก่อนที่จะทิ้งลงไปยังคลองแม่ข่า จากการร่วมมือร่วมใจกันของเครือข่ายทำให้การดำเนินงานในการฟื้นฟูคลองแม่ข่าประสบความสำเร็จและยั่งยืน เนื่องจากทุกหน่วยงานในพื้นที่เห็นความสำคัญและร่วมด้วยช่วยกันรักษาคลองแม่ข่าอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการดำเนินงานเมื่อน้ำเริ่มส่งกลิ่นเหม็นของเทศบาลตำบลป่าแดดนั้น เริ่มต้นจากการสังเกตเห็นว่าส่งกลิ่นเหม็นในมากน้อยเพียงใด ซึ่งหากส่งกลิ่นเหม็นมาก ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงทนเริ่มทนไม่ไหว ก็จะแจ้งให้ทีมจิตอาสา ปล่อยลูกบอลชีวภาพลงสู่คลองแม่ข่าเพื่อดักกลิ่น และแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 ซึ่งเป็นเครือข่ายร่วมกับเทศบาลฯ แจ้งหน่วยงานชลประทานเปิดประตูน้ำ เพื่อให้น้ำจากชลประทานไหลผลักดันน้ำเน่าเสียที่ส่งกลิ่นเหม็นออกไปจากบริเวณคลองแม่ข่า หรือทำให้กลิ่นเน่าเหม็นเจือจางลง

ในการสร้างเครือข่ายในการดำเนินการฟื้นฟูคลองแม่ข่านั้นเทศบาลตำบลป่าแดดใช้ระยะเวลากว่า 3 ปี ในการรวบรวมและทำความเข้าใจกับเครือข่ายให้เข้ามาเห็นถึงความสำคัญของ

คลองแม่ข่า โดยเทศบาลตำบลป่าแดดจะจัดโครงการหรือลงพื้นที่พูดคุยกับประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และผลดีที่จะตามมาในการร่วมกันแก้ไขปัญหา จนกระทั่งประชาชนเริ่มมองเห็นการเปลี่ยนแปลงของคลองแม่ข่าไปในทางที่ดีขึ้น เมื่อถึงตอนนั้นประชาชนจะเริ่มให้ความสนใจและเชื่อมั่นในการทำงานของเทศบาลและเครือข่ายในการดำเนินงานต่าง ๆ มากขึ้น และสิ่งสำคัญที่ทำให้เครือข่ายสามารถก่อตัวขึ้นและคงอยู่อย่างเหนียวแน่นนั้น คือ การที่เทศบาลตำบลป่าแดดชี้ให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ได้เห็นถึงปัญหาและความสำคัญของการแก้ไขปัญหาคลองแม่ข่า จนทำให้จังหวัดนำการจัดการปัญหานี้มาเสียในคลองแม่ข่า เข้าไปเป็นวาระของจังหวัดและระบุลงในแผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทำให้หน่วยงานภายในจังหวัดต้องเข้ามาช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งนับว่าเทศบาลตำบลป่าแดดมีต้นทุนทางเครือข่ายในพื้นที่ที่ดี

ปัญหาอุปสรรค

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการฟื้นฟูคลองแม่ข่า นั้น โดยทั่วไปก็จะมีปัญหาด้านงบประมาณในการดำเนินงาน อุปกรณ์เครื่องจักรที่เทศบาลฯ เองนั้นมีไม่เพียงพอ จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบริเวณใกล้เคียง อีกทั้งเมื่อได้ทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่และดำเนินการฟื้นฟูคลองแม่ข่าไประยะหนึ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เรื่อยมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2560 เทศบาลตำบลป่าแดด ก็ต้องกลับมาทบทวนและทำความเข้าใจกับประชาชน ชาวบ้าน จิตอาสา และทสม. ในพื้นที่อีกครั้ง เนื่องจากเมื่อเวลาผ่านไปประชาชนเริ่มไม่เข้าใจและเกิดข้อสงสัยที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูคลองแม่ข่า เพราะอาจเกิดความเข้าใจที่ผิดพลาดว่าการดูแลรักษาคลองแม่ข่า นั้นอาจจะไม่ใช่หน้าที่ของตน อีกทั้งยังมีปัญหาการลุกล้ำเขตคลองแม่ข่า แต่ก็สามารถแก้ไขได้โดยเครือข่ายของทหารที่เข้ามาช่วยทำความเข้าใจกับประชาชนที่สร้างสิ่งก่อสร้างลุกล้ำเข้ามาในบริเวณคลองแม่ข่า

ปัจจัยความสำเร็จของโครงการ

นอกจากความสำเร็จของการเครือข่ายในพื้นที่ที่ทำให้โครงการฟื้นฟูคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังประกอบด้วยความตั้งใจและวิสัยทัศน์ของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลป่าแดดที่ให้ความสำคัญด้านสุขภาพของประชาชนและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ การประสานงานระหว่างองค์กรที่สามารถปรึกษาหารือและร่วมกันทำงานแบบบูรณาการณได้เป็นอย่างดี รวมถึงการที่ผู้บริหารและสมาชิกสภามีความเห็นตรงกันในการดำเนินโครงการต่าง ๆ และสิ่งที่สำคัญที่ทำให้น้ำในคลองแม่ข่าใสไม่มีขยะนั้นคือการที่เทศบาลตำบลป่าแดดได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่การร่วมมือของเครือข่าย ได้แก่ กิจกรรมหาน้ำต้นทุนน้ำดีใส่น้ำเสีย กิจกรรมแก้ปัญหาน้ำเสียจากต้นทาง กิจกรรมแก้ไขการบุกรุกแนวเขต

กิจกรรมฟื้นฟูสิ่งก่อสร้างเดิม กิจกรรมปรับภูมิทัศน์ กิจกรรมการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกลำน้ำแม่ข่า และกิจกรรมจิตอาสารักษาลำน้ำสาขาทุกสาย จนทำให้คลองแม่ข่าเริ่มกลับมามีคุณภาพดีขึ้นเรื่อย ๆ

การต่อยอดในอนาคต

หลังจากที่เทศบาลตำบลป่าแดดและเครือข่ายได้ดำเนินโครงการฟื้นฟูคลองแม่ข่าแล้วความสำเร็จที่เกิดขึ้นตามมาคือ “การฟื้นตัวกลับมาของคลองแม่ข่า” ที่เคยเป็นคลองน้ำที่เน่าเสียค่อย ๆ ถูกฟื้นฟูกลับมาจนกลายเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนที่ถูกรีเริ่มโดย คุณ ยุพิน ชาวบ้านหมู่ 8 ในตำบลป่าแดด ที่ได้ตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเบื้องต้นขึ้นเพื่อให้เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาจนกระทั่งถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้ามาศึกษาเรียนรู้และร่วมทำกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาคลองแม่ข่า โดยเทศบาลตำบลป่าแดดมีหน้าที่ชักชวนให้กลุ่มเด็กเข้ามาร่วมกันในการทำกิจกรรมการปล่อยลูกบอล EM (ลูกบอลชีวภาพ) ลงในคลองแม่ข่า เมื่อน้ำในคลองเริ่มส่งกลิ่นเหม็น ซึ่งทำให้เด็กเริ่มให้ความสนใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งเทศบาลฯ มีวิธีการเข้าถึงเด็กและเยาวชนโดยการเข้าหาโรงเรียนในพื้นที่ พุดคุยทำความเข้าใจกับสภาเด็กและเยาวชน จนสามารถขยายความร่วมมือไปยังกศน. จนกระทั่งได้มีการทำสัญญาข้อตกลงร่วมกันกับ กศน. ให้มีการบรรจุหลักสูตรการรักษาสิ่งแวดล้อม การดูแลคลองแม่ข่าในด้านต่าง ๆ มีการกำหนดหลักสูตร การปลูกจิตสำนึกให้กับผู้ที่เข้ามาศึกษาใน กศน. โดยเทศบาลฯ จะเป็นผู้ประสานงานในการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้แก่นักศึกษา ซึ่งก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะปลูกจิตสำนึกให้แก่ประชาชนในพื้นที่ให้มีจิตสาธารณะและช่วยกันรักษาคลองแม่ข่าให้กลับมาสดใสอย่างยั่งยืน

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเบื้องต้น

เครือข่ายป้องกันและบรรเทาภัยแล้งแบบบูรณาการ ภายใต้โครงการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา
อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กเพียงแห่งเดียวในจังหวัดเชียงใหม่ คำว่า “ช่วงเปา” อาจฟังแล้วไม่คุ้นชิน แต่ชื่อนี้ได้มาจากหมู่ที่ 4 คือ หมู่บ้านช่วงเปา มาตั้งเป็นชื่อตำบลเนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีคนช่วงเปาอาศัยอยู่มากที่สุด เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กเพียงแห่งเดียวในจังหวัดเชียงใหม่ยังคงมีสภาพชุมชนชนบท มีความเจริญอยู่อย่างช้าๆ มีพื้นที่ประมาณ 49.50 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 30,937.50 ไร่) มีจำนวน 13 หมู่บ้าน หรือประมาณ 2,748 ครัวเรือน สภาพพื้นที่ของตำบลมีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขาความสูงประมาณ 300 – 400 เมตรจากระดับน้ำทะเล แม่น้ำปิงคือสายน้ำที่สำคัญของตำบล มี 13 หมู่บ้านพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเนื่องจากเป็นตำบลขนาดเล็ก สภาพพื้นที่โดยส่วนใหญ่จะดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรประมาณ 11,310 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำสวนลำไยผสมมะม่วงจำนวน 6,811 ไร่ และอีก 2,299 ไร่ ไร่ทำนาและข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ ดังนั้น อาชีพส่วนใหญ่ของชุมชน ได้แก่ อาชีพทำไร่ ได้แก่ ทำไร่หอมแดง กระเทียม พริก ถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อาชีพทำนา ได้แก่ ข้าวเหนียวนาปี โดยใช้พันธุ์ข้าว กข.6 อาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ สุกร เป็ด ไก่ วัวเลี้ยง ปลาในกระชัง

นอกจากนี้ ยังมีอาชีพเสริม ได้แก่ กลุ่มเย็บผ้าบ้านหนองห่าย กลุ่มทำขนมทองม้วน กลุ่มทำ น้ำพริกลาบ กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าตำบลช่วงเปา กลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพ ผลิตดอกไม้ ประดิษฐ์ กลุ่มจักรสาน กลุ่มทำขนมไทยตำบลช่วงเปา กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย

ด้านการบริหารงานภายในองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปามีบุคลากรที่มีความสนิทและ ใกล้ชิดกับทุกชุมชน ลักษณะสังคมมีฐานเชื่อมโยงความสัมพันธ์จากศาสนาที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จิตใจของชุมชน สังเกตได้จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางศาสนา ในวันสำคัญทาง ศาสนาต่างๆ เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา มักพบปะและพูดคุยกันถึงเรื่องความเป็นอยู่และ วิถีชีวิตอย่างสม่ำเสมอ โดยมีผู้นำในพื้นที่คนปัจจุบัน คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา คือ นายรุ่งสุริยา เชียงชีระ

การบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลช่วงเปาของนายรุ่งสุริยา พบว่า มีความเข้มแข็งทั้งจากฝ่ายการเมือง และภาคประชาชน เห็นได้จากวิสัยทัศน์ ที่ต้องการให้ชุมชนช่วงเปา “เป็นองค์กร แห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็น หน่วยงานที่เชื่อมโยง สร้างเครือข่าย สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และ ภาคเอกชน” ซึ่งวิสัยทัศน์ดังกล่าวสะท้อน

ถึงความพยายามในการบริหารโครงการและกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วงเปา ที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์แบบเครือข่าย เพื่อกำหนดแนวร่วมและส่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่เครือข่าย

เพื่อผลักดันเป้าหมายในแต่ละโครงการ หลักการบริหารงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาใช้ คือ การกำหนดระบบการบริหารงานแบบบูรณาการกับเครือข่ายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ เน้นการเปิดพื้นที่และสร้างโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามาเติมเต็มองค์ความรู้ที่ยังขาดแก่ตำบลช่วงเปา ช่วยสนับสนุนการทำงานของภาคีเครือข่ายให้สะดวกและคล่องตัวมากขึ้น มีการใช้หลักการ “5 ร-2 ใจ” ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมทำ ร่วมติดตาม ร่วมเป็นเจ้าของและให้ความจริงใจ สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันจนเกิดเป็นความเต็มใจและพร้อมร่วมเรียนรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างกันได้

ความเป็นมา

จากสภาพพื้นที่ของแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคและอุปโภคในตำบลช่วงเปาจะมีแหล่งน้ำสำคัญ 3 แหล่ง คือ น้ำจากบ่อบาดาลและประปาหมู่บ้าน ซึ่งสูบน้ำจากแม่น้ำปิง แหล่งน้ำธรรมชาติ และอ่างเก็บน้ำ สำหรับปัญหาที่พบแบ่งสาเหตุได้ดังนี้

1. บ่อบาดาล (บ่อมือโยก และบ่อสูบ) และประปาหมู่บ้าน ปัญหาที่พบคือบางหมู่บ้านยังไม่มีระบบประปาครบทุกหมู่ (ยังขาดอีก 3 หมู่บ้าน) ส่วนบ่อบาดาล ประชาชนยังไม่มีภาชนะรองรับน้ำฝนหรือน้ำที่เก็บไว้ใช้งาน

2. แหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นน้ำสำหรับพื้นที่ทางการเกษตรแม้ว่าจะมีลำเหมืองใหม่และแม่น้ำปิงไหลผ่านแต่พอเข้าสู่ฤดูแล้งแม่น้ำปิงจะแห้งและไม่เพียงพอใช้ บางพื้นที่ที่ท่อส่งน้ำยังไม่ทั่วถึง จึงยังต้องอาศัยน้ำบาดาลและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วไป

3. อ่างเก็บน้ำมีลักษณะตื้น มีวัชพืชปกคลุมทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ตามความจุของปริมาณอ่างเก็บน้ำ

จุดเริ่มต้นสำคัญโครงการดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2560 ที่ประสบปัญหาภัยแล้งและฝนทิ้งช่วง รวมทั้งพื้นที่ของตำบลช่วงเปามีการบุกรุกที่ดินสาธารณะ การถากถางบุกรุกป่าเพื่อทำการเกษตร เข้าไปตัดไม้เพื่อนำไปเป็นถ่าน การเปลี่ยนพื้นที่ธรรมชาติให้ไปเป็นพื้นที่ทำการเกษตรแบบไร่ทิวทิศทาง จนเกิดความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ กลายเป็นป่าเสื่อมโทรม มีการเผาทำลายป่า กลายเป็นปัญหาสะสมนำไปสู่วิกฤติภัยแล้งแบบไม่ทันได้ตั้งตัวของชุมชนตำบลช่วงเปา ประกอบกับปัญหาที่แหล่งน้ำ 3 แหล่งในพื้นที่ไม่มี

แผนเตรียมรับมือการใช้น้ำมาก่อนล่วงหน้า โดยครั้งแรกปี พ.ศ. 2557 เป็นปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคและน้ำใช้ ปี พ.ศ. 2558-2559 ซึ่งเป็นสถานการณ์รุนแรงและไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในตำบลช่วงเปา มีระดับความรุนแรงของภัยแล้งอยู่ในขั้นวิกฤติ จังหวัดเชียงใหม่ต้องประกาศให้อำเภอจอมทองเป็นพื้นที่ภัยพิบัติแล้ง ชุมชนและประชาชนได้รับความเดือดร้อน 2,004 คน 1,069 ครัวเรือน โรงเรียนจำนวน 3 แห่ง วัด 4 แห่ง ไม่มีน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหายและล้มตายยกสวน จำนวน 219 ไร่ มูลค่าความเสียหาย 370,870.50 บาท

ระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นขั้นวิกฤตการณ์ที่ชุมชนเดือนร้อนและไม่สามารถอยู่ได้ รวมทั้งปัญหาดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อพื้นที่ของตำบลบ้านหลวง พื้นที่ตำบลสบเปี้ยะทำให้ชุมชนต้องร้องขอการใช้น้ำอย่างเร่งด่วนจากการประสานภูมิภาคมาบรรเทาความเดือดร้อนชั่วคราวในแต่ละวันซึ่งถือว่าเป็นการสูบน้ำเพื่อใช้ในการกินอยู่อาศัยเท่านั้น แต่ไม่สามารถสูบน้ำเพื่อทำการเกษตรได้ องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาเองก็ยังไม่มียุทธศาสตร์หรือผู้เชี่ยวชาญในการจัดการปัญหามาช่วยเหลือได้ทันต่อสถานการณ์ แม้ว่าตามธรรมชาติในพื้นที่จะมีการสร้างฝาย 3 แห่งหลัก ได้แก่ ฝายผาอูฐ ฝายเหมืองใหม่ ฝายเหมืองหลวง และอ่างเก็บน้ำไว้ 15 แห่ง และมีการเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง แต่เนื่องจากฝายเดิมแตกประกอบกับหน้าแล้งหลายปีติดต่อกันทำให้ไม่สามารถเก็บน้ำไว้ใช้ในยามหน้าแล้งได้ จึงทำให้พื้นที่ช่วงเปาประสบภัยแล้งปี พ.ศ. 2558-2559

ด้วยเหตุนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาจึงต้องรีบแก้ไขปัญหานี้ด้วยวิธีการจัดทำโครงการเครือข่ายป้องกันและบรรเทาภัยแล้งแบบบูรณาการ ภายใต้โครงการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและบรรเทาปัญหาภัยแล้ง ช่วยเหลือประชาชนอย่างเร่งด่วนโดยเฉพาะประชาชนที่ได้รับผลกระทบให้สามารถประกอบอาชีพได้ในช่วงภาวะวิกฤติภัยแล้ง รวมทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาล ระบบประปาหมู่บ้านทุกหมู่บ้านให้มีน้ำใช้อุปโภคและบริโภคในภาวะขาดแคลนน้ำ เร่งให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำไว้ในพื้นที่ทำการเกษตร อุปโภคและบริโภคตลอดทั้งปี สุดท้ายโครงการดังกล่าวเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการวางแนวความคิดเพื่อพัฒนาและบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการเกษตร สร้างรายได้ และสร้างแหล่งอาหารในชุมชนตลอดทั้งปี

องค์ประกอบของเครือข่ายและความรับผิดชอบในการดำเนินงาน

ภายใต้การบริหารของนายรุ่งสุริยา เชียงชีระและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยการแสวงหาความร่วมมือกับเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กจำเป็นต้องประสานและหาภาคีเครือข่ายมาช่วยสนับสนุน

การบริหารงานเพราะลำพังเพียงองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาองค์กรเดียวคงไม่สามารถสร้างความสำเร็จและแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและหลายมิติได้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา

ดำเนินการตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจแก้ไขปัญหาวิกฤติภัยแล้งระดับอำเภอ ร่วมกับคณะกรรมการระดับตำบลประชุมร่วมกันเพื่อตรวจสอบความเสียหายของพื้นที่ ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ทั้งขณะเกิดภัยแล้งและหลังเกิดภัยแล้ง สำนวจความเสียหายต่ออาชีพของแต่ละชุมชนและอาณาเขตพื้นที่ภัยแล้ง โดยรวบรวมนำข้อมูลทั้งหมดมาประชุมกับผู้บริหาร บุคลากร และผู้นำชุมชน ผู้แทนชุมชนในหมู่บ้าน รับผิดชอบการประสานงาน การจัดตั้งคณะกรรมการภาคีเครือข่าย ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับผู้นำชุมชน การประสานส่วนภูมิภาคจอมทอง กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มเหมืองฝาย ประธานกลุ่มประปาหมู่บ้าน เกษตรกรในพื้นที่ เป็นฝ่ายกลางเจรจาระหว่างหน่วยงานราชการทั้งในและนอกตำบลช่วงเปา รวบรวมข้อมูลและสรุปปัญหาของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับความช่วยเหลือเสนอแก่ภาคีเครือข่าย การแจกจ่ายน้ำให้ชุมชนที่ไม่ได้รับความสะดวก กล่าวได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาทำหน้าที่เป็นแกนหลักเครือข่ายในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่และเป็นศูนย์กลางในการทำงานด้านข้อมูลรายละเอียดปัญหา การรับแจ้งผู้ที่ได้รับความเสียหายจากภัยแล้ง

2. ชมรมเหมืองฝาย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน

ทำหน้าที่ร่วมคิดและเสนอรูปแบบการจัดทำแผนป้องกันปัญหาภัยแล้ง มีหน้าที่หลักคือการทำฝายชะลอน้ำและเก็บกักน้ำ กล่าวได้ว่าเป็นเครือข่ายและแกนนำสำคัญที่มีสมาชิกของชมรมเป็นเกษตรกรทั้งหมด โดยมีหัวหน้าเหมืองฝายเป็นผู้นำทางความคิดในการดูแลและแก้ไขปัญหาผ่านวิธีการแบ่งปันน้ำกันในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ ตำบลช่วงเปา ตำบลสบเตี๊ยะ ตำบลบ้านหลวง เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่ประชาชน ซึ่งวิธีการใช้ปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นหัวหน้าเหมืองฝายดำเนินการนั้นเป็นกระบวนการที่สร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นให้แก่สมาชิกและชุมชนในแต่ละพื้นที่ เพราะกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านนี้เป็นกลุ่มคนที่มีเชี่ยวชาญด้านน้ำ เป็นกลุ่มที่มีความรู้ในเชิงปฏิบัติมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพราะเข้าใจสภาพพื้นที่มาโดยตลอด

3. ภาคีเครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้ง

ภาคีเครือข่ายดังกล่าวจะประกอบด้วย 2 หน่วยงานหลัก คือ หน่วยงานราชการในพื้นที่ และบริษัทเอกชน ซึ่งร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาและชมรมเหมืองฝายกำหนดมาตรการ แผนงานการให้ความช่วยเหลือจากฐานข้อมูลข้างต้น โดยวางแผนแก้ไขปัญหาในการบรรเทาสาธารณภัยแล้ง ดังนี้

ระยะสั้น: เป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาละลอกดินในพื้นที่ให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพ

ได้ในช่วงภัยแล้ง ภายใต้วิธีการให้จัดการความต้องการใช้น้ำของผู้ใช้น้ำให้สมดุลกับต้นทุนน้ำที่มีอยู่ในขณะนั้น (แก้ไขปัญหาละลอกดินเฉพาะพื้นที่) โดยมีการร่วมประชาคมหมู่บ้าน ประชุมผู้ใช้น้ำ ประชุมคณะกรรมการระดับตำบลและคณะทำงานระดับอำเภอในการวางแผนออกกฎ ระเบียบและบริหารจัดการน้ำร่วมกัน การประปาภูมิภาคจอมทอง ดำเนินการขยายเขตประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนงานช่างประปาในพื้นที่ และการให้การสนับสนุนน้ำในการแจกชาวบ้านในชุมชนระหว่างวิกฤติ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงใหม่ สนับสนุนกระสอบทรายและถังน้ำเพื่อแจกจ่ายน้ำขนาด 2,000 ลิตร

ระยะยาว: เป้าหมายเพื่อเพิ่มแหล่งน้ำต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ เปลี่ยนพื้นที่น้ำเกษตรน้ำฝนเป็นพื้นที่เกษตรชลประทาน ภายใต้วิธีการ

- 1) พื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติและอ่างเก็บน้ำที่ตื้นเขิน โดยมีภาคีเครือข่ายสำคัญในมาตรการนี้ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่: สนับสนุนเครื่องจักรและเข้าช่วยเหลือในการขุดลอกอ่างเก็บน้ำจำนวน 3 แห่ง เพื่อทำเป็นอ่างน้ำเก็บน้ำไว้สำหรับบรรเทาภัยแล้ง รวม 2,721,000 บาท กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: ขุดอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ 6 โครงการ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 36: ขุดลอกแหล่งน้ำอีก 6 แห่ง) กรมชลประทาน สนับสนุนการก่อสร้างศูนย์สูบน้ำด้วยไฟฟ้า รวมเป็นเงิน 16,000,000 บาท สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเชียงใหม่ สนับสนุนถังเก็บน้ำจำนวน 53 ถัง และกระสอบทราย (จัดทำฝายชะลอน้ำ)
- 2) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณ จำนวน 300,000 บาท

- 3) บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) สนับสนุนกระสอบทราย การจัดทำ
อ่างเก็บน้ำสำรอง การจ่ายกระแสไฟฟ้าช่วงวิกฤติ
- 4) สร้างแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่รอยต่อระหว่างต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ
โดยอาศัยต้นน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ วางระบบบริหารจัดการเหมืองฝาย ได้แก่
เหมืองผาอูฐ เหมืองหลวง และเหมืองใหม่ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จาก
เหมืองประมาณ 1,900 ครัวเรือน
- 5) ผันน้ำจากแม่น้ำปิงไปสู่พื้นที่การเกษตรโดยใช้ศูนย์พลังไฟฟ้า 5 สถานี
- 6) เชื่อมโครงการอ่างเก็บน้ำ ลำเหมืองสาธารณะ โครงการก่อสร้างระบบรางน้ำ
คอนกรีตเสริมเหล็กผันน้ำจากลำเหมืองใหม่ระยะทาง 8 กิโลเมตร
- 7) ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านโครงการ ได้แก่
โครงการปลูกต้นไม้ลดโลกร้อน โครงการก่อสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น โครงการ
ลดมลพิษในอากาศและป้องกันหมอกควันไฟป่า โครงการจัดทำแนวกันไฟ
- 8) สร้างความเข้าใจกับผู้ใช้น้ำและบริหารจัดการน้ำร่วมกันอย่างบูรณาการ

วิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งการแก้ไข

ปัญหา คือ ฝายบริหารและบุคลากรของ
องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ทำงานเชิงรุก
แก้ไขปัญหาด้วยการประชุมระดมความคิดเห็น
ใช้จุดเปลี่ยนในโครงการดังกล่าวสร้างเครือข่าย
ความร่วมมือเพื่อต่อยอดโครงการบริหารจัดการ
น้ำอย่างยั่งยืน รวมทั้งหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วม
กันกับผู้ใช้น้ำ ระดมความคิดเห็นการแก้ไข
ปัญหาจากกลุ่มย่อยจากชาวบ้านอย่างใกล้ชิด
และสม่ำเสมอ พร้อมรับฟังผ่านทุกข้อคิดเห็น

การวิพากษ์วิจารณ์จากเวทีประชาคมทุกหมู่บ้าน ฟังแนวคิดจากองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจาก
ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ เน้นแสวงหาความรู้จากหลักการพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักในการแก้ไขปัญห
บริหารโดยการน้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
รัชกาลที่ 9 “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาใช้ในการบริหารงานของ อบต.ช่วงเปา

เทคนิคที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ระหว่างการประชุมระดมความคิดเห็นจะประสานให้เครือข่ายในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเข้าร่วมประชุมรับฟังปัญหาเพื่อทำงานร่วมกัน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นความอ่อนไหวทางอารมณ์ของชาวบ้านที่เรียกร้องให้แก้ไขปัญหาเร่งด่วนและต้องการใช้น้ำก่อน ซึ่งอาจมีความขัดแย้งทางความคิดระหว่างการประชุม จนท้ายที่สุด การใช้เวทีดังกล่าวสามารถได้ข้อสรุป ยุติปัญหา เกิดแนวคิดแก้ไขข้อขัดแย้งและความไม่พึงพอใจได้ ถือเป็นมิติแบบสมานฉันท์และยินยอมพร้อมใจกันเพื่อผลประโยชน์ของตำบลช่วงเปา เทคนิคนี้ยังทำให้ภาคีเครือข่ายได้รับข้อมูลปัญหาจากชุมชนโดยตรง เข้าใจปัญหาของชุมชนเช่นเดียวกับคนในพื้นที่ เกิดความคิดในการนำประสบการณ์ องค์ความรู้ เทคโนโลยี การบูรณาการงาน และงบประมาณเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ไปพร้อมกับชุมชน ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้น

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการดำเนินโครงการวัดได้จากผลผลิตและตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 : แก้ไขและบรรเทาปัญหาภัยแล้งสำหรับประชาชนที่ได้รับผลกระทบให้สามารถดำรงชีวิตได้ในช่วงวิกฤติภัยได้ โดยมีผลผลิต ดังนี้

1. ช่วยเหลือให้บริการประชาชนที่ประสงค์ขอใช้น้ำ
2. ก่อสร้างและปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้านให้ใช้ได้ทุกหมู่บ้าน
3. ขุดอ่างเก็บน้ำ หมู่ 8 เพื่อรองรับการผันน้ำจากสถานีสูบน้ำพลังไฟฟ้าเพื่อใช้ทำระบบประปาหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดที่ 2 : มีแหล่งต้นน้ำมากกว่าความต้องการน้ำในพื้นที่ โดยมีผลผลิต ดังนี้

1. มีสถานีสูบน้ำจำนวน 6 แห่งให้บริการสูบน้ำและผันน้ำเข้าอ่างเก็บน้ำและพื้นที่ทางการเกษตร
2. มีแหล่งขุดลอกเก็บน้ำจำนวน 15 อ่าง

ตัวชี้วัดที่ 3 : พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำเพิ่มจำนวน 13 แห่งให้สามารถใช้เก็บน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีผลผลิต ดังนี้

1. ของงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 36 สำนักงานพัฒนาภาค 3 ดำเนินการขุดลอกอ่างเก็บน้ำในตำบลช่วงเปา

ตัวชี้วัดที่ 4 : ให้มีการขยายพื้นที่เก็บกักน้ำบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันในพื้นที่เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตลำไย มะม่วงได้ตลอดทั้งปี โดยมีผลผลิต ดังนี้

1. ให้มีการบริหารจัดการโดยผ่านกลุ่มเหมืองฝายและกลุ่มผู้ใช้น้ำพลังงานไฟฟ้า เชื่อมโยงพื้นที่ในการให้บริการน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค
2. เกษตรกรสามารถผลิตลำไยทั้งนอกและในฤดูจำนวน 419,850,000 บาท/ปี (5598 ไร่ x 25 ต้น ผลผลิตต้นละ 200 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมเฉลี่ย 15 บาท)
3. ปี พ.ศ. 2560 แม้จะเข้าฤดูแล้งตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม-มีนาคม แหล่งน้ำธรรมชาติในแม่น้ำปิงและอ่างเก็บกักน้ำในพื้นที่ที่ได้ดำเนินการไว้ส่งผลให้เกษตรกรยังสามารถมีน้ำใช้ในการเกษตร อุปโภคและบริโภคได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปามีความสามารถในการบริหารจัดการเครือข่ายและชุมชน แม้ว่าแต่ละภาคีเครือข่ายและชุมชนในตำบลช่วงเปาจะมีแนวคิดไม่ตรงกัน/หน้าที่ในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งคนละทิศทาง แต่ผู้บริหารและทีมงานขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาพยายามเชื่อมโยงหลอมรวมให้ภาคีเครือข่ายร่วมมือกันแก้ไขปัญหาไปพร้อมกันได้ สร้างความรู้สึกผูกพันร่วมกันในการทำงาน ร่วมกันรับผิดชอบ รวมทั้งเป็นผู้ที่สร้างจุดยืนให้ชุมชนและภาคีเครือข่ายเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ ซึ่งผู้บริหารและบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาจะไม่กำหนดบทบาทตนเองเป็นผู้นำในการทำงาน ในทางตรงกันข้ามจะให้ชุมชนเป็นผู้นำในการพัฒนาและสนับสนุนให้เกิดการบริหาร

งานร่วมกับภาคีเครือข่าย ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายทำงานร่วมกัน อำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่อย่างใกล้ชิดเพื่อให้วิกฤติการณ์ปัญหาบรรเทาได้อย่างรวดเร็ว การบริหารงานดังกล่าวเป็นกลยุทธ์การบริหารจัดการที่ยั่งยืนของโครงการ รวมทั้งยังสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายให้เชื่อมโยงและต่อยอดในอีกหลายโครงการให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบล ชว่งเปา

2. ผู้นำระดับองค์กรและผู้นำระดับพื้นที่มีแกนนำที่เข้มแข็ง หากวิเคราะห์ความสำเร็จที่สำคัญ คือ การมีผู้นำที่โดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชนตำบลชว่งเปา อันได้แก่ ประชาญ์ชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้รับการเคารพและเชื่อมั่นในองค์ความรู้ มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้าใจสภาพวิถีชีวิตของชุมชน นำประเพณีวัฒนธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำ หลอมหลวมความคิด เรื่องการบริหารจัดการน้ำให้สมาชิกเห็นพ้องในการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี ซึ่งการมีผู้นำท้องถิ่นที่เข้มแข็งลักษณะนี้เป็นทรัพยากรสำคัญในการแก้ไขปัญหาของตำบล ผู้นำมีความเสียสละ แบ่งปัน ข้อมูลความรู้ให้แก่ภาคีเครือข่ายภายใต้กระบวนการคิดร่วมกัน ซึ่งเป็นฐานชุมชนที่ยั่งยืนของตำบลชว่งเปาในการปกป้องและดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้ง ผู้นำองค์กร คือ นายกองคกร บริหารส่วนตำบลชว่งเปาที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน รู้จักและใกล้ชิดกับสมาชิกในชุมชน เปิดรับทุกคำชมและคำวิพากษ์วิจารณ์ของสมาชิกโดยไม่ถือว่าเป็นความเสียหายในการบริหารงาน แต่เป็นข้อห่วงใยของสมาชิกเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา เพราะมีการลงพื้นที่พบปะประชาชนอย่างสม่ำเสมอจึงเข้าใจถึงสภาพและประโยชน์ในพื้นที่ ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดฐานความศรัทธาความเป็นนักการเมืองของนายรุ่งสุริยา ส่งผลให้มีความเสถียรภาพทางการเมืองในพื้นที่อย่างยาวนาน

3. การบูรณาการและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ภาคีเครือข่ายต่างมีศักยภาพการบริหารจัดการสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ รับมือการภาวะภัยพิบัติระหว่างเกิดภัย

(ช่วยเหลือ) และหลังเกิดภัย (พื้นฟู) ได้ทันที มีลักษณะการทำงานแบบทีมงานเดียวกันกับคนในตำบลช่วงเปา ความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมดังกล่าวเกิดขึ้นได้เพราะความสัมพันธ์ของผู้บริหารและบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นทุนทางสังคมที่เอื้อและมีผลต่อการไว้วางใจในการบริหารงานการเมืองภายใต้การนำของนายสุรียาและข้าราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

ความสำเร็จชี้ให้เห็นได้ถึงควมมีมาตรฐานการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปามีความสามารถเพื่อบริหารจัดการภาวะวิกฤติและภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมประสานความช่วยเหลือและดูแล “ชีวิต” ของคนในตำบลสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของประชาชน ดึงศักยภาพให้ชุมชนเป็นผู้คิดและทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างเข้มแข็งเรียกว่าเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ภูมิปัญญาและการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนและผู้ที่ได้รับผลกระทบ มีทักษะในการชี้ให้เห็นถึงการทำงานเพื่อส่วนรวม (Common Good) นับได้ว่าเป็นความเป็นเลิศขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา กล่าวอีกนัยหนึ่ง โครงการดังกล่าวเป็นจุดร่วมของปัญหาที่ทำให้เกิดความร่วมมือแก้ไขปัญหาระหว่างชุมชนกับภาคีเครือข่ายได้อย่างลงตัว สะท้อนให้เห็นถึงขีดความสามารถในการทำงานให้ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ผลับปลาไชยต้นกล้า พัทักษ์ป่าชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลผลับปลาไชย

อำเภออุ้งทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

“ผลับปลาไชยต้นกล้า พัทักษ์ป่าชุมชน” ขององค์การบริหารส่วนตำบลผลับปลาไชยเป็นโครงการที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้าด้านการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐ เอกชนและประชาสังคม ในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นแบบอย่างในการดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้รู้จักรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง ด้วยการพึ่งพาอาศัยการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งตัวอย่างการดำเนินงานที่อบต.ผลับปลาไชยได้ร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ นั้น จะเป็นตัวอย่างในการการเพิ่มศักยภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สูงยิ่งขึ้น กล่าวคือ เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนงานร่วมกันแล้วจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพและพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยไม่มีข้อจำกัดใด ๆ ทั้งในด้านงบประมาณ รวมถึงด้านบุคลากร เป็นต้น

ดังนั้น “โครงการผลับปลาไชยต้นกล้า พัทักษ์ป่าชุมชน” จึงเป็นโครงการที่น่าสนใจสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่จะศึกษาถึงขั้นตอนกระบวนการในการดำเนินงานและความเป็นมาของโครงการ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเองในกรณีเดียวกันนี้ได้อย่างเหมาะสม แต่ทว่าหากจะศึกษาถึงกระบวนการและความเป็นมาในการดำเนินงานโครงการฯ

นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความรู้จักกับ อบต. พลับพลาไชย เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพแวดล้อมและความพร้อมของ อบต. พลับพลาไชย ที่สามารถดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนใจสามารถใช้เป็นข้อเปรียบเทียบและประยุกต์ใช้กับบริบทของตนเอง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงพื้นที่และสามารถประยุกต์การดำเนินงานในลักษณะเดียวกันได้อย่างเหมาะสมดังต่อไปนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ 136 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวน 14 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด 11,861 คน และมีงบประมาณในการบริหารงานในแต่ละปีรวมทั้งสิ้นกว่า 66 ล้านบาท ผู้บริหาร อบต.พลับพลาไชย มีแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่ครบในทุกด้าน โดยเห็นได้จากที่ระบุไว้ในวิสัยทัศน์การบริหารงานของ อบต. พลับพลาไชย ว่า “**องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย เป็นตำบลน่าอยู่ ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจพัฒนา ประชาชนมีสุขภาพดี เด่นกีฬา พัฒนาการศึกษา ใส่ใจสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี**” ซึ่งหากสังเกตจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารแสดงให้เห็นว่า อบต. พลับพลาไชยมุ่งหวังที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้ครบทุกด้านทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ สังคม หรือวัฒนธรรม นับเป็นนิมิตหมายอันดีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม จากวิสัยทัศน์ข้างต้นของอบต. พลับพลาไชยจะต้องนำไปสู่การกำหนดนโยบายให้สามารถก้าวไปสู่วิสัยทัศน์นั้นให้ได้ อบต.พลับพลาไชยจึงได้กำหนดนโยบายไว้ทั้งหมด 8 นโยบายด้วยกัน และนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินโครงการ “**พลับพลาไชยต้นกล้า พัทธกิจป่าชุมชน**” เป็นอย่างดียิ่งเห็นได้จาก 2 นโยบาย ได้แก่

- 1) นโยบายด้านการเมืองการบริหาร ที่มุ่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการโดยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้และให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว **ส่งเสริมและสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมและความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน** และ 2) นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งจัดทำระบบผังเมือง**เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน** และจากนโยบายดังกล่าวจึงจำเป็นต้องหาวิธีซึ่งนำไปสู่การตอบสนองต่อนโยบายดังกล่าวได้ อบต. พลับพลาไชยจึงกำหนดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ขึ้น โดยมียุทธศาสตร์ที่ใช้ขับเคลื่อนโครงการ “**พลับพลาไชยต้นกล้า พัทธกิจป่าชุมชน**” ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจราจร การขนส่ง สาธารณูปโภค สาธารณูปการ การผังเมือง เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จะเห็นว่าการดำเนินโครงการฯ ของอบต. พลับพลาไชยนั้นสอดคล้องกับแผนการดำเนินงานและวิสัยทัศน์เป็นอย่างดี จึงส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ราบรื่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สำหรับโครงการพลิกปลาไชยต้นกล้า พืชผักป่าชุมชนนั้น อบต. พลัปลาไชยได้รับแรงบันดาลใจมาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงเล็งเห็นว่าการจัดการป่าไม้เป็นจุดกำเนิดต้นน้ำที่สำคัญ การจัดการทรัพยากรป่าไม้มีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ จึงทรงเน้นการอนุรักษ์และพัฒนาป่าต้นน้ำเป็นพิเศษ และจากแนวพระราชดำริของพระองค์ก่อให้เกิดโครงการพัฒนาและบำรุงป่าไม้จำนวนมากทั่วประเทศและที่มีอยู่ให้คงอยู่ เพื่อป้องกันอุทกภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และในขณะเดียวกันก็ถนอมน้ำไว้ใช้สำหรับหล่อเลี้ยงแม่น้ำลำธาร ประกอบกับปัญหาพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่อาจเกิดความเสี่ยงในการกระทำความผิดทางกฎหมายในชุมชน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ อบต. พลัปลาไชยจะต้องหากิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมให้แก่เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อป้องกันการมั่วสุมของเด็กและเยาวชนในทางที่ผิด และเพื่อให้ห่างไกลจากยาเสพติดด้วย

ดังนั้น อบต. พลัปลาไชย จึงให้ความสำคัญกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ตำบลพลัปลาไชยดังที่กล่าวมา จึงได้จัดทำโครงการ “**พลัปลาไชยต้นกล้า พืชผักป่าชุมชน**” ขึ้น เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ของเด็กและเยาวชนกับชุมชน ในการทำกิจกรรมสันตนาการเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชน โดยมุ่งความสนใจไปที่บ้านหนองกร້ອງ หมู่ 11 ตำบลพลัปลาไชย ซึ่งมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรป่าไม้ ต้นน้ำ และแหล่งอาหารในการประกอบอาชีพของชาวบ้านหนองกร້ອງและชาวตำบลพลัปลาไชย เนื่องจากที่ผ่านมาป่ามีสภาพเสื่อมโทรมจากการบุกรุกของประชาชนที่เข้ามาทำลายป่าเพื่อสร้างเป็นแหล่งทำกิน การขาดการสอดส่องดูแลป่าร่วมกัน ทำให้ปริมาณต้นไม้ในป่าลดน้อยลง ส่งผลให้แหล่งอาหารที่สามารถหาได้ในป่า ต้นน้ำลดลงตามไปด้วย ฝนเริ่มทิ้งช่วง และเมื่อมีฝนตกหนักมักเกิดน้ำป่าไหลหลากเข้ามาท่วมพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้านจนเกิดความเสียหาย ชาวบ้านในบริเวณดังกล่าวได้รับความเดือดร้อน ทำให้ อบต. พลัปลาไชยต้องหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยเริ่มจากการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินโครงการซึ่งประกอบด้วย 1) กลุ่มเยาวชนพลัปลาไชยต้นกล้า พืชผักป่าชุมชน 2) คณะกรรมการป่าชุมชนหนองกร້ອງ หมู่ 11 ตำบลพลัปลาไชย และ 3) เจ้าหน้าที่นักถักทอชุมชนของ อบต. พลัปลาไชย ร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ เพื่อสร้างกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของและรับผิดชอบแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเองร่วมกับชุมชนจนประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

จากข้อมูลเบื้องต้นของ อบต. พลัปลาไชยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงที่มาที่ไปและความสำคัญของการดำเนินโครงการพลัปลาไชยต้นกล้า พืชผักป่าชุมชน และการขับเคลื่อนโครงการด้วยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในเรื่องต่าง ๆ ที่อบต. ไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองจนประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลพระปกเกล้า ด้านการส่งเสริมเครือข่ายรัฐ เอกชน

และประชาสังคม ในปี พ.ศ. 2560 ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความรู้จักกับสมาชิกเครือข่ายที่ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการ “พลิกผลาไชยต้นกล้า พัทธกิจป่าชุมชน” กับ อบต. พลับพลาไชย

เครือข่ายการดำเนินงาน “พลิกผลาไชยต้นกล้า พัทธกิจป่าชุมชน”

เพื่อให้การดำเนินโครงการฯ มีประสิทธิภาพสูงสุด และตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนร่วมถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ อบต. พลับพลาไชย จึงได้สร้างเครือข่ายในการทำงานขึ้น โดยเครือข่ายดังกล่าวนี้มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนให้โครงการพลิกผลาไชยต้นกล้า พัทธกิจป่าชุมชนให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เพราะหากปราศจากการร่วมมือร่วมใจของเครือข่ายเหล่านี้ และอาศัยเพียงศักยภาพของ อบต. พลับพลาไชยเพียงอย่างเดียวคงไม่อาจดำเนินโครงการนี้ให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพได้อย่างปัจจุบัน โดยเครือข่ายในการดำเนินโครงการ “พลิกผลาไชยต้นกล้า พัทธกิจป่าชุมชน” มีดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย มีหน้าที่ สนับสนุนเจ้าหน้าที่คอยประสานงาน และเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ และสนับสนุนงบประมาณส่วนหนึ่งในการดำเนินการ

2) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสุพรรณบุรี มีหน้าที่ ช่วยในการประสานงานเรื่องการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน และเป็นหน่วยงานหลักในการทวงคืนพื้นที่ป่ากลับคืนสู่ชุมชน

3) สำนักงานประสานงานป่าไม้จังหวัดสุพรรณบุรี มีหน้าที่ สนับสนุนด้านการให้ความรู้ ภูมิปัญญา เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ป่า พันธุ์กล้าไม้ป่า การประสานการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน ซึ่งนับว่าเป็นอีกหนึ่งเครือข่ายที่สนับสนุนด้านวิชาการป่าไม้ให้กับการดำเนินโครงการ เนื่องจากหากต้องการที่จะดูแลและอนุรักษ์ป่านั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้เรื่องต้นไม้ที่จะนำมาปลูกในป่าเป็นอย่างมาก ซึ่งหากไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวก็จะไม่เกิดประโยชน์หากมีการปลูกต้นไม้ในป่า เนื่องจากต้นไม้ที่ทำการปลูกไปนั้นจะตายลงในที่สุด

4) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยแห่งชาติ (สกว.) มีหน้าที่ สนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการวิจัยเพื่อท้องถิ่น สนับสนุนองค์ความรู้และงบประมาณ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ทำให้สามารถประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโครงการฯ ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานหลักที่มาขับเคลื่อนการพัฒนาเด็ก ชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติให้เดินหน้าไปด้วยกันได้

5) มูลนิธิสยามกัมมาจล และธนาคารไทยพาณิชย์ มีหน้าที่ สนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน การทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชน ผ่านโครงการ

“นักถักทอชุมชน” ซึ่งเป็นอีกหนึ่งโครงการหนึ่งในการสร้างแกนนำในการร้อยเรียงเด็กชุมชนและประชาชนเข้าด้วยกัน ซึ่งส่งผลอย่างยิ่งในการสร้างเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากจะทำให้ประชาชนในชุมชนออกมามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

6) สถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัดสุพรรณบุรี มีหน้าที่ ให้การสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้ป่าให้แก่เด็กและเยาวชนสำหรับใช้ปลูกทดแทนป่าไม้ที่หายไป

7) สถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัดอุทัยธานี มีหน้าที่ ให้การสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้ป่าให้แก่เด็กและเยาวชน ในกรณีที่สถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัดสุพรรณบุรี มีกล้าไม้ไม่เพียงพอต่อการปลูก เป็นต้น

8) สำนักงานกศน. อำเภอบางบาล มีหน้าที่ ให้การสนับสนุนบุคลากรครูในการทำกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน รำกลองยาว ให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนมีกิจกรรมให้ทำตลอดทั้งปี

9) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขาอนคา มีหน้าที่สนับสนุน งบประมาณในการสร้างฝายชะลอน้ำ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมในการดูแลรักษาป่าไม้ให้มีความชุ่มชื้นมากขึ้น

10) บริษัทศิลามาตรศรี จำกัด มีหน้าที่ ให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สร้างฝายชะลอน้ำ

11) โรงไฟฟ้าอุ้มทองไปโอแมส มีหน้าที่ ให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สร้างฝายชะลอน้ำ

12) วัดเขาตีสลัก มีหน้าที่ ให้การสนับสนุนความรู้ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ดั้งเดิม เนื่องจากวัดเป็นสถานที่ที่อยู่มานาน ซึ่งนับเป็นปราชญ์ในพื้นที่ที่สามารถให้คำแนะนำเรื่องต้นไม้ประจำถิ่นได้

13) คณะกรรมการป่าชุมชนพุดนาคนาด บ้านพุร้อน และบ้านทุ่งดินดำ มีหน้าที่ สนับสนุนความรู้ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ และบุคลากรซึ่งเป็นกำลังในการเฝ้าระวังการบุกรุกป่าชุมชน

การดำเนินงานที่ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายเหล่านี้มีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชนในการเสริมสร้างพลังในการปลูกป่าและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้ปัจจุบันมีกลุ่มเด็กและเยาวชนพลับพลาไชยต้นกล้า พิทักษ์ป่าชุมชน จำนวน 35 คน และผู้ใหญ่ใจดีบ้านหนองกรังอีกจำนวน 30 คน รวมทั้งเกิดเครือข่ายภาครัฐและเอกชนที่ร่วมใจกันจัดทำโครงการปลูกป่าและสร้างฝายชะลอน้ำ โดยในการดำเนินงานนั้นจะมีการจัดประชุมวางแผนการดำเนินงานทุกวันเสาร์ก่อนเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ หนึ่งอาทิตย์ จากนั้นก็จะมีการบูรณาการ

การทำงานตามความเหมาะสมของวันและเวลาที่ถือเป็นฤกษ์ในการทำกิจกรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะถือฤกษ์จากเทศกาลสำคัญของประเทศ เช่น วันพ่อ วันแม่ เป็นต้น

จากบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายและวิธีการทำงานร่วมกันของเครือข่าย ทำให้เข้าใจได้มากขึ้นว่าเหตุใด อบต.พลับพลาไชยจึงสามารถดำเนินโครงการจนประสบความสำเร็จได้ นั่นก็เพราะการร่วมมือร่วมใจของเครือข่ายที่คอยสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่และทรัพยากรทุกอย่างที่ตนมีเพื่อขับเคลื่อนงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็น สถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัดสุพรรณบุรี สถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัดอุทัยธานี วัดเขาดีสลัก ที่มีความรู้เรื่องพันธุ์ไม้และต้นไม้ป่า ก็ใช้คุณสมบัติที่ตนมีให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน รวมถึงผู้ดำเนินกิจกรรม หรือสำนักงาน กศน. อำเภออุทุมพร ที่ให้การสนับสนุนบุคลากรครูในการขับเคลื่อนกิจกรรมการถ่ายทอดการละเล่นพื้นบ้านให้แก่เด็กและได้มีกิจกรรมเสริมนอกเหนือจากการดูแลรักษาป่าไม้ หรือแม้กระทั่งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยแห่งชาติ และมูลนิธิสยามกัมมาจล ที่ให้การสนับสนุนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน ซึ่งส่งผลให้การประสานงานในการดำเนินงานสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เนื่องจากประชาชนในพื้นที่รู้จักมักคุ้นกันมากขึ้น เป็นต้น จากการร่วมมือของเครือข่ายทั้งหมดนี้ก็ทำให้อบต.พลับพลาไชยมีศักยภาพในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะ โครงการ “พลับพลาไชยต้นกล้า พัทธกษุป่าชุมชน” และได้รับรางวัลพระปกเกล้า ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐ เอกชนและประชาสังคม ในปี พ.ศ. 2560

ความเป็นมาของ “พลับพลาไชยต้นกล้า พัทธกษุป่าชุมชน”

โครงการพลับพลาไชยต้นกล้า พัทธกษุป่าชุมชน มีจุดเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2557 โดยเริ่มจากมูลนิธิสยามกัมมาจล และ ธนาकारไทยพาณิชย์ (ซึ่งจะเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายในการดำเนินโครงการในภายหลัง) ได้เข้ามาดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เรียกว่า “นักถักทอชุมชน” มีจำนวนสมาชิกก่อตั้งครั้งแรก 5 คน จากเจ้าหน้าที่ของ อบต.พลับพลาไชย เป็นผู้ร้อยเรียงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนเพื่อที่จะดำเนินงานเรื่องเด็กและเยาวชนในช่วงแรกนั้นเครือข่ายทั้งสองแห่งได้เข้ามาพูดคุยกับผู้บริหาร อบต.พลับพลาไชย และมีความคิดเห็นที่ตรงกันในการดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน จึงได้ส่งเจ้าหน้าที่ของ อบต.พลับพลาไชยไปเป็นแกนนำในการเข้าร่วมและจัดทำโครงการนักถักทอชุมชน โดยในระยะเริ่มแรกเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นแกนนำทั้ง 5 คนจะได้รับการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการและการดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนจากมูลนิธิสยามกัมมาจล และ ธนาकारไทยพาณิชย์ ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มมองเห็นเครือข่ายของอบต.พลับพลาไชยที่จะเข้ามาช่วยในการพัฒนาเด็กและเยาวชนและภายหลังจากที่ได้มีการอบรมสร้างแกนนำนักถักทอชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนรุ่นที่ 1 ก็ได้มีการสานต่อโครงการโดยให้นักถักทอชุมชนรุ่นที่ 1 ทั้ง 5 คน สร้างทีมของ

ตนเองขึ้นมา โดยแบ่งหน้าที่กันดูแลแต่ละหมู่บ้าน สมาชิกในทีมจะประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ของ อบต.พลับพลาไชย ทีมละ 2 – 5 คน ซึ่งลูกทีมของแกนนำทั้ง 5 คน จะถูกเรียกว่านักถักทอรุ่นที่ 2 และเมื่อมีการสร้างทีมเกิดขึ้น สิ่งต่อมาคือการหารือภายในทีมถึงการดำเนินกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนต่อไปในอนาคต จึงได้ตกลงที่จะจัดโครงการ พลับพลาไชยต้นกล้า พัทธกะป่าชุมชน ขึ้นในพื้นที่หมู่ 11 แต่ก่อนจะก้าวไปสู่การดำเนินงานในลำดับต่อไปนั้นขออธิบายย้อนกลับไปถึงที่มาของการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัทธกะป่าให้เข้าใจพอสังเขปเสียก่อนดังนี้

กล่าวคือในช่วงแรกก่อนที่จะเกิดเป็นโครงการพลับพลาไชยต้นกล้า พัทธกะป่าชุมชน และก่อนที่จะมีโครงการนักถักทอชุมชนดังที่ได้กล่าวไปนั้น นายคมสัน พันธุ์เสือ เจ้าหน้าที่ของ อบต.พลับพลาไชย (ซึ่งต่อมาเป็นนักถักทอชุมชนรุ่นที่ 2) ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลพื้นที่ป่าชุมชนอยู่ก่อนแล้ว และในช่วงเวลานั้นประชาชนได้แจ้งเบาะแสแก่เจ้าหน้าที่ว่ามีประชาชนบางกลุ่มได้นำขยะไปทิ้งบริเวณป่าชุมชน ทำให้นายคมสัน พันธุ์เสือต้องเข้าไปสำรวจป่าชุมชนว่ามีภารกิจที่ขยะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ และเมื่อเจ้าหน้าที่เข้าไปในป่าก็พบว่าขยะถูกนำมาทิ้งไว้ในป่าจริง ๆ แต่สิ่งที่สำคัญอีกประการคือ เจ้าหน้าที่ที่เข้าไปสำรวจป่านั้นได้มองเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ที่ควรได้รับการดูแลรักษา โดยในป่ามีทั้งน้ำตก ต้นไม้ประจำถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างไรก็ตาม เมื่อเจ้าหน้าที่ได้สอบถามไปถึงที่มาของขยะกับพบว่าผู้ที่นำขยะมาทิ้งเป็นประชาชนจากพื้นที่อื่นไม่ใช่ประชาชนในชุมชน ทำให้ตระหนักคิดได้ว่าหากเกิดเหตุการณ์อย่างนี้แล้วชุมชนจะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ซึ่งหลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ก็ได้มีการปรึกษาพูดคุยกับผู้นำชุมชนในหมู่ 11 ถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่ทั้งนี้ก็ยังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาในทันที จนกระทั่งประจวบเหมาะที่มูลนิธิสยามกัมมาจล และธนาคารไทยพาณิชย์ เข้ามาอบรม นักถักทอชุมชน รุ่นที่ 1 และทางเจ้าหน้าที่เองได้เข้ามาเป็นนักถักทอชุมชนรุ่นที่ 2 จึงได้นำเสนอแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นผู้ร้อยเรียงระหว่างเด็ก ชุมชน และ อบต. โดยมีจุดร่วมที่ตรงกันว่า เจ้าหน้าที่และอบต. อยากทำเรื่องเด็ก ส่วนชุมชนสนใจเรื่องป่า จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินโครงการ “พลับพลาไชยต้นกล้า พัทธกะป่าชุมชน” และได้ทีมผู้ใหญ่ใจดี ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนในหมู่บ้านหนองกร้อ หมู่ 11 จำนวน 5 คน มาร่วมสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรม

และในปี พ.ศ. 2558 เด็กและเยาวชนรุ่นแรกได้เริ่มเข้าสู่โครงการฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของแกนนำนักถักทอชุมชน รุ่นที่ 1 เป็นเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 25 คน โดยเริ่มจากการนำเด็กมาทำกิจกรรมและลงไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ซึ่งในช่วงแรกนั้นยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากอบต. พลับพลาไชย มูลนิธิสยามกัมมาจล หรือธนาคารไทยพาณิชย์เลย แต่ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินโครงการ/กิจกรรม

ดังกล่าวของทีมีผู้ใหญ่ใจดีของหมู่บ้านหนองกร้อ หมู่ 11 ก็ได้ใช้เงินกองทุนหมู่บ้านและเงินทุนของตนเองในการบริหารจัดการ เมื่อดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง จึงปรึกษารือกับชุมชนถึงการบูรณาการและกระบวนการในการพัฒนาเด็กและการพัฒนาป่าของชุมชนร่วมกันขึ้น ซึ่งจากการหารือได้ข้อสรุปว่าจะดำเนินการปลูกป่าสร้างฝายในบริเวณพื้นที่ป่าที่ติดกับหมู่ 11 เจ้าหน้าที่และผู้ใหญ่ใจดีจึงเริ่มประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะเข้าไปดำเนินการต่าง ๆ ในพื้นที่ป่าได้ ซึ่งในตอนนั้นพบว่าบริเวณป่าดังกล่าวยังคงเป็นป่าสงวนที่ประชาชนไม่สามารถเข้าไปดำเนินการใด ๆ ได้ อีกทั้งยังพบปัญหาประชาชนบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร จึงได้ประสานขอความร่วมมือไปที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้มาช่วยสำรวจพื้นที่และทำความเข้าใจกับประชาชนที่บุกรุกพื้นที่บริเวณป่าสงวนให้แก่ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าฯ และหลังจากนั้นได้ประสานสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 กรมป่าไม้ให้ประกาศพื้นที่ป่าสงวนเป็นพื้นที่ป่าชุมชน เพื่อให้คนชุมชนสามารถเข้ามาบริหารจัดการดูแลป่าของตนเองได้

ในช่วงปีแรกที่เริ่มดำเนินโครงการนั้นเด็กและเยาวชน ประชาชนในชุมชนร่วมกับ อบต.พลับพลาไชยได้ดำเนินการปลูกป่า ซึ่งได้รับการสนับสนุนต้นกล้าไม้จากสถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัดสุพรรณบุรีและสถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัดอุทัยธานี โดยเด็กและเยาวชนจะเป็นกำลังหลักในการดำเนินกิจกรรมและเป็นผู้เตรียมอุปกรณ์และสถานที่ในการปลูกป่า เช่น ขวดน้ำสำหรับให้น้ำต้นไม้ม เป็นต้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในตอนแรกคือ **“การทำให้ชุมชนเข้มแข็งและสามารถดูแลป่าของตนเองไว้เพื่อให้เป็นมรดกสู่ลูกหลาน”** กิจกรรมดังกล่าวได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามก่อนที่ป่าสงวนจะถูกประกาศเป็นป่าชุมชนนั้น สภาพบริเวณชายป่ามีสภาพเสื่อมโทรมแห้งแล้งมาก จึงได้มีการหารือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจนเกิดเป็นกิจกรรมการสร้างฝายในระยะเริ่มแรกได้มีการสร้างฝายเพื่อหวังว่าจะได้ฝายที่สามารถเก็บน้ำไว้ให้กับป่าได้ แต่ผลที่ได้รับในช่วงแรกคือในช่วงฝนตกฝายมีน้ำขัง แต่ไม่สามารถเก็บน้ำได้ และมีฝายบางแห่งที่พัง ทำให้เจ้าหน้าที่รวมถึงเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการรู้สึกท้อใจอยู่บ้าง แต่ในปัจจุบันนี้ ในป่าขณะนี้ฝายอยู่จำนวนกว่า 20 ฝาย และสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กและ อบต.พลับพลาไชยมีกำลังใจในการดูแลป่าไม้ต่อไปคือ เมื่อเดินสำรวจป่าพบว่า ป่าที่แห้งแล้งกลายเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มากขึ้น มีต้นไม้ มีป่ามากขึ้นรอบ ๆ บริเวณที่ฝาย สิ่งเหล่านี้เป็นกำลังใจที่ยิ่งใหญ่ของเด็กและเยาวชน รวมถึง อบต.พลับพลาไชยให้มุ่งมั่นและดำเนินการดูแลรักษาป่าไม้ต่อไป ทำให้โครงการปลูกต้นไม้ ทำฝาย พร้อมกับพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนสามารถดำเนินการเรื่อยมาจนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และ ปลัดอำเภอซึ่งมีงบประมาณในการสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม และจากการสนับสนุนดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่ อบต. สามารถนำงบประมาณมาสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของเด็กและ

เยาวชนได้ ซึ่งเครือข่ายที่เข้ามาร่วมในกิจกรรมปลูกป่าที่สำคัญ คือ เจ้าคณะอำเภอ วัดเขาดีสลัก โดย อบต. ได้เข้าไปเชิญท่านมาร่วมปลูกป่า เมื่อท่านเจ้าคณะอำเภอเข้าร่วมในกิจกรรมยิ่งทำให้ได้รับความสนใจจากประชาชนมากขึ้น เพราะมีท่านเจ้าคณะอำเภอเป็นศูนย์รวมจิตใจทำให้ประชาชนอยากเข้ามาร่วมในกิจกรรมมากขึ้น อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และหิน ในการสร้างฝายจากบริษัทศิลามาตราตรี จำกัด และได้เด็กและเยาวชนจากโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่มาร่วมในการทำกิจกรรม จนกระทั่งเวลาผ่านไปจากปี พ.ศ. 2558 เข้าสู่ปี พ.ศ. 2559 การดำเนินกิจกรรมปลูกป่าและสร้างฝายของเด็กและเยาวชนพบว่าไม้ที่รอดจากการปลูก ประมาณ 20 – 30 เปอร์เซ็นต์ จากที่ช่วงแรกไม่รอดเลยแม้แต่ต้นเดียว ถึงจะเป็นอัตราส่วนที่น้อย แต่ก็ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการปลูกป่าสร้างฝาย นอกจากนี้ อบต. ยังสร้างฐานการเรียนรู้ในป่า ซึ่งแบ่งเป็นฐาน ๆ ฐานละ 20 คน เพื่อให้เด็กและเยาวชนจากโรงเรียนต่าง ๆ ที่สนใจในการดูแลรักษาป่าไม้ได้เข้ามาร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมดับไฟป่า กิจกรรมปลูกป่าหรือกิจกรรมสร้างฝาย เป็นต้น ซึ่ง อบต. พลับพลาไชยก็ได้ดำเนินโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนพร้อมทั้งร้อยเรียงเข้ากับชุมชนในการปลูกป่าและสร้างฝาย ควบคู่ไปกับเครือข่ายในการดำเนินงาน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2560 อบต. พลับพลาไชย เริ่มตระหนักคิดและตั้งคำถามกับการดำเนินกิจกรรมว่า **“อบต. และเครือข่ายร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมอะไรไปนั้น ก็จะได้กิจกรรมนั้นกลับคืนมา กล่าวคือ การดำเนินกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชนในการปลูกป่าและสร้างฝาย ผลที่ได้รับคือ ได้กิจกรรมการปลูกป่าและสร้างฝาย ที่ต้นไม้รอดไม่กี่เปอร์เซ็นต์ อีกทั้งฝายก็ไม่มีน้ำ สุดท้ายแล้วเด็กและเยาวชนจะได้รับอะไร ?”**

ทำให้ในปี พ.ศ. 2560 อบต. พลับพลาไชยต้องหาทางออกสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้และสามารถจัดโครงการที่พัฒนาเด็กและเยาวชนได้จริง อย่างไรก็ตามแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหของ อบต. พลับพลาไชยประจวบเหมาะที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ยื่นมือเข้ามาช่วยพอดี เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว สกว. จับมือกับสยามกัมมาจล ดำเนินโครงการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนน รวมถึงเรื่องเด็กและเยาวชนด้วย ซึ่งเมื่อ สกว. รับรู้ที่ อบต. พลับพลาไชยได้ดำเนินโครงการเพื่อที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนพร้อมกับร้อยเรียงกิจกรรมเข้ากับชุมชนด้วย จึงให้ความสนใจและเข้ามาร่วมในการประชุมระหว่างเด็กเยาวชนและชุมชน พร้อมกับฝากข้อคิดให้กับ เด็ก เยาวชน และชุมชนได้คิดต่อไปว่า **“พันธุ์ไม้ประจำถิ่นคืออะไร ต้นไม้ที่ปลูกมาตลอดนั้นรอดกี่เปอร์เซ็นต์ ฝนตกกี่เปอร์เซ็นต์ต่อปี”** จากคำถามชวนคิดของสกว. ทำให้ อบต. กลับมาคิดทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาและได้เข้าร่วมทำ MOU กับสกว. โดยให้ สกว. มาเป็นที่เล็งในการดำเนินกิจกรรม 20 เดือน ระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2561 เพื่อที่จะดำเนินโครงการต่อไปในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งทำให้ในช่วงนี้ สกว. เป็นเครือข่ายที่สำคัญเป็นทั้งผู้ช่วยและเป็นเหมือนเพื่อนในการดำเนินโครงการ โดย สกว. เน้นที่จะเข้ามาสร้าง

กระบวนการเรียนรู้ ฝึกให้คิดและลงมือทำ ซึ่งก็เป็นที่มาของกิจกรรม “ซังหน่อไม้” โดย สกว. ชุมชนและเยาวชน ตั้งคำถามร่วมกันว่า “รู้หรือไม่ว่าป่าของชุมชนนั้นมีมูลค่ามากเท่าใด” เป็นอีกครั้งที่ทำให้ชุมชน เด็กและเยาวชน รวมถึงอบต. ต้องกลับมาคิดทบทวนว่าป่าของตนนั้นมีมูลค่าเท่าใด จึงเป็นที่มาของการเริ่มซังหน่อไม้ที่ถูกเก็บออกมาจากป่า ปรากฏว่า หน่อไม้ที่นำออกมาจากป่าในแต่ละวันนั้นมีจำนวนถึง 2 ตันต่อวัน นับว่าเป็นปริมาณที่มาก ทำให้ประชาชนในชุมชนเริ่มมองเห็นคุณค่าของป่าชุมชนของตัวเอง ซึ่งก็ตรงตามวัตถุประสงค์ของ สกว. คือต้องการให้คนในชุมชน 2 กลุ่ม ได้แก่ เด็กและเยาวชน กับ ผู้ใหญ่ในชุมชน มาร่วมมือกันคิดและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกัน โดยในช่วงแรกนั้น สกว. ได้เข้ามาเป็นที่ปรึกษาในการสร้างแกนนำ จนกระทั่งได้ไปดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนของจังหวัดระยอง ทำให้ชุมชนเห็นถึงความสำคัญและความเป็นไปได้ของโครงการมากขึ้น จากการไปดูงาน สกว. ก็ได้เป็นที่ปรึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน ฝึกให้คิดและแสดงความคิดเห็น ยอมรับความเห็นที่แตกต่าง การรายงานผลการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ การบันทึกค่าใช้จ่ายงบประมาณ การบันทึกการประชุม โดยเด็กและเยาวชนจะมีหน้าที่เป็นผู้ช่วย และสรุปเรื่องต่าง ๆ และนำมาเล่าให้กับผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุฟัง ซึ่งข้อมูลทั้งหมดจะต้องส่งไปให้กับ สกว. เพื่อสำรวจความถูกต้อง และหลังจากนั้น สกว. ก็จะคืนข้อมูลส่วนนั้นให้แก่ชุมชนเพื่อเก็บไว้เป็นฐานข้อมูลในการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

จากที่ สกว. เริ่มเข้ามาดำเนินโครงการในช่วงต้นปี พ.ศ. 2560 ในปัจจุบันเด็กเยาวชนและชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง คิดด้วยตนเอง คิดหาแหล่งงบประมาณเพื่อมาจัดกิจกรรมด้วยตนเองได้ ซึ่งนับว่าเป็นผลสำเร็จในการดำเนินโครงการฯ ของ อบต. และเครือข่ายที่สามารถสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง พัฒนาเด็กและเยาวชนให้รู้สึกรักในทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จนโครงการฯ ประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลพระปกเกล้า ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐ เอกชนและประชาสังคม ในปี พ.ศ. 2560

จากการดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายของอบต. พลัสพลายที่กล่าวมานั้น จะเห็นว่าความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ ของอบต. พลัสพลายเป็นเสมือนตัวกลางในการดำเนินงาน หากไม่ได้เครือข่ายและความร่วมมือของชุมชนและเครือข่าย อบต. พลัสพลายก็ไม่สามารถดำเนินโครงการได้สำเร็จและมีรางวัลการันตีความสำเร็จดังที่กล่าวมาได้

ผลสำเร็จ

จากการดำเนินโครงการ “พลัสพลายต้นกล้า พัทธกษป้าชุมชน” ส่งผลให้ป่าที่ได้รับการประกาศเป็นป่าชุมชนมีความชุ่มชื้น ป่าเขียวขึ้น ต้นไม้หนาแน่นมากขึ้น เริ่มมีสัตว์ป่าให้เห็นมากยิ่งขึ้น เป็นผลมาจากการปลูกป่าที่ถูกวิธี และการสร้างฝายเพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้แก่ป่า

จำนวนเด็กและเยาวชนเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ มีจิตอาสาในการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มากขึ้น อีกทั้งเด็กและเยาวชนมี พฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือพบปัญหาเด็กทะเลาะกันน้อยลง เด็กและเยาวชนในชุมชนเริ่มเกาะกลุ่มดูแลกันมากขึ้น และที่สำคัญยิ่งคือ เด็กและเยาวชนรู้จักคิดด้วยตนเอง ตระหนักถึงการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเด็กและเยาวชนเริ่มที่จะนัดพบกันเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันด้วยตนเอง เช่น การเดินสำรวจป่า เป็นต้น ซึ่งเด็กและเยาวชนเหล่านี้สามารถเตรียมตัว เตรียมความพร้อมในการสำรวจป่าได้ด้วยตนเอง

ปัจจัยความสำเร็จ “พลิกปลาโฮตต้นกล้า พัทธกษปทุมชน”

จากการดำเนินโครงการ “พลิกปลาโฮตต้นกล้า พัทธกษปทุมชน” ของ อบต. พลิกปลาโฮตที่ประสบความสำเร็จนั้น มีปัจจัยความสำเร็จอยู่ 3 ประการ ได้แก่

ประการที่ 1 การใช้ศาสตร์พระราชา คือ การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา เนื่องจาก 3 ข้อนี้จะสามารถทำงานร่วมกับชุมชนได้เป็นอย่างดี เพราะ การทำงานร่วมกับชุมชนอาศัยความ “เข้าใจ” เพราะหากไม่เข้าใจก็ไม่สามารถรับรู้ได้ว่า ณ ขณะนี้ชุมชนต้องการอะไร และมีปัญหาอะไรที่ต้องแก้ไข และเมื่อเข้าใจแล้วต้อง “เข้าถึง” เพราะเมื่อเข้าใจแต่ไม่เข้าถึงก็ไม่มีประโยชน์ในการทำงานร่วมกับชุมชน เพราะการทำงานนั้นจะไม่ยั่งยืน หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพยายามนำสิ่งต่าง ๆ ใส่เข้าไปให้กับชุมชนดำเนินการ สิ่งนั้นก็คงอยู่ระยะหนึ่งแล้วหายไป เนื่องจากไม่ได้มาจากความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง และนอกจากการเข้าใจและการเข้าถึงแล้ว สิ่งต่อมาคือการพัฒนา เพราะในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ไม่มีการพัฒนาต่อยอดแล้ว ประชาชนอาจจะเริ่มตั้งคำถามและหมดกำลังใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในที่สุด ทำให้โครงการไม่ได้รับการสานต่อและหยุดไป

ประการที่ 2 การมีชุมชนและเครือข่ายที่เข้มแข็ง เป็นปัจจัยที่สำคัญและเป็นข้อได้เปรียบอย่างยิ่งสำหรับ อบต. พลิกปลาโฮต เพราะหากชุมชนและเครือข่ายไม่เข้มแข็งแล้วก็ยากที่จะดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ซึ่งการที่จะทำให้ชุมชนและเครือข่ายเข้มแข็งนั้น การสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ชุมชนและเครือข่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดย อบต.พลิกปลาโฮต เน้นการดำเนินงานกับเครือข่ายและชุมชนอยู่ 2 ข้อหลัก ๆ คือ การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา และแสดงให้เห็นเครือข่ายและชุมชนเห็นถึงการทำงานและความสำเร็จของการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ค เป็นต้น ซึ่งเครือข่ายและชุมชนจะสามารถติดตามการดำเนินโครงการผ่านช่องทางดังกล่าวนี้ และมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของอบต. มากขึ้น ทำให้ชุมชนและเครือข่ายกล้าที่จะเดินเคียงข้างและให้ความช่วยเหลือในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมร่วมกับ อบต. พลิกปลาโฮต

ประการที่ 3 การพึ่งพาตนเอง ปัจจัยนี้ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่งและสามารถดึงดูดเครือข่ายให้เข้ามาร่วมและสร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เพราะเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองแล้ว จะสามารถดึงดูดเครือข่ายและแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ให้เข้ามาร่วมดำเนินโครงการได้ไม่ยาก เนื่องจากเครือข่ายและองค์กรที่เป็นเจ้าของแหล่งเงินทุนนั้นมีความเชื่อมั่นในศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะสามารถดำเนินโครงการต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จและไม่ล้มเลิกโครงการระหว่างทาง

ทั้ง 3 ปัจจัยนี้เป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ อบต. พลับพลาไชย ประสบความสำเร็จและเป็นที่น่าเชื่อถือขององค์กรเครือข่ายและชุมชน

ปัญหาและอุปสรรค

ในการดำเนินโครงการย่อมมีปัญหาและอุปสรรค ซึ่งปัญหาและอุปสรรคของ อบต.พลับพลาไชยหลัก ๆ มีอยู่ 2 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การที่เจ้าหน้าที่มักโดนตั้งข้อสังเกตเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบ เนื่องจากเจ้าหน้าที่บางคนเข้ามาเป็นแกนนำนักกิจกรรม ก็ไม่ได้รับผิดชอบหน้าที่ในการดำเนินการเรื่องเด็กและเยาวชน หรือเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยตรง ทำให้มีการตั้งข้อสังเกตและทักท้วงอยู่เสมอ

ประการที่ 2 การประสานงานกับชุมชน หมู่บ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการในการแก้ไขปัญหา ซึ่งชุมชนและหมู่บ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการจะไม่เข้าใจถึงความสำคัญในการดำเนินโครงการและเป็นที่มาของการปฏิเสธการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน

เครือข่ายรณรงค์ลดพลังงานในชุมชน เทศบาลตำบลกระสัง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

การรณรงค์ลดพลังงานในชุมชน เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยเทศบาลตำบลกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ประจำปี พ.ศ. 2560 ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐ เอกชน และประชาสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เห็นคุณค่าและความสำคัญของพลังงานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมให้ใช้พลังงานอย่างประหยัด ภูมิวิธี มีประสิทธิภาพ และส่งผลดีต่อสภาพแวดล้อม รวมถึงรักษาพลังงานไว้ใช้ได้ในระยะยาว

ที่มาของโครงการนี้เกิดจากปัญหาค่าไฟฟ้าที่สูงขึ้นตามระดับความต้องการใช้ไฟฟ้าและลักษณะอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบทั้งเทศบาล หน่วยงานในพื้นที่ และประชาชนในชุมชน ดังนั้น เทศบาลจึงดำเนินโครงการนี้พร้อมกับแสวงหาความร่วมมือจากเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อมาแก้ปัญหาดังกล่าว

สำหรับกิจกรรมของโครงการนี้ ประกอบด้วย 1) การให้ความรู้ชุมชนในการลดการใช้พลังงานในชีวิตประจำวัน และ 2) การแสวงหาวิธีการ เทคโนโลยี รวมถึงนวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยอนุรักษ์พลังงานและลดภาระด้านค่าใช้จ่ายให้แก่เทศบาลและชุมชน

โครงการนี้แสดงให้เห็นความพยายามของเทศบาลในการลดการใช้พลังงานอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง รวมถึงความสามารถในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรด้านการใช้พลังงานจากหน่วยภาครัฐ และภาคประชาชนในพื้นที่ ที่มาช่วยกันขับเคลื่อนโครงการจนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

ภาพรวมการอนุรักษ์พลังงานในจังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์ถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีกลไกการอนุรักษ์พลังงานอย่างเป็นรูปธรรม พิจารณาได้จากกิจกรรมและโครงการด้านพลังงานต่าง ๆ ที่ปรากฏในผลการสำรวจระหว่างปี พ.ศ. 2554-2560 โดยคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2557, น. 5-1 – 5-2) และกระทรวงพลังงาน (2560) อันมีข้อมูลโดยสังเขปต่อไปนี้

โครงการด้านพลังงานทดแทนและด้านอนุรักษ์พลังงาน ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2557 จังหวัดบุรีรัมย์ได้ดำเนินโครงการด้านพลังงานทดแทน 5 โครงการด้วยกัน ได้แก่ โครงการเชื้อเพลิงชีวมวลทดแทนการใช้ก๊าซหุงต้ม โครงการผลิตก๊าซชีวภาพ โครงการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน โครงการใช้ไบโอดีเซล และโครงการใช้เอทานอล ซึ่งพลังงานทดแทนที่ถูกใช้มากที่สุด ในจังหวัดได้แก่พลังงานที่นำมาใช้ผลิตไฟฟ้า ส่วนโครงการด้านการอนุรักษ์พลังงาน ในปี พ.ศ. 2555 จังหวัดบุรีรัมย์ดำเนินการ 2 โครงการด้วยกัน ได้แก่ โครงการลดการใช้พลังงานไฟฟ้า และโครงการลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง

อาคารและโรงงานควบคุม ตามสถิติปี พ.ศ. 2560 จังหวัดบุรีรัมย์มีอาคารและโรงงานควบคุมเพื่อการอนุรักษ์พลังงานรวมทั้งสิ้น 26 แห่งด้วยกัน แบ่งเป็นอาคารควบคุม 7 แห่ง และโรงงานควบคุม 19 แห่ง โดยในส่วนของโรงงานควบคุม มีการใช้พลังงานทดแทนประเภทพลังงานแสงอาทิตย์มากที่สุด

แหล่งผลิตพลังงานไฟฟ้าทดแทน จังหวัดบุรีรัมย์มีแหล่งผลิตพลังงานไฟฟ้าทดแทนที่น่าสนใจสองประเภทด้วยกัน ได้แก่ โรงผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมาก (Very Small Power Producer – VSPP) ซึ่งเป็นโรงไฟฟ้าพลังงานทางเลือก²¹ 17 แห่ง และแผงเซลล์แสงอาทิตย์ (Solar Cell) ที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานทดแทนอีก 7 แห่ง ซึ่งจากผลการสำรวจปี พ.ศ. 2560 จังหวัดบุรีรัมย์ได้สนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานทดแทนเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง โดยการสนับสนุนงบประมาณในการสูบน้ำเพื่อการเกษตรและสาธารณสุขปศุสัตว์ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ด้วย

²¹ VSPP คือ แหล่งผลิตไฟฟ้าทางเลือกขนาดเล็กที่มีพลังไฟฟ้าขายเข้าระบบไม่เกิน 1 เมกะวัตต์ สามารถดำเนินการได้ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และประชาชนทั่วไป มีลักษณะเด่นคือสามารถใช้พลังงานนอกรูปแบบที่หาได้จากชุมชน เช่น กากหรือวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ก๊าซชีวภาพจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ มาผลิตไฟฟ้า ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรภายในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และลดการพึ่งพิงไฟฟ้าจากผู้ผลิตกระแสหลักได้ (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2559)

กลไกต่าง ๆ เหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าจังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานทดแทน ซึ่งหลักฐานบางประการยังปรากฏให้เห็นในกิจกรรมของโครงการนี้ด้วย

นโยบายเกี่ยวกับพลังงานของเทศบาลตำบลกระสัง

จากการสำรวจข้อมูลนโยบายเกี่ยวกับพลังงานของเทศบาลตำบลกระสัง พบว่าประเภทของพลังงานที่ถูกกล่าวถึงในนโยบายที่นายกเทศมนตรีตำบลกระสังแถลงไว้หลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2555 มีเฉพาะพลังงานไฟฟ้าเท่านั้น²² โดยระบุว่าเทศบาลจะปรับปรุงระบบไฟฟ้าแสงสว่างบริเวณถนนสายหลักให้เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน (เทศบาลตำบลกระสัง, 2559ข)

ข้อมูลของโครงการรณรงค์ลดพลังงานในชุมชน

ความเป็นมา

โครงการนี้มีที่มาจากปัญหาค่าไฟฟ้าของเทศบาลตำบลกระสังที่เพิ่มสูงขึ้นหลังจากการย้ายอาคารสำนักงานเมื่อปี พ.ศ. 2554 เนื่องจากอาคารสำนักงานใหม่มีขนาดใหญ่กว่าอาคารหลังเดิม ทำให้ใช้ปริมาณไฟฟ้าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ค่าไฟฟ้าต่อเดือนสูงขึ้นจากหลักพันบาทเป็นหลักหมื่นบาท

ในขณะเดียวกัน หน่วยงานภายในพื้นที่เทศบาลตำบลกระสังบางแห่ง โดยเฉพาะสถานศึกษา เช่น โรงเรียนกระสังพิทยาคม โรงเรียนอนุบาลกระสัง ฯลฯ ต่างก็ประสบปัญหาค่าไฟฟ้าสูงเช่นเดียวกัน โดยเฉลี่ยเดือนละหนึ่งแสนบาท ซึ่งสาเหตุที่สถานศึกษาประสบปัญหาเช่นนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้สัมภาษณ์ว่า อาจเป็นเพราะการขยายตัวของอาคารเรียนเพื่อรองรับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น และการใช้เทคโนโลยีที่ต้องใช้พลังงานไฟฟ้าสมัยใหม่มาเป็นสื่อการสอน

จากปัญหาดังกล่าว นายกเทศมนตรีตำบลกระสังจึงคิดหาโครงการหรือการบูรณาการกับหน่วยงานภายนอกเพื่อช่วยแก้ปัญหาค่าไฟฟ้างกล่าว

การเข้ามาของสำนักงานพลังงานจังหวัด

ปี พ.ศ. 2557 นางสาวกาญจนา อะช่วยรัมย์ นักวิชาการพลังงาน ประจำสำนักงานพลังงานจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ขณะนั้นกำลังทำงานด้านการลดการใช้พลังงาน ได้ติดต่อกับนายกเทศมนตรีและ

²² หน่วยงานที่ดำเนินการด้านพลังงานไฟฟ้าในเทศบาลตำบลกระสัง ประกอบด้วย 1) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอกระสัง ทำหน้าที่ให้บริการไฟฟ้าแก่ครัวเรือน ซึ่งตามสถิติปี พ.ศ. 2559 ในเทศบาลมีครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า 1,457 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 99.27 ของทั้งหมด และ 2) เทศบาลตำบลกระสัง ทำหน้าที่บำรุงรักษา ซ่อมแซม และจัดสรรงบประมาณซื้ออุปกรณ์สำหรับการไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟฟ้าส่องสว่างตามถนน ตรอก และซอย) เท่านั้น (เทศบาลตำบลกระสัง, 2559ก)

ปลัดเทศบาลตำบลกระสัง เพื่อเชิญเทศบาลมาร่วมโครงการลดพลังงานในชุมชนของสำนักงานพลังงานจังหวัด ซึ่งทางเทศบาลเห็นเป็นโอกาสดีและตรงกับเป้าหมายในการหาหน่วยงานภายนอกมาช่วยแก้ปัญหาค่าไฟฟ้าสูงในเทศบาล จึงได้ตอบรับคำเชิญนี้

ในขณะนี้ เทศบาลตำบลกระสังทำหน้าที่เป็นผู้ประสานกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ได้แก่ ผู้นำชุมชนทั้งสี่ชุมชนของเทศบาล โรงเรียนกระสังพิทยาคม โรงเรียนอนุบาลกระสัง และศูนย์ส่งเสริมการศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอกระสัง มาอบรมเกี่ยวกับการลดการใช้พลังงานในครัวเรือนร่วมกัน

หลังจากการอบรมเสร็จสิ้น ประมาณปี พ.ศ. 2558 ได้มีการตั้งกลุ่มอาสาสมัครพลังงานชุมชน (อส.พน.) ตามการแนะนำของสำนักงานพลังงานจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วยอาสาสมัครจากชุมชนชุมชนละ 5 คน ที่ผ่านการสมัครกับผู้นำแต่ละชุมชน มีหน้าที่นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลในครัวเรือนต่าง ๆ และเก็บข้อมูลการใช้พลังงานไฟฟ้าในแต่ละครัวเรือนให้แก่สำนักงานพลังงานจังหวัดบุรีรัมย์

เทศบาลริเริ่มโครงการลดการใช้พลังงานของตัวเอง

หลังจากที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพลังงานจังหวัดบุรีรัมย์ประมาณหนึ่งปี เทศบาลตำบลกระสังก็ได้ริเริ่มโครงการรณรงค์ลดการใช้พลังงานในชุมชนของตนเอง โดยตราไว้ในเทศบัญญัติเมื่อปี พ.ศ. 2558 กิจกรรมของโครงการนี้ประกอบด้วยการจัดอบรมลดการใช้พลังงานในครัวเรือนให้แก่ประชาชนในชุมชนและโรงเรียนเครือข่าย โดยวิทยากรจากหน่วยงานเครือข่าย (เช่น สำนักงานพลังงานจังหวัดบุรีรัมย์และสุรินทร์ สำนักงานการไฟฟ้าอำเภอกระสัง โรงพยาบาลกระสัง ฯลฯ) การศึกษาดูงานด้านพลังงาน และการทำกิจกรรมลดการใช้พลังงานรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การสร้างสำนักงานสีเขียว (Green Office)²³ การปลูกต้นไม้ปีละ 100 ต้น การรณรงค์ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การรณรงค์ใช้จักรยานในการเดินทาง เป็นต้น ซึ่งเทศบาลดำเนินกิจกรรมเหล่านี้มาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

²³ สำหรับกิจกรรมสำนักงานสีเขียว เทศบาลตำบลกระสังได้รับการประเมินจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อปี พ.ศ. 2560 ให้อยู่ในมาตรฐานระดับ “เงิน”

ภาพที่ 1 กระดานประชาสัมพันธ์กิจกรรมสำนักงานสีเขียวของเทศบาลตำบลกระสัง. จากการประชุมทบทวน นโยบายสำนักงานสีเขียว วันที่ 19 เมษายน 2560. โดย เทศบาลตำบลกระสัง, 2560,

สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/pg/เทศบาลตำบลกระสัง-165513753519082/>

ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่าย

จากความต่อเนื่องและจริงจังในการดำเนินโครงการและกิจกรรมด้านการลดการใช้พลังงานของเทศบาลตำบลกระสัง ส่งผลให้เครือข่ายสำคัญอย่างสำนักงานพลังงานจังหวัดบุรีรัมย์มั่นใจในศักยภาพ และสนับสนุนงบประมาณและความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่เทศบาล ไม่ว่าจะเป็นการซื้ออุปกรณ์ประหยัดพลังงาน การจัดอบรม การศึกษาดูงาน การประชาสัมพันธ์ และการประสานงานโครงการ โดยในส่วนของ การซื้ออุปกรณ์ประหยัดพลังงานนั้น ทางสำนักงานพลังงานจังหวัดได้อุดหนุนงบประมาณในการเปลี่ยนหลอดไฟทั้งหมดของสำนักงานเทศบาล จากหลอดไฟธรรมดาให้เป็นหลอดไฟแบบแอลอีดี (light-emitting diode – LED) ที่สามารถประหยัดพลังงานได้มากกว่าและมีอายุการใช้งานยาวนาน ส่งผลให้ค่าไฟฟ้าของเทศบาลลดลงประมาณหนึ่งหมื่นบาทต่อเดือน

สำหรับหลอดไฟแอลอีดี นอกจากนำมาใช้ในอาคารสำนักงานของเทศบาลแล้ว ทางเทศบาลยังได้มอบหลอดไฟแอลอีดีให้แก่สมาชิก อส.พน. และผู้นำชุมชนไปใช้ในที่อยู่อาศัยของตัวเอง

คนละ 2 หลอด เพื่อให้ชุมชนได้เห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการใช้อุปกรณ์ประหยัดพลังงาน นอกจากนั้น เทศบาลยังเปลี่ยนหลอดไฟส่องสว่างในคอมไฟถนนที่ชำรุดให้เป็นหลอดแบบแอลอีดี ที่นอกจากจะทำให้ค่าไฟฟ้าลดลงแล้ว ค่าบำรุงรักษาและค่าน้ำมันของรถกระเช้าในการเปลี่ยนหลอดไฟยังลดลงตามไปด้วย²⁴

ภาพที่ 2 สำนักงานพลังงานจังหวัดบุรีรัมย์มอบหลอดไฟแอลอีดีแก่เทศบาลตำบลกระสัง, โดย เทศบาลตำบลกระสัง, 2559,

สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/pg/เทศบาลตำบลกระสัง-165513753519082/>

การขยายโครงการสู่พลังงานแสงอาทิตย์

หลังจากดำเนินโครงการจนเห็นผลเชิงประจักษ์ในระดับหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2560 เทศบาลตำบลกระสังได้ขยายขอบเขตของโครงการให้ครอบคลุมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ด้วย โดยทางเทศบาลได้นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน ณ อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร เกี่ยวกับการใช้พลังงานแสงอาทิตย์และแผงเซลล์แสงอาทิตย์ มาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมทางการเกษตรและการบริการสาธารณะ อาทิ การติดตั้งแผงเซลล์แสงอาทิตย์กับเครื่องสูบน้ำ เพื่อใช้สูบน้ำ

²⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า หลอดไฟฟ้าที่ใช้ในคอมไฟถนนของเทศบาลตำบลกระสัง เดิมที่เป็นแบบเมทัลฮาไลด์ มีมูลค่าประมาณ 3,500 บาทต่อชุด ปัญหาของหลอดประเภทนี้คือต้องเปลี่ยนอุปกรณ์ฟุ้งทุกเดือน ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งหลอดไฟแบบแอลอีดีได้เข้ามาตัดปัญหาส่วนนี้ไป เนื่องจากไม่มีอุปกรณ์ฟุ้งให้ต้องเปลี่ยนทุกเดือนแบบเมทัลฮาไลด์ และระยะเวลาการใช้งานก็นานกว่า

จากคลองน้ำเสียมารดน้ำต้นไม้ พืชผลทางการเกษตร หรือใช้ดับเพลิงแทนน้ำประปา ทำให้ลดค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้าและประปาไปพร้อมกัน

นอกจากนำไปใช้ผลิตไฟฟ้าโดยตรงแล้ว เทศบาลตำบลกระสังยังต่อยอดด้วยการสร้างตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อใช้ในการอบแห้งอาหารประเภทต่าง ๆ เช่น ปลาตากแห้ง เนื้อแดดเดียว ขนมันงาเล็ด ฯลฯ แทนการตากแห้งกับแสงอาทิตย์โดยตรง โดยจุดเด่นของตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์คือ ประหยัดไฟฟ้า ได้ผลเร็ว สะอาด และแมลงไม่รบกวน ทำให้ผลิตผลที่ได้รับต่อครั้งมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันเทศบาลได้แจกตู้อบดังกล่าวให้ชุมชนละ 1 หลัง โดยหากประชาชนคนใดต้องการดูเป็นของตัวเอง ก็สามารถนำไปสร้างเอง หรือสั่งทำกับทางเทศบาล ในราคาหลังละ 800 บาท

ภาพที่ 3 แผงเซลล์แสงอาทิตย์ของอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร แรงแบบดาดฟ้าสำคัญในการขยายโครงการของเทศบาลตำบลกระสัง จาก พลังงานแสงอาทิตย์. โดย อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร, ม.ป.ป.,

สืบค้นจาก <http://www.sirindhornpark.or.th/2019/learning.php?id=299>

ภาพที่ 4 เทศบาลตำบลกระสังจัดการอบรมการทำตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ให้แก่ตัวแทน
เครือข่าย, โดย เทศบาลตำบลกระสัง, 2561,

สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/pg/เทศบาลตำบลกระสัง-165513753519082/>

ปัญหาและอุปสรรค

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ พบว่าปัญหาและอุปสรรคของโครงการนี้มี 3 ประการด้วยกัน ได้แก่

1. เทศบาลตำบลกระสังยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการใช้พลังงาน โดยตรง ส่งผลให้การจัดการอบรมให้ความรู้ ยังต้องพึ่งพิงวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกเสมอ
2. เทศบาลตำบลกระสังมีงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดสรรอุปกรณ์ประหยัดพลังงานอย่างหลอดไฟแอลอีดีให้แก่ทุกครัวเรือน
3. อุปกรณ์รับพลังงานทางเลือกร้อยแปดเซลล์แสงอาทิตย์ยังไม่สามารถนำมาใช้อย่างแพร่หลายได้แม้จะประหยัดค่าไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ตาม สาเหตุหนึ่งเกิดจากต้นทุนสูง แต่จ่ายไฟในปริมาณไม่มาก และมีอายุการใช้งานค่อนข้างน้อย เหมาะกับอาคารที่ใช้พลังงานตอนกลางวันเป็นหลักอย่างอาคารสำนักงาน

ผลสำเร็จ

ผลสำเร็จที่ได้รับอย่างเป็นรูปธรรมของโครงการนี้ คือเทศบาลตำบลกระสังสามารถลดค่าไฟฟ้าได้ตามความต้องการแรกเริ่มก่อนที่จะดำเนินโครงการนี้ รวมถึงสามารถทำกิจกรรมลดการใช้พลังงานและสร้างนวัตกรรมที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ประหยัดค่าใช้จ่ายและได้รับประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

ส่วนผลกระทบ (impact) จากผลสำเร็จของโครงการนี้ คือสามารถสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานในพื้นที่ดำเนินการลดการใช้พลังงานตามได้ เช่นกรณีของโรงเรียนกระสังพิทยาคมที่ดำเนินการเปลี่ยนหลอดไฟทั้งอาคารเรียนให้เป็นแบบแอลอีดี และติดตั้งแผงเซลล์แสงอาทิตย์บนหลังคา โดยทางโรงเรียนคาดหวังว่าจะช่วยประหยัดค่าไฟฟ้าเดือนละไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ผู้บริหารเทศบาลมีวิสัยทัศน์ เปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ รวมถึงแสดงให้เห็นความจริงจังในการลดการใช้พลังงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
2. บุคลากรของเทศบาลที่มีส่วนร่วมกับโครงการกระตือรือร้นในการทำงาน และแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการลดการใช้พลังงานเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมของโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้หลังจากได้ไปศึกษาดูงาน ณ อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร
3. ความเป็นคนในพื้นที่ของบุคลากรทั้งในเทศบาล หน่วยงานเครือข่าย และ อส.พน. กระตุ้นให้พวกเขากระหายที่จะแก้ปัญหาด้านพลังงานให้แก่ชุมชน ซึ่งเปรียบเสมือน “บ้าน” ของตัวเอง
4. เทศบาลดำเนินโครงการและสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยยึดประโยชน์ที่เกิดต่อประชาชนในชุมชนเป็นหลัก ทำให้สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนด้านการใช้พลังงานได้อย่างเป็นรูปธรรม
5. เทศบาลได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายที่มีศักยภาพ และพร้อมให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณและความรู้

การต่อยอดในอนาคต

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมกับโครงการ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงความคาดหวังต่ออนาคตของโครงการไว้ 3 ประการ ได้แก่

1. ต้องการให้กิจกรรมของโครงการมีความต่อเนื่องและยั่งยืน
2. ต้องการขยายความร่วมมือกับชุมชนในเทศบาลให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยในปัจจุบันมีชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการร้อยละ 60-70 เท่านั้น ซึ่งการจะบรรลุความต้องการนี้ได้ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าเทศบาลจะต้องสร้างความสัมพันธ์กับฝ่ายปกครองให้มากขึ้น เพื่อขยายผลไปสู่ผู้นำท้องที่ของทุกหมู่บ้านและลงไปสู่ระดับครัวเรือนต่อไป
3. ต้องการให้นวัตกรรมคู่มือพลังงานแสงอาทิตย์ขยายตัวสู่ชุมชนมากขึ้น และเป็นเครื่องมือสร้างวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับอาหารและสมุนไพรอบแห้งได้

ถนนปลอดถัง

เทศบาลตำบลป่าบอน อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

เทศบาลตำบลป่าบอน ได้แบ่งพื้นที่ออกเป็นชุมชนย่อยจำนวน 6 ชุมชน มีประชากร จำนวน 4,019 คน แยกเป็นชาย 1,991 คน หญิง 2,028 คน ทั้งนี้ จากความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ตลอดจนพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคของคนเราเริ่มเปลี่ยนไป ทำให้เกิดการสร้างขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ผลกระทบที่จะตามมาทั้งความสูญเสียทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งระบบความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจและสิ้นเปลืองงบประมาณของรัฐที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย เนื่องจากการขาดจิตสำนึกในการจัดการปัญหาด้านขยะ ประชาชนยังคงคิดว่า การจัดการขยะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะเทศบาลตำบลป่าบอนที่จะต้องดำเนินการจัดเก็บและกำจัด จึงทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยในปี 2558 ก่อนดำเนินโครงการเทศบาลตำบลป่าบอนต้องรับภาระในด้านการบริหารจัดการขยะทั้งระบบ คือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงรถขยะ จำนวน 192,000 บาท ค่าซ่อมบำรุงรถขยะ จำนวน 26,630 บาท ค่าบริหารจัดการฝังกลบขยะ 200,000 บาท ค่าจัดซื้อถังขยะ 200,000 บาท ค่าจ้างพนักงานเก็บขนขยะ จำนวน 396,000 บาท รวมทั้งสิ้น 1,014,630 บาท ซึ่งถือได้ว่าเป็นภาระที่หนักสำหรับเทศบาลตำบลป่าบอน แม้ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีสัดส่วนองค์ประกอบที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น โดยสามารถนำขยะจำพวก พลาสติก แก้วกระดาษ โลหะ อลูมิเนียม มาทำการ recycle ได้ ร้อยละ 30-35 และนำขยะอินทรีย์หรือขยะที่สามารถย่อยสลายได้มาหมักทำปุ๋ย ได้ร้อยละ 45 -50

แต่ปัจจุบันอัตราการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่มีเพียงร้อยละ 22 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นซึ่งยังคงเป็นอัตราที่ต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับขยะมูลฝอยที่มีศักยภาพในการกลับมาใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นหากทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะ คัดแยกขยะ และใช้ประโยชน์จากขยะโดยเริ่มต้นจากตนเอง ทำในครัวเรือน ขยายผลสู่ชุมชน หมู่บ้าน และต้องได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการต่างๆ โรงเรียน สถาน ที่ราชการ ก็จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหามูลฝอยได้ ประชาชนก็จะสามารถอยู่อย่างสันติสุขภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดีอย่างยั่งยืน

ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าว เทศบาลตำบลป่าบองโดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมจึงเกิดแนวคิดที่จะทำให้ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลป่าบอง เป็นชุมชนที่มีการบริหารจัดการด้านการคัดแยกขยะ และมีการดำเนินการลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด ในระดับครัวเรือน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตปริมาณขยะในแต่ละวัน จึงได้จัดทำ “โครงการถนนปลอดถัง” ในปีงบประมาณ 2559

การดำเนินงาน

ก่อนที่จะมาเป็นโครงการถนนปลอดถัง เทศบาลตำบลป่าบองเริ่มต้นด้วยการคัดแยกขยะในชุมชนเสียก่อน เทศบาลได้จัดตั้งคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะในระดับชุมชนขึ้น ประกอบด้วยผู้บริหาร พนักงานเทศบาล ประธานกรรมการชุมชน และภาคส่วนต่างๆ อสม. ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ เพื่อบริหารงานทุกภาคส่วน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในระดับชุมชน ดังนั้นการดำเนินงานจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและมีหลักแนวคิดการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน นอกจากนั้นคณะทำงานยังช่วยในการค้นหา เสนอแนะปัญหาของชุมชน และนำปัญหานั้นเสนอต่อเทศบาล ประสานงานระหว่างเทศบาลกับชาวบ้าน โดยนำข้อมูลข่าวสารจากชาวบ้านสู่เทศบาล และนำข้อมูลจากเทศบาลสู่ชาวบ้าน เป็นตัวแทนชาวบ้านในการรับ

การสนับสนุนการดำเนินงาน และตรวจสอบการทำงาน of เทศบาล

มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและให้ความรู้แก่แกนนำและประชาชนในพื้นที่ในเรื่องการจัดการด้านขยะโดยใช้หลัก 5R ในการดำเนินงานลดปริมาณขยะตั้งแต่แหล่งกำเนิดระดับครัวเรือน (ต้นทาง) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้กับแกนนำไปขยายผลในชุมชนของตนเองเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะดาวกระจายของคน

ในชุมชน เพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูล ลดกระแสการต่อต้านจากชุมชน เนื่องจากเมื่อแกนนำลงพื้นที่ดำเนินการจะเห็นได้ว่าเป็นดำเนินงานระหว่างคนในชุมชนเอง สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเอง เมื่อได้ทำการให้ความรู้แกนนำและประชาชนให้มีความรู้จักการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางแล้ว เทศบาลได้ดำเนินการขั้นต่อไป

ก่อนที่จะดำเนินการตามโครงการถนนปลอดถัง เทศบาลได้จัดกิจกรรม “เส้นทางสู่ชุมชนปลอดถัง” (Zero Bin) เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหามลพิษอีกขั้นหนึ่ง แนวคิดโครงการถนนปลอดถัง ได้ก่อตัวมาจากปัญหาในหลายด้าน ด้านหนึ่งคือปัญหาการกำจัดขยะที่มีจำนวนมากในปัจจุบันซึ่งเป็นปัญหาในระดับประเทศ หากบริหารจัดการขยะไม่ได้มาตรฐานจะส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของประชาชน อีกปัญหาที่เกิดขึ้นคือการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนอันเกิดจากการมีถังขยะและขยะกองล้นเข้ามาบนถนนทำให้เกิดขวางการจราจร โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ที่ขับขี่ในบริเวณขอบถนน นอกจากนี้การมีถังขยะตามข้างถนน รวมไปถึงขยะที่กองอยู่รอบๆ อย่างไม่เป็นระเบียบ ยังเป็นภาพที่ไม่น่ามอง ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของชุมชนว่ามีความสกปรกอีกด้วย

เทศบาลตำบลป่าบอนได้ทำการประชาสัมพันธ์ “เส้นทางสู่ชุมชนปลอดถัง” (Zero Bin) ในหลากหลายช่องทาง อาทิ เผยแพร่โดยกลุ่มแกนนำชุมชน และคณะทำงานของเทศบาล ประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว และวิทยุชุมชน แผ่นพับประชาสัมพันธ์ “เส้นทางสู่ชุมชนปลอดถัง” (Zero Bin) โดยเนื้อหาเป็นการพูดถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ และให้ความรู้ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย

นอกจากนั้นคณะทำงานจึงได้ลงพื้นที่แต่ละชุมชนเพื่อสำรวจความพร้อมของชุมชนในการเข้าร่วมโครงการ โดยมีแกนนำร่วมดำเนินการ สัมภาษณ์และแจกแบบสำรวจเพื่อถามถึงปัญหาความต้องการของประชาชน และความพร้อมที่จะให้เทศบาลนำถังขยะในชุมชนกลับคืน

จากการลงพื้นที่สำรวจและเก็บแบบสำรวจความคิดเห็นทำให้พบว่า ประเด็นเรื่องถนนปลอดถังได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเป็นจำนวนมากจึงนำไปสู่การจัดทำเวทีประชาคมรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนในประเด็น “เส้นทางสู่ชุมชนปลอดถัง” (Zero Bin) จำนวน 6 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนห้วยทราย ชุมชนทุ่งบ่อลึก ชุมชนหนองนก ชุมชนตลาด ชุมชนน้ำรูง และชุมชนหัวสะพาน ผลของการประชาคมทั้ง 6 ชุมชน คือ ประชาชนเห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว และยินดีที่จะให้เทศบาลเก็บเอาถังขยะในชุมชนคืน ต่อมาได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงเข้าร่วมโครงการระหว่างชุมชนกับเทศบาลตำบลป่าบอน การจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนระหว่างชุมชนในเขตเทศบาลตำบลป่าบอน กับเทศบาลตำบลป่าบอน โดยมีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพัทลุง ร่วมเป็นสักขีพยาน

เทศบาลจัดกิจกรรมรณรงค์ “เส้นทางสู่ถนนปลอดถัง” โดยการเก็บถังขยะคืนเทศบาล ตำบลป่าบอน การดำเนินการได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ด้วยดี สืบเนื่องจาก กระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอนเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ร่วมรับรู้ปัญหา ร่วมคิด ร่วมวางแผนแก้ไขปัญหาและร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกันในฐานะสมาชิกของชุมชน จึงทำให้เกิดการหวงแหนชุมชนของตน มีการนำป้ายเขตชุมชนปลอดขยะห้ามนำขยะจากนอกเขต เทศบาลมาทิ้ง ประชาสัมพันธ์สร้างกระแสเพื่อสร้างความตระหนักในการร่วมกันจัดการขยะ ในชุมชน

ถัดมาเทศบาลได้กำหนดรูปแบบการจัดเก็บขยะ ระยะเวลา และดำเนินการให้บริการ ประชาชนตามแผนงานโครงการ โดยได้นำผลของการจัดทำเวทีประชาคมในระดับชุมชน ซึ่งใช้ ประเด็น “เส้นทางสู่ชุมชนปลอดถัง” (Zero Bin) จำนวน 6 ชุมชน มาวิเคราะห์หาข้อสรุปร่วมกัน ได้ข้อสรุปว่าการดำเนินการจัดเก็บขยะของเทศบาลจะแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 เขต ตามเขต การเลือกตั้ง และจะออกให้บริการเขตละ 2 วัน

- ๑ ชุมชนที่อยู่ในเขต 1 เทศบาลจะออกให้บริการจัดเก็บขยะในวันจันทร์และวันพุธ
- ๑ ชุมชนที่อยู่ในเขต 2 เทศบาลจะออกให้บริการจัดเก็บขยะในวันอังคารและวันศุกร์

การจัดเก็บใน 2 เขตจะสลับกันไปโดยจะออกให้บริการตั้งแต่ เวลา 17.00 น.เป็นต้นไป ทางเทศบาลเองได้จัดการติดตั้งเครื่องขยายเสียงประจำรถขยะเพื่อประชาสัมพันธ์ช่วงเวลาในการ จัดเก็บขยะและใช้รถสามล้อพ่วงปรับปรุงเป็นรถสำหรับเคลื่อนที่เร็วจัดเก็บขยะในซอยแคบ คอยประสานกับรถเก็บขยะที่วิ่งสายหลักเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการจัดเก็บขยะ แก่ประชาชนในพื้นที่

ผลการดำเนินโครงการ

ชุมชนทั้ง 6 ชุมชนได้เข้าร่วมโครงการถนนปลอดถัง ทางเทศบาลจึงได้ดำเนินการเก็บถังขยะส่งผลให้เกิดสุขลักษณะในชุมชน เพิ่มพื้นที่ในการสัญจรให้กับประชาชนลดอุบัติเหตุ และเกิดภาพลักษณ์ที่ดีของชุมชนน่าอยู่ น่ามอง ทางชุมชนแต่ละครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร โดยเริ่มจากการจัดการขยะจากต้นทาง ณ แหล่งกำเนิดขยะ

ก่อนการดำเนินการเก็บถังขยะ

หลังการดำเนินการเก็บถังขยะ

ในส่วนของเทศบาลเองการจัดทำโครงการทำให้เกิดประโยชน์ทางการบริหารจัดการขยะ ทำให้เทศบาลสามารถบริหารจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น อีกทั้งลดต้นทุนในการให้บริการจัดเก็บขยะ โดยลดค่าน้ำมันเชื้อเพลิงของคาร์รถเก็บขยะ ลดค่าบริหารจัดการฝังกลบบ่อขยะ ลดค่าจัดซื้อถังขยะ ลดค่าซ่อมแซมรถขยะ

ข้อมูลสรุปผลการดำเนินงานการจัดการขยะเทศบาลตำบลป่าบอน ประจำปีงบประมาณ 2558

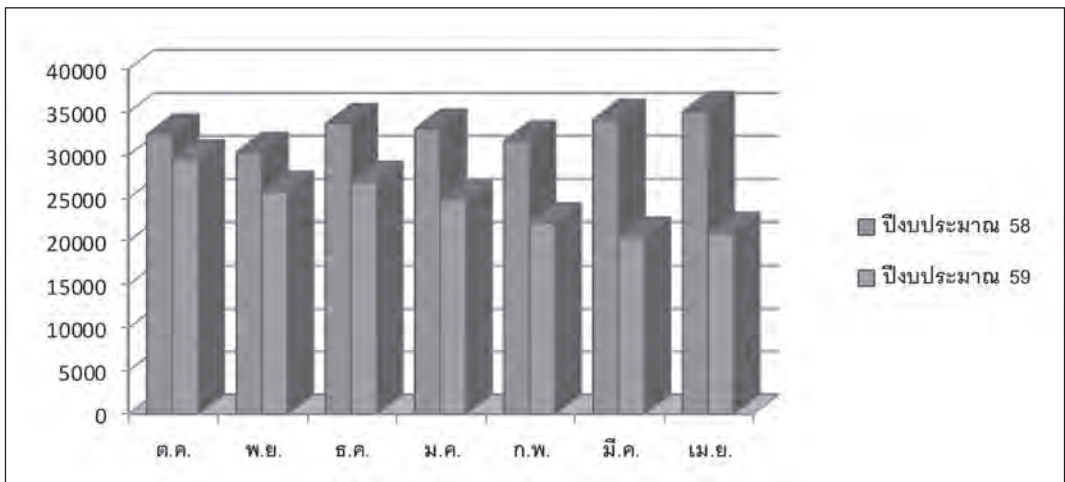
ปี	เดือน	รายละเอียดการดำเนินงาน					ค่าซ่อมแซมรถขยะ
		ปริมาณขยะที่จัดเก็บ (กก.)	ปริมาณขยะที่กำจัด (กก.)	หมายเลขทะเบียนรถจัดเก็บขยะ	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	รายรับค่าธรรมเนียมจัดเก็บขยะ (บาท)	
2557	ตุลาคม	32,500	32,500	80-4316	16,000	27,140	
2557	พฤศจิกายน	30,400	30,400	80-4316	16,000	27,140	3,145
2557	ธันวาคม	33,700	33,700	80-4316	16,000	27,140	
2558	มกราคม	33,100	33,100	80-4316	16,000	27,140	
2558	กุมภาพันธ์	31,700	31,700	80-4316	16,000	27,140	6,845
2558	มีนาคม	34,200	34,200	80-4316	16,000	27,140	3,810
2558	เมษายน	35,100	35,100	80-4316	16,000	27,140	
2558	พฤษภาคม	34,100	34,100	80-4316	16,000	27,140	
2558	มิถุนายน	33,700	33,700	80-4316	16,000	27,140	
2558	กรกฎาคม	35,100	35,100	80-4316	16,000	27,140	1,850
2558	สิงหาคม	34,300	34,300	80-4316	16,000	27,140	7,430
2558	กันยายน	34,500	34,500	80-4316	16,000	27,140	3,550
รวม		402,400	402,400		192,000	325,680	26,630

ข้อมูลสรุปผลการดำเนินงานการจัดการขยะเทศบาลตำบลป่าบอน ประจำปีงบประมาณ 2559

ปี	เดือน	รายละเอียดการดำเนินงาน					ค่าซ่อมแซมรถขยะ
		ปริมาณขยะที่จัดเก็บ (กก.)	ปริมาณขยะที่กำจัด (กก.)	หมายเลขทะเบียนรถจัดเก็บขยะ	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	รายรับค่าธรรมเนียมจัดเก็บขยะ (บาท)	
2558	ตุลาคม	29,250	29,250	80-4316	13,416	27,140	-
2558	พฤศจิกายน	25,840	25,840	80-4316	11,652	27,140	-
2558	ธันวาคม	26,960	26,960	80-4316	9,300	27,140	5,030
2559	มกราคม	24,825	24,825	80-4316	8,200	27,140	600
2559	กุมภาพันธ์	22,190	22,190	80-4316	7,600	27,140	-
2559	มีนาคม	20,520	20,520	80-4316	6,500	27,140	1,540
2559	เมษายน	21,060	21,060	80-4316	7,800	27,140	-
รวม		170,645	170,645	64,468	189,980		

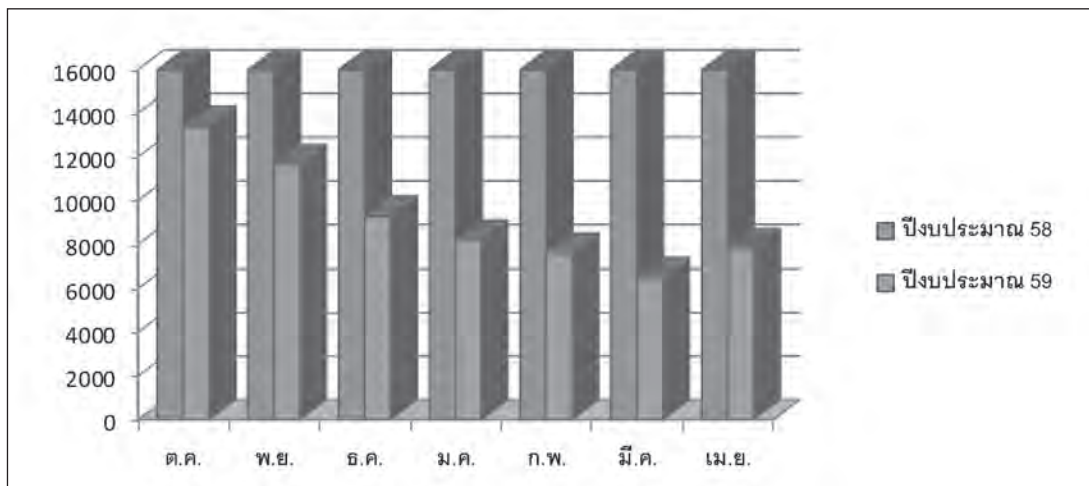
กราฟเปรียบเทียบข้อมูลปริมาณขยะแยกรายเดือน

ปีงบประมาณ 2558 และ ปีงบประมาณ 2559 ณ ช่วงเวลาเดียวกัน

จากกราฟแสดงผลปริมาณขยะแยกรายเดือนปีงบประมาณ 2558 และปีงบประมาณ 2559 เปรียบเทียบ ณ ช่วงเวลาเดียวกัน พบว่าหลังจากดำเนินการโครงการถนนปลอดถัง ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนการดำเนินงานบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน โดยเริ่มจากการจัดการขยะจากต้นทาง ณ แหล่งกำเนิดขยะในระดับครัวเรือนลดลงทำให้ปริมาณขยะมีปริมาณลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

กราฟเปรียบเทียบข้อมูลการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแยกรายเดือน ปีงบประมาณ 2558 และ ปีงบประมาณ 2559

จากกราฟแสดงผลปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงรถขยะ แยกรายเดือน ปีงบประมาณ 2558 และปีงบประมาณ 2559 เปรียบเทียบ ณ ช่วงเวลาเดียวกัน พบว่าหลังจากดำเนินการโครงการถนนปลอดถัง ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนการดำเนินงานบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน โดยเริ่มจากการจัดการขยะจากต้นทาง ณ แหล่งกำเนิดขยะในระดับครัวเรือนลดลงทำให้ปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของรถขยะมีปริมาณลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยความสำเร็จ

1. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน : ในทุกขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการถนนปลอดถังเป็นขั้นตอนที่มีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งสิ้น เริ่มตั้งแต่ร่วมคิดโครงการ จัดอบรมให้กับแกนนำประชาชนเพื่อให้ช่วยในการขยายผลต่อ และการถามความคิดเห็นของคนในทุกๆ ชุมชน ก่อนจะมีการประชาคม เป็นการคำนึงถึงประชาชนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อลดเสียงคัดค้าน ต่อต้านการดำเนินโครงการ

2. การทำ MOU ระหว่างเทศบาลกับชุมชน : บันทึกข้อตกลงกับชุมชน หรือ MOU นี้เองเป็นอีกปัจจัยความสำเร็จของโครงการเพราะเป็นเสมือนสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษร สามารถจับต้องได้ เป็นข้อผูกมัดและคอยย้ำเตือนว่าทั้งสองฝ่ายมีสัญญาที่ให้ไว้ต่อกันว่าจะร่วมแก้ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างจริงจัง

3. การสร้างรากฐานก่อนดำเนินโครงการ : ก่อนที่เทศบาลตำบลป่าบอนจะดำเนินการโครงการถนนปลอดถังไม้ไผ่จะเริ่มเทศบาลจะรับฟังความคิดเห็นประชาชนแล้วเริ่มดำเนินการเก็บถังขยะเลย แต่เทศบาลได้สร้างรากฐานโดยการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน ในเรื่องของการกำจัดขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางคือภายในครัวเรือน ทำให้ประชาชนรู้วิธีการกำจัดขยะอย่างถูกวิธีทางเทศบาลสามารถลดปริมาณขยะจากต้นทางได้ เมื่อปริมาณในแต่ละวันในครัวเรือนลดลงจนไม่จำเป็นต้องนำมาทิ้งนอกบ้าน ทำให้ความจำเป็นของถังขยะเทศบาลนั้นลดลง ไม่จำเป็นต้องมาเก็บทุกวันอีกต่อไป จึงทำให้การทำโครงการถนนปลอดถัง และจัดระเบียบการจัดเก็บขยะนั้นสามารถทำได้

ปัญหา/อุปสรรค

ยังพบว่าชุมชนในพื้นที่รอบข้างเทศบาลตำบลป่าบอนยังไม่ได้ดำเนินการด้านบริหารจัดการขยะทั้งระบบจึงทำให้มีการแอบนำขยะจากนอกเขตพื้นที่มาทิ้งในเขตเทศบาลตำบลป่าบอน

การต่อยอดในอนาคต

มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการทำน้ำหมักชีวภาพจากขยะอินทรีย์ให้แก่แกนนำในสถานศึกษาโดยได้นำถังขยะที่เก็บคืนจากชุมชนมาดัดแปลงเป็นถังน้ำหมักชีวภาพ เป็นการสร้างจิตสำนึกในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชนในสถานศึกษา

สำหรับประชาชนในชุมชน เทศบาลได้ให้ความรู้จัดการขยะอินทรีย์ในครัวเรือน โดยการใช้ถังกำจัดขยะอินทรีย์ในครัวเรือนชื่อนวัตกรรม “ถังกานดา” ที่ผลิตจากวัสดุในครัวเรือนที่หาได้ง่าย ขุดดินเพื่อนำถังดังกล่าวฝังลงไปเปรียบเหมือนบ่อทิ้งขยะอินทรีย์ และภูมิปัญญาของชุมชน โดยการเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อให้อาศัยช่วยในการย่อยสลายขยะอินทรีย์ โดยสามารถกำจัดขยะอินทรีย์ได้วันละถึง 10 กิโลกรัม เป็นการต่อยอดการดำเนินกิจกรรม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร เริ่มจากการจัดการขยะจากต้นทาง ณ แหล่งกำเนิดขยะ โดยผ่านระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล และการจัดการขยะปลายทางคือการทำถังที่ถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

กรณีตัวอย่าง:

ท้องถิ่นกับการจัดทำบริการสาธารณะ
ด้านเศรษฐกิจ

● ศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนกองทุนหมู่บ้านตำบลช่องเปา
องค์การบริหารส่วนตำบลช่องเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน กองทุนหมู่บ้านตำบลช่วงเปา องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อำเภออมทอง จังหวัดเชียงใหม่

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดกลาง มีพื้นที่ส่วนใหญ่ใกล้ขีดธรรมชาติ ครอบคลุมพื้นที่ 49.5 ตารางกิโลเมตร สภาพทั่วไปของตำบลเป็นที่ราบเชิงเขา ห่างจากเชียงใหม่ไปทางทิศใต้ประมาณ 55 กิโลเมตร เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนทางผ่านถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 (ถนนสายเชียงใหม่ – ฮอด) มีทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด 5,925 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 2,857 คน เพศหญิง 3,068 คน จำนวน 2,658 ครั้วเรือน มีประชากรแฝงเข้ามาในพื้นที่ 850 คน ลักษณะทางสังคมเห็นได้ชัดชัดเจนว่าชุมชนนับถือศาสนาพุทธ ทำให้มีลักษณะสังคมที่ยึดมั่นการดำรงชีวิตตามแนวทางของคำสอนพุทธศาสนา ปฏิบัติตามวัฒนธรรมและประเพณีมาแต่โบราณ มีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน และถ่ายทอดไปยังลูกหลานแต่ละรุ่นในครอบครัว อาชีพส่วนใหญ่ของชุมชนคือ อาชีพทำสวน ได้แก่ ทำสวนผลไม้ ลำไย มะม่วง อาทิเช่น

- ๑ อาชีพทำไร่ ได้แก่ ไร่หอมแดง กระเทียม พริก ถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
- ๑ อาชีพทำนา ได้แก่ ข้าวเหนียวนาปี โดยใช้พันธุ์ข้าว กข.6
- ๑ อาชีพปลูกพืชผักสวนครัว จะปลูกเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน
- ๑ อาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ สุกร เป็ด ไก่ วัวเลี้ยง ปลาในกระชัง

นอกจากนี้ ยังมีพัฒนาอาชีพเสริมที่มีการส่งเสริมให้ชุมชนใช้ทักษะและจากผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่

- ๑ กลุ่มเย็บผ้าบ้านหนองห้าย หมู่ที่ 1-13
- ๑ กลุ่มทำขนมทองม้วน หมู่ที่ 1
- ๑ กลุ่มทำน้ำพริกลาบ หมู่ที่ 14
- ๑ กลุ่มเพาะเห็ด หมู่ที่ 2, 12
- ๑ กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าตำบลช่วงเปา หมู่ที่ 12
- ๑ กลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพ หมู่ที่ 1
- ๑ ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแม่บ้านได้แก่ หมู่ที่ 8, 2, 12
- ๑ กลุ่มจักสาน หมู่ที่ 14 และ 15
- ๑ กลุ่มทำขนมไทยตำบลช่วงเปา หมู่ที่ 12
- ๑ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย หมู่ที่ 3

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา เน้นหลักการ “5 ร-2 ใจ” ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมทำ ร่วมติดตาม ร่วมเป็นเจ้าของ ให้ความจริงใจ สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นความเต็มใจและพร้อมร่วมเรียนรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ไปด้วยกัน ซึ่งเป็นโจทย์สำคัญในการพัฒนาตำบลของนายรุ่งสุริยา เชียงชีระ นายองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา และฝ่ายบริหารที่ตั้งใจขับเคลื่อนให้แต่ละชุมชนใช้แนวความคิดนี้ในการทำงานและโครงการต่างๆ ในพื้นที่ วิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา คือ การ “เป็นองค์กรแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นหน่วยงานที่เชื่อมโยง สร้างเครือข่าย สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน” เพื่อผนึกทุกภาคส่วนให้กลายเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสังคมที่เข้มแข็ง ภายใต้วิถีชีวิตแบบพอเพียงอย่างยั่งยืน” นับได้ว่าเป็นการแสดงเจตจำนงที่ชัดเจนในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างเข้มแข็งบนฐานทรัพยากรของตนเองในทิศทางที่ยั่งยืน โดยโครงการอันโดดเด่นที่สะท้อนให้เห็นถึงทิศทางของคณะผู้บริหารและสามารถนำมาเป็นตัวอย่างในเรื่องดังกล่าว คือ

ศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนกองทุนหมู่บ้านตำบลช่วงเปา

จุดเริ่มต้น

จากการลงพื้นที่เก็บสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี 2548 พบว่ารายได้เฉลี่ยขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปามีรายได้ 69,279 บาท/คน/ปี รายได้เฉลี่ยครัวเรือน 189,208.92 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือเดือนละประมาณ 15,767.41

ต่อเดือน รายได้ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในอาชีพและภาพรวมของเศรษฐกิจในตำบลชุมชนมีฐานะยากจน รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายเพราะรายได้ส่วนใหญ่มาจากการซื้อขายผลผลิตทางการเกษตร และรายได้จากอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในพื้นที่ ปัญหาที่พบบ่อยในพื้นที่คือ ราคาของสินค้าทางการเกษตรมีราคาตกต่ำประกอบกับพื้นที่ของตำบลช่วงเปามีน้ำท่วม เกิดปัญหาในฤดูแล้ง บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตร เนื่องจากการเกษตรจะต้องใช้น้ำจากแม่น้ำปิง บางพื้นที่ท่อส่งน้ำยังไม่ทั่วถึงและไม่เพียงพอ ต้องอาศัยน้ำจากการขุดเจาะบาดาล และแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วไป อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้าที่จะเกิดโครงการนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาได้ดำเนินการฝึกอาชีพเสริมให้แก่ชุมชนแต่ละหมู่บ้านเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าว เช่น กลุ่มเย็บผ้าบ้านหนองห้าย หมู่ที่ 1-13 กลุ่มทำขนมทองม้วน หมู่ที่ 1 กลุ่มทำน้ำพริกลาบ หมู่ที่ 14 กลุ่มเพาะเห็ด หมู่ที่ 2, 12 กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าตำบลช่วงเปา หมู่ที่ 12 กลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพ หมู่ที่ 1 ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแม่บ้านได้แก่ หมู่ที่ 8, 2, 12 กลุ่มจักสาน หมู่ที่ 14 และ 15 กลุ่มทำขนมไทยตำบลช่วงเปา หมู่ที่ 12 กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย หมู่ที่ 3 กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนเหล่านี้มีเป็นจำนวนมากและได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาอาชีพจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) แต่ละกลุ่มได้ผลิตสินค้าและฝึกฝนอาชีพเสมอ ทั้งนี้ เพื่อตอบโจทย์เรื่องรายได้ไม่เพียงพอในครัวเรือน และวางแนวทางเพื่อเพิ่มรายได้ในอนาคต แต่ในขณะนั้นยังมิได้ริเริ่มการนำสินค้าและผลิตภัณฑ์ของแต่ละชุมชนไปวางจำหน่ายเพราะยังไม่มีพื้นที่และสถานที่รวมศูนย์ อาชีพที่เหมาะสม

ด้วยเหตุนี้ เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2559 ให้มีโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐที่กระทรวงการคลังเสนอ โดยรัฐบาลจะสนับสนุนเงินทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผ่านสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) กองทุนละไม่เกิน 500,000 บาท เพื่อสนับสนุนเงินทุนใช้ในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน และเพื่อดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ที่ชุมชนเห็นว่า เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมศักยภาพในการประกอบอาชีพ และความเป็นอยู่ในชุมชนที่ดีขึ้น โดยมอบให้สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

จึงเป็นที่มาของเครือข่ายโครงการศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนกองทุนหมู่บ้านตำบลช่วงเปา ซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาในช่วงเวลานั้น เป็นแผนงานที่เกิดขึ้นจากเครือข่ายหลัก 2 ส่วนที่สำคัญ คือ สมาชิกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา และกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเป็นช่องทางจำหน่ายสินค้าให้แก่ชุมชน สร้างรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพ และการดำเนินการจัดตั้งศูนย์กลางจำหน่ายสินค้าของชุมชนจากทุกหมู่บ้านเพื่อให้ทุกหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและเป็นเจ้าของ รวมทั้งสอดคล้องกับการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจท้องถิ่นตามแนวทางประชารัฐที่ต้องการส่งเสริมให้เกิดการกระตุ้นรายได้ในท้องถิ่น

หากย้อนกลับไปก่อนที่จะเริ่มโครงการดังกล่าว ทางองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาได้มีการฝึกฝนและพัฒนาสินค้าของแต่ละหมู่บ้านมาก่อนแล้ว แต่ยังมีประสบปัญหาการไม่มีช่องทางการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ สถานที่ขายสินค้า แต่ละหมู่บ้านต่างผลิตและต่างคนต่างทำ เมื่อทางรัฐบาลได้ออเงินเข้าสู่กองทุนหมู่บ้าน ทำให้คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ประชุมหารือและเสนอแนวความคิดให้มีการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน เพราะจะได้นำมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว จึงได้มีหารือเรื่องละเอียดของวิธีการดำเนินการ รายการสินค้า ราคา วิธีการจำหน่าย จัดทำระบบการดูแลสินค้า การเลือกทำเลที่ตั้งเพื่อสร้างศูนย์จัดจำหน่าย ทางประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกคณะกรรมการ

กองทุนหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาร่วมกันประชุมเพื่อให้ได้แผนปฏิบัติการของศูนย์ดังกล่าวการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยใช้กระบวนการคิดร่วมกันของชุมชนทำให้มีการเรียนรู้ถึงแนวทางในการส่งเสริมอาชีพและหาช่องทางรายได้ให้แก่ชุมชนร่วมกัน ภายใต้หลักการที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาดำเนินการ คือ “5 ร-2 ใจ” ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมทำ ร่วมติดตาม ร่วมเป็นเจ้าของ และให้ความจริงใจ สร้างความไว้วางใจ

กระบวนการดำเนินงานเครือข่ายโครงการศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนกองทุนหมู่บ้าน ตำบลช่วงเปา

นอกเหนือไปจากเครือข่ายสำคัญ คือ ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งแต่ละหมู่บ้านมีหน้าที่และความรับผิดชอบในกระบวนการดำเนินงานแล้ว ทางกลุ่มอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบในการออกแบบสินค้า การผลิต คัดเลือกสินค้า จัดส่งสินค้า การวางกรอบการปฏิบัติงาน ค่าใช้จ่าย การบริหารงบประมาณให้แก่ศูนย์จำหน่ายสินค้าฯ หากพิจารณาบทบาทหน้าที่ของแต่ละเครือข่าย มีรายละเอียดดังนี้

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

๑ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 11 หมู่บ้าน (4 หมู่บ้านไปดำเนินการคิดโครงการทำเอง ทั้งนี้ หมู่ 6 ไม่ได้รับงบประมาณ ส่วนหมู่ 7 9 11 นำกลับไปคิดเอง) ดำเนินการเรื่องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ใช้สอย (ค่าเครื่องคิดเลข กระดาษ ปากกา) จำนวน 5,000 บาท/ปี การกำหนดค่าตอบแทนเงินเดือนบุคลากรประจำศูนย์ จำนวน 6 คนๆ ละ 7,000 บาท การดูแลค่าน้ำ ค่าไฟ จำนวน 15,000 บาท/เดือน

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา

- ๑ ดูแลค่าใช้จ่ายเรื่องสถานที่ 950,000 บาท การทำสัญญาเช่าสถานที่ 150,000 บาท/4 ปี
- ๑ ค่าจัดซื้อสินค้าเพื่อจำหน่าย 2,200,000 บาท

กลุ่มอาชีพ/กลุ่มสตรี

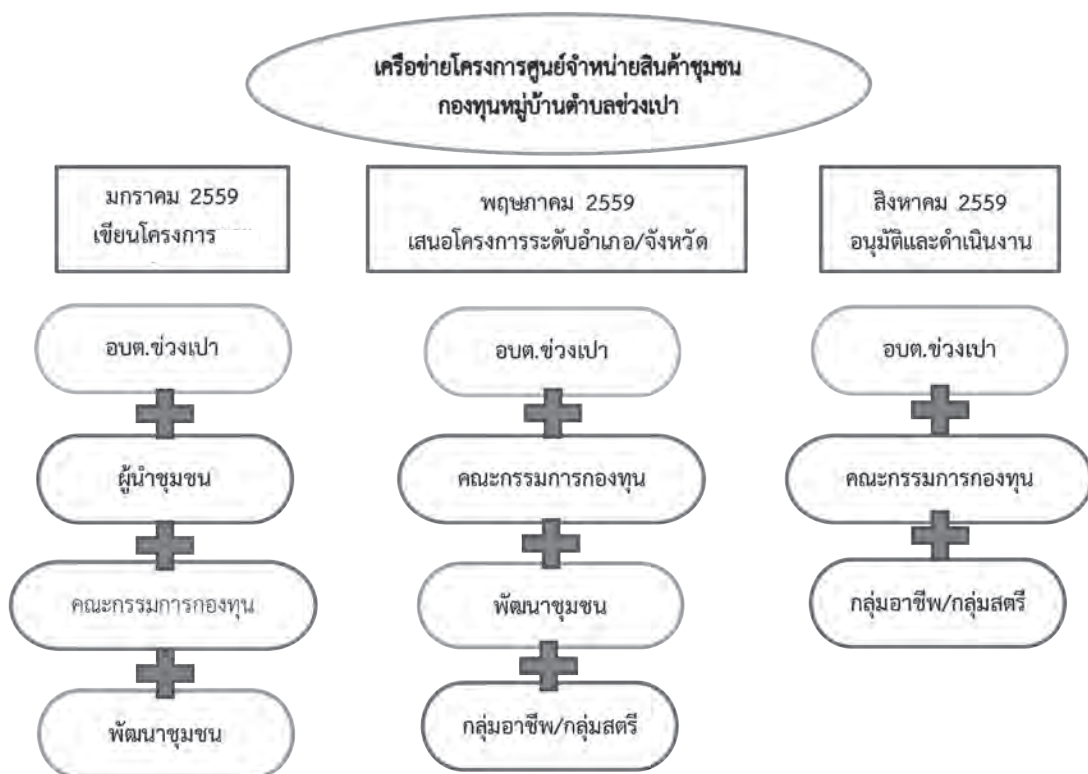
๑ การผลิตสินค้า การจัดส่ง-ขนย้ายสินค้า การตรวจสอบอายุและบรรจุหีบห่อของสินค้า การส่งเสริมการตลาด การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ความสะอาดของสินค้า

พัฒนาชุมชนอำเภอจอมทอง

๑ การให้คำแนะนำ การเป็นที่ปรึกษาเรื่องการตลาด คุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ การติดตามและประเมินผล

วิทยาลัยอาชีวศึกษา

๑ ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของชุมชน และพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนเดิม การออกแบบการเรียนรู้งานอาชีพตามลักษณะของทุนทรัพยากรในพื้นที่ การสอนอาชีพให้กลุ่มสตรี ได้แก่ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย กลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มจักสาน กลุ่มทำไม้กวาด

ขั้นตอนการดำเนินการศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนตำบลช่วงเปา

ขั้นตอนที่ 1 ร่างแนวคิด ปรับแนวทาง

เดือนมกราคม 2559 ได้มีการประชุมคณะทำงานหลักเพื่อรับฟังแนวคิดและรายละเอียดของการดำเนินงานของศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนตำบลช่วงเปา โดยมีเครือข่ายสำคัญ ได้แก่ ประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน พัฒนาชุมชนอำเภอจอมทอง ผู้บริหารและข้าราชการประจำของอบต.

ขั้นตอนที่ 2 กลับรอกงาน ลงมือสร้าง

เดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2559 ได้นำข้อเสนอเข้าประชุมกับเครือข่ายเพื่อวางแผนดำเนินการ รวมทั้งปรับแก้ไขโครงการให้ชัดเจน และผลักดันให้มีการนำเสนอโครงการให้สมาชิกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกหมู่บ้านได้รับทราบและเข้ามามีส่วนร่วมทำงานในรายละเอียด การจัด

ตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าดังกล่าวจะมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบเขียนโครงการ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาเป็นผู้ให้เสนอแนะทางด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนตำบลช่วงเปาเมื่อได้สรุปผลโครงการเพื่อให้พัฒนาชุมชน ผลักดันโครงการดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการระดับอำเภอและจังหวัด หลังจากนั้น ประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกฯ ได้เสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารร้านค้า ประสานกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน สถานประกอบการ เพื่อขอเช่าพื้นที่ดำเนินการศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนตำบลช่วงเปา

ขั้นตอนที่ 3 พลิกหมู่บ้าน คือฐานความสำเร็จ

เดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2559 เป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ได้แก่ กองช่างองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาดำเนินการเขียนแบบ ฝ่ายบริหาร อบต.ฯ ดำเนินการทำสัญญาเช่าพื้นที่เอกชน ประสานกับกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกฯ เข้าตักแต่งและจัดสถานที่สินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน

ผลของการดำเนินงาน

ความสำเร็จอันเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นในเดือนกันยายน 2559 ที่ได้มีการเปิดศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนตำบลช่วงเปาอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นวิสาหกิจชุมชนที่กองทุนหมู่บ้านรวมกลุ่มกัน คิดเป็นร้อยละ 73.33 (ประเภทผลผลิต) มีการรวมกลุ่มของกองทุนหมู่บ้านไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของกองทุนหมู่บ้านในตำบล (ตัวชี้วัดผลผลิต) และมีร้านค้าองค์กรชุมชน รวม 11 กองทุน (จาก 15 กองทุน) 11 กลุ่มอาชีพ ภายในศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนตำบลช่วงเปาจะมีผลิตภัณฑ์สินค้าของแต่ละหมู่บ้านมาจำหน่าย สินค้าโอท็อปของตำบลช่วงเปาที่สำคัญ ได้แก่ ชุดพื้นเมือง กระเป๋า ผ้าฝ้าย ผ้าฝ้ายทอด้วยกี่กระตุก ผ้าคลุมไหล่ ข้าวแต่น้ำลำไยธัญพืช เป็นต้น รวมทั้งการมีศูนย์จำหน่ายของฝาก การเปิดมินิมาร์ทของชุมชน อาหารแช่แข็งสด ตลาดสดทุกวันพุธและวันอาทิตย์ ร้านค้าของผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ โดยมีช่องทางตลาดเพื่อให้มีการวางจำหน่ายสินค้าโอท็อปของตำบลช่วงเปา จุดเด่นอีกประการ คือ การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้ามาใช้บริการในศูนย์จำหน่ายสินค้าฯ ได้แก่ การปรับพื้นที่ให้มีลานจอดรถที่สะอาด สะดวกอยู่ติดริมถนน มีป้ายเชิญชวนอย่างเห็นได้ชัดเจนเพื่อให้เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาใช้บริการและแวะเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน มีอาหารและเครื่องดื่มจำหน่าย มีร้านกาแฟ ติดเครื่องปรับอากาศ ดำเนินการจัดทำเวรยามเพื่อทำความสะอาดพื้นที่ เก็บขยะ เป็นต้น

ผลความสำเร็จที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ ชุมชนมีรายได้ และมีงานเพิ่มขึ้น กล่าวคือ มีการจ้างงานมาเป็นลูกจ้างในศูนย์จำนวน 6 คน กลุ่มสตรีแม่บ้าน 11 อาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าในศูนย์ ผู้ประกอบการปลีก/ส่ง มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น

ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มจากการขายสินค้าตลาดสดทุกวันพุธ และวันอาทิตย์ จำนวน 62 ราย (รายได้เฉลี่ย/ครึ่ง/1คน =850บาท) เฉลี่ยต่อเดือน 6,800 บาท (สำรวจติดตามผลเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2560) รวมทั้งการที่ชุมชนกล้าที่จะลงทุนร่วมหุ้นในการบริหารจัดการ และเป็นเจ้าของร้านค้าวิสาหกิจชุมชนตำบลช่วงเปา จำนวน 2,030 หุ้นๆ ละ 100 บาท

หากพิจารณาการตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนตำบลช่วงเปาโดยเครือข่ายหลักนั้น พบว่าศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนตำบลช่วงเปามีรายได้ อันเกิดจากการจำหน่ายสินค้า ดังนี้

- ๑. รายได้จากค่าเช่าตลาดร้านค้าปลีกห้องแถว ร้านอาหาร จำนวน 30,000 บาท
- ๑. รายได้จากกรเก็บค่าแผง เดือนละ 10,000 บาท
- ๑. รายได้จากการมีร้านมินิมาร์ท เดือนละ 150,000 บาท
- ๑. รายได้จากการขายสินค้าโอท็อป เดือนละ 20,000 บาท

รวม รายได้ต่อเดือนก่อนหักค่าใช้จ่าย 210,000 บาท

ปัจจุบันศูนย์จำหน่ายฯ ดังกล่าวจำหน่ายเสื้อผ้าพื้นเมือง สินค้าแฮนด์เมด ของฝาก และผลิตภัณฑ์ชุมชน สามารถติดต่อและสอบถามสินค้าได้ที่ หมายเลขโทรศัพท์ 081-9517060 หรือติดตามการสั่งจองสินค้าและเลือกดูผลิตภัณฑ์ได้ที่เฟซบุ๊กศูนย์สินค้าวิสาหกิจชุมชน ตำบลช่วงเปา ตามแนวประชารัฐ

ปัจจัยความสำเร็จ

ความสำเร็จของโครงการที่สำคัญ ประการแรก คือ การกำหนดบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาเป็นศูนย์กลางในการทำงาน การให้ข้อเสนอแนะ การเป็นฝ่ายสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนทำงานมากกว่าที่จะเข้าไปดำเนินการโดยตรง สร้างให้เกิดพื้นที่ของการร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมลงมือสร้างศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนจากกองทุนหมู่บ้านได้โดยมาจากฐานอาชีพเสริมในตำบลช่วงเปาเอง นำสินค้าที่สำคัญและโดดเด่นของตำบลมาจำหน่ายให้แก่กันท้องถิ่น และยังเป็นการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้แก่ละหมู่บ้าน การร่วมมือดำเนินการดังกล่าวสะท้อนให้เห็น

ถึงความพร้อมใจในการสร้างฐานเศรษฐกิจของชุมชนและผลักดันให้กลุ่มอาชีพต่างๆ ฝึกฝนพัฒนาทักษะในการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพสามารถแข่งขันกับตลาดทั่วไปได้ ประการที่สอง คือ พลังของแกนนำชุมชนจากประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน แกนนำชุมชนที่ร่วมมือกันอย่างสามัคคีภายใต้ความมุ่งมั่นให้มีการจำหน่ายสินค้าของตำบลโดยไม่มีความขัดแย้งเรื่องราคาดึงเน้นการพัฒนาสินค้าเพื่อให้เกิด

ประโยชน์ในระยะยาวร่วมกัน ประการที่สาม คือ ความร่วมมือจากกลุ่มอาชีพเสริมที่ช่วยกันทำงาน ร่วมทุนในการผลิตสินค้าออกมาจำหน่ายให้เพียงพอต่อความต้องการอย่างต่อเนื่อง ประการที่สี่ คือ ความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ที่สนับสนุนและช่วยเหลือทำช่องการตลาดและประชาสัมพันธ์กระตุ้นยอดขายให้แก่สินค้าสำคัญของตำบล รวมทั้งการบริหารงานอย่างต่อเนื่องในการผลักดันให้ศูนย์จำหน่ายสินค้าแห่งนี้ เป็นแหล่งเรียนรู้ในการสร้างอาชีพให้แก่ตำบลช่วงเปา

กล่าวได้ว่าผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาเป็นนักบริหารงานยุคใหม่ กำหนดยุทธศาสตร์ให้เกิดงาน สร้างรายได้เป็นเทคนิคทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างเครือข่าย เน้นให้เครือข่ายเป็นผู้นำในการออกแบบ วางแผน บริหารงาน ผลักดันให้มีสถานที่ที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการรายได้ให้แก่ชุมชน สร้างโอกาสเติบโตทางธุรกิจให้แก่ชุมชนของตำบล ศูนย์ดังกล่าวคือสถานที่ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งในการทำงาน เป็นลานกิจกรรมที่จะจำหน่ายสินค้าสำคัญของชุมชน เป็นสถานที่ที่ทำให้สมาชิกในชุมชนได้เข้ามาทำงานร่วมกันอย่างจริงจังและเข้าใจร่วมกันระหว่างเครือข่าย จนทำให้เกิดความผูกพันกับโครงการที่สร้างขึ้นมาพร้อมกับความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดการพัฒนาในมิติความร่วมมือ ร่วมกันรับผิดชอบ เป็นความสำเร็จที่ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาตั้งใจจริงที่จะขับเคลื่อนให้สินค้าและผลิตภัณฑ์ของตำบลช่วงเปาไปสู่ตลาดการค้าและมีชื่อเสียงได้อย่างเป็นรูปธรรม

กรณีตัวอย่าง:

ท้องถิ่นกับการจัดทำบริการสาธารณะ

ตำบลชุมชนเข้มแข็ง

- **เครือข่ายตำบลเข้มแข็งไร้ความรุนแรง**
เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

เครือข่ายตำบลเข้มแข็ง ไร้ความรุนแรง

เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ความเป็นมา

เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ได้ใช้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน งานพัฒนา ภายใต้วิสัยทัศน์ “กาฬสินธุ์เป็นเมืองน่าอยู่ คู่ธรรมมาภิบาล” พัฒนาโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง บริหารภารกิจเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน เทศบาลได้ตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการสืบค้นและให้ความรู้แก่ประชาชน มีบริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ร่วมกับอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ และเป็นศูนย์ประนีประนอมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเทศบาล ผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ หอกระจายข่าว เสียงตามสาย เว็บไซต์ เทศบาล แอปพลิเคชันไลน์ เฟซบุ๊ก เป็นต้น เปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ในส่วนของการบริหารงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจ ได้ใช้กระบวนการขับเคลื่อนแผนชุมชนไปสู่การพัฒนา เพื่อที่จะตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ

ความโดดเด่นในการทำโครงการของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีอยู่หลากหลายโครงการ หนึ่งในโครงการที่มีความน่าสนใจ คือ **เครือข่ายตำบลเข้มแข็ง ไร้ความรุนแรง** ดำเนินการโดยแนวคิดที่ว่าสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพและความมั่นคงของสถาบันหลัก อันเป็นพื้นฐานที่สุดของทุกคนคือ สถาบันครอบครัว และนำไปสู่ปัญหาสังคมด้านต่างๆ อย่างไรก็ตาม ปัญหาครอบครัวในปัจจุบันมีความซับซ้อน หลากหลายน่ามากขึ้นจากอดีต ทั้งปัญหาความสัมพันธ์ ความไม่เข้าใจกัน และปัญหาการใช้ชีวิตครอบครัวท่ามกลางสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีประชากรในพื้นที่ 34,437 คน 14,809 ครอบครัวยุค (ณ ปี 2559) เคยมีปัญหาครอบครัวที่เสี่ยงต่อความรุนแรง 152 ครอบครัวยุค คิดเป็น 1.02 เปอร์เซ็นต์ เทศบาลจึงตระหนักถึงปัญหาครอบครัวดังกล่าว หากปล่อยเอาไว้ ย่อมส่งผลเสียบานปลายในอนาคต **“เครือข่ายตำบลเข้มแข็ง ไร้ความรุนแรง”** จึงเกิดขึ้น

จากความร่วมมือของเครือข่ายต่างๆ ได้มีการจัดตั้ง **ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน** ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็น ศูนย์กลางและกลไกในการเฝ้าระวัง ป้องกันแก้ไขปัญหาให้คำแนะนำ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ครอบครัวในชุมชน ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เครือข่ายการทำงานด้านพัฒนาสังคมของเทศบาล ซึ่งทางนายกเทศมนตรีเมืองกาฬสินธุ์ นายจรรูวัฒน์ บุญเพิ่ม มีแนวคิดวางงบประมาณและทรัพยากรของเทศบาลนั้นมียุทธศาสตร์อย่างจำกัด การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและใช้ทรัพยากรจากแหล่งอื่นมาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เป็นสิ่งที่พึงกระทำ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ได้คุณภาพและเป็นไปโดยทั่วถึง

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) ในพื้นที่ของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2547 โดยเริ่มจาก สำนักงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ (พมจ.) ได้ทำหน้าที่สอบถามความพร้อม และความต้องการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมายังเทศบาล ด้วยความที่เทศบาลมีชุมชนทั้งหมด 36 ชุมชน จึงได้แจ้งขอศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนไปทั้งหมด 36 ศูนย์ ต่อมาเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดได้ลงพื้นที่ประเมินชุมชนและพูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อพิจารณาความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ของแต่ละชุมชน ผลออกมาคือเทศบาลได้รับพิจารณาการจัดตั้ง ศพค. ทั้งสิ้น 18 ศูนย์ใน 18 ชุมชน ซึ่งนับว่าเป็นเทศบาลที่มีจำนวน ศพค. ในพื้นที่ที่มากที่สุดในประเทศไทย เมื่อเทศบาลได้รับการจัดตั้ง ศพค. มาทั้งสิ้น 18 ศูนย์แล้ว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการคัดเลือกคณะกรรมการของศูนย์ผ่านเวทีประชาคมในชุมชน โดยคัดเลือกคณะกรรมการ

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จำนวน 9 – 15 คน เป็นตัวแทนในกลุ่มที่หลากหลาย เช่น กลุ่มเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน อสม./อพม. สตรี โดยให้มีสัดส่วนของหญิง – ชาย ที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้ได้ความคิดเห็นจากคนแต่ละกลุ่มในชุมชนอย่างครบถ้วน คณะทำงานมีระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 2 – 4 ปี หรือแล้วแต่ความเหมาะสม คณะทำงานโดยส่วนใหญ่คือประชาชนที่มีจิตอาสา หัวใจ ใจสู้ ภายในชุมชน โดยคณะทำงานดังกล่าวไม่มีค่าตอบแทนใดๆ จากการทำงานใน ศพค. เพียงแต่มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของศูนย์ จัดทำแผน ให้คำปรึกษาแนะนำในการบรรเทาปัญหาครอบครัว และประสานความช่วยเหลือครอบครัวที่ประสบปัญหาครอบครัว และปัญหาทางสังคม ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งเป็นความยินดีของคณะทำงานที่มีจิตอาสา อยากทำประโยชน์เพื่อชุมชนอยู่แล้ว ทางเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดยกองสวัสดิการสังคมเป็นผู้ดูแลหลักทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงให้กับ ศพค. ทั้ง 18 ศูนย์

แผนภาพแสดงโครงสร้างศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

กระบวนการดำเนินงาน

การก่อตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทั้งสิ้น 18 ศูนย์ในพื้นที่ของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และดำเนินการโดยภาคประชาชน มีกองสวัสดิการสังคมของเทศบาลเป็นพี่เลี้ยงดูแลให้คำปรึกษา โดยภารกิจของทางศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กำหนดไว้ มีอยู่ด้วยกัน 3 ข้อ คือ

1. สืบหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว และศึกษาปัญหา โดยการกำหนดปัญหา และทำการศึกษาถึงสภาพที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ เพื่อดำเนินการหาแนวทางการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง ประกอบกับวิเคราะห์ถึงความสำคัญและความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เฝ้าระวังป้องกัน แก้ไขปัญหาและให้คำแนะนำ โดยศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ดำเนินการเชิงรุก เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น และเมื่อมีปัญหาบางอย่างเกิดขึ้นแล้วนั้นก็ทำการแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งให้คำแนะนำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวทุกมิติ เพื่อสนับสนุนให้ครอบครัวในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งและอบอุ่น ผ่านการจัดกิจกรรมและการประสานงานร่วมกับเครือข่ายภายในพื้นที่

อย่างไรก็ดี ในช่วงแรกทาง ศพค. ที่นำโดยภาคประชาชน ยังไม่มีความเข้มแข็งมากเพียงพอ ยังขาดทั้งความรู้ และประสบการณ์ ทำให้การทำงานและการเขียนโครงการเพื่อเสนอของบประมาณจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทางเทศบาลเอง ในฐานะผู้ดูแลให้คำปรึกษาหลักจึงได้จัดฝึกอบรมพัฒนาความรู้ให้กับคณะทำงาน ศพค. อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2555 ทาง ศพค. แต่ละศูนย์ มีประสบการณ์ในการทำงานมากขึ้น ได้ลองผิด ลองถูก ได้พัฒนาตัวเองผ่านการฝึกอบรมจนกระทั่งเริ่มมีการตกผลึก มีการจดทะเบียนองค์กรสาธารณประโยชน์ทำให้สามารถของบประมาณได้จากหลากหลายหน่วยงาน เริ่มได้รับการประเมินมาตรฐานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในระดับดีเด่น และระดับดี ซึ่งเป็นการประเมินโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรายปี มีเงินสนับสนุนเพื่อให้ศูนย์ที่ได้รับการประเมินในระดับดังกล่าว เพื่อเป็นเงินทุนในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชนต่อไป การทำงานหลักๆ ของ ศพค. นั้น อาจสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอนหลักๆ ดังนี้

1. การสำรวจข้อมูล

สำรวจข้อมูลสถานการณ์ครอบครัวในมิติต่างๆ เช่น ข้อมูลครอบครัวหย่าร้าง ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวที่มีเด็กอายุ 0 – 5 ปี ข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ข้อมูลครอบครัวที่มีหนี้สินนอกระบบ เป็นต้น ในส่วนของ การเก็บข้อมูลนั้น ทางคณะทำงานได้รับการฝึกจากทั้งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์จังหวัด และเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดยทาง พมจ. จะอบรมให้รู้จักกับแบบสำรวจว่า ในแต่ละข้อนั้นมีความหมายว่าอะไร จุดประสงค์ต้องการข้อมูลอะไร เพราะภาษาที่ใช้ในแบบสำรวจนั้นมีความเป็นวิชาการอยู่พอสมควรอาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจทั้งผู้สำรวจและผู้ให้ข้อมูล ทางเทศบาลได้จัดอบรมเทคนิคการเก็บข้อมูล การพูดคุยกับคนในชุมชน เพื่อให้เป็นการพัฒนา ความสามารถในการสื่อสารให้กับคณะทำงาน อย่างไรก็ตามในการลงพื้นที่จริง จะมีบางครอบครัว ที่ไม่ยินยอมที่จะตอบแบบสำรวจ ซึ่งทางคณะทำงานต้องหาบุคคลที่ทางครอบครัวนั้นไว้ไปร่วมเก็บ ข้อมูลด้วย เมื่อได้ข้อมูลครอบครัวในชุมชนแล้ว ทางศูนย์จะเก็บไว้เป็นฐานข้อมูลเพื่อส่งให้กับ พมจ. และเทศบาลใช้ประโยชน์เองต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลที่สำรวจมาพูดคุย ประเมินหรือกันในขณะที่ทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วลำดับความสำคัญของ ปัญหาและความเร่งด่วนในชุมชน เลือกปัญหาที่ต้องแก้ไขโดยเร็วร่วมกันและเขียนขึ้นมาเป็น โครงการเพื่อเสนอของบประมาณต่อไป

3. จัดทำแผนครอบครัว

นำข้อมูลที่ผ่านการประชุมปรึกษากัน และวิเคราะห์แล้ว มาจัดทำแผนงาน/กิจกรรม โครงการ

ด้านครอบครัว โดยอาจแบ่งประเภทของแผนออกเป็น 4 รูปแบบคือ

- ๑ แผนเฝ้าระวัง /ป้องกัน เช่น การสร้างเครือข่ายยุติความรุนแรงในครอบครัว
- ๑ แผนเสริมสร้าง เช่น กิจกรรมสร้างความตระหนักเรื่องความรุนแรงในครอบครัว
- ๑ แผนแก้ไข เช่น กิจกรรมปรับพฤติกรรมผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว
- ๑ แผนช่วยเหลือ เช่น ประสานส่งต่อผู้ประสบปัญหาครอบครัว /ปัญหาทางสังคม

สถานการณ์ปัญหาหนึ่ง ๆ อาจมีมากกว่า 1 แผนงาน/โครงการ เพราะการแก้ไขปัญหา ใดๆ อย่างยั่งยืน ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และแก้ไขปัญหาในทุกมิติ ซึ่งในแต่ละปีทางกรมกิจการสตรี

และสถาบันครอบครัวจะมีการกำหนด เรื่องที่ต้องการให้เน้นพัฒนาในแต่ละปี เช่น 2559 เน้นเรื่องลดการเกิดความรุนแรงในครอบครัว ในส่วนการเขียนแผนโครงการทางเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ได้เชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อมาอบรมให้กับคณะทำงานของ ศพค. อย่างต่อเนื่อง จนสามารถที่จะเขียนโครงการที่ดี ตรงประเด็น เข้าใจง่าย ได้รับการพิจารณาอุดหนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

4. ดำเนินกิจกรรมตามแผน

- ๑) ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนด โดยประสานความร่วมมือในการทำงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่
- ๒) กิจกรรม/โครงการ ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยให้ความรู้ และทักษะ เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสม และมีการติดตามประเมินผลโครงการอย่างเป็นรูปธรรม
- ๓) การแก้ไขหรือช่วยเหลือครอบครัวที่ประสบปัญหา โดยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการ

การดำเนินการโดยส่วนใหญ่จะเป็นการอบรมให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเสี่ยง โดยทาง ศพค. จะทำหนังสือเชิญไปที่กลุ่มเป้าหมายโดยตรง ซึ่งการเชิญด้วยวิธีนี้กลุ่มเป้าหมายจะรู้สึกเป็นคนสำคัญและเข้าร่วมมากกว่าการประกาศทั่วไป หรือทางช่องทางกระจายข่าว หลังจากนั้นคณะทำงานก็จะลงพื้นที่ไปเชิญกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองอีกทีหนึ่ง การแก้ไขปัญหาในส่วนนี้ไม่เน้นที่ปริมาณ แต่เน้นเจาะจงที่กลุ่มเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือเยียวยา แก้ไข ทางคณะทำงานศูนย์สามารถที่จะทำหน้าที่นำทำกิจกรรมสันตนาการและชวนพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าอบรมได้ ในส่วนของการให้ความรู้วิทยากรที่ได้รับเชิญมาบรรยายจะเป็นทีมสหวิทยาการ ราชการจากหน่วยงานต่างๆ หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เฉพาะด้าน

ตัวอย่างการดำเนินโครงการในปี 2560

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทุ่งศรีเมืองพัฒนา

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทุ่งศรีเมืองพัฒนาซึ่งเป็นศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนอยู่ในพื้นที่ของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ได้ประชุมคณะทำงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งโครงการ “เต็มรัก เต็มใจ สายใยแห่งครอบครัว ชุมชนทุ่งศรีเมืองพัฒนา ประจำปี 2560” เสนอและได้รับเงินอุดหนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของ

ตนเองและความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว สังคม กำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มครอบครัวและสมาชิกในชุมชนทุ่งศรีเมืองพัฒนา – ครอบครัวปกติ ในวัยทำงาน – ครอบครัวที่อยู่ในภาวะเสี่ยง ครอบครัวละ 2 คน ทั้งหมด 15 ครอบครัว รวม 30 คน กำหนดกิจกรรมดังต่อไปนี้

กิจกรรม 1 จัดประชุมและแต่งตั้งคณะทำงาน

กิจกรรม 2 จัดอบรม/บรรยายให้ความรู้ โดยมีเนื้อหาเรื่องสถานการณ์ครอบครัวในปัจจุบัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย บทบาทหน้าที่ของสมาชิกภายในครอบครัว ทำไมต้องแบ่งงานและหน้าที่กันทำในครอบครัว ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการระดมความคิดเห็นในกิจกรรม บทบาทที่คาดหวัง เพิ่มพลังให้ครอบครัวหน้าที่ฉัน หน้าที่เธอ หน้าที่เรา หลังระดมความคิดเห็นเสร็จแล้วจึงให้ผู้เข้าอบรมออกมานำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ระยะเวลาในการอบรม 1 วัน

กิจกรรมที่ 3 เยี่ยมบ้านครอบครัวที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อติดตามผล หลังจากได้รับการอบรมไป 1 อาทิตย์

กิจกรรมที่ 4 ถอดบทเรียน ประเมินผล และสรุปโครงการ

ภาพ กิจกรรมในโครงการเติมรัก เติมใจ สายใยแห่งครอบครัว ชุมชนทุ่งศรีเมืองพัฒนา ประจำปี 2560 จัดโดยศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทุ่งศรีเมืองพัฒนา

5. ติดตาม และประเมินผล

คณะทำงาน ศพค. กำหนดวิธีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ศพค. และสรุปผลการดำเนินงาน และประเมินผลการทำงาน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการทำงานในครั้งต่อไป

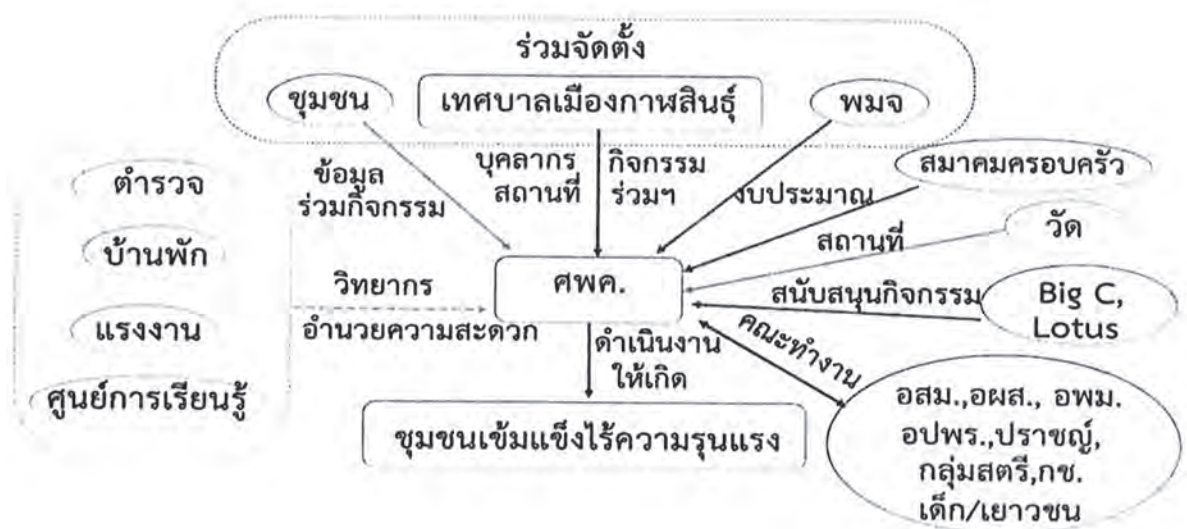
การทำกิจกรรมโครงการต่างๆ ทางคณะทำงาน ศพค. ไม่สามารถดำเนินการทั้งหมดได้สำเร็จครบถ้วนได้เลย หากขาดเครือข่ายคอยให้ความสนับสนุนช่วยเหลือ ซึ่งเครือข่ายดังกล่าวมีอยู่หลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ดังนี้

ภาครัฐ ได้แก่ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานแรงงานจังหวัดกาฬสินธุ์ สถานีตำรวจเมืองกาฬสินธุ์ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหน่วยงานที่ใช้งบประมาณ และร่วมเป็นวิทยากรให้กับศูนย์ฯ

ภาคเอกชน ได้แก่ ห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี และห้างสรรพสินค้าโลตัสกาฬสินธุ์ ซึ่งมี
ส่วนช่วยเหลือในการมอบเงินทุน สิ่งของ ต่อเติมซ่อมแซมบ้าน เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสผ่านทาง
เทศบาล

ภาคประชาสังคม ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้เพื่อครอบครัวเข้มแข็งจังหวัดกาฬสินธุ์ สมาคม
ครอบครัวแห่งประเทศไทย วัดใต้โพธิ์คำ วัดห่อไตรปิฎกการาม ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
ทั้ง 18 ศูนย์ คณะกรรมการชุมชนทั้ง 36 ชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข 36 ชุมชน อาสาสมัครพัฒนา
ความมั่นคงของมนุษย์ อาสาสมัครป้องกันภัยพลเรือน กลุ่มสตรีในชุมชน สภาเด็กและเยาวชน

แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงในการทำงานของเครือข่ายตำบลเข้มแข็ง ไร่ความรุนแรง

ในด้านการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวทางจังหวัดกาฬสินธุ์เองได้แต่งตั้งบุคคล
ที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรครอบครัวระดับจังหวัด ซึ่งหนึ่งในนั้นคือเจ้าหน้าที่ของ
เทศบาลที่ดูแลด้าน ศพค. อยู่แล้ว มีหน้าที่ในการบรรยายให้ความรู้ในระดับจังหวัด ให้คำปรึกษา
ตลอดจนตรวจสอบรายงานที่ทาง ศพค. ต่างๆ จะส่งให้กับ พมจ. ทำให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาล
ต่อยอดเข้าไปมีส่วนในการขับเคลื่อนนโยบายด้านพัฒนาสังคม โดยเฉพาะเรื่องครอบครัวในระดับ
จังหวัดได้มากขึ้น ทางเทศบาลเองก็ได้มีการสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างศูนย์
เช่น ให้คณะกรรมการศูนย์เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์อื่น และในการประชุมประจำเดือน
นายกเทศมนตรีจะให้ชุมชนแต่ละชุมชนมานำเสนอผลงานจัดทำ Powerpoint Presentation
แสดงผลงานของชุมชนตัวเองด้วย มีการมอบรางวัลครอบครัวต้นแบบเพื่อส่งเสริมครอบครัวที่ดีให้
เป็นแบบอย่างแก่ครอบครัวอื่น และในวันเทศบาลตรงกับวันที่ 24 เมษายนของทุกปี เทศบาลจะมี

การเชิดชูเกียรติให้กับคณะทำงาน ศพค. มอบโล่รางวัลชุมชนดีเด่นในงานสำคัญต่างๆ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และความภาคภูมิใจให้กับคนทำงานอีกด้วย

ผลการดำเนินงาน

จากการทำงานด้วยความทุ่มเทของคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน และเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และความร่วมมือของแต่ละภาคส่วน ได้จัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน รวมถึงใกล้เคียงครอบครัวที่มีข้อพิพาทเสี่ยงต่อการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดผลสำเร็จในปี พ.ศ. 2560 ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพคือ

ผลเชิงปริมาณ

สามารถแก้ปัญหาครอบครัวที่มีสมาชิกมีปัญหาในด้านต่างๆ คิดเป็นร้อยละเมื่อเทียบกับครอบครัวที่มีปัญหาด้านอื่นๆ ทั้งหมดในพื้นที่ ดังนี้

1. ติดสุราเป็นประจำ แก้ไขได้ 10 ครอบครัว (ร้อยละ 24.39)
2. ติดพนันมีหนี้สิน แก้ไขได้ 20 ครอบครัว (ร้อยละ 86.95)
3. อารมณ์ฉุนเฉียว โมโห หุนหันทำร้ายร่างกายเป็นประจำ แก้ไขได้ 8 ครอบครัว (ร้อยละ 72.72)
4. เด็ก/เยาวชนเก็บตัวไม่สูงส่งกับคนในครอบครัว แก้ไขได้ 6 ครอบครัว (ร้อยละ 100)
5. ชอบทะเลาะเบาะแว้งกับคนในชุมชน แก้ไขได้ 4 ครอบครัว (ร้อยละ 80)
6. มีพฤติกรรมข่มขู่ทำให้อับอายเสียงหย่าร้าง แก้ไขได้ 4 ครอบครัว (ร้อยละ 100)
7. ครอบครัวมีผู้ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้และได้รับการดูแลที่ไม่เหมาะสม แก้ไขได้ 18 ครอบครัว (ร้อยละ 100)
8. ว่างานไม่มีรายได้ แก้ไขได้ 44 ครอบครัว (ร้อยละ 100)

ผลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. มีเครือข่ายเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชนเต็มพื้นที่ เป็นเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งสามารถดูแลกันเองได้ สามารถประสานงาน บูรณาการงบประมาณในชุมชนมาแก้ไขปัญหาได้ด้วยตัวเอง
2. มีการส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวหลากหลายวิธีและต่อเนื่อง
3. ครอบครัวมีความเข้าใจรับบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น และเอาใจใส่บุคคลในครอบครัวมากขึ้น เป็นครอบครัวที่อบอุ่น

นอกจากนี้เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เองยังได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น ด้านสตรีและครอบครัว จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ถึง 7 ปีซ้อน ศพค. ในพื้นที่เทศบาลมีผู้เข้ามาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งทางคณะทำงานสามารถบรรยาย และให้ความรู้จากประสบการณ์ตรงได้เอง

ปัญหาและอุปสรรค

1. การพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้คนที่มีความหลากหลายเป็นเรื่องยาก ซึ่งต้องเริ่มจากทีมงานเองที่ต้องมีความเข้าใจที่ตรงกัน ทั้งเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติงาน ในส่วนของการสื่อสารกับคนในชุมชนต้องมีเทคนิคในการพูดให้เข้าใจง่าย และเทคนิคในการทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการพูดคุยให้ข้อมูล ในบางกรณีจำเป็นต้องมีคนกลางที่อีกฝ่ายเชื่อใจร่วมพูดคุยด้วย
2. การเข้าถึงกลุ่มคนบางกลุ่ม เพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือ ศพค. ซึ่งในส่วนนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์เพื่อหาเครือข่ายในการทำงานเพิ่มขึ้น ทาง ศพค. ต้องเป็นผู้ที่เข้าหาก่อน โดยการใช้เทคนิคที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม
3. ตัวเจ้าหน้าที่เองก็ต้องทำงานให้เกิดผลที่ทั่วถึงทุกกลุ่มในชุมชน และทุกคนในกลุ่ม โดยมีมาตรฐานเดียวกันเพื่อสร้างความเชื่อใจระหว่างคณะทำงาน ศพค. กับประชาชนในพื้นที่
4. กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น ในหลายกรณีอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาในครอบครัวนั้นได้ ทางคณะทำงานจึงต้องมีความพยายามและดำเนินการพัฒนากลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ไม่ย่อท้อแม้ผลจะไม่ได้เป็นไปตามคาดหวังไว้ทั้งหมด ในบางปีกลุ่มเป้าหมายจึงมีส่วนที่ซ้ำเดิมปีก่อนหน้า

ปัจจัยความสำเร็จ

1. การที่ทางเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีต้นทุนทางเครือข่าย ซึ่งทำให้สามารถเข้าถึงโอกาสแหล่งงบประมาณ ผู้คนที่มีความรู้ความสามารถ วิทยากร ตลอดจนองค์ความรู้ต่างๆ ที่ช่วยในการดำเนินงานของ ศพค. ได้
2. การที่มีจิตอาสา ผู้นำในชุมชนที่มาเป็นคณะทำงานของ ศพค. ซึ่งแต่เดิมชุมชนมีความเข้มแข็ง และผู้นำรู้จักกับคนในชุมชนและพื้นที่ดีอยู่แล้ว ประกอบกับทางเทศบาลได้ส่งเสริมพัฒนาความสามารถที่จำเป็นให้กับคณะทำงาน ศพค. อย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้คณะทำงานมีความสามารถพึ่งพาตัวเองได้ในที่สุด

3. ผู้รับผิดชอบดูแล ศพค. ของเทศบาล มีความพยายามในการทำงาน มีความสามารถในการเป็นผู้ประสานกับชุมชน และเครือข่ายต่างๆ โดยเฉพาะสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีความรู้ความสามารถ ซึ่งทางจังหวัดได้แต่งตั้งเป็นวิทยากรครอบครัวระดับจังหวัด

4. นายกเทศมนตรีเมืองกาฬสินธุ์มีความชัดเจนที่จะมุ่งพัฒนาครอบครัวในชุมชน เป็นขวัญกำลังใจให้กับคณะทำงาน ศพค. เจ้าหน้าที่ของเทศบาลเสนอ โดยทางนายกฯ ถ้าไม่ติดภารกิจจะไปร่วมกิจกรรม เปิดงานของ ศพค. เสมอ ให้ความสำคัญของเรื่องครอบครัว และให้การช่วยเหลือเติมเต็มในสิ่งที่ ศพค. ขาด

การต่อยอดในอนาคต

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนได้มีการพัฒนาต่อยอดสร้างเครือข่ายเพิ่มเติม เพื่อทำงานร่วมกันและได้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งในปี 2560 ได้ทำโครงการร่วมกับทางสำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ข้อมูลในเรื่องความรุนแรงในชุมชน ส่งต่อประสานงานกับสำนักงานอัยการจังหวัดดำเนินการต่อไป นอกจากนี้ ในหลายชุมชนได้มีการก่อตั้งโรงเรียนครอบครัวขึ้น ซึ่งจะมีหลักสูตรสำหรับพ่อแม่่มือใหม่ ครอบครัวตั้งครรภ์หรือเพิ่งคลอดลูก พ่อแม่เลี้ยงลูกวัยรุ่น และครอบครัวดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งทางนายกเทศมนตรีเมืองกาฬสินธุ์ตั้งเป้าหมายว่าในอนาคตจะขยายโรงเรียนครอบครัวให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่ทุกชุมชนในเขตเทศบาล

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/2559/LPA/index.jsp>. วันที่ 30 สิงหาคม 2562.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. การบริหารงานของอปท.ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ. เอกสารประกอบโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารงานของอปท.ตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://e-plan.dla.go.th/activityImage/428.pdf>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.
- กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพจังหวัดตราด. (2560). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/profile.php?id=100017957040800>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.
- กระทรวงพลังงาน. (2560). สรุปข้อมูลพลังงาน: จังหวัดบุรีรัมย์ ปี 2560. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://data.energy.go.th/factsheet/province/31/2017>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.
- กระทรวงศึกษาธิการ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=53160&Key=news2>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.
- คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2557). รายงานสถานการณ์พลังงานจังหวัดบุรีรัมย์: โครงการบูรณาการแผนยุทธศาสตร์พลังงานระดับกลุ่มจังหวัดตามยุทธศาสตร์ประเทศ. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.thaienergydata.in.th/download/บุรีรัมย์.pdf>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2560). กระบือบำบัด. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.happyhomeclinic.com/alt18-buffalotherapy.htm>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.
- เทศบาลตำบลกระสัง. (2559). โครงสร้างพื้นฐาน. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.kscity.go.th/infrastructure.php>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.
- เทศบาลตำบลกระสัง. (2559). นโยบายการบริหาร. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.kscity.go.th/policy.php>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

เทศบาลตำบลกระสัง. (2560). การประชุมทบทวน นโยบายสำนักงานสีเขียว วันที่ 19 เมษายน 2560. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/pg/เทศบาลตำบลกระสัง-165513753519082/>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

เทศบาลตำบลเขาพระงาม. (2556). ส่งมอบอภุมิเนียม เพื่อนำไปผลิตเป็นชาเขียวช่วยเหลือผู้พิการ. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/pg/khaoprangam/photos/?tab=album&album_id=368074799995184. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

เทศบาลตำบลเขาพระงาม. (2561). พื้นที่คนพิการมีความสุข. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม โครงการเด่นของเทศบาลตำบลเขาพระงามที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ประจำปี พ.ศ. 2560, เทศบาลตำบลเขาพระงาม จังหวัดลพบุรี.

ธัญธรณ์ นาราเต็มทรัพย์. (2560). ปลุกกิน เปลี่ยนคน เปลี่ยนโลก. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://issuu.com/childsmedia/docs/mag.deejung_no2. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

นรินทร์ ต้นไพบูลย์. (2561). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2561-63: อุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://www.krungsri.com/bank/getmedia/5f9a1f83-e3f6-45da-9a52-5fdabba45ae6/IO_Medical_Devices_2018_TH.aspx. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

นโยบายด้านการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต. เทศบาลตำบลเขาพระงาม. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.khaoprangam.go.th/index.aspx?pid=ae9f6b46-8dd5-4ccd-b450-a3156776f1a2>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

“ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)” (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1.

ฝ่ายวิจัยนโยบาย สวทช.. (2560). รายงานการศึกษาอุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://waa.inter.nstda.or.th/prs/pub/Final-Report-Medical-Device.pdf>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

ภัทธิดา สุวรรณโน. รักษาการผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเขาพระงาม. (10 พฤษภาคม 2561). สัมภาษณ์.

รัชณี ฉิมพาลี. หัวหน้าฝ่ายพัฒนาสังคมและสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด. (22 สิงหาคม 2561). สัมภาษณ์.

เรื่องเล่าเช้านี้. (2559). หมุ่มตราดชวนเพื่อนเป็นจิตอาสาทำดีเพื่อพ่อ ซ่อมกายอุปกรณ์เก่าให้ รพ. [ไฟล์วิดีโอ]. สืบค้นจาก <https://youtu.be/oBLCYZY5K7I>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

เรื่องเล่าเช้านี้. (2559). หนุ้มวิศวะชาวตราดทำดีตามรอยเท้าพ่อ ช้อมกายอุปกรณ้แจกจ่ายให้ผู้ป่วยตาม รพ.. [ไพล้วีดีโอ]. สืบค้นจาก <https://morning-news.bectero.com/regional/27-Oct-2016/90077>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

สถาบันพระปกเกล้า และสำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ประจำปี พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

สถาบันพระปกเกล้า และสำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ประจำปี พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

สถาบันพระปกเกล้า และสำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ประจำปี พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

สถาบันพระปกเกล้า และสำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ประจำปี พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

สถาบันพระปกเกล้า และสำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ พ.ศ. 2562.

สำนักข่าวไทย. (2560). บ้านต้นแบบสุขภาวะผู้ป่วยติดเตียง-ผู้สูงอายุ ระดับโลก. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://tna.mcot.net/view/594a7971e3f8e4d032374a3a>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนการปฏิรูปประเทศ. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://nscr.nesdb.go.th/>. วันที่ 29 สิงหาคม 2562.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และอนาคตประเทศไทย. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://planning.tu.ac.th/uploads/planning/pdf/plan/plan20.pdf>. วันที่ 30 สิงหาคม 2562.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th>. วันที่ 23 สิงหาคม 2562.

- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2559). VSPP. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.eppo.go.th/index.php/th/electricity/private/vspp>. วันที่ 23 สิงหาคม 2562.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs) (24). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://osthailand.nic.go.th/>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.
- อริราช อิงประสาร. ผู้ก่อตั้งศูนย์ซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการแพทย์และกายอุปกรณ์. (22 สิงหาคม 2561). สัมภาษณ์.
- อรทัย ก๊กผล และคณะ. (2562). รายงานวิจัยการบริหารงานที่เป็นเลิศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2561. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- อจรา ละอองพราว. ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน เทศบาลตำบลเขาพระงาม. (10 พฤษภาคม 2561). สัมภาษณ์.
- อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร. (ม.ป.ป.). ผลงานแสงอาทิตย์. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.sirindhornpark.or.th/2019/learning.php?id=299>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.
- MGR Online. (2560). เจ๋ง! เทศบาลตำบลเขาพระงาม คิวรางวัลบริการสุขภาพเวทีโลก. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/qol/detail/9600000070076>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.
- PPTV Online. (2560). หมุ่มวิศวะ ซ่อมอุปกรณ์ให้ รพ.-คนพิการ ตามรอยเท้าพ่อ. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/37869>. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.
- Wanlapa Farm. (2560). อาชาบำบัดศูนย์การศึกษาพิเศษลพบุรี. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HorseRidingFarmstayLopburi/photos/?tab=album&album_id=636329716491369. วันที่ 28 สิงหาคม 2562.

ภาษาอังกฤษ

- Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network : SDSN. Sustainable Development Report Dashboards 2019. [Online]. Available from <https://dashboards.sdgindex.org/#/THA>. Retrieved August 28, 2019.
- UN SDSN. Chapter 1: Getting to know the Sustainable Development Goals. [online]. Available from <https://sdg.guide>. Retrieved August 28, 2019.

สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 (โซนทิศใต้)
เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทรศัพท์ 02-141-9567-70 โทรสาร 02-143-8175
www.kpi.ac.th

บันทึกเรื่องเด่นๆ ท้องถิ่น: เหลียวหลัง ฯ
ISBN : 978-616-476-065-3

ราคา 415 บาท